

पकायक—

भीमोइनविमय मेन पुस्वकास्य,

पासीताणा (कठियावाड),

- /

इदं—

श्रीकाठ मेन काव्यपीर,

— काव्यपीर मेन सिद्धांत पकायक (कवि) मेस,

८ नवंबर मेस मेन, स्वामनावाड,

कठियावाड ।

ધન્યવાદ ।

પાલિયાપુરાના રોવાલી છેલ્લે રાજગોસ્વાસ માર્ગેશ્વર પોતાની અતિમ અવસ્થામાં ૧૫૦૦૦ રૂપયાની પોતાની બધી રકમ સન્માર્ગે જાપરવાનું વડી ગયા હતા, એમાંથી ધન્યવાસથી મીસોહનશિષ્યસ્ત્રી મહારામ સાહેબના સહુપવેશથી તેમના ટ્રસ્ટીઓ અને મંત્રીજા છતાં માવેશ છેલ્લે મનમુલકાલ મંગેશ્વર અને છેલ્લે લગ્નશ્વર હીલકાલે બા મેષને પ્રશ્ન કરતા માટે સંપૂર્ણ રીતે આર્થિક મદદ કરેલ છે, એ માટે તેઓ અને મંત્રીમાનોને બનેલ ધન્યવાદ જાપરવામાં આવેલે ।

મકાશ્વક ।

प्रस्तावना ।

भीमन्महावीरप्रमुखिरुपदिष्टेषु स्यन्तेवासिमहाण्डैः भीमुपमंस्वामिभिश्च प्रविष्टेषु जैनशासनसर्वस्वभूतेषु द्वादशलक्षानाम्ना विल्लगतेषु प्रन्त्येषु सुदृढ-दुष्टशरीरान्ममद्विषादमपरोक्ष एवान्वर्धयिषानमादधानो विपादधुतनामाऽप्येकद्वयोऽङ्गप्रन्त्यः । भीसुपमंस्वामिनां च भीमहावीरप्रमुखसम सामभिरुक्त्या विद्वन्मातृ पूर्वा पम्बभी वृताम्भी सत्तासमय सुविधुत एव । जीवनरूपमपि भगवतामेवां श्रीकस्यसूत्राविप्रन्त्येषु सैष्ठे पूर्वोपायै र्पनिषदं सुमसिद्धमिति नात्र तदुस्तेसो विधिरिसतः, सत एव त्रिआसवः सत्रिआसां परिपूरमन्विवति ।

एतस्य प्रन्त्यस्य संसृष्टटीका भीमदमवदेवसूचिभिः, येषां सत्तासमयो विद्वन्भीयैकद्वयद्वयताम्भीरूपो निनिर्वात एव, विरचितः । सुविभिरोभिरे तद्वपविरिक्तानामन्येषामव्यवधानानङ्गप्रन्थानां संसृष्टमाशामन्वो वृत्तयः, हरिमवसूरिप्रणीतस्य पद्यासङ्गमभारय वृत्तिः, जबसिद्धवर्णाभिधानं भीपाभं नाशतोत्र चेत्येते प्रन्था निमिर्मिताः, सुद्विस्ताध्यामी सर्वेऽपि । जीवनचरित्रं चैतेषामधिनिगमिषन्तः भीप्रमाथन्त्रसूरिकृतस्य प्रमाथकपरितस्पायसोक्त-नात्र विज्ञप्यन्ते, सत्सर्गदर्शितयाऽत्र त्वनुगागतः ।

भाषापर्यङ्गं सूत्ररत्नं स्यान्मार्गं सामपापयुक्त् । पञ्चमं मपयस्यङ्गं ज्ञातपर्यङ्कतापि च ॥

उपसङ्गमत्तश्चतुस्तोपातिक्तश्च दृष्टः । प्रसङ्गाकरणं वीर्य विपाकमुन्मेष च ॥

रत्येकारणं तोषाङ्गान्यङ्गानि, प्रायणं पुनः । हरिपात्रो ज्ञातयाज्ञो स्यात्तु गण्यस्तिक्काहया ॥

(हिमः क्षमिषानप्यित्तममर्षी २ काण्डे २५३—२५५)

टीकाकृद्दिश्यान् केवलं विषमाज्येव एवानि व्याख्यातानि, न चान्या विस्तीर्णा टीकोपलभ्यन्ते, इति प्राकृत्यमार्गं सम्यगजानतामपि जनानां सौकर्येण मूलग्रन्थावबोधाय धस्तुतानुवादस्य (भाष्याया) आबक्ष्यकतामुत्पद्यतामपि विधायेह टीकाया अवबोधे न्यवीक्ष्यम् ।

सपादनावसरे पैठस्य ग्रन्थस्य यानि हस्तलिखितान्यावर्धपुस्तकानि तेषां महाशयानां सद्भाषावशादानि, एानि, तेषां धन्यवादापणपुरस्सरं नामानि वेदोक्तान्तेऽः—

ह—पूज्यपादपन्थासद्गीमोहनविबक्काणीनाम्, सटीकं प्राचीनं शुद्धप्रामं ४० पत्रात्मकम् ।

स्व—भारणसेवमण्डकाचार्य्यश्रीनिमिचन्द्रसूरीनाम्, सटीकं प्राचीनं शुद्धप्रामं ४७ पत्रात्मकम् ।

स—पूज्यपादपन्थासद्गीमोहनविबक्काणीनाम्, सटीकं प्राचीनं नाटिशुद्धं ५४ पत्रात्मकम् ।

प—अकिताविद्यासिनां नाहारेपन्थान्नां श्रीयुक्तरूपचन्द्राणाम्, मूलमात्रं प्राचीनं नाटिशुद्धम् ५४ पत्रात्मकम् ।

ह— ” नाट्यशुद्धं ३४ पत्रात्मकम्, अन्ते पैठवृत्तेऽसमन्वितम्—

“संवत् १५८२ वर्षे वैशाखवदि ९ छनौ रावाविराजपातिसाहस्रीधर्षद्वराभ्ये । अस्मदाभावाद्बूनगरवास्तव्यश्रीश्रीमत्कृष्णाय । अरसीहरा गोत्रे श्रीश्रीभोवाभार्याभाषन्तेपुत्रमत्रिकाशवमार्याश्रीकुमारिपुत्रमर्षिपदवयचन्द्रमुकुन्दसककपरिकरयुनेव । एकादशांगशानमस्तथा

निष्ठापिता च धनकनकच्छे श्रीमाधवागरसुरिविशयराग्ये वा० देव्यारामगणेशिविजयमार्गमयेसरर्मद्विभिजाय प्रदण निरंतरं प्रवाध्यमानं मूषात् ॥”

च—माहरोपनाम्नां भीयुक्तपूरणपन्द्राणाम्, मूलमात्रं, अशुद्धमायम्, ३२ पत्रारमकम्, अन्तर्भागेऽवस्तनोस्तेत्यविमृषितम्—

“सप्तत् १५८५ बर्दे बापाट सुदि ६ गुक्ते निस्तं ॥ ७ ॥ प्रभात्रं १२४५ ॥ ७ ॥ श्री ॥ ७ ॥”

छ—माहरोपनाम्नां भीयुक्तपूरणपन्द्राणाम्, मूलमात्रम्, नातिशुद्धम्, ४९ पत्रास्त्रकम्, मान्ते च “सप्तत् १६६९ बर्दे अक्षितम्” ॥ सुशुद्धे च सद्वितम् ।

एवं चादर्शपुस्तकसप्तकेन सुवित्तपुस्तकसप्तकेन संपादिते छात्रानुवादसमकृतेऽस्मिन् संस्करणे वाः क्वाचन मरिमान्योष्वभावा उपयोगराहित्य
प्रमथा वा स्वरूपा सिता मयेयुः, कृपावशात्कृपया सद्यदवास्ताः संक्षोभ्यानुमद्विबन्धीत्याधास्ते—

हरगोविन्दः ।

१ आत्मोर्मगमिवास्तम्येन राधधनपतिसिद्धयश्चासुरेण स्योपागमसंभवे प्रकटितम् । तत्रकाष्ठितानामन्येषामिषागमप्रख्यातानां स्वाप्यप्युत्तरदेवा-
पेक्षसन्तोष्या तस्यानि पाठान्तराणि मेव सत्करणे मयोद्दिष्टानि ।

विययानुक्रमणिका ।

प्रथममुत्तरस्कन्धः ।

भाष्यपानाष्टक

उपक्रमः

- १ मृगापुत्राभ्यसनम्
- २ उन्मिषतकाभ्यसनम्
- ३ व्यममनसेनाभ्यसनम्
- ४ शकट्याभ्यसनम्
- ५ गृहस्पतिवशाभ्यसनम्

१ सुषाङ्गिकुमारीभ्यसनम्

पत्रा० पृष्ठा०

१ ४ २१ ३८ ५४ ६०

भाष्य०

४ नन्दिवर्षनाभ्यसनम्
७ सुम्भारवशाभ्यसनम्
८ द्यौरिकवशाभ्यसनम्
९ देववशाभ्यसनम्
१० अन्त्यभ्यसनम्

द्वितीयमुत्तरस्कन्धः ।

२ भवनन्दिपुमारोभ्यसनम्

१०३ १

पत्रा० पृष्ठा०

६४ ७२ ८२ ८८ १००

२ २ १ १ १

११२ १

अध्या०	पद्या०	पृष्ठा०	अध्या०	पद्या०	पृष्ठा०
१	सुबासकुमाराराम्यवनम्	११३	७	महाबकुमाराराम्यवनम्	११४
४	सुबासकुमाराराम्यवनम्	"	८	मदनपाम्यवनम्	"
५	विन्त्यासाम्यवनम्	"	९	महबकुमाराराम्यवनम्	११५
६	वनपदिकुमाराराम्यवनम्	११४	१०	वरवरकुमाराराम्यवनम्	"

न

भीमदंभपदेनविनिर्मितया दीक्षया विभूयित
श्रीसुधर्मस्वामिविरचितं ।

विपाकश्रुतम् ।

तेषु कालेण तेषु समूहः चंपा नाम गवरी होत्या । वणजो । पुणमहे चेहर् । वणजो । तेषु
गीता-नला भीमधर्मानाय वर्धमानश्रुताभ्यने । विपाकश्रुतशास्त्रस्य ध्वनिर्केयं विधास्यते ॥ १ ॥ अयं 'विपाकश्रुतम्' इति कं सम्भार्य ?
इत्यने, विपाकं पुष्पपापरूपकर्मफलं तत्प्रतिपादयन्तरं श्रुतमागमो विपाकश्रुतम् । इदं दादशास्त्रस्य प्रवचनश्रुतस्यैकादशमङ्गम् । इदं च श्रुतं
समयपरिपाकश्रुतार्थं मङ्गलसमन्यामिधेयमयोजनानि क्लृप्तं वास्यानि भवन्ति । तत्र चाधिकृतशास्त्रस्यैव सैकलकल्याणकारिसर्वयेदिमणीवश्रुत
इतया भावनन्दीरूपत्वेन मङ्गलरूपत्वाद् न ततो भिन्नं मङ्गलश्रुतदर्शनीयम् । अमिधेयं च शुभाशुभकर्मणां विपाकं, स चास्य भान्तेनाभि
देत । त्रयोजनमपि श्रोतगतमनन्तरं कर्मविपाकावगमरूपं नान्वैवोक्तम् । अस्य यत् क्लृप्तं कर्मविपाकायेदकं श्रुतं तत् श्रुतं प्रायः कर्म
छाया-श्रुतिस्मिन् क्लृप्ते तस्मिन् समये भग्या नाम नगर्धमवत् । कर्मकाः । पूर्णमत्र वैत्सम् । वर्णकः । तस्मिन् क्लृप्ते तस्मिन् समये भग्यास्य भग्यतो

कालेणं तेणं समणस भगवज्जो महावीरस्स अतेवासी अब्बसुहम्मं णाम अणगारे जाइसपण्णे । यण्णओ । जाइसपुब्बी चउणाणोवगए पचहिं अणगारसएहिं सद्धिं सपरिवुडे पुब्बाणुपुंब्बि चरमाणे जाव विवाद्याणमो मत्तयेवति । यत्तु निःश्रेयसावाप्तिरूप परपरयोनमनसस्य, पद्मास्रमणीवतयेव प्रतीयते । न ज्ञात्वा यत् कथंखिद्दि निःश्रेयसार्यं न मरति तन्नयनायोपेत्तहन्ते, भात्तचइनेरिति । सन्नयोऽप्युपायोपेयमावल्लसणो मान्नेवास्य प्रतीयते, तवाहि-इदं शास्सुपाय, कम्मविपा-कस्सुपेयमिति । यस्तु गुरुवर्गप्रमससणः सन्नयोऽस्य, तत्प्रविपादनोयेदमाह-‘ति वं काले वं’ इत्यादि । अस्स व्यक्त्वा-‘ते वं काले वं’ ति वं समय वं’ ति तस्मिन् काले तस्मिन् समये, यक्कातो * वानयालंकारार्कत्वात्, एक्कारस्ये च प्राक्कममक्त्वात् । अथ काल-समययोः को विशेषः ? उच्यते, सामान्यो वर्तमानावसर्पिणीचतुर्थारकत्तसणः कालः, निश्चिष्ट पुनस्तदेक्येष्वधूतः समय इति । अबबा, तेन कालेन हेतुभूतेन, समयेन हेतुभूतेनैव । ‘इत्थ’पि अभवत् । एवंपीदानीयज्जस्ति सा नगरी, त्वाप्यवसर्पिणीकास्ससमावेन दीयमानत्वाद् वस्तु-त्तमावानां, वर्णक्रमन्योक्तस्वरूपा सुधर्मस्वामिकाळे नास्तीति कृत्वाऽप्रीवनिर्देशः कृतः । ‘वण्ण’पि “रिद्धत्थिभिरसमिद्ध-” इत्यादिब-ध्नेकाऽस्य रक्तवर्णः । त चोपपातिकस्य द्रष्टव्यः । ‘दुब्बमदे वेइय’पि पूर्ववद्भाषिणाने चेत्ये व्यन्तरायतने । ‘अहाणडिक्कं भान विहर’पि महावीरस्यान्तेवासी अर्धसुधर्मो नामानगारो जातिसयमः । रव्वकः । चतुर्थसयसी चतुर्थोऽणसः पञ्चभिरनगारसत्तैः सार्धं संपरिवृतः पूर्वोत्तु-

१ प्रह -स्ये वाव । २ पाप प्राप्ति । ३ ल -स्ये केसिह- य -स्ये सिद्धिप्राप्त । ४ क -स्ये वा कवच । ५ कस -स्ये । ६ कस्य पुत्री वा -क पुत्रि वा ।
७ क -यादा । ८ क -मल य । ९ क -स्य प्रा । १० कस सिद्धि । ११ कस्य पुत्र ।

• कर्मयोग आइये जानना कि कर्मार्थयोग कि वा सामान्य। इनके अन्तर्गत अनेक भिन्न भिन्न शाखा आणुषीया ना बन् ग्या क्यो। रसकर्ता हे ना २ १२० भूतल्य प्रति ।

जेनेव पुण्णभदे चेइए अहापडिरुव जाव विहरइ । परिसा निगया । धम्मं सोच्चा निसम्म जामेव दिसं पा-
उन्मूया तामेव दिस पडिगया । तेणं कालेणं तेण समणं अज्जसुहम्मस्स अतिवासी जंबू गाम अणगारे ससु-
अनेनेदं सुचिंतं द्रष्टव्यम्--“अज्जसुहम्मो वेरे महापटिरुवं उगाहं उग्गिग्गसा, अहापडिरुवं उगाहं उग्गिग्गसा, अप्पायं मा-
मेमाणे विहरइ” तत्र येन प्रकारेण प्रतिस्य साधूचितहास्यो ययापतिस्सोअस्तम्; अक्खइस्स माभयमिति, विहरति आस्ते । ‘मामेव
दिसं पाठक्यया’ इत्यादिना सकाशात् प्रादुर्भूता मच्छीभूता भागवत्त्यर्थः, ‘तामेव दिसं पदिगया’ इत्यामेव दिशि प्रतिक्रियेत्यर्थः । ‘स
पुत्तंहे’ च सप्तोत्सोच सप्तहस्तममाण इत्यर्थः । ‘महा गोयमसामी तहा’ इति यया गौतमो भगवत्त्यां बर्णितस्तथाज्यभिः वर्णनीयः । क्रिय
दत्तं यावदित्याह--‘जाव भाणकोहोचि’ “भाणकोहोचते” इत्येत्त्वं पदं यावदित्यर्थः । स चार्यं वर्णकम्--“सक्कवरससंठाणसठिप, व-
सरिसाहारायसपयमे” विसेणपट्टयमपीदमागमखिन्दम्; “कलसपुत्तमनिपसपमगोरे” कलसस्य सुवर्णस्य या पुलको ललसस्य यो निवहा
कपपट्टेत्वात्मसण, तथा पम्वहि पम्वर्गभेस्सद्व गोरो य’ स तथा; “उम्वर्तवे” उम्वमपट्टयः तपो यस्य स तथा; “वित्तववे” दीप्तं दु-
साधन इव कर्मवचनदाहकत्वेन जलचक्रस्तत् तपो यस्य स तथा । “तत्तववे” तत् सापितं तपो येन स तथा, एवं हि तेन तद् तपस्तप्तं येन
‘दुग्गो वरत्तं यावद् यम्वं पूर्वमद्र चैत्थं न्नाप्रतिरुपं यावद् विहरति । परिषद् निर्गता । ‘यम्वं पुत्ता निखम्म मस्मा’ एव विष्टं प्रादुर्भूता तामेव
विष्टं प्रविशता । तस्मिन् समये आर्यसुवर्णमोअत्तेयासीं जम्बुद्वीपानगरः क्षत्वेत्तेभो । यथा ‘गौतमस्वामी सत्ता’ यावद् ‘अमानकोहो’ विहरति ।

स्तेहे जहा गोर्यमसामी तहा, जावँ झाणकोटो० विहरति । तते ण अज्जजंबू णाम अणगारे जायसद्वे जाव
 जेणेव अब्बसुद्धम्मे अणगारे तेणेव उपागतिं तिवसुत्तो आयाहिणेपयाहिणं करोति, फरेचा वदति, नमंसति ।
 कर्माणि सताप्य वे । तपसा स्वत्मापि तपोरूप्य संतापितो पतोऽन्यस्यासृष्यमिदं भावमिति; “महात्मे” मन्त्रस्तत्पां पृष्ट्वा वा; “उ-
 राहे” भीम, अतिकृष्टवपुःकारितया पार्श्ववर्तिनामसत्त्वानां। ययननकत्वात्; वदतो वा। प्रधान इत्यर्थः; “घोरे” निर्वृणं परीपराधरा
 विविनाशो; “यारुणे” भर्तृर्दुर्लुचगुणः; “घोरतवस्सी” घोरैस्त्वपोभिस्तवस्वी; “घोरबभवेरासी” घोरैश्च्यसत्त्वदुर्लुचरत्वेन दास्ये
 व्रक्षन्त्ये वस्तुं क्षीलं यस्य स तथा; “उच्छूहसरीरे” उच्छूहं उन्मिवतभिन्नोन्मिवतं शरीरं येन, तत्पतिकर्मस्यागात्; “सस्त्रिचविल्लेय
 लेस्ते” संस्रिप्त्वा शरीरान्त्वर्बर्तिनीरगात्, त्रिपुला च विस्वीणां मनेकयोजनमभाजसेत्राभित्यस्तुद्गहनसमर्पत्वात् तेभोल्लेखा विच्छिद्यन्तपोऽन्य-
 क्त्रिचिन्नेपममना तेभोजगता यस्य स तथा; “उद्गमायू” छुद्यपृथिव्यासननर्गनात्; औपमहिकनिययाया अमावाष उत्कटुकासनं स-
 न्नुपविश्यते (! विस्वीति) ऊर्ध्वं जालुनी यस्य स ऊर्ध्वमालु; “महोसिरे” भवोद्गुहो नोर्ध्वं त्रिर्णं वा विसिद्धवृष्टिरिति भावः;
 “झाणकोटोवण” ध्यानमन कोटस्तुपागतो य स तथा । ‘विहर’ति “संनमेणं तपसा अपाणं यायेमाने विहर” इत्येवं इत्यम् ।
 ‘जायसद्व’ मनुचचिचित्तायं भवणनाम्नः; यावत्करणादिदं इत्यम्—“जायसंसप” मनुष्यानिर्गारितार्यप्रत्ययः; “जायकोवरेहे” मनुष्यम
 क्त आर्यमनुर्नामानगारो भातमदो यावद् । ब्रह्मैवायं सुब्रह्मनाम्नगारस्तत्रैवोपास्यंति किरात्तद्विष्णुममन्त्रिणं करोति, कुस्ताः कन्दते, नमंस्वति; मन्दित्वा

इति नमसि च जाव पञ्जुवासि च । पञ्जुवासि च एव वयासी;—‘जति ण भते ! समणेण भगवया महा
वीरेण जाव सपचेण दसमस्स अगस्स पण्हावागरणाणु अयमट्ठे पणत्ते, एकारसमस्स ण भते ! अगस्स
विवागसुयस्स समणेण जाव सपचेण के अट्ठे पणत्ते ? तते णं अज्जसुहम्मे अणगारे जव् अणगारं एव
वयासी;—‘एवं खल्ल जव् ! समणेण जाव सपचेण एकारसमस्स अंगस्स, विवागसुयस्स दो सुयस्संथा पण
त्ता, तं जहा-दुहविवांगा य सुहविवांगा यं जति ण भते ! समणेण जाव सपचेण एकारसमस्स अगस्स
बमोन्नुयय ; “उप्पन्नसद्दे” मागमवदुवृत्तमणवाञ्छ नस्यमवदत्तात् प्रवृत्तमवदत्तात् न पुनरुक्ता; एवं “उप्प-
मसंसप, उप्पन्नकोबल्ले; संजायसद्दे, संजायकोबल्ले; समुप्पन्नसंसप, समुप्पन्नकोबल्ले” व्यक्कापानि;
नवरमेतेषु पवेणु संकण्ठं मक्कपादिबचन । अन्ये त्वाहु—‘आतमदो आतममनाञ्छ, सोऽपि कुव ॥ यतो आतसंशय; सोऽपि कुतः ॥
नमस्मिन्ता यावापरुपात्ते । पर्युपात्यैवमवदत्त, —‘यदि मवदन्त ! भमणेन आगतो महाधीरेण यावत्संपाप्तेन वस्समत्वाङ्गस्स मस्संजाकरणानामयमवर्ध;
प्रवृत्त, एकावदस्य मवदन्त ! अद्भुतस्य विपाकभुतस्य भमणेन यावत्संपाप्तेन कोऽर्ध-प्रकण्ठः ? तत्त आर्धसुवर्माजगारे नमुमनगारेमेवमवदत्त,—
‘एव सन्नु अम्भो ! भमणेन नावत्संपाप्तेनैकावदस्याङ्गस्य विपाकभुतस्य दो आतसंशयो मयतो, सुखा-दुःखविषयभूत्वा, मुखाविषयकाश्च । यदि

विवागसुयस्स दो सुयेक्खंथा पणत्ता, पढमस्स णं भंते ! सुयस्खवस्स दुहविवागाणं समणेणं जाव सपत्तेणं
 के अट्टे पणत्ते ? ' तते ण सुहस्मे अणगारे जन्नु अणगारं एवं वयासी, ' एव ' खलु जंनु । ' समणेणं
 जाव संपत्तेणं दुहविवागाणं दस अज्झयणा पणत्ता, त जहा;—

सुयस्स वस्स दुहविवागाणं दस अज्झयणा पणत्ता, त जहा;—

यतो जातकुल्ल' अनेन पदत्रयेणाप्रचरं, एवमन्येन पदानां प्रवेणं शा जाय धारणा च्छा भवन्ति' इति । ' विस्सुचो' षि' अकृत्त' श्रीन्
 बारान् । ' भायारिण' षि' आदंसिणाद् दक्षिणपार्श्वारम्य प्रवर्णिनो दक्षिणपार्श्वेर्वा भावक्षिणप्रदक्षिणोऽस्तस्म् । ' वेद' षि' स्तुत्या ' न-
 मंसा' षि' नमस्यति प्रणामय ; इह यावत्स्तरणादिदं हव्यम्— ' सुस्सुसमये' नमसमागे विणएणं— पञ्चछिपटे अभिद्वारे' इति, व्यक्तं च ।
 ' दुरविवागा य' षि' दु' सविपाका' पापकर्मफलानि, दु' खानां वा दु' खोदुल्लस्य' पापकर्मणां विपाकास्ते यत्राभिधेयतया सन्त्यसौ ' देवना-
 नगरम्' इति न्यायेन दु' सविपाका' म्रयममुत्सङ्गः । एवं द्वितीया, सुलविपाका' । इत्यु' णं' षि' प्रणोऽन्तरमित्यर्थः, ' मियावणे' इत्यादिगावा ।
 तत्र मियावणे षि' मृगापुत्राभिधानमुपवक्ष्यतामविषदपरपर्यन्तं मृगापुत्र एव । एवं सुवेत्त । नन्तरं ' वणिक्पण' षि' वणिक्पणको नाम सा
 मयन्त ! अमयेन यावत्तपोनेकवक्षस्वाङ्गस्य विपाकमुत्तस्य ह्ये मुत्सङ्ग्यो प्रकसौ, मयमत्तमुत्तस्य मुत्सङ्ग्यस्य दु' सविपाकानां अमयेन
 यावत्संमपत्तेन कोऽपि प्रकृतः । तत्र सुयमोणगारो अन्धमनगारमेषमवाधेयः— एवं सल्ल वन्तो ! अमयेन यावत्संमपत्तेन पु' सविपाकानां
 वक्षाम्ययमनानि प्रकृतानि, तपंथा—

सुयस्स वस्स दुहविवागाणं दस अज्झयणा पणत्ता, त जहा;—

मिर्याउत्ते १ उज्झियते २ अमग्ग ३ सगहे ४ वेहस्सती ५ नैदी ६ ।

उवर ७ सोरियदत्ते य ८ देवदत्ता य ९ अज्जू य १० ॥

जति णं भत्ते ! समणेणं जाव सपत्तेण दुहविवागाण दस अज्झयणा पुण्णत्ता, त जह्वा-मियाउत्ते
येवाहपुत्र २ 'अमग्ग'चि सूत्रत्वाद्दमप्पसेनो विमयाभिधानचौरसेनापत्तिपुत्र ३ 'सगहे'चि श्रद्धाभिधानसार्येवाहसुत ४ 'वेहस्स'चि सूत्रत्वादेव
हरस्सचिदत्तनामा दुरोरित्तपुत्र ५ 'नैदी' इति सूत्रत्वादेव नन्दिबर्णेनी नन्दीबर्णेनी वा राजकुमार ६ 'उवर'चि सूत्रत्वादेव उम्भरवणो नाम
सार्येवाहसुत ७ 'सोरियदत्ते य'चि छौरिकदणो नाम मस्सययन्थपुत्र ८ चक्षब्धः समुच्चये । 'देवदत्ता य'णि देवदत्ता नाम सुहपत्तिमुता ९
चे समुच्चये । 'अज्जू य'चि अज्जूनाम सार्येवाहसुता १० चक्षब्धः समुच्चये । इति भाषासमासार्थः, निस्तरार्यस्तु यथास्वमध्ययनार्थाविगमा-
वगम्य इति । 'एवे तलु'चि एवं वक्ष्यमाणप्रकारेण, समुर्वावबालंकारे । 'सज्जोठय ० वग्गमठ'चि सर्पतुक्कुसुमसुछन्ने 'अदभबणप्पगासे'
इत्याहुयानवर्बेनी वाच्य इत्यर्थः । 'चिरादिप'चि चिरादिकं चिरकालीनप्रारम्भमित्यादिवर्बेकोपेवं वाच्यं यथा पूर्णभद्रचैत्यमौपपातिके ।

सुगापुत्रः १ उज्झितक २ अमग्गः ३ श्रद्धा ४ वेहस्सती ५ नन्दी ६ ।

उम्भर ७ छौरिकदण्ड ८ देवदत्ता य ९ अज्जू य १० ॥

अदि भदन्त ! अपमेन यावत्संपासेन दुःखविपाकानां वशाच्चववन्नानि प्रवृत्तानि, तपसा—सुगापुत्रो मावद्वन्जुब्ब, मयमस्य भवन्तु ! अन्य

१ क-वापुते । २ क-विहस्सी । ३ क-अमग्गेण विरवपरेण जाद । ४ ग-नो व ० । ५ ख-वच्छदः य व ख ० ।

जाव अजुं य, पढमस्स णं भत्ते । अज्झयणस्स दुहविवागाण, समणेण जावं सपत्तेण के अट्टे पणत्ते ?" तते
 ण से सुहम्मे अणगारे जवु अणगार, एवं वयासी, एवं खलु जवु । तण कालेण तण समएण मियग्गमे
 णां णगारे होत्था । तस्स मियग्गामस्स णगरस्स बहिया उचरपुरत्थिमे दिसीभाए चदणपाय
 वे णाम उज्जाणे होत्था । सव्वोत्तयं वण्णओ । तत्थ णं सुहम्मस्स जक्खस्स जक्खाययणे होत्था, चिरातीए,
 जहा पुण्णभदे । तत्थ ण मियग्गामे णगारे विजए णाम स्वाचिए राया परिवसति । वण्णओ । तस्स ण विजयस्स
 स्वात्तियस्स मिया णाम देवी होत्था, अहीणं वण्णओ । तस्स ण विजयस्स स्वात्तियस्स पुत्ते मियादेवीए,
 'महीणं वण्णवत्ति, अहीणं पुण्णवत्ते' त्रियसरीरेत्यादिबर्बको वाक्य, 'अचए' चि मात्सजः सुव । 'माग्गमे' चि मात्सजो जन्मकासादार
 बमात्स दु सविचिचानो अस्समेन कावत्तेप्राप्तेन कोअः प्रवसतः । तवः स सुवमोअगारो बन्धुमनगरमेवमवाहीदः, 'एव खलु बन्धो । तस्मि-
 न्नास्से सग्गि न् सस्सेव मुगामामो नाम नगरमभूत् । बर्बकः । तस्म मुगामामस्स ममस्स, बहिरेपरैरस्सये विग्गामे पन्वन्पावपं नामोपात्म
 मवत्, सस्सुदं बर्बक । एव सुवमो यवत्स यवत्सवत्तममवत्, चिगबिकं, बवा पूर्वेमवत् । तत्र मुगामामे नगरे विवमो नाम अत्रिगो
 राया वरिवत्ति । बर्बक । तस्म विवमस्य अत्रियस्स मुग्ग नाम देवजमवत्, अहीनि ७ बर्बकः । तस्म विववत्स अत्रियस्स पुत्रो मुगारेज्जा बालस्स

अत्तए मियापुत्ते नामं दारए होत्था जातिअधे जातिमूए जातिबहिरे जातिपगुले हुंढे य वायवे ।
 नत्थि ण तस्स दारगस्स हत्था वा पाया वा कण्णा वा अञ्छी वा नासा वा । केवलं से तेसि अगोवं
 गाण आंगिई आगितिमित्ते । तते णं सा मियादेवी त मियापुत्त दारगं रहस्सियसि मूमिधरसि रहस्सितेण
 भत्तपाणएण पडिजागरमाणी विहरति । तत्थ ण मियागामे णगरे एगे जातिअधे पुरिसे परिवसति । से
 ण एगेणं सचक्खुतेण पुरिसेणं पुरतो दडणं, पगदडिजमाणे २, पुट्टहुंढाहुंढस्सिसे, मञ्छियाचडगरपहकरणे
 भ्यान्व एव । 'हुंढे य'ए हुण्डध सर्वावयवममाणविहत्त । 'वायवे'ए वायुरस्यास्वीति वायवो, वाविक इत्यर्थः । 'आंगिई आगिइमेत्ते'णि
 अङ्गावयवानामाकृतिराकारः । किमपि याद-आकृतिमात्रमाकारमात्रं नोचितस्वरूपेत्यर्थः । 'रहस्सियसि' राहसिके जनेनाविहिते । 'फुट्ट
 हुंढाहुंढसीसे'ए स्फुटित्तैरेव संवयत्वेन चिकीर्णकैश्च, 'हुंढाहुंढ'ति भ्रम्यर्थे शीर्षं द्वितो यस्य स तथा । 'मञ्छियाचडगरपहकरणे' ति
 नो मृगापुत्रो नाम दारकोऽभयज्यत्समो जातिमूके जातिबहिरो हुण्डध वायव । न सास्सस्स दारकस्स हुंढा वा पाया वा बगो
 पाडिणी वा नासा वा । केवलं तस्य वेगानङ्गोपाङ्गानामाकृतिराकृतिमात्रम् । तत्त सा मृगावेदी, स मृगापुत्र दारकं राहसिके मूमिगहे राहसिकेन भक्षयान्नेन
 प्रतिख्यारयन्ती विहरति । तत्र मृगाग्रामे नगर एके वात्सन्ध्यः पुरुष परिवसति । स एकेन सन्धुकेण पुरुषेण पुरतो वणेन प्रकुप्यमाण २
 स्फुटित्वात्यर्षशीर्षं मक्षिकामभनसमोदेनाभीयमानमार्गे मृगाग्रामे नगरे गृहे गृहे कारुण्यवृत्त्या वृषि कस्समन् विहरति । तस्मिन् काठे तस्मिन्

अणिजमाणमगो मियग्गामे णगरे गिहे गिहे कालुणवडियाए विट्ठि कप्पेमाणे विहरति । तेण कालेण
 तेण समएणं समणे भगव महावीरे जाव समोसरित्ते । परिसा निग्गया । तते णं से विजए खत्तिए इमीसे
 कहाए लद्धट्ठे जहा कूणिए तहा निग्गते जाव पज्जुवासति । तते णं से जातिअधे पुरिसे तं महयाजण-
 सह च जाव सुणेत्ता त पुरिस एव वयासी, - 'किणं देवाणुपिया अब्ब मियग्गामे इंदमहेति वा जाव
 निग्गच्छति ?' तते ण से पुरिसे त जातिअधपुरिसं एव वयासी, - 'नो खलु देवा० इंदमहे जाव निग्गए;
 मसिक्काणां मसिद्धानां घट्ठेर, प्रणानो विस्सरवान् य ग्रहकरः समूहः स तथा; अक्खा, मसिक्काणां घट्ठकराणां तद्धन्वानां यः ग्रहकरः स
 तथा तेन । 'भेन्निज्जमाणम्मणे' चि भन्नीयमानमार्गोऽनुगम्यमानमार्गः । मलाविस्सं रि वस्तु प्रायो मसिक्काधिरुगम्यत एवेति । 'कालुभव-
 टियाए' चि कारुण्यद्वय्या । 'विट्ठि कप्पेमाणे' चि नीविका कुर्वाणः । 'जाव समोसरिए' चि इह यावत्कलुपुत्तं 'पुब्बाणुपुत्तिः चरणे गाया,
 गुग्गमं इहज्जमाणे' इत्यादिर्यमको हस्यः । 'त महयाजणसं' च 'चि सुत्तत्ताद् मरामनन्धं, च, इह वासत्करमात् 'नण्णं, च अण्णोसं,
 समये अमणे अगवान् महावीरो यावत्समपसुतः । पर्वद् निर्गत्वा । तत् स विजया; कप्पिबोज्या कववा सज्जायां वणां कूणिकयवा निर्गते
 यावत्सयुपासे । ततः स आत्मन् पुरुषसं महाजनन्धं च वात्तं मुत्ता तं पुरुषस्यस्यवत्, - 'किं ननु देवानुमिय । अप मग्गामे इन्द्रमहो
 वा यावत्तिरिच्छति ?' ततः स पुरुषसं आत्मन् पुरुषमेवमवत्, - 'नो खलु देवा० इन्द्रमहो यावत्तिरिज्ज । एवं खलु देवानुमिय ।' अमणी यावत्

एव खलु देवानुष्पिया ! समणे जाव विहरति, तते णं एए जाव निगच्छंति । तते णं से जातिअघपुरिसे
 तं पुरिस एव वयासीः—‘गच्छामो ण देवानुष्पिया अम्हेवि समणं भगवं जाव पञ्जुवासामो’ । तते णं से
 जातिअघपुरिसे पुरतो दंडणं पगद्धिज्जमाणे २ जेणेव समणे भगव महावीरे तेणेव उवागते, उवागच्छिचा
 तिच्छुत्तो आयोहिणपयाहिण करेति, करेचा वदति नमसति, वदिचा नमंसित्ता जाव पञ्जुवासति । तते णं
 समणे विजयस्स तीसे य धम्ममाइक्खइ । परिसा जाव पडिगंया । विजएवि गेए । तेण कालेण तेणं सम
 व’ इत्यादि इएयम् । तत्र जन्मपूइयकायाकार’ समुह’, तस्य छन्दस्त्वयेदास्सन्नयूह एवोच्यते, अतस्तम्भः ‘बोको’ मध्यक्तवर्णध्वनि
 रिति । ‘इदमहो व’ति इन्द्रोत्सवो वा, इह यावत्करणात् “स्वमहे वा जाव उज्जाणजचाइ वा, भन्न वरवे उम्मा मोमा जाव
 एगदिसि एगामिमुहा” इति इएयम् । इतो यद् वाचयं तवेवपलुसतव्यम्, सुत्रपुस्तके हि सुवासरारण्येव सन्तीति,—“तए यं ते पुरिसे तं
 नाइयंपपुरिसं एवं वयासी,—‘नो खलु देवानुष्पिया ! अज्ज मियम्मामे भंगरे इदमहे वा जाव वत्ताइ वा जम्, एए उम्मा जाव एगविसि
 एगामिमुहा निमाच्छति, एवं खलु देवानुष्पिया ! समणे भगवं महावीरे जाव इह समाणए, इह सपेत्ते, इहं मियम्मामे भंगरे मियंपणु
 विहरति; तव पत्ते यावन्निरिच्छन्ति’ । तर्कः स जाल्यन्वपुरुषसं पुरुषमेवमावीव,—‘गच्छामो देवानुष्पिय ! आधामपि समण भगवन्तं नाव-
 त्पुण्यात्सरे’ । ततः स जाल्यन्वपुरुष पुरतो वप्पेन प्रकृष्यमाणो यत्रैव ‘समणो म्मावांन् महावीरस्सत्तैवोपागतः ।’ तपागत्य त्रिरावक्षिणमवक्षिण
 १ क वच्छति । २ कच—विषं ४० । ३ क—यत्ता । ४ समं वते । ५ कं समरे यं वदरे । ६ कं मकरे । ७ कं मकरे । ८ कं मकरे । ९ कं मकरे । १० कं मकरे । ११ कं मकरे । १२ कं मकरे । १३ कं मकरे । १४ कं मकरे । १५ कं मकरे । १६ कं मकरे । १७ कं मकरे । १८ कं मकरे । १९ कं मकरे । २० कं मकरे । २१ कं मकरे । २२ कं मकरे । २३ कं मकरे । २४ कं मकरे । २५ कं मकरे । २६ कं मकरे । २७ कं मकरे । २८ कं मकरे । २९ कं मकरे । ३० कं मकरे । ३१ कं मकरे । ३२ कं मकरे । ३३ कं मकरे । ३४ कं मकरे । ३५ कं मकरे । ३६ कं मकरे । ३७ कं मकरे । ३८ कं मकरे । ३९ कं मकरे । ४० कं मकरे । ४१ कं मकरे । ४२ कं मकरे । ४३ कं मकरे । ४४ कं मकरे । ४५ कं मकरे । ४६ कं मकरे । ४७ कं मकरे । ४८ कं मकरे । ४९ कं मकरे । ५० कं मकरे । ५१ कं मकरे । ५२ कं मकरे । ५३ कं मकरे । ५४ कं मकरे । ५५ कं मकरे । ५६ कं मकरे । ५७ कं मकरे । ५८ कं मकरे । ५९ कं मकरे । ६० कं मकरे । ६१ कं मकरे । ६२ कं मकरे । ६३ कं मकरे । ६४ कं मकरे । ६५ कं मकरे । ६६ कं मकरे । ६७ कं मकरे । ६८ कं मकरे । ६९ कं मकरे । ७० कं मकरे । ७१ कं मकरे । ७२ कं मकरे । ७३ कं मकरे । ७४ कं मकरे । ७५ कं मकरे । ७६ कं मकरे । ७७ कं मकरे । ७८ कं मकरे । ७९ कं मकरे । ८० कं मकरे । ८१ कं मकरे । ८२ कं मकरे । ८३ कं मकरे । ८४ कं मकरे । ८५ कं मकरे । ८६ कं मकरे । ८७ कं मकरे । ८८ कं मकरे । ८९ कं मकरे । ९० कं मकरे । ९१ कं मकरे । ९२ कं मकरे । ९३ कं मकरे । ९४ कं मकरे । ९५ कं मकरे । ९६ कं मकरे । ९७ कं मकरे । ९८ कं मकरे । ९९ कं मकरे । १०० कं मकरे ।

एण समणस्स जेट्ठे अतेवासी इदमूती णामं अणगारे जाव विहरति । तते ण से भगव गोतमे त जाति
 अधपुरिस पासति । पासिचा जायसइठे जाव एव वयासी—‘अत्थि णं मंते ! केह पुरिसे जातिअधे जायं
 अधारूवे ?’ ‘हत्ता अत्थि’ । ‘केहिं ण मंते ? से पुरिसे जातिअधे जातअधारूवे ?’ एवं खलु गोतमा ! इहेव
 मियंगामे णगारे विजयस्स पुत्ते मियादेवीए अत्तए मियाउत्ते णाम दारए जातिअधे जातअधारूवे, नत्थि ण
 खाणे महापटिक्ख उमां वमिणइ, वगिणइसा संभजेण तवसा अप्पाण भावेमाने विहरे, तए णं से मंथपुरिसे त पुरिसं एवं धया
 सी” इति । ‘निमयस्स तीसे य’चि इवेन इहम्—“विजयस्स रण्यो तीसे य महाप्रहाकियाए परिसाए विपिणं धम्ममाइक्खइ कंहा
 नीना वंज्जति” इत्यादि परिपत् यानत् प्रतियता । ‘आइअधे’चि आतेरारभयान्वो मात्यन्वः । स च बहुसुखपातादपि मयतीत्यत आ
 इ—‘नायअपाकमे’चि जावमुत्तमम्भकं नयनयोरादित् एवानिषधेः कृत्स्निवांश्च, रूपं पस्प्यासौ जातान्बकस्य, । ‘अतुरियं’ति मनस्यैर्या
 करोति । कृत्वा वन्दते, नमस्मति । बन्धित्वा नमस्मित्वा युवास्तुपास्ते । तव अमणो विजयाय तुभ्यं शुभमस्मयासि । परिक्खु यावत् प्रतियता ।
 विजयोऽपि गतः । तस्मिन् कस्मे तस्मिन् समये अमणस्य जेष्ठोऽन्तेवासी इन्द्रमणिर्नामाऽनगरो योग्यद्विहरति । ततः स अगवान् गौतमस्तं आ
 त्वन्वापुलं पश्यति । इष्ट्वा बातमद्वो नावेवमवाधीत्,—‘अस्ति मवन्तं ! अस्ति तुल्यो सात्यन्वो आस्यन्बकस्य’ । ‘हन्तासि ।’ ‘कुत्र मव
 न्त ! स पुल्लो आस्यन्वो जातान्बकस्य’ । ‘एवं खलु गौतम ! इहेव मृगाग्रमर्म नगरे विजयस्व—पुत्रो मृगावेल्या कात्मको मृगापुत्रो नाम वारको
 १ कपटव्य बाण धं० १२ लघुपटव्य बाण । २ क बाण धं० १३ क विजोना ६॥ ५ किमं—इति १॥ ६ क बाण धं० १७ क बाण धं० १८ क बाण धं० १९ क बाण धं० २०

तस्मै दारगंस्त जाव आगितिमित्ते, तते ण सा मियादेवी जाव पडिजागरभाणी २ विहरति । 'तते ण ते
भगवं गोतमे समणं भगव महावीरं वदति नमंसति । वदित्ता नमसित्ता एव वयासी;—'इच्छामि ण भंते ! अह
तुभेहिं अन्भणुण्णाते' मियापुत्त दारय पासित्तेण । 'अहा सुह देवाणुप्पिया ।' 'तते णं से भगवं गोतमे सम
णेण भगवया अन्भणुण्णाते समणे हट्टुट्टे समणस्स भगवओ अंतितातो पडिनिक्खमई । पडिनिक्खमिच्चा
अतुरिय जाव सोहेमाणे २ जेणेव मियागामे नगरे तेणेव उवागच्छति । उवागच्छित्ता मियग्गाम नगर मज्झ
मज्जेण अणुपविस्सइ । अणुप्पविसित्ता जेणेव मियाए देवीए गिह्हे तेणेव उवागच्छति । तते ण सा मियादेवी भ-
व; यावत्करणादिदं इत्यम्—“अबलसमसंभते पुगतत्तपलोपणाए दिदीए पुरत्तरिय” इति; सत्र क्षपल क्षापथाएत्यामानत्त; क्षिपाविशेषे
जात्सम्यो अतान्यकुरूप, न त्तास्तस्म दारकस्य यावदाह्वयविमात्रम्, तत्त सा मृगावेदी यावत्प्रतिष्ठागरवन्ती २ विहरति' । तत्त स भगवान् गौत-
मः भगवन् भगवन् महावीरं वन्दते नमस्यति । वन्दित्ता नमस्मित्तैयववत्त, —'इच्छामि भवन्त ! अहं पुष्पाभिरभ्यसुत्रातो मृगापुत्रे दारकं द्र
व्मुम् ।' 'वत्समुत्तं देवानुदिय ! ।' ततः स भगवान् गौतमः भगवन्तं मगवत्तं अभ्यनुज्ञातः सन् हट्टुट्टः भगवतो अन्तिकत्त पत्तिनि
क्कामति । पत्तिनिक्कम्यत्तरितं यावच्छोषयमानो २ बभूव मृगाग्रामं नगरे तत्रैवोपागच्छति । उपमत्त मृगाग्रामं नगर मध्यमम्येनानुप्रविशति ।

गवं गीतमं पूजमाणं पासति । पासित्ता इदं जाव एवं वयासी, 'सदिसतु णं देवाणुप्पिया ! किमागमणप-
 योयण ?' तते ण भगवं गीतमे 'मिय देवि एव वयासी, 'अहण्ण देवाणुप्पिए ! तव पुत्त पासिनु हव्वमा
 गते' । तते ण सा मियादेवी मियापुत्तस्स दारगस्स अणुमग्गजायए चत्तारि पुत्ते सव्वाल्लकारविमूसिए
 करेति । करेत्ता भगवतो गीतमंस्स पाएसु पाढेति । पाढेत्ता एव वयासी, 'एए ण भंति ! मम पुत्ते पासह' ।
 तते ण से भगवं गीतमे मिय देवि एव वयासी :- 'नो खलु देवाणुप्पिए ! अह एए तव पुत्त पासित हव्वमा-
 बेत्ति; तवा, भसंभ्रान्तो भ्रमसिहित ; युगं युपस्सत्समाब्भो भूमागोअपि युगं, तस्यान्तरे मये प्रलोक्केन यस्या सा, तथा तथा, इष्टया चन्द्रया
 'रियं' इति रियां गपनं तद्विषयो मामोज्जीयांजस्वाम् । 'देवेभ'सि यस्मिन् देवे । 'इदं जाव'पि इह "इष्टुदमप्यदिज" - इत्यादि इत्यमरः

अनुप्रविष्टव सदैव मृताया देव्या शुद्धं तत्रैवोपागच्छति । ततः सा मृगादेवी भगवन्तं मौलममायन्तं पश्यति । इष्टया इष्टं यावदेवमभवत्, 'सदि
 छतु देवानुप्पिभ ! किमागमनमप्योबनम् ?' ततो भगवान् गौतमो मृगा देवीमेवमभवत्, 'अह देवानुप्पिभे ! तव पुत्रं ब्रह्मं स्त्रीप्रमागतं ।' ततः सा
 मृगादेवी मृगापुत्रस्य दारकस्यानुमार्गिचार्ताभन्तुरः पुत्रान् सर्वास्त्रकारविमुत्तिान् करोति । इत्था भगवतो गौतमस्य पावयो पातयिसे
 वमभवत्, 'पुतान् मतन्त ! मम पुत्रान् वसवत् ।' 'तस' स भगवान् गौतमो मृगा देवीमेवमभवत्, 'नो खलु देवानुप्पिभे ! अहमेतांस्तव पुत्रान्

गए, तत्थ ण जे से तव जेट्ठे पुत्ते मियांपुत्ते दारए जातंअधे जाव अधारूवे, जंण तुम रहस्सियसि भू
 मिघरंसि रहस्सिएणं भचपाणेण पडिजागरमाणी २ विहरसि, ते न अहं पासिउं हव्वमागते' । तते
 णं सा मियादेवी भगवं गीतम एवं वयासी;—'से के ण गोतमा । से तहारूवे णाणी वा तवस्सी वा जेण
 तव एसमट्ठे मम ताव रहस्सकते तुवम हव्वमवस्साते, जतो णं तुवमे जाणह ?' तते णं भगवं गीतमे मिय
 देवि एव वयासी;—'एव खलु देवाणुषिण ! मम धम्मायरिण समणे भगव जाव ततो णं अह जाणामि' ।
 जाव च ण मियादेवी भगवया गोतमेण सद्धि एयमट्ठ सल्लवति ताव च ण मियापुत्तस्स दारगस्स भत्तवेला
 व्रप्पु क्षीप्रमागत , तत्र यः स तत्र ज्येष्ठः पुत्रो मृगापुत्रो दारको जासन्को यावदन्धकरूपः, यं त्वं राहसिके भूमिगृहे राहसिकेन मरुपानेन
 प्रतिजगारमन्ती २ विहरसि तमहं व्रप्पु क्षीप्रमागतः' । तत्र सा मृगादेवी भगवन्तं गीतमेवमवदत्, —' को गौतम ! स तयारूपो ज्ञानी वा
 तपस्वी वा येन सर्वेषोऽर्थो मम तावद् रास्वकृतस्तुभ्यं क्षीप्रमाप्त्यातो यतो यूयं जानीय !' ततो भगवान् गौतमो मृगां देवीमेवमवदत्,—' एवं
 खलु देवानुविमे । मम वर्माचार्यं अमणो भगवान् यावत् ततोऽहं जानामि ।' यावच्च मृगादेवी भगवता गीतमेन सार्धमेतमर्थं सल्लपति तावच्च
 मृगापुत्रस्य दारकस्य मच्छेदना जाता आप्त्वमवत् । ततः सा मृगावती भगवन्तं गीतमेवमवादीत्,—' यूयं भवन्त ! इदं विष्ठ, यावदहं

१ क. न. के. । २ क. तं भवे न तं नं । ३ क. -विष्ठ ग. विष्ठु घ-विष्ठु क. ख-विच । ४ क. नोवने । ५ क. केवने । ६ क. गोयमे । ७ खगम्व-यावती दे- ।

जाया यावि होत्या । तते णं सा भियादेवी भगव गीयम एवं वयासीः—‘तुन्मे ण भंते ! इह चेव चिट्ठह जा णं अह तुन्मं भियापुचं दारयं उवदसेमि’ति कहु जेणेव भत्तपाणघरण तेणेव उवागच्छति । उवागच्छिचा वत्थपरियट्टं करोति । करेत्ता कट्टसगडिय गेण्हति २ विपुलस्स असणपाणस्वातिमसातिमस्स भरे-
ति २ तं कट्टसगडिय अणुकद्दमाणी २ जेणेव भगव गीतमे तेणेव उवागच्छति २ भगवं गीतम एव व यासीः—‘एह ण तुन्मे भंते ! मेमं अणुगच्छंह जा णं अह तुन्म भियापुचं दारयं उवदसेमि’ । तते ण से भगवं गीतमे मिय देवि पिट्ठओ समणुगच्छति । तते ण सा भियादेवी तं कट्टसगडियं अणुकद्दमाणी २ परायाचिते वच्चाः ‘इम्मं’ति वीअम् । ‘माओ बं’ति यस्मात् । ‘जाया यावि-भोत्ता’ माता वाध्यमनदित्थर्क । ‘कस्यपरियट्टं’ति कस्यपरिवर्तनम् ।

पुज्यमं भूगापुत्रं वारकमुपवर्धयामि’ इति इत्था यत्रैव भक्कपानगृहं तत्रैवोपागच्छति । तपागस्य वत्थपरिवर्तं करोति । इत्था काष्ठछाटिकां गृह्णाति । गृहीत्वा विमुक्तेनासमपावनादिमत्त्वादिना भजति । भूत्या तां काष्ठछाटिकां समनुकर्त्तवी २ यत्रैव भगवान् गीतमसत्रैवोपागच्छति । तथा यत्थ भगवान् गीतममेवमवधत्,—‘एत यूवं भवन्त ! माभनुगच्छत यावद्दहं युज्यमं भूगापुत्रं तारकमुपवर्धयामि’ । ततः स भगवान् गीतमो भूगादेवीं प्रच्छत समनुगच्छति । ततः सा भूगादेवी तां काष्ठछाटिकां समनुकर्त्तवी २ यत्रैव भूमिगृहं तत्रैवोपागच्छति । तपगंत्य यत्पुत्रेनां कस्येव

जेणेव मूमिधरे तेणेव त्वागच्छति २ चेउपुढेण वत्येणं मुह वंघमाणी भगवं गोतमं एवं वयासी, 'तुम्हे
 वि य ण भंते ! मुहपोत्तियाए मुह वधह' । तते ण भगवं गोतमे मियादेवीए एव बुचे समाणे मुहपोत्तियाए
 मुह वधंति । तते ण सा मियादेवी परमुही भूमीघरगस्स दुवारं विहाडेति । तते ण गधो निगगच्छंति । से
 जहानोमए अहिमडे तिवा जाव ततोवि य णं अणिट्ठतराए चेंव जाव गधे पणत्ते । तते णं से मियापुत्ते
 दारए तस्स विपुलस्स असणपाणस्वाहमस्स गंधेणं अभिभूति समाणे तसि विपुलंसि असणपाणस्वाहम-
 'स जहानामए'त्ति तययानामेति वाकयालंकारे । 'अहिमडे इवा सण्णकडेबरे इवा' इह यावत्तरणात् "भोमडे इवा सुण्णमडे इवा" इत्यादि
 द्रष्टव्यम् । 'सुतोवि ण'ति ततोऽपि अरिकडेवरादिगन्धादपि 'अणिट्ठतराए वेव'चि अनिट्ठतर एव 'गन्ध' इति गम्यते; इह यावत्तरणात्
 मुसं पज्जती भगवन्तं गौतममेवमवादीत, - 'यूमपि च भवन्त ! मुसवस्त्रिक्या मुसं पज्जति' । तसो भगवान् गौतमो मुगादेम्येवमुक्कं सन्
 मुसवस्त्रिक्या मुसं बध्नाति । सतः सा मुगादेवी परावसुत्ती मूनीपुद्गलस्य द्वारं विषाटयति । तसो गन्धो निर्गच्छति । स यथानामाऽहिमृतकस्य वा
 यावत् ततोऽपि पानिष्ठतर एव यावद् गन्धः पश्यतः । सतः स मुगापुत्रो दारकड्ढास्स विपुलस्साखनपाणत्तादिमत्स्यादिमनो गन्धेनागिमूत सस्तास्मिन्
 निपुलेऽखनपाणत्तादिमत्स्यादिमनि मूर्च्छित ४ तं विपुलमाखन ४ आम्बेनाहरति, आहस्य छिमेव विष्वंसवति । सतः पश्चात् पूयत्तया च द्योषित

१ क - उपपदे - । २ क - पद । ३ कउ - भूमिपरस । ४ क - पठते । ५ कडकड - मते । ६ खग - वा कण्णकडेबरे इवा मोमडे इवा कुपहमडे इवा आ-

७ खग - य जनेततराए येव छिपयतराए येव जमपुणटतराए येव जमपासमतराए येव अ- । ८ य उ - भूट ।

साहमेसि मुञ्चिंते ४ त विपुलं असणं ४ आसएणं आहारोति २ खिप्पामेव विद्धसेति । ततो पञ्चा पूय
त्ताए य सोणियत्ताए य परिणामेति । तपि यं णं पूय च सोणियं च आहारोति । तते ण भगवतो गोतमस्स
त मियापुत्त दारय पासित्ता अयमेयारूवे अञ्जित्थिते ४ समुप्पज्जित्था, -अहो णं इमे दारए पुरा पोरणाणा
दुक्खिणाण दुप्पट्ठिकंताण अमुभाण पावाण कढाण कम्माण पावग फलवित्तिविसेसं पञ्चणुभवमाणे वि
“ अकंठतराए वेव अपियत्तराए वेव अपणुत्तराए वेव” इति वस्यम्, एकावाञ्चिंते । ‘मुञ्चिण’ इत्यत्र “गच्छिंते गिद्धे
अगमोपनमे” इति पञ्चममन्यद् वस्यम्; एकार्थान्वेयानि चत्वार्यपीति । ‘अञ्जसिणए’ इत्यत्र “चित्तिए कप्पिए पत्थिए मप्पागए संकप्पे”
इति वस्यम्; एतान्यप्येकार्थानि । ‘पुरा पुराभावं दुत्थिवमाण’ इहासरपट्ठना - पुराणाना अरतानां ककस्वदीभूतानामित्यर्थः पुरा पूर्वं
काले वृक्षपीर्णानां प्राण्यातिपातादिदुरचरिषेष्टकानाम् । ‘दुप्पट्ठिकंताणं’ति दुःस्वप्नोऽभावात्, तेन प्रायश्चित्तप्रतिपत्त्यादिनाऽप्रतिक्रान्ता

तथा च परिणममसि । त्वयि च पूर्य च क्षोभित चाहरति । ततो भगवतो गौतमस्य से भृगुपुत्रं वारकं दृष्ट्वाऽयमेतद्रूपं भाष्यारम्भकं ४ समुव
 षष्ट, 'अहो अयं वारक' पुरा पुराणानां दुष्कीर्णानां दुष्यत्किन्तानामनुमानां यापानां कृतानां कर्मणां पापं फलकृतिविशेषं प्रत्यनुभवन् विह
 रति, न मया इहा नरक्य वा नैरपिका वा, प्रत्यक्षं स्वस्वयं पुरुषो नरकप्रतिस्पर्षिकां वेदनां वेदयति ' इति कृत्वा मृगां देवीप्रादुच्छते । आसृज्य

हरति, ण मे दिट्ठा णरगा वा णेरइया वा, पञ्चक्ख खलु अयं पुरिसे नरयपट्ठिखियं वेयण वेण्णं चि
 कट्ठु मिय देवि आपुञ्छति २ मियाए देवीए गिहाओ पट्ठिनिक्खमति २ मियग्गाम णगरं मज्झमज्जेण
 निगञ्छति २ जेणेव समणे भगव महावीरे तेणेव उवागञ्छति । उवागञ्छिता समण भगव महावीर
 तिक्खुत्तो आयाहिणपयाहिणं करेति । करेत्ता वदति नमसति । वदिता नमसिता एवं वयासी,—‘एव खलु
 अहं तुब्भेहिं अब्भणुणाए समाणे मियग्गामं नगरं मज्झमज्जेण अणुपविसामि २ जेणेव मियाए देवीए
 नामनिचणित्तिपाकानामित्थर्य ‘अणुभाणं’ति अणुवरत्तनाम् । ‘पाषाणं’ति पाषाणां तुष्टस्वभावानाम् । ‘कम्माणं’ति कानावरणादी
 नाम् । ‘पुन्यभवे क आसि’ इत्यत एवमध्येषम्—“किं नाम ए वा किं गोचए वा” सत्र नाम यादृच्छिकमभियानम् गोत्रे तु यथार्थम्, कुल वा;
 “अयं रंसि गामंसि वा नगरंसि वा किं वा दग्धा किं वा मोक्षा किं वा सपायारिषा केसि वा पुरा पोराणाणं दुष्किं भाणं दुष्पट्ठिक्कं ताणं असुहाणं पाषाणं
 मृगावा देव्या गुहाए प्रक्षिनिच्चमति, प्रतिनिष्कम्भ मृगाभ्रामांलगारान्मध्यमध्वेन निर्गच्छति, निर्गन्ध यत्रैव भ्रमणो मगबान् महावीरस्त्रैवोपा
 गच्छति । उवागत्य भ्रमज मगबन्तं गदाधीरं त्रिरात्रश्लिष्यदक्षिणं करोति । कृत्वा वन्दते नमस्वति । इन्द्रित्वा नमस्तिरेकमनादीसु,—‘एव खल्वहं
 गुम्माभिरम्यनुञ्जातं स्मं मृगाभ्राम नगर मध्यमध्वेनानुभाषिष्ठम्, अनुपविश्य यत्रैव मृगावा देव्या गुहं तत्रैवोपागतं । सत सा मृगावदी मामा

गिह्ये तेणेव उवागते । तते णं सा मियादेवी ममं एज्जमाणं पासति २ हट्ठं तं चेव सब्ब जाव पूय च
 सोणिय च आहारेति । तते णं मम इमे अज्झत्थिते ४ समुप्पाज्जित्था,—‘अहो णं इमे दारए पुरां जाव वि-
 हरति’ । से ण भते ! पुरिसे पुब्बभवे के आसि, किं नामए वा किं गोचए वा कयरसि गामसि वा नगरसि वा
 किं वा दब्बा किं वा भोन्वा किं वा समायरिचा केसिं वा पुरा पोराणाणं जाव विहरति ? गोयमाई समणे
 भगव महावीरे भगव गोतेम एव वयासी,—‘एवं खलु गोतमा ! तेणं कालेण तेण समएणं इहेव जंबुद्वीवे’ दीवे
 कम्माणं पामणे कज्जदिभिदित्तेसं पणपुम्भवमाणे विहर । इति ‘घोप्प’ चि गोतम इत्थेवं ‘आमन्थ’ इति गम्पे । ‘गिद्धिखमिए’ चि
 श्रुद्धिप्रपान स्तिमिव च निर्भय पत्तुं त्वा । ‘कम्भउत्ति’ नगरसर्पक । स चौपपासिक्कब्ब द्रष्टव्य । ‘अदूरसाम्पे’ चि नातिदूरे नाति-

यन्तं पदवति, दट्ठं वा इट्ठं तदेव सर्वं वाकल्लयं च सोप्पिते चाहरति । एतो ममायमाध्यासिक १ समुत्पपत्त,—‘कथो क्वं वारकः पुरा यावद्
 विहरति’ । स भवन्त ! पुरुषा पूर्वमेव क आसीधु, किं नामा वा किंमेवो वा कतरस्मिन् प्राप्ते वा नगरे वा किं वा दत्त्वा किं वा सुंत्वा किं वा
 समाचर्य केवा वा पुरा पुराणानां यावद् विहरति १, ‘गौतम’ इति कम्पणे अगबान्महावीरो मयन्तं गौतममेवमववत्तु,—‘एवं खलु गौतम !
 तस्मिन्काले तस्मिन् समये इहेव जम्बुद्वीपे द्वीपे भारते बर्णे कतदारं नाम नगरमभवद् कम्बुत्तिमित् २ वर्षक’ । तत्र । एतद्गौरे नगरे घनपटिर्नाम

भारहे वासे सयदुवारे णाम णगरे होत्या रिद्धित्यमिते० वण्णओ । तत्थ णं सयदुवारं णगर घणवता नाम
 राया होत्या । तस्स णं सयदुवारस्स णगरस्स अदूरसामते दाहिणपुरत्थिमे दिसीमाए विजयवद्धमाणे णामं
 खेहे होत्या रिद्ध० । तस्स ण विजयवद्धमाणस्स खेहस्स पच्च गामसयाहं आभोए यावि होत्या । तत्थ ण
 विजयवद्धमाणे खेहे एक्काहं नाम रट्ठकूहे होत्या अहम्मिए जाव दुप्पडियाणदे । से ण एक्काहं रट्ठकूहे वि
 जयवद्धमाणस्य खेहस्स पचण्हं गामसयाण अहिक्ख जाव पालेमाणे विहरति । तत्ते णं से एक्काहं
 सपीपे इत्थं । 'खेहे'त्ति पूत्थिमाकासम् । 'रिद्ध'त्ति "रिद्धरिपिपिसप्पिद्धे" इति द्रष्टव्यम् । 'आभोए'त्ति विस्तरं । 'रट्ठकूहे'त्ति
 राष्ट्रद्वयो मण्डलोपनीवी राननियोगिक्क । 'अहम्मिए'त्ति अर्वादिक्क, यावत्करणादिदं दृश्यम्—“अपम्मणुए अचम्मिहे अधम्मवत्सादि
 अधम्मपनोई अत्थम्मपलज्जणे अपम्मसमुदाधारे अधम्ममेणं चेव विणिं कप्पेम मे दुप्पसीले दुब्बए” इति । तत्रापरिमिद्धत्वमपञ्चवनायोच्यते
 एवाऽभवत् । तस्य अतद्वारस्य नगरस्यादूरासत्ते वक्खिचीरत्तये दिग्भागे विजयवर्धमानो नाम खेटोऽभवत् अद० । तस्य विजयवर्धमानस्य खेटस्य
 पञ्च प्रामसुतान्वायोगाव्यभवत् । तत्र विजयवर्धमाने खेट एकाविंशतिं राष्ट्रद्वयोऽभवत्परिमिते भावद् दुप्पत्तयानन्व । स एकावी राष्ट्रद्वयो
 विजयवर्धमानस्य खेटस्य एम्माम्मां प्रामसुतान्वाभाषित्वं भावत् पालयमानो विहरति । तत्र ३ एकादिर्विजयवर्धमानस्य खेटस्य पञ्च प्रामसुतानि

विजयवद्वमाणस्स खेडस्स पंच गामसयाह वट्ठहिं करेहि य भरेहि य विद्धीहि य उक्कोढाहि य पराभवेहि य
दिज्जेहि य भिज्जेहि य कुचेहि य लंछपोसेहि य आलीवणेहि य पंथकोट्टेहि य ओवीलेमाणे २ विहम्म
माणे २ तज्जेमाणे २ तालेमाणे २ निद्धणे करेमाणे २ विहरति । तते णं से एककाई रट्टुकुळे विजयवद्वट्टमा
‘अपममासुए’ अपर्म्म सुतधारित्राभाबस्तुगच्छतीत्यपरमानुण’ । इत्त एत्थेवमिस्साह—अधर्म एवेष्ठो म्मुम’ पूजितो वा यस्य सोऽभ्येष्ट’, अति
सुयेन वाऽअर्म्मी परमैर्भित्त इत्यपरमिष्ठ’ । अत एवाऽअर्म्माख्यायी मपरममतिपादकः । अर्धर्मस्स्यातिः ‘अविद्यमानकमोऽयम्’ इत्येकमसि-
द्धिक् । तथा, अर्धर्म प्रतीकस्युपादेयतया प्रेक्षते यं स तथा । अत एवाधर्मरत्नोऽवर्मरामी । अत एवाधर्म समुदाधार’ समाचारो
यस्य स तथा । अत एवाधर्मेण रिसादिना वृत्ति बीबिकां कृत्ययन् सन् । दुःखीकः शुभस्वपावरीन’ । दुर्मेतम व्रतवर्जित’ । दुष्पत्यानन्दः
साधुवर्द्धनादिना नाऽऽन्यत इति । ‘आदेनस्व’ति अविपत्तिकर्म । यास्तकरादिदं धर्म्यम्,—“पोरेबस्व सांमिचं मट्ठिचं मइयरगणं
आणाईसरसेणानस्वं क्तारेमाणे ” इति । तत्र पुरोबर्त्तित्वमयेसरता, स्वामित्य नायकत्वम्, मरुत्वं पोपकत्वम्, मइयरकत्वम् उत्तमत्वम्,
बहुभि परेभ्य मरेभ्य वृद्धिभिश्च न्यस्याधिश्च परामर्शेभ्य देवेभ्य मेरुभ्य कुतश्चैव धम्ममोर्देव्याधीपनेभ्य सार्धपादैश्चाधीक्यन् २, विधर्मवन् २, तर्भ
वन् २ तदवयन् २ निर्धनान् कुर्वन् २ विहरति । ततः स एकवर्दी राष्ट्रकुटो विजयवर्धमानस्य खेटस्य बहुनां राजेभ्यः ० यावत् सार्धपादानामन्येनां

णस्स खंडस्स बहूण राइसर० जाव सत्यवाहाण अण्णास च बहूण गामल्लगपुरासाण बह्वसु कज्जसु कारणेसु य मतेसु गुज्जेसु निच्छएसु ववहारेसु य सुणमाणे भणति न सुणेमि, असुणमाणे भणति सुणेमि एव पस्समाणे भासमाणे गेण्हमाणे जाणमाणे । तते णं से एक्काई रट्ठकूढे एयकम्मे एयप्पहाणे एयविज्जे एय आग्नेयरस्याग्नाप्रधानस्य यत् सेनापतिस्य तद्वाग्नेभरसेनार्पित्वम् । कारयन् नियोगिकैर्नियामयन् ; पालयन् स्वयमेवेति । 'करेहि य'स्ति करे वेद्यायाभित्य राजवेद्यद्रव्यैः । 'यरहि य'स्ति तेषामेव प्राशुयै । 'विदीहि य'स्ति वृद्धिभि ऊदुम्बिनो वितीर्णस्य धान्यस्य द्विगुणा वेद्यैर्द्वयोः, "दृणिधि " इति कचचित् तत्र वृचयो राजोदवेद्यकारिणां जीविता । 'नक्कोटाहि य'स्ति सञ्ज्यामि । 'परामपरि य'स्ति परामर्शः । 'वेज्जेहि य'स्ति अनामवराक्त्यै । 'वेज्जेहि य'स्ति यानि पुरुषमारुषायराघमाभित्य मायादिषु दण्डद्रव्याणि निपतन्ति, कौटुम्बिकान् मति च मेवेनोदग्राहन्ते तानि मेयानि, अतस्तैः । 'कुचेहि य'स्ति कुसकं 'प्लान्द द्रव्य त्वया देयम्' इत्येव नियन्त्रणया नि योगिरुस्य देद्यानेर्यत् समर्पणमिति । 'छंछापोसेहि य'स्ति लज्जताश्चौरविधेया' संभाव्यन्ते, तेषां वोया' पोयणानि तैः । 'आलीयेणपरि य' च बहूनां प्रामेयकपुरुषाणां बहुषु कार्येषु कारलेषु च मन्त्रेषु गुणेषु निश्चयेषु व्यवहारेषु च शृण्वन् ममति न शृणोमि, अशृण्वन् ममति शृणोमि, एवं पदसन् भाषमाणो गृह्णन् ज्ञानन् । तस्यः सण्कादी राट्ठकूट एतत्कर्मा एतत्प्रधानः एतद्विष एतत्समाचारः सुबहु पापं कर्म कलिकत्तुवं समर्जयन्

समायारे सुग्रु पाव कम्पं कलिकलुस समज्जिणमाणे विहरति । तते ण तस्स एगाइयस्स रड्ढुहस्स अ
 ण्णया कयाइ सरीरगसि जमगसमगमेव सोलस रोयातंका पाउब्भूया, ते जहा;—सासे १ कासे २ जरे ३
 दोहि ४ कुच्छिसूले ५ भगोदरे ६ अरिसे ७ अजीरते ८ दिट्ठी ९ मुदसूले १० अंकारए ११ अच्छिवेयणा
 चि ग्याइयलाकाना पापणार्यं ग्रामादिमदीपनकैः । 'पंवकाइहि यं' चि सार्यघातै । 'ओवीलेमाणे'चि भवपीलयन् वाधयन् । 'विहम्ममेमा
 वे'चि विपर्ययन् स्वापारभ्रष्टान् कुर्वन् । 'वड्ढेमाणे'चि कृतावष्टम्भास्तवर्धयन्, 'शास्सय रे मय इव इदं च न वत्थ' इत्येवं भेषयन् । 'वाले-
 णाणे'चि कपवेषेय्यादिभिस्तादयन् । 'निद्धेणे फरेमाणे'चि निर्पणान् कुर्वाणो विहरति । 'तए वं से एवकर्त्तुं रहइहे विजयस्सदमावस्स
 लेहस्स' सत्तकानाम् 'बहूणं राईसरत्तल्लममा' विपकट्टुविजयसस्यवाहाणं' इह वल्लमरा रामप्रसाद्वन्तो राजोत्थासनिफा, पाटम्पिका मादम्मा
 पियवय', मढम्पं च योअन्धपाभ्यन्तरेऽविद्यमानामादिनिवेञ्चा सनिवेञ्चविसेषा मसिद्धाः । 'कम्मेसु यं' चि कार्येषु प्रयोजनेषु निष्पन्नेषु,
 'कारप्पेसु'चि सिसावपिपितमयोनोपायेषु विषययूतेषु ये पन्नादयो व्यवहारान्तास्तेषु; तत्र पन्ना पर्यालोचनानि, गुह्यानि रास्यानि,

विहरति । स्वन्तस्यैकादे राप्पुत्तस्यान्वया क्वाचिच्छरीरे युगपदेव पोट्ठस्य रोगाठक्काः प्रादुर्भूताः तत्रथा,—इवास १ कासे २ जरे ३ वाह ४ कुवि
 शूल्म ५ भगन्दरः ६ भर्षः ७ अजीर्वम् ८ दट्ठि—मूर्धशूने ९—१० अतोषक ११ अक्षिवेवमा १२ कम्मेववना १३ काप्प १४ वक्कोवरः १५

१ ए पणवड्ढ- १ १ घ -य । २ क वासे । ३ घ वासे । ४ घ वासे । ५ घ वड्ढवड्ढ -वते । ६ क जवाले कम्प मक्कनिहे क जक्कहिदि । ७

१२ कण्वेयणा १३ कंहू १४ दओदरे १५ कोटे १६ । तते णं से एक्काहं रट्ठुहं सालसाह रागातकाह
 अभिमूते समाणे कोटुं वियपुरिसे सदावेति २ एव वयासीः—‘गच्छहं तुम्हे देवाणुपिया ! विजयवद्धमाणे
 खेहे सिंघाडग तिय चउक्क चच्चर महापदपदेसु मइया सहेणं उग्घोसेमाणा २ एवं वयह—‘एवं सल्ल देवाणु
 पिया ! एक्काहंसरीरगसि सोल्लस रोगांतका पाउब्भूता, त जहा,—सासे १ कासे २ जरे ३ जाव कोटे,
 त जो ण इच्छति देवाणुपिया ! वेज्जो वा वेज्जपुत्तो वा जाणओ वा जाणयपुत्तो वा तेइच्छिओ तेइच्छि-
 निअया वत्तुनिर्जया, व्यवहारा विनादास्तेषु विषये । ‘एयकम्मे’पि एतद्भ्यापार, एतदेव वा काम्य कर्मणीयं यस्य स तथा । ‘एयप्प-
 हाप्पे’पि एतत्प्रपान एवमिह इत्यर्थ । ‘एयक्किअं’सि एयैव विषया विज्ञानं यस्य स तथा । ‘एयसयाथारे’इति एवञ्जीकरत्न इत्यर्थः । ‘प्रावे
 कम्म’ति अशुभं ज्ञानावरणादि । ‘कल्लिचत्तुसं’ति कल्लहरेतु वत्तुसं मनीमसहित्यर्थः । ‘समससमणं’ति युगपत् । ‘रोगायंक’सि रोगा व्याव
 कुठ १६ । एत स एक्कवी राट्ठुहं रोगावकुठमिमूत सत्तु कौटुम्बिकपुरुषान् खब्बाययति । खब्बायमित्वैवमभवत्,—‘गच्छत यूयं दवा
 नुभियाः ! विजयवर्षमाने सेटे शुक्काट्ठ-विक्क-चत्तुक्क-चत्तर-महापणपयेषु महत्ता खम्बेनोदयोषयन्त’ २ एवं ववठ,—‘एवं सल्ल देवानुपिया !
 एक्काहंसरीरे नेहस रोगात्तुम्मा’ प्रादुर्भूताः, तपमा,—श्वासः १ क्खसा २ ज्वरः ३ यावत् कुठ ; सद् न इच्छति देवानुपिया ! वैद्यो वा वैद्यपुत्रो वा

२ पुत्तो वा एगानिस्स तंभ, सोल्लमण्ह रोगात्तकाणं एगमवि रोयायक् उवसामित्ते, तस्स ण एक्काहं रट्ठ-
 क्खं विपुल अत्थसपयाण दलयति दोच्चपि तच्चपि उग्घोसेह २ एयमाणत्तियं पच्चविण्ह' । तत्ते ण ते
 वोडुंनियपुट्ठिसा जाव पच्चधिणति । तत्ते णं विजयवद्धमाणे सेहे इम एयारुवं उग्घोसण सोच्चा णिसम्म
 वहवे वेज्जा य ६ मत्थकोसहत्थगया सण्हि सण्हि गेहहिंतो पडिनिक्खमति २ विजयवद्धमाणस्स सेहस्स
 पण एवाट्ठण णट्ठमीवित्ठारिण' । 'सात्ते' इत्यादिश्रोत्रं । 'जोणीयत्ते'सि अपपाठ, 'कुच्छिस्से' इत्यस्यान्यत्र दर्शनात् । 'भगदले'
 सि भगत्वर । 'अकार'सि अरोषक । 'अच्छिषेष्ण' इत्यादि श्लोकातिरिक्तम् । 'दओदरे'सि समोदरम् । 'मृत्ताटकादप' स्यात्त
 विधया । 'वेज्जो व'सि वैयम्बाले चिक्खित्सायां च कुशल' । 'वेज्जपुयो व'सि तत्पुत्र' । 'माणुओ व'सि ध्यायकः' वेत्तमन्ताखकुम्भ
 तीरिच्छिओ व'सि चिक्खित्सायां कुशल । 'अत्थसपयायं दल्लय'सि अर्थदानं करोतीत्यर्थः । 'सत्थकोसहत्थगय'सि श्लेष्मकोशो नस्त-
 थायको वा धायकपुत्रो वा पिक्खित्थमिच्छिस्सकपुत्रो वैकादेस्तेषां शोभमानो, रोगात्तमुपपद्यमितम्, तत्सोकादीं गुण्डुक्खो
 विपुनमर्थसंपत्ताय क्खोत्ति, त्रिरपि त्रिरप्युदपोषयत्, उदपोषयत्ताभावादि, प्रत्यर्पयत् । तवन्ते कट्ठिमेकपुल्ला बाणव प्रत्यर्पयन्ति । स्तो विज्जयव
 धम्मने सट इमाभेत्तपुण्डपोष्या भुत्ता निधम्मं क्खो वयादव ६ उल्लोकोसहत्तागा' स्वम्पः स्वम्पो गृहेस्मि' प्रतिनिष्क्रामन्ति, प्रतिनिष्क्रामन्ति

मज्झमज्जेण जेणेव एगाइरद्वकूढस्स गहं तणव उवागञ्छात्तं २ एगाइसरारय परामुसात्तं ४ तास रागाण
निदाणं पुञ्छति २ एक्कातीरद्वकूढस्स वहुहिं अञ्भंगेहि य उव्वट्टेणाहि य सिणेहपाणेहि य वमणेहि
य विरेयेणाहि य सेरयेणाहि य अवदाहणाहि य अवण्ढाणेहि य अणुवासणाहि य वत्थिकम्मेहि य निरुहेहि
य सिरावेधेहि य तञ्छणेहि य पञ्छणेहि य सिरवत्थीहि य तप्पणेहि य पुढपागेहि य छल्लीहि य मूलेहि
दानादिमानन इत्ते गतो व्यवस्थितो येषां ते सया । 'अवदाहणाहि य'पि इम्मनैः । 'अवण्ढाणेहि य'पि तयाविधद्वप्यसकृदभलेन स्नाने ।
'अणुवासणाहि य'पि अपानेन मठर वैत्तमयेद्धनै । 'वत्थिकम्मेहि य'पि चर्वधेष्टनमयोगेण छिर'प्रमृतीनां स्नेहपुरणैः, गुधे वा कर्त्तव्यि
सेपणैः । 'निरुहेहि य'पि निरुहा अणुवासा एव, केवलं द्रव्यकृतो विच्छेपः । 'सिरावेधेहि य'पि नादीवेधैः । 'तच्छयेहि य'पि क्षुरादिना
त्वचस्तनूरूपै । 'पप्पणेहि य'पि इत्थैस्त्वचा विदारणै । 'सिरवत्थीहि य'पि क्षिरोवत्स्त्वमिः क्षिरसि कट्टस्य चर्मकाष्ठस्य द्रव्यसकृत्
तेसायापूरणलक्षणाभि । मागुश्च वत्स्त्वमपि सामान्यानि, अणुवास-निरुह-क्षिरोवत्त्वपस्तज्जेवा । 'तप्पणेहि य'पि तर्पणे स्नेहादिभि
विनवर्चमानस्य सेटस्य मध्यमभ्येन यत्र वैकादिराप्पद्वट्टस्य गूढं तत्रैवोपागच्छन्ति; तप्पागत्त्वैकादिक्षरं परामुञ्चन्ति, परामुञ्च्य तेषां रोगाणां निवृत्त
पुञ्छन्ति, पुण्ड्रैकादिराप्पद्वट्टस्य बहुभिरग्न्यग्नेश्चोद्गर्धनामिश्रच स्नेहपानैश्च नमनैश्च निरेचनामिष्य सेवमाभिधाबद्धानाभिध्वाहस्मानैश्चानुवासनाभिश्च

। कन्देहि य पचेहि य पुष्केहि य फलेहि य वीणहि य गुल्याहि य ओसहेहि य भेसज्जे-
 य इच्छंति तेसिं सोल्लसण्ह रोयातकाणं एगमवि रोयायकं उवसामिच्चए, णो चेव णं सचाएति उवसामि
 च्छते । तते णं ते बहवे वेज्जा वेज्जपुत्ता, ५ जाहे नो सचाएति तेसिं सोल्लसण्ह रोयातकाणं एगमवि रोया-
 तए, ताहे सता तता परितता जामेव दिस पाउम्भूता तामेव दिसं पडिगता ।

। 'पुटपाणेहि य'चि पुटपाणा पाकविद्येयनिप्यसा औपवविद्येयाः । 'छ्छीहि य'चि छ्छयो रोहिणीममुत्तय । 'सिद्धि-
 र स विद्धिका' किराततिक्कसकममुत्तय । 'गुष्ठियाहि य'चि द्रव्यबटिकाः । 'ओसहेहि य'चि औपवाणि एकद्रव्यरूपाणि ।
 'भेसज्जे'चि भेसज्यानि अनेकद्रव्ययोगरूपाणि, पय्यानि वेति । 'सस'चि भान्ता वेइसेवेन । 'तंत'चि तान्ता यन'सेवेन । 'परित

त्तएव सिरावभैरव तत्त्वपदैश्च प्रत्यक्षमैश्च क्षिरोबन्धिमिश्र तर्कैश्च पुटपाकैश्च छस्त्रिमिश्र मूकैश्च कन्दैश्च पत्रैश्च पुष्पैश्च फलैश्च
 मेरुष गुहिकाभिरुषौर्गैश्च भेसज्जेभ्योच्छन्ति तेषां बोधधानां रोगातङ्गानामेकमपि रोगातङ्गमुपशमयितुम्, नो एव संशयनुबन्तुपुष्ट-
 तुम् । अतलो बहवो वैषा वैषपुत्राः ५ यद्य नो संशयनुवन्ति तेषां बोधधानां रोगातङ्गानामेकमपि रोगातङ्गमुपशमयितुम्, तदा भान्ताद्यान्ताः
 परितान्ता यस्या एव विशः प्रादुर्भूतास्तान्मेव विशं प्रतिगता ।

तते ण एक्काई विज्जपाडियाईक्खिए परियारगपरिचत्ते निव्विण्णोसहमेसज्जे सोलसरोगातकेहिं अभिभूते
समाणे रज्जे य रट्ठे य जाव अतेउरे य मुच्छित्ते (ह) रज्जं च आसाएमाणे पत्थेमाणे पीड्ढेमाणे अहिलसमाणे
अट्टदुहट्टवसट्टे अट्टाहज्जाहं वाससयाहं परमाउ पालयित्ता कालमासे काल इमीसे रयणप्पभाए पुढ
वीए उक्कोससागरोवमट्ठितीएसु नेरइएसु नेरइयत्ताए उववण्णे । से ण ततो अणतर उव्वट्ठित्ता इहेव भिय-
ग्गामे नगरे विजयस्स स्वत्तियस्स मियाए देवीए कुच्छिसि पुत्तत्ताए उववण्णे । तते ण तीसे मियाए देवीए सेरीरे
त'णि नमयस्सेदेनति । 'रज्जे य रट्ठे य' इत्थं यास्सकरणादिदं इदं यम्, — "कोसे य कोट्ठागारे य थले य वाहणे य पुरे य" इति ।
'सुखिए' गहिए गिद्धे अम्मोचपमे"णि एकायां । 'भासाएमामे' इरपादय एकायां । 'अट्टदुहट्टवसट्टे'णि मार्गो मनसा दु'स्सिवः, दु'म्वात्तो
देहेन, बसार्पण्तु इन्द्रियबध्नेन पीडित', ततः कर्मभारयः । 'उज्जला' इह यावत्करणादिदं इदं यम्, — "विज्जसा कवकसा पगाढा धटा भुहा
तत एकादिदेवप्रत्यङ्ग्यास' करिचारकपरित्यक्तो निर्दिष्णौ बभूवैषज्यः शोढशरोगातङ्ग्याऽभिभूतः सन् राज्ये च, राज्ये च यावदन्तःपुरे च
मुट्ठितः ४ राज्ये च २ भाषासह मार्गवमान- प्रेहमानोऽभिकवमाण भार्त्तुः सार्त्तवसार्त्तं अर्भतुर्वीपानि बर्भक्षतानि परमायुः पाठयित्वा काष्ठासे
कालं कृत्वाऽस्मां रत्नप्रभावां धृषित्वा मुत्केहसपरोपमश्चित्तिकेपु नेरयिकेपु नेरयिकतमोपपन्नः । स ततोऽनन्तरमुत्तुल्लस्यैव मुगाग्रामे नगरे विजयस्य

वेयणा पाठभूया उब्बला जावं जलता । जप्यभिति च णं मियापुत्ते दारए मियाए देवीए कुञ्छिसि गन्म
 ताए उववण्णे, तप्यभिति च ण मियादेवी विजयस्स स्वत्तियस्स अणिद्धा अकता अपिया अमणुण्णा अम
 णामा जाया यावि होत्या । तते ण तीसे मियाए देवीए अणया कयाह पुव्वरत्तावरत्तकालसमयसि कुडुव
 जागरियाए जागरमाणीए इमे अज्झत्थिते (तुं) समुप्यण्णे,—‘एव, खलु अह विजयस्स स्वत्तियस्स पुब्बि इद्धा
 (तु) धेज्जा वेसासिया अणुमया आसि, जप्यभिति च ण मम इमे गन्मे कुञ्छिसि गन्मत्ताए उववन्ने, त
 विज्जा दुरहितासा” इति, एकार्था एव । ‘अपिद्धा अकता अपिया अमणुणा अमणामा’ एतेऽपि तथैव । ‘पुव्वरत्तावरत्तकालसमयसि’ सि
 पूर्वरात्रौ रात्रेः पूर्वभाग, अपररात्रौ रात्रेः पश्चिमो भागश्चटुसंख्यो यः कालसमय कोऽलक्ष्यः ‘समय स मया सद्यः । ‘कुडुवजागरियाए’ सि
 कुडुम्बं धित्वन्त्येत्यर्थः । ‘अज्झत्थिए’ णि आप्यात्सिके आत्मविषयः । इहान्यान्यपि पदानि इदानीं, तथया,—‘चित्ति’ णि स्मृतिरूपः,
 सत्रियए मृगाया देव्याः कुञ्जा पुत्रवयोपपन्नः । ततस्तस्या मृगाया देव्या क्षीरे देवता मादुर्यलोकाज्जला भावज्ज्वलन्ती । सप्रभृति च मृगापुत्रो
 दारका मृगाया देव्या कुञ्जा गर्भवयोपपन्नः, तत्प्रभृति च मृगावेषी विजयस्य क्षत्रियस्यानिष्टाऽक्रान्ताऽप्रिवाऽजनोद्धाऽऽनभापा, वाता वाय्वम
 बत् । ततस्तस्या मृगाया देव्या अन्यदा कदाचित्पूर्वरात्रापररात्रकालसमये कुडुवजागर्या आग्रस्या अममाध्यात्मिक ५ समुत्पन्नः,—‘एव, खलु अह
 १ क ट १ । + इहं मवानि आमुबन्ति आत्मवर्षेता बन्तीति ममजापो प्राकृतस्यापि प्रकारस्व मकारे मयाम [रात्रपथेभीदुलभेति] ५ ५११

प्यभिति च ण विजयस्स स्वचित्तयस्स अह अणिट्ठा जाव अमणाभा जाया यावि होत्था, नेच्छति ण विजए
 स्वचित्ते मम नाम वा गोचं त्वा, सिण्हित्तं किमग पुण द्रुसण वा, परिभोग वा, तं सेयं स्वदु मम एय गन्ध
 वहहिं गन्धसाढणाहि य पाढणाहि य मारणाहि य साढेचए वा (ह) । एव संपेहेति २
 वह्नुणि स्वराणि य कडुयाणि य तूवराणि य गन्धसाढणाणि य ४ स्वायमाणी य पियमाणी य इच्छति त
 कप्पिणं चि पुदधा व्यवस्यापित, 'वत्थिणं' चि प्रायित प्रार्थनास्स, 'पणेण' चि पनस्सेव वृत्तो वरिषकास्सित, संकप्पः पयस्सित्तः ।
 'इहा' इत्यादीनि पञ्चैकार्यिक्कानि प्राप्तात् । 'चेस्स' चि ध्येया । 'येसांसिय' चि विव्वसनीया । 'मणुमय' चि विमियदर्शनस्य पञ्चादपि
 मंताज्जुमत्तेति । 'नारं' ति पारिभाषिकी संज्ञा । 'गोय' ति गोघ्नम्, भान्वर्यिकी संज्ञेति । 'किमग पुण' चि कि पुनः 'अग' इत्यामन्त्रणे ।
 'गन्धसाढणाहिय' ति साधना गर्भस्य सङ्गद्वो भवनेन पवनहेतुम् । 'पाढणाहि य' चि पातना, यैरुपायैरलब्ध एव गर्भं पतति । 'गाल
 विजयस्स क्षत्रियस्य पूर्वमिहा ५ ध्येया, विज्ञात्वाज्जुमत्ताऽऽप्तम् ; यत्प्रभृति च ममार्य गर्भः कुत्रो गर्भसमोपपन्नः, प्रत्यमुति न विजयस्व क्षत्रि-
 यत्वाहममिहा मावदमनआणा ताता पाप्पमन्नम् नेच्छति विजयः क्षत्रियो मेम नाम वा गोत्र वा ग्रहीतुम्, किमग पुनर्वर्तनं वा परिभोगं वा,
 स्स येय संज्ञे मदेन गर्भं बहुभिर्निर्मिताटनाभिश्च पातनाभिश्च गाढनाभिश्च मारणाभिश्च साढेचि वा ४ । एवं संपेहेते, संपेहं बहुनि क्षाराणि
 १ क नेविणए । २ सत्तंघठवठ ह ।

गन्धं सादित्तए वा (हं), नो चैव णं से गन्धे सडई वा (हं) । तते णं सा मियादेवी जाहे नो संचाएति
त गन्ध सादित्तए वा (हं) ताहे संता तंता परितता अकामिया असयवसा त गन्धं दुहदुहेणं परिवहति ।
तस्म ण दारगस्स गन्धगयस्स चैव अट्टणौलीओ अन्धतरप्पवहाओ, अट्टणौलीओ बाहिरप्पवहाओ,
अट्ट पूयप्पवहाओ, अट्ट सोणियप्पवहाओ, दुवे दुवे कणतरेसु, दुवे २ अञ्छितरेसु, दुवे २ नक्कंतरेसु दु
अट्टणिअतरेसु अभिक्खणं २ पूय च सोणियं च परिस्सवमाणीओ २ चिट्ठति । तस्स ण दारगस्स

यर्गमो द्रवीभूय स्रति । 'पारणादि य'णि मरणोदय । 'भक्कामिय'णि निरमिलापा । 'असयंबस'णि असयंबंधा । 'अ

णि अथो नादय' दित्ताः । 'अन्धंतरप्पवहाउ'णि क्षीरस्याभ्यन्तर एव 'क्षीरादि स्रवन्ति यास्तास्तयोच्यन्ते । 'बाहिरप्पवहा
ते क्षीराद् बहि' पूयादि स्रन्ति यान्तास्तयोक्ताः । एता एव पोबन्ध विमयन्ते--अट्टेस्यादि । कयमिय्याह--'दुवे दुवे'णि द्वे पूयमवधे

य तूदादिषु च गर्भग्राह्यानि च १ सावन्ती च पिबन्ती चेच्छति सं गर्भं घ्रायन्ति वा २, गो देव स गर्भः छटति वा ३ । ततः
यद्य नो संघक्नोति तं गर्भं घ्रायन्ति वा २, तद्य भ्रान्ता भ्रान्ता, परितान्ताऽक्रान्ताऽस्वयंबंधा सं गर्भं दुःखदुःखेन परिवहति ।
तदस्य गर्भगतस्वबाह नाब्धोऽभ्यन्तरमवाहाः, अह माहपो बहिष्मवाहा, अह पूजमवाहाः, अह छोपितमवाहा, द्वे द्वे कर्णान्तरयो,

गन्धर्वायस्स धेव अग्नि ए नामं वाही पाठन्मूते । जे णं से दार ए आहारेति से ण स्विप्पामेव विद्धसमागच्छ-
ति, पूयत्ता ए य सोणियत्ता ए य परिणमति । तपि य से पूयं च सोणियं च आहारेति । तते णं सा भिया
देवी अण्णया कयाती णवण्ह मासाणं बहुयट्ठियुण्णाण दारगं ययाया जातिअंधे जाव आगितिमिचे ।
तते णं सा भियादेवी त दारयं हुढं अधारुव पासति २ भीया [हुं] अम्मधातिं सदावेति २ चा एव व-
हे च ओजितप्रवरं । ते च षडेस्याह 'कर्णतरेसु' ओत्ररन्धयोः, एवमेवाग्रतस्त, एवमन्या अपि व्याख्येया, नवरं पयन्यः कोष्टद्वन्द्व-
न्तराणि । 'भस्मि ए'ति अग्निर्को यस्य कानिधानो वायुविकारः । 'नाइमवे' इत्यत्र यावत्स्वरणात् "आइमूए" इत्यादि इवपम् । 'हुं' इति
अव्ययस्थिताङ्गावपपम् । 'अधारुव'ति अन्यकाकृतिम् । 'भीया' इत्येतद् इवपम् -- "तस्या उन्मिमा सजायमया" मय्यकर्पाभिधानाये
हे २ अत्यन्तरयोः, हे २ नास्तान्तरयोः, हे धमन्यन्तरयोर्मध्यं २ पूयं च ओजित च परिसन्न्य २ विष्ठन्ति । एतस्मात्पर्यगतास्येवा
स्मिन्ने मान म्याभि प्रादुर्भूत । यत् स दारक आहरति तस्मिन्नेव विच्छंसमागच्छति, पूयतया ओषिततया च परिणमति । त्वपि च स पूयं
च ओषितं चाहति । तत सा मृगादेस्मन्यदा क्वाचिद् नवसु मासेषु बहुपरिपूर्वेषु दारकं प्रमाता नास्त्यं यावत्ताकृतिमात्रम् । ततः सा मृगा
देवी स हुण्डमन्यकृत्सु पश्यति, इष्ट्वा मीसा ष अन्धायात्री लब्धयति, सुख्यमितैवमवादीव -- 'गच्छ त्वं देवा० एते दारकमेकान्तेऽप्युधिरा

यासी, — 'गच्छह ण देवा० तुमं एय दारग एगंते उंक्कुलडियाए उज्झाहि' । तते ण सा अम्मघाती मियाए देवीए तद्दत्ति एतमट्ट पडिस्सुणेति २ जेणेव विजए स्वचिए तेणेव 'उवागच्छह २ करयलपरिगगहिं जाव एव वयासी;—'एव खल्लु सामी ! मियादेवी नवण्ह जाव आगितिमिचे, तते ण सा मियादेवी त हेड्ड नं पासति २ भीया [हं] ममं सद्दावेति २ एवं वयासी, 'गच्छह णं तुम देवा० एय दारग एगंते उंक्कु ज्याए उज्झाहि', त सदिसह ण सामी ! त दारगं अह एगंते उज्झामि उदाहु मा ?' तते णं से विजए

त्पां: अन्दा: । 'करयल'—इत्यत्र "करयल्लपरिगगहिं देसणं अम्मलि मत्थए कट्ठु" इत्यादि इदमम् । 'नेव्वं' इत्यत्र "मासां व हुपडिडुब्बाणं" इत्यादि इदमम्, तथा 'आइमं' इत्यादि च । 'संमते'पि उत्सुक' । 'उदाए उहेइ'पि ऊर्ध्वस्थानेनोच्छ्रिति । 'पय'पि

'तत्' सा अम्मापात्री मृगाया वेत्था' इत्येतन्मर्थं प्रविशन्तीति । प्रतिधुत्सं यत्रैव विद्यमः स त्रिदन्तैर्बोपागच्छति । उपार्गत्स्य ईरतस-
त्तैर् वादेवमभवत् ;—'एव खल्लु सामी ! मृगावपी मवसुं याक्काहविमार्त्तं, ततः सा मृगावेवी स हुण्डमन्य पश्यति । इत्थं वा भीत्या ४ मां
पश्यति । अथदिगित्यैवमभवत्, 'गच्छ, त्वं देवा० । एत दारकमेअन्ते ड्डुचिराद्यालुच्छ', सत् संविद्यत स्वामिन् । तं दारकमहमेअन्त उज्झामि
उदाहो मा !' ततः स विजययत्तस्या अम्मा० अन्तिस्सए सुत्तां उच्च संभ्रान्तं उल्लवोचिप्पति । उल्लव कनैव मृगावेवी तत्रैवोपागच्छति,

तीसे अम्म० अतिते सोच्चा तेह्व सभते उट्ठते उट्ठते, उट्ठेत्ता जेणेव भियादेवी तेणेव उवागच्छति २ भिय
 देवि एवं वयासी;—‘देवाणु० तुज्झं पढमगम्भे, तं जहं ण तुम एय एगते उक्कुलहियाए उज्झसि, तो ण
 तुज्झ पया नो धिरा भविस्सेति, तेण तुम एय दारग रहस्सियसि भूमीधरंसि रहस्सितेणं भत्तपाणेण पढि
 जागरमाणी २ विहराहि, तो ण तुज्झ पया धिरा भविस्सति’ । तते णं सा भियादेवी विजयस्स स्वात्तियस्स
 प्रजा अपस्यानि । ‘रहस्सियसि’ राह/स्यक विमन इत्यर्थः । ‘पुग पोरणाव’ति पुरा पूर्वकाले “कृतानाम्” इति गम्यम्, अत एव पुरा
 जानां विरन्तनानाम्, इह च यावत्स्रप्पात् “दुस्सिक्कमाणं दुप्पट्ठिक्कत्ताण” इत्यादि “पापण फलविशिषितेसं” इत्यन्तं द्रष्टव्यम् । ‘अरम्मिये’
 इत्यत्र यावत्तरणादिदं दृश्यम्—“बहुनगरनिमायमसे सुरे दहप्यहारी” इति, व्यक्तं च । ‘हाल्लमासे’चि मरणापसरे । ‘सामरो० माप’चि
 नृपालस्य मृगां देवीयेवमवदत्तुः—‘दवानु० तव प्रथमगर्भं त्व यदि स्वमतमेकांस्तेऽनुचिरासापुज्जसि, ततस्त्व व्रजा नो स्थिरा भविष्यन्ति; तेन
 । बभेतं दारकं शशभियके मृमिगृह राहसिकेन भक्त्यानेन प्रतिजागरयन्ती २ विहर, त्वत्त्व व्रजा’ स्थिरा भविष्यन्ति, । तव सा मृगादेवी विजयस्य
 क्षत्रियस्य ‘तवा’ इत्येतन्नर्भ विमयेन भठियुणोठि, प्रतिमुत्थ, तं दारकं राहसिके, मृमिगृहे राहसिकेन भक्त्यानेन प्रतिजागरयन्ती’ विहरति । एव
 सत्तु गीठम ! मृगापुत्रो दारकः पुरा पुराणानां पाणत् प्रत्यनुभवन् विहरति’ ।

तद्वत्तु एयमदं विणयणं पढिसुणेति २ तं दारग रह० भूमिघर० भत्त० पढिजागरमाणी विहरति । एवं
 खलु गीतमा ! मियापुत्ते दारए पुरा पोराणाण जाव पच्चणुभवमाणे विहरति ।”

‘मियापुत्ते नं भत्ते ! दारए इज्जो कालमासे काल किच्चा कहिं गामिहिति ? कहिं उववज्जिहिति ?’
 ‘गीतमा ! मियापुत्ते दारए छब्बीसं वासाति परमाउय पालइत्ता कालमासे कालं किच्चा इहेव जब्बुहीवे २
 भारहे वासे वेयइदगिरियायमूले सीहकुलसि सीहचाए पचायाहिति । सेणं तत्थ सीहे भविस्सति अहम्मिण
 जाव साहसिते, सुबहु पावं कम्मं समज्जिजाति । से २ कालमासे कालं किच्चा इमीसे रयणप्पभाए पुढवाए
 ‘सागरेस्समद्दिग्गएलु नेरएलु नेरएयचाए’ दण्डम्मम् । ‘आइइल्लकोडीकोविण्णुइसपसइस्साइ’मि आतो पच्चवेन्द्रियजालो कुल्लकोदानां यानि-

‘मृगापुत्रो म्बन्त ! दारक इठ कालमासे कालं इत्था कुत्र गमिक्कति ? कुत्रोप पत्तये ?’ ‘गौल्लम ! मृगापुत्रो दारक’ बह्विचसि बर्णाणि
 परमादु’ पान्थयित्वा कालमासे कालं इत्थेहेव न्यय्हीये’ २ भारते कथं वेत्ताल्लगिरियायमूले सिहकुले सिहत्वा प्रत्यायास्मति । स तत्र सिहो भवि

तत्र न कालं किञ्चा दोष्वाए उक्कोसियांए तिन्निसागरोवमट्टिइ उववाज्जाहातात्स न पणन्त

द्विवा पक्खीसु उववज्जिहति ।

तत्थवि कालं किञ्चा तच्चाए सत्तसागरो० । ततो सीहेसु । तयाणतर चउत्थीए । उरगो । पचमीए । इत्थीत्त । छट्ठीए । मणुओ । अहे सत्तमाए । तत्तो अणतर उव्वट्ठिचा से जाइ इमाई जलयरपच्चिंदियतिरि-
क्खजोणियाणं मच्छकच्छभगाहमगरसुसुमारादीणं अद्धतेरसजात्तिकुलकोढीजोणिपमुद्धसतसहस्साइ,
प्यत्थभिक्ख मावत् साहसिक, सुयदु पापं कर्म समर्जयिप्प्यात् । स तत्र कालमासे काष्ठं कृत्वाऽऽर्यां रत्नममायां शुश्रिन्नामुत्तुहसागरोपमास्थिति-
केपु नाकपुपत्तये । स ततोऽनन्तरमुद्गत्थ सरीसिपेरपत्तये । तत्र काष्ठं कृत्वा द्वितीयाबादुकुद्धतया त्रिसागरोपमास्थितिरूपत्तये । स ततोऽनन्तर
मुद्गत्थ पथिषुपत्तये ।

तत्रापि काष्ठं कृत्वा तृतीयायां सत्तसागरो० । तत्र सिहेसु । तदनन्तरं चतुर्थीम् । उरगः । पचप्याम् । स्त्री । पष्ठप्याम् । मनुजः । अपः ।
सत्तप्याम् । ततोऽनन्तरमुद्गत्थ स यानीमानि जलचरपञ्चेन्द्रियवर्धिमोनिनानां मत्स्यकच्छप्याहमकसुसुमारादीनामर्षत्रयोत्तस्रजात्तिकुलकोढीजो-

१ कययदुव - वा से एव - वा करोवम से । २ ग - स्त्रीभ्ये ।

तत्थ णं एगमेवासि जोणीविहाणसि अणेगसयसहस्सक्खुत्तो उदाहत्ता २ तत्थेव मुज्जो २ पञ्चायाहस्ससति ।
से ण ततो उव्वट्ठिता एव चउप्पएसु, उरपरिसप्पेसु, सहयरेसु, मुयपरिसप्पेसु, चउरिदिएसु, 'तेइदिएसु,
नेइदिएसु, वणफतिकड्डयरुक्खेसु कड्डयड्डेसु वाउ० तेउ० आउ० पुढां० अणेगसेतसहस्सक्खुत्तो० । से
ण ततो अणतर उव्वट्ठिता सुपत्तिट्ठपुरे गोणचाए पञ्चायाहिति । से ण तत्थ उम्मुक्कवालभावे अण्णया
कयोती पढमपाउससि गगाए महाणदीए खलीणमट्ठिय खणमाणे तहीए पेळ्ळिते समाणे कालगते तत्थेव
सुयइट्ठपुरे सिट्ठिकुलसि पुत्तत्ताए पञ्चायाहस्ससति । से ण तत्थ उम्मुक्क० जाव जोव्वणमणुप्पत्ते तहारूवाण
हान्दसां छिअतयेपरिवर्तिनीं सृत्तिकामिति । 'उम्मुक्क० जाव'चि 'उम्मुक्कवालम्पुवे रिणयपरिणयमित्ते ओक्कवण्णपुरे' इति वड्डयस-
भिमुत्तससहसाभि, तैक्कम्मिन् योनिविण्णेजेक्कउत्तसहसहस्सो मूत्वा २ तत्रध मूयो मूय' प्रत्यायास्वति । स स्त उव्वट्ठित्वैवं चउप्पवेसु,
उर-परिसप्पेसु, मुजपरिसप्पेसु, लभरेसु, कट्ठरिन्दियेसु, श्रीम्वियेसु, वनस्पतिकड्डयकेसु, कट्ठउत्थेसु, वासुसु, तेवस्सु, अप्पु, पुविषी-
व्वमेकउत्तसहसहस्स ० । स सतोअनन्तरावृत्त्य सुमत्तिचपुरे गोतमा प्रत्यायास्यति । स सतोअन्तरावृत्त्य प्रथमप्राप्तिं गच्छन्वा
महाजणा ललीनमृत्तिर्वा स्वसंस्तया मेरित सम् अण्णतस्त्वैव सुमत्तिचपुरे मेष्ठिके पुत्तका प्रत्यायास्यति । स ततोअन्तरावृत्त्य योववम-

धेराणं अतिपु धम्म सोच्चा निसम्म मुंढे भविच्चा अगाराओ अणगारियं पव्वइस्संति । से ण तत्थ अण-
गारे भविस्सति इरियासमिते जाव वभयारी । से ण तत्थ वहुइ वासाइ सामणपरियाग पाउणिच्चा आ-
लोइयपडिक्कते समादियत्ते कालमासे काल किच्चा सोहम्मे कप्पे देवत्ताए उववज्जिहिति । से णं ततो अ-
णतर चयं चइच्चा महाविदेहे वासे जाइ कुलाइ भवति अइढाइ० जहा दढयतिण्णे, सा चेव वचव्वया कलाउं

तत्र निम्न एव विद्वक्, स चासौ परिणतमात्रम् पुद्गपादिपरिष्कारमापन्न एव च विद्वक्परिणतमात्रम् । 'मर्णतरं वय चइण'पि अनन्तरं शरी-
रं त्यक्त्वा रूपवनं कृत्वा । 'अहा दढयण्णे' पि औपपातिके यथा इदमविज्ञाभिपानो मय्यो यज्जितस्त्वयाऽयमपि वाच्य । कस्मादेवमि-
त्याह—'सा नेव'पि सैव इदमविज्ञसंन्यिनी अस्यापि वक्तव्यतेति । तामेव स्मरयन्नाह—'कस्मात्'पि कुलास्तेन प्रतीयन्ते' इदमविज्ञेनेव,
यावत्करणाच्च मय्यग्यामइणादि तस्येनास्य मार्ग्य यावत् 'सेत्सपत्ति' इत्यादि एवपञ्चकमिति, तत्र सेत्सपत्ति—कृत्तकृत्यो भविष्यति, भो

नुभाज्यस्तथास्मर्याणां स्वदिरावागन्तिकं धर्मं भुत्वा निष्ठम्ब मुण्डो भवितुं ऽपारादवगातो प्रव्रजिष्यति । स तत्रानगारो भविष्यतीर्यामिती यावद्
ब्रह्मचारी । स तत्र बहूनि वर्षाणि आनप्यपर्यादं पालयित्वाऽऽजोषितप्रतिक्रान्तः समाभिगच्छतः कस्माद्ये क्खंइ, कस्मात् सौवर्धे कप्पे देवस्यो

जाव सिज्झिदिदि ।

‘एवं खलु जन्तु । समणेणं भगवता महावीरेणं जाव, संयत्तेणं, दुहविवागाण पढमस्स अज्झयणस्स अयमद्वे पणसे’ ति वेमि ॥

॥ पढम अज्झयणं समत्त ॥

रस्यते—केवलज्ञानेन सकलश्रेयं ज्ञास्यति, पोष्यति—सकलकर्मपिबुक्तो भविष्यति, परिनिर्वास्यति—सकलकर्मकृतसंसारहितो भविष्यति, विमुक्तं भवति, सर्वदुःखानामन्तं करिष्यतीति ॥

॥ इति प्रथमाध्ययनविवरणम् ॥

पप्तवन्ते । स स्तोत्रान्तरं शरीरं स्निग्धं महाविदेहे बभे यानि कुञ्जनि भवन्त्याहयानि यथा इदमस्तिङ्गः, सैव वरुणता, कम्प यावत् सेस्वति । एवं खलु बन्धो ! अमर्त्यं मयवता महावीरेण यावत् संप्राप्येव दुःखविपाकानां प्रथमस्याध्ययनस्वान्वयः प्राप्ताः इति प्रसीमि ॥

॥ प्रथमाध्ययनं समाप्तम् ॥

जति ण भते ! समणेण जाव सपत्तेण दुहविवागाण पढमस्स अज्झयगस्म अयमठ्ठे पणत्ते, दोच्चस्म
ण भते ! अज्झयणस्स दुहविवागाण समणेण जाव० सपत्तेण के अठ्ठे पणत्ते ? तते ण से सुहम्मे अगगारे
जवू अणगार एव वयासी, - 'एवं खलु जम्बू ! तेण कोलेणं तेणं समएण वाणियगामे णाम नगरे होत्था
रिद्धं० । तस्स ण वाणियगामस्स उत्तरपुरत्थिमे दिसीभाए दूतिपलामे नाम उज्जाणे होत्था । तत्थ
अदइपलासे सुहम्मस्स जक्खस्स जक्खायत्तणं होत्था । तत्थ ण वाणियगामे मिचे नाम राया होत्था ।
वणओ । तत्थ ण मिचस्स रणो सिरी नाम देवी होत्था । वर्णेओ । तत्थ ण वाणियगामे कामज्झया णाम
द्वितीये किडिचछिन्म्ये । 'अरीजे'चि अईएण्णपचिदियसरीरा इत्थर्य, यावत्करणात् "सुखस्वर्णमण्णुणोवैया माणुप्पाणप्पमा
यदि मदन्त ! अमणेन यावत्संप्राप्तेन दुःखविपाकान्न । प्रथमस्वाध्ययनस्यायमर्थः प्रकृतः, द्वितीयाय मदन्त ! अभ्ययनस्य दुःखविपाकान्नो
अमणेन० यावत् संप्राप्तेन कोऽर्थं प्रकृत ! ततः स सुषर्माऽगारो अन्धुमनगारमेवमवदत्, - 'एवं खलु बन्धो ! तस्मिन् काले तस्मिन् समये
अविजग्रामे नाम नगरममनद् धाद० । तस्य वाविजग्रामस्योत्तरपौरत्थे दिम्मागे वृत्तिपुत्तमर्थं नामोचानमभूत् । तत्र वृत्तिपुत्ताक्षे सुषर्माणो यज्ञस्य
यज्ञायतनमभूत् । तत्र वाणिजग्रामे मित्तो नाम रावाऽभवत् । वर्णकः । तत्र मित्तस्य राज्ञः मीर्नानि देव्यमभूत् । वर्णकः । तत्र वाणिजग्रामे का

गणिया होत्या अहीण० जाव सुरूवा, चावचरीकलापोंडिया, चउसद्विगणियागुणोवेवेया, एकूणतीसवि
 सेंसे रममाणी, एकूवीसरतिगुणप्यहाणा, बर्चीसपुरिसंवायारकुसुला, णवगसुच गढिवोहिया, अठारसंदसा
 न्यदिपुण्णसुनायसथ्यगुर्दुरंगी" इत्यादि श्रष्टम्भ, तत्र लक्षणानि स्वल्किनादीनि, व्यञ्जनानि मयत्तिलकादीनि, गुणाः सौभाग्यादयः,
 मान मलद्रोणमानता, तन्मानमर्षभारप्रमाणता, प्रमाणमष्टोत्तरश्रुताङ्गुलोऽन्यतेति । 'चावचरीकलापंढिय'सि खेस्ताद्याः श्रुतनक्षत्रपर्यन्ता ग
 जितमपानाः कला मायः पुरुषाणामेवाभ्यासयोग्युः, स्त्रीणां तु विवेया एव माय इति । 'चउसद्विगणियागुणोवेवेया' गीर्धनुषादीनि विद्वेषत
 दशसीजनोषितानि यानि चतुःपष्टिर्बिज्ञानानि ते गणिकागुणाः, भयवा, वात्स्यायनोक्तान्यालिङ्गनादीन्यष्टौ वस्तुनि, तानि च प्रत्येकम्
 एमेदस्तावत् पष्टिर्मन्तीसि चतुःपष्ट्या मयिकागुणरूपेता या सा तथा । एकोनत्रिंशद् विवेया', एकविंशती रक्किगुणा', द्वात्रिंशच्च पुरुषो-
 वचाराः कामज्ञास्त्वस्तिद्धा' । 'णवगसुचपढिवोहिया'सि द्वे भोत्रे, द्वे चसुषी, द्वे घ्राणे, एकाः भिक्षा, एका त्वक्, एक च मन इत्येतानि नवाङ्गानि
 सुतानीव सुतानि यौवनेन प्रतिबोधितानि स्वार्थमप्यपदुता मापितानि यस्याः सा तथा । 'अठारसंदसाविसारय'सि रुद्धिगन्धम् ।

यत्तव्या नाम गणिका नमूनाहीम० यावत् सुरूवा, द्वासत्तवसिक्कापण्डिता, चतुःपष्टिगणिकागुणोवेवेता, एकोनत्रिंशद्विवेया रममाणा, एकविंशतिर
 तिगुणप्रयाना, द्वात्रिंशत्पुरुषोपचारकुसुला, मयिकोपितसुप्तनवाङ्गा, मयावचवेखीमायाविहारवा, श्रुतगणारचारवेका, गीतरसिगान्धर्वनाट्यकुसुमे,

भासाविसारेया, मिगारागारचारुवेसा, गीयरातिगधन्वनट्टकुसला, सगतगतं० सुंदरत्यणं० आंसंयधया
महस्सत्तमा, विदिण्णछत्तचामरवालिवियाणिया, कण्णीरहप्पयाया वावि होत्था । चट्ठण गणियासहस्साण
'सिगारतगारचारुवेस'ति मृद्गतस्य रसदिशुपस्यागारमिष चारुवेगे यस्या' सा तथा । 'गीयरातिगधन्वनट्टकुसल'चि गीयरतिश्चासौ गन्ध-
रिनाट्टमृद्गला चेति समास, गन्धर्व नृषियुक्तगीतम्, नाट्य तु व्रतमेवेति । 'सुगमय'चि "संगमयमन्त्रियविरियचिन्ताससल्लियसं
स्वावनिगजुगेपरकुसला"इति इदम्-संगतान्युचितानि गीतादीनि यस्या सा तथा, सल्लिता मसद्यवोपेता ये सलापास्तेषु निपुणा
या सा तथा, युक्ता' संगता ये उपचारा व्यवहारास्तेषु कुशला या सा तथा, क्त पदयपस्य कर्मधारय' । 'सुंदरत्यण'चि एतेनेयं इदम्- 'सुंदर-
दणत्राणवपणन्नरचरणनदणल्लारम्भारितासपल्लिया" इति, म्यवत्तम्, नवर त्रयनं पूर्वं कट्टीभाग' लावण्यपाङ्कारस्य स्पृषीयता, विलास
स्त्रीणां नेशारिद्वेष' । 'उसियस्य'ति सुदर्शीकृतनयदत्ताका । सरस्सामेति व्यक्तम् । 'विदिशुउत्तचामरवालिविय'ति वितीर्णं राज्ञा मसा
दत्तो द० छ उग्रं च चामररूपा पालम्यजनिका (च) यस्यै सा तथा । 'कम्भीरहप्पयायावि होत्थ'चि कर्णीरय' प्रवारं तेन प्रपातं गमनं यस्या' सा
तथा, 'वापि' इति समुपये, 'रीन्य'ति अपमरदिति । 'आरेवर्ष'ति आधिपत्यम्, अधिकविघ्नम्, इह यावत्करणादिदं इदम्, "पोरेवच्च" पुरोवर्ति
सगतगत०, सुन्दरतन० उष्मितृत्ववत्, सहस्रलामा, वितीर्णच्छत्रचामरवाल्म्वननिष्प्र, कर्णीरयप्रपाता र्वाप्यमवत् । बहुनां गणिकासहस्रगुणामाधि

१. रूपाय - २५। २. सुमण्डल - ३०। ४. मणिपिडित - ३०। ५. मणिपिडित - ३०। ६. मणिपिडित - ३०। ७. मणिपिडित - ३०। ८. मणिपिडित - ३०। ९. मणिपिडित - ३०। १०. मणिपिडित - ३०।

४ एतन्नामसंस्कृतस्य भाग- १

अद्वैतं जाव विहरति । तस्य णं वाणियगामे विजयमिच्छे नाम सत्यवाहे परिवसति अद्वैतं । तस्स ण विजयमित्तस्स सुमद्वा नाम भारिया होत्या अहीणः । तस्स ण विजयमेवस्स पुत्ते सुमद्वाए भारियाए अत्तए उन्निअत्तए नाम दारए होत्या अहीणः जाव सुखे ।

तेण कालेण तेण समएण समणे भगव मद्वावीरे समोसठे । परिसा निगता । राया निगओ जहा तम्पेसरस्वमित्थर्य, “मद्वित्तं” मूर्त्तं पोपकत्तम्, “सामित्तं” स्वस्वामित्तं पन्थमम्, “महत्तरमत्तं” महत्तरत्वं छपवेद्व्यामनापेत्तया महत्तरमत्तम्, “आणार्त्तरसेणावत्तं” आग्नेयार आद्वामपानो य सेनापति तेन्यानायकस्सय माप’ कर्म या आग्नेयारसेनापत्यम्, आग्नेयारसेनापत्यम्, “आणार्त्तरसेनापत्यम्, “कारेमाणा” कारयन्ती परे, “पात्तेमाणा”, पात्तयन्ती स्वयमिति । ‘अहीण’त्ति अहीणपुत्तपत्तिविद्यत्तरीरेति, व्यक्तं च; यावत्तरणादिदं दश्यम्—“समस्सणवत्थगुणोपवेए” इत्यादि । ‘इदं पुरी’ इत्यत्र यावत्तरणात् “नामं यणमारं गोप्पमगोचरेण” पत्तम् यावद् विहरति । तत्र पाणिनामामे विजयमित्ते नाम सार्धवाह परिवसत्ताब्धः । तस्य विजयमित्त्वस्व सुम्मा नाम मार्योऽम्बवहीनः । तस्य विजयमित्त्वस्य पुत्रः सुमद्वाया मार्योया आत्तवत्तवत्ते नाम वारत्तेऽम्बवहीनः यावत् सुखः ।

तस्मिन् णाळे अस्मिन् समये अममो म्माणान् मद्वावीरः समवत्ततः । परिक्ख निर्गता । राया निर्गतो यथा क्वचित्ते निर्गताः । यथं क्वचित्ते ।

कृणिओ निगओ । धम्मो कहिओ । परिसा राया य पडिगओ । तेण कालेण तेग समएण समणस्स
 भगवओ महावीरस्स जेठे अतेवासी इदमूती० जाव लेसे छट्ठछट्टेण जहा पणत्तीए पढमाए० जाव जेणेव
 वाणियगामे तेणेव उवा० । वाणियगामे उच्चणीय० अढमाणे जेणेव रायमग्गे तेणेव ओगाढे । तत्थ ण
 इत्यादि "सत्तिचपित्तवेयत्तेसे" इत्येवन्तं वृथयम् । 'छट्ठछट्टे' नरा पक्षचीए'सि यथा भगस्त्यां तथेद वाचयम्, वषेयम्, "छट्ठछट्टे
 मे अप्पिस्सिल्लेसे मे तपोकम्मणे अप्पान् भवेमाणे निराए, तए ण से मगवं मोपमे छट्ठस्समणारण्यसि" । 'पढमाए' इत्यत्र याचकरण्य-
 दिवं इत्यम्, "पढमाए पोरिस्सीण सज्जायं करेदि, वीयाए पोरिस्सीए स्रं वं सिपाति, तयाए पोरिस्सीए अतुरियमचम्पमवते सुइपो
 चिप पडिलेइ"ति, भाषणार्थेत्यापि पडिलेइति, भाषणापि वसेज्जति, भाषणापि उर्मादेवि, जेणेव समने मगवं महावीरे तेवे । उवागच्छीति
 २ समण ३ इदमि २ एवं वयासी, "इच्छामि ण भते । तुम्हेहि मणुण्णाते छट्ठस्समणारण्यंगंसि वाचियमामे णारे उच्चणीयपणिस
 माई इमाई घरसमुदाणस्स भिक्खायरियोए अट्ठिचंए" गृहेषु भिक्षार्थं भिक्षासमाचारं अट्ठिमिति वाचयार्थः, "अहा
 परिण् एआ च प्रसिपतः । अस्मिन् फाले अस्मिन् समने ममजस्स मगवतो महावीरस्य वेम्पेउत्तेवासीन्द्रमुत्तिर्गक्ख० केस्यः पच्छपण्ठेन यथा म
 इन्दो मममाया० यावद् यत्रैव वाचियमामं तत्रैवोपा० । वाचियमामे उच्चणीय० अट्ठन् यत्रैव राममार्गस्त्वैवावगाहाः । तत्र बहन् हस्तिनाः

१ छ धम्मिणि-१२ छ लाने भिरिवाई त-११ क -देइ । ४ लग स्वादि । ५ क -उज्ज । ६ क -उज्ज । ७ क -उज्ज । ८ क -उज्ज । ९ लग -जाते । १ लग -तते ।

बहवे हृत्पी पासति सणद्वचद्वन्मियगुहते उष्पीलियकच्छ उद्दामियघटे णाणामणिरयभाविवे हंगेविज्ज-
 उत्तरकचुहजे पडिकप्पिते सुयपढागवरपचामेलआरुहत्थारोहे गहियाउहपहरणे । अण्णे य तत्थ बहवे
 आसे पासति सणद्वचद्वन्मियगुहते आविदग्गुडे ओसारियपस्वारे उत्तरकचुइय ओचूलामुहचढाघ
 सुइ देनाणुप्पिया । मा पडिक्ख" , सुत्तना मा कुक्खित्थये , तए नं मगरे गोयमे समेपेवं ३ अम्मपुज्जाते समाने सम्पत्तस ३ अतिर्योतो
 पडिनित्तपति म्भुरियमपसमसंभते जुगंवरपत्तोयणाते दिट्ठीप पुरचरिय सोइमाणे" इति । 'सम्पद्वचद्वन्मियगुहिए' चि सन्द्व' सन्न
 इत्या कृतसञ्चाहा , तथा, बद्ध वर्म स्वय्याणचिसेयो, येषां ते बद्धवर्मात्त एव पद्धवर्मिका', तथा, गुहा महात्तनुत्राणविसेय' सा संजा
 ता येषां ते गुहितास्त' ऋषेभारयोऽज्ञात्तान् । 'उष्पीलियकच्छे' चि सत्पीडिता गम्भतरं क्वा क्वा उत्तोबन्धन येषां ते तथा तान् । 'उद्दाम
 मियघटे' चि उद्दामिता अपनीत्तम्भना' प्रलम्बिता इत्यर्थे दग्धा येषां ते तथा तान् । 'णाणामणिरयणविचिगेविज्जउत्तरकचुइजे' चि ना
 ना मणिरत्तानि, विचिगानि प्रैवेक्काणि मीषामरणानि, उत्तरकचुइकाव तनुत्राणविसेया सन्ति येषां ते तथा । अत एव 'पडिकप्पि-
 पदवति सम्पद्वचद्वन्मियगुहितान् उत्पीडितकक्षान् उद्दामितपप्पान् नानाम भिरलविचिगमैरेक्कोत्तरकचुइत्तान् प्रतिकस्मितान् प्पञ्चपसाकावरप
 पापीडाऽऽकच्छत्स्योहान् गुहीतायुषमहरणान् । मन्थांश्च सत्र बद्धमदवान् पत्त्वसि सम्पद्वचद्वन्मियगुहितान् आविदग्गुहान् कससास्तिन्ननुत्राणान्

र-चामरयासकपरिमडियकडीए आरूढआसरोहे गहियाउहणहरणे । अण्णे य तत्थ वहवे पुरिसे पासति
सण्णद्वनद्धवोभिमयकवए उण्णीलियसरासणपट्टीए पिणद्धगवेज्जे विमलवरबद्धचिंधपट्टे गहियाउहणहरणे ।

ए'पि कुतसन्नाहदिसाममीकान् । 'सपपहागरपचामेखआरूढस्यारोहे' ध्वजा गरुडादिब्रूमिवास्ताभिर्वरा ये ते,
तया, एच्च आमेसका' शैलरका येषां ते, तथा, आरूढा इत्यारोहा महामात्रा येषु ते तथा, तत' पदत्रयस्य कर्मधारय' व्यतस्तान् ।
'गरियाउहणरणे' गृहीतान्यायुधानि मरणार्थं येषु, इयथा, आयुधानि व्यक्षेप्याणि, प्ररणानि तु क्षेप्याबीति । 'सन्नद्धपद्धवम्मियगु
हियए'पि एतदेव व्याख्याति- 'आचिद्धगुहे ओसारिय' इत्य'पि भाविता परिहिता गुढा येषां ते तथा, गुढा च यद्यपि इस्तिनां तनु
प्राप्ते रुढा, तथापि वेदविद्वेषोपेक्षयाऽध्वानामपि सम्प्रतीति, अमसारिता भयलम्बिता' फलस्वरास्त्वनुव्राणचिन्तया येषां ते तथा तान् ।
'इतरकजुइयमोषूळामुहपंढापरचाप'स्यासगपरिमिदियकडीए'पि उत्तरकजुसुसुनुव्राणविशेष एव येषामस्ति ते तथा, तथा, अवधूलकै-
र्मुत्तं वण्ढापरं रौद्राक्षरौष्ठ येषां ते तथा, तथा, चामरं स्यामकैश्च दर्पकं परिमण्डिता कटी येषां ते तथा, तत' कर्मधारयोऽवस्तान् ।

उत्तरकजुइयता उपप्लुक्तमुपपण्ढापर-चामरभासकपरिमण्डितकटीकान् आरूढास्वारोहान् गृहीतायुधप्रहरणान् । अन्योश्च तत्र बहून् पुरुषान्
पश्यति सबद्धबद्धमित्रवचनान् उत्तरीकितशरासनपत्रिकान् विनद्धमैत्रेयकान् विनत्पराबद्धचिह्नपट्टान् गृहीतायुधप्रहरणान् । तेषां च पुरुषाणां मध्य

तेति चर्णं पुरिसाण मज्झमय पुरिस पासति अवओढगवधण उक्कत्तकण्णनास नेहुत्तुपियगतं वज्झकरकाढि
 जुयनियत्थ फेठे गुणरत्तमल्लदाम चुण्णगुडियगात बुण्णथ वज्झपाणपीय तिल तिल चव छिज्जमाण काक
 णिमसाह स्वावियत पाव कक्करसएहिं हम्ममाणं अणेगनरनैरिसपरिवुह चच्चरे चच्चरे खंढपट्टहण उ
 ग्घोसिज्जमाण । इम च ण एयात्तुव उग्घोसण सुणेति, — 'नो खलु देवाणुपिया ! उज्झियगस्स दारगस्स
 'उज्झियसरासणपट्ठीण'स्ति उत्तीन्ति मत्त्यङ्गारोपणाच्छरासनपट्ठाहा धतुर्यष्टिबाहुपट्टिक्का वा यस्से तथा तान् । 'पिप्पदगेयेग्घे'त्ति
 पिप्पदे परिहितं प्रेयेयक्क येस्से तथा तान् । 'विमल्लमरपदचिचपट्टे'त्ति विमलो वरो पदधिहन्त्यदो नेत्राविमयो येस्से तथा तान् । 'अवओढ
 गंषण्व'त्ति 'अवओढे'केन कृकाटिकाया अधोनयनेन बन्धन यस्य स तथा तम् । 'उक्कत्तकण्णनासं'त्ति उत्पाटितकर्णनासिकम् । 'नेहुत्तुप्यि-
 यमाच'त्ति स्नेहस्नेहितस्त्रीराम् । 'कम्मकरकट्टिउपनिपत्थं'त्ति दप्पयामो कुरयोस्तिथोः कट्टपां कट्टीवेधे गुणं युग्मं निवसित इव निव
 सतं पुरुषं पश्यति अवओढककम्बनमुत्तककर्णनासं स्नेहस्नेहितमात्रं कथ्यकरकट्टीयुगविधित्तिं कण्ठे सुपरक्कमास्त्वयामानं धूर्णगुणित्ताग्रां समस्तं
 वप्पमीतमाज्ज वित्तं तिस्रमिदं च्छिद्यमानं काकणीमांसावि साधमानं पापं कर्कशौष्ठेन्द्वमानमनेकनारीधुरिभुतं पत्तरे खण्डपट्टेनोदयो
 व्यमाज्जम् । इत्थं पत्तं गत्तपमुत्तपोष्यं शृणोति, — 'नो सत्त देवानुविद्याः ! उज्झितके धारके कम्बिद् राजा वा राजपुत्रो वाऽपराम्पति, आत्मनस्तस्य

कैर्ह राया वा रायपुत्रे वा अवरज्ज्ञाते, अप्पणो से सयाह कम्माह अवरज्ज्ञाति । तते ण से भगवज्जो
 गोतमस्स त पुरिस पासिचा इमे अज्झत्थिते ४, — 'अहो ण इमे पुरिसे जाव निरयपट्ठिरुविय वेयण
 सित्तेभेति सप्पामोञ्चस्तम्, अयका, वप्पस्य पक्करकट्टिकापुयं निन्पवीवरिकाद्वयं सव् निवसितो यः स तथा तम् । 'कठे गुणरत्तमल्लुदामे'
 दण्ठे गत्ते गुण इव कच्छसुश्रविष रत्तं ललितं मल्लुदाय पुण्यमाला यस्य स तथा तम् । 'गुणगुडियगयं' गेरिकत्तोदावगुण्डितत्तरीरम् ।
 'गुमय'ति संव्रस्तम् । 'कम्मपाणपीर्यं'ति पय्या बादा वा माणा वच्चवासादय प्रीताः मिया यस्य स तथा तम् । 'विलं विल पेव छिज्ज
 माण'ति तिस्रदाशछपमानमित्यर्थः । 'कागणिमंसाह स्वावियंतं' काकणीमांसानि ज्वरोक्तुहस्वर्मासस्वण्डानि स्वाद्यमानम् । 'पाव'ति
 पापिष्ठम् । 'लसत्तासएहि इम्ममाण'ति तत्त्वरा अभोत्थासनाय चर्ममया धातुविक्षेपा स्फुटितवंश वा वैरिन्यमान तावद्यमानम् । 'अव्वणा
 से सपाइ ति आत्पन आत्मीयानि 'स' तस्य स्वकानि स्वकृतानि । 'आम्मयिप' आत्मगतः, इदमन्यदपि इदमम्, — "कप्पिप" कलितो
 मेदवान्, कलितो वा उचितः, "चिन्तिप" स्मृतिरूप, "पयिप" प्रार्थितो भगवदुचप्रार्थनाविषयः, "मणोगए" अमकाञ्चित इत्यर्थः,
 "भंक्कया" निरुक्त्य "समुणज्जित्या" समुत्पन्नान् । "अहो णं इमे पुरिसे पुरा पोरमाण्ण दुच्चिमाळं दुप्पट्ठिस्सताणं असुमानं पावानं
 स्वकानि कर्माण्यपराध्यन्ति ।" तदन्तस्य भगवतो गौतमाय स पुरुषं दण्डबाडममाध्यास्मिन् ४, — 'अहो णं पुरुषो वाक्कद निरयमट्ठिरुपा वेदना

वेदंति' चि कद्दु वाणियगामे नगरे उच्चर्चनीयकुले० जाव अहमाणे अहापज्जत्तं समुयाणं गेण्हति, वाणि यगाम नगर मज्झ मज्जेणं० जाव पट्ठिदंसेति, समण भगव वदति णमसति२ एव वयासी, — 'एव खलु अहं भते ! तुभेहिं अब्भणुण्णाते समणे वाणियगामे तद्देव जाव वेण्ति, से ण भते ! पुरिसे पुब्बमेव के आसि० जाव पच्चणुभवमाणे विहरति ?' ।

'एव खलु गीतमा ! तेण कालेण तेण समएणं इहेव जबुदीवे २ भारहे वासे हत्थिणाउरे नाम नयरे कदाच कम्मार्णं पावणं फलरिचिचित्तिस एणुअसमाने किरस्स, न मे दिट्ठा मरमा वा नेरइया वा, पक्कस्सं खलु अयं पुरिसे निरयपरि- कपियं वेयण पेयइति कट्ठु' इत्येत्तं प्रयपाध्ययनोक्तं पानयमाभित्पाधिकृतासराणि गमनीयानीति । 'रिद्ध'ति "रिद्धस्विमियसम्मिद्धे" वेदयति' इति कृत्वा वाणिज्यागामे नगर उच्चर्चनीयकुले० यावदटन् यथापर्याप्तं समुदानं (भिक्षुं) गृह्णाति; वाणिज्यामस्य नगरस्य मध्येन० यावत् प्रस्विदार्थयति; अयत्नं मगदन्तं बन्दते ममस्यति, बन्दिस्वा नमस्वित्त्वैवमपावीत्, — 'एव सस्वई मदन्त ! मुष्माभिरम्बदुस्सुत्तं सन् वाणि- ज्यागामे तथैव यावद् वेदयति, स मदन्त ! पुरुषः पूर्वमेव क ध्यासीत्० यावत् प्रकटुमकन् विहरति ?'

एवं सत्तु गीतमा ! खस्मिन् काले तस्मिन् समये इहैव बन्धुद्वीपे २ (द्वीपे) भारते बर्षे हस्तिनापुरं नाम नगरममकद् आद० । तत्र इति

होत्या रिद्ध० । तस्य ण हत्थिणाउरे नगरे सुणदे नाम राया होत्या मर्हयोहि० । तस्य णं हत्थिणाउरे नगरे
 बहुमज्झदेसभाए एत्थ ण महुं एगे गोमढवे होत्या अणेगसुंभसयसनिविट्ठ पामो० (ह) । तस्य ण वहुवे
 इत्थादि इदं, तत्र अदं मपनाविभिद्विमुपगतम्, स्तिमितं मययंनितम्, समुदं घनादियुक्तमिति । 'महापादि'पि इह "महापादिपिबंतमल-
 पमंरिपरिद्विसारे" इत्यादि इदम्, तत्र महाहिमवदावप' पर्षतास्तद्वत् सार' ब्रह्मानो य' स ववा । 'पासा' इत्यत्र " पासाइए वरिस
 पिज्जे अभिकये पदिस्से"पि इदम्, तत्र मासादीयो मन'मसन्नतमेतु' दर्शनीयो य पश्यन्नुर्न आम्हति, अभिरूप्य' अभिमत्तक्यः, प्रति
 रूप' एतारं २ मति रूपं वस्येति । 'नगरवलीपरा' इत्यादौ वलीशर्षा र्पितगवा, 'पट्टिका' इत्यपिशिष्यो हस्वगोस्त्रियो वा, धुषभाः साण्ड
 गवा । 'दुडगाई'पि कूटेन जीवान् दृष्टातीति सूत्रात् । 'महम्मिए'पि पर्पेण परति ज्यवहरति वा घाभिक्स्तभिपेपादघाविक्क', यावत्कर
 णादिदं इदम्--"अपममाणुए" अपमंन् पापलोकान् अनुगच्छतीत्यवमानुगः "अवम्मिद्वे" अतिद्वयेनाज्जमो धर्मरहितोऽवर्मिणु, "अव-
 म्मपत्ताई" अपर्पमाणज्जीलः, अघाविक्कप्रसिद्धिको वा, "महम्मपत्ताई" अवमानेन परसंनविद्वोपानेन प्रलोकयति प्रेसत इत्येवशीलो-
 'अर्मवलोकी, "महम्मपलज्जमे" अपर्पे एव रिसादौ प्ररग्यतेऽनुरागवान् भवतीत्यवर्मपरमन, "अहम्मसमुदाचारे" अवर्मरूप समुदाचार'
 नापुरे नगरे मुनन्धो नाम राजा वमूए महाहि० । तत्र हत्थिनापुरे नगरे बहुमज्झदेसभाएगोऽत्र महानेच्चे गोमण्डयो वमूवानेकस्तम्भद्वयतंसान्निविष्टः ।

णगरगोरूवा सणाहा य अणाहा य णगरगवीओ य णगरपडियाओ य णगरवसभा
 य पउरतणपाणिया निम्भया निरुव्विग्गा सुह सुहेण परिवसति । तत्थ ण हत्थिणाहरे नगरे भीमे नाम
 कूडगगाहे होत्था अधम्मिण्ण जाव दुप्पट्टियाणदे । तस्स ण भीमस्स कूडगगाहस्स उप्पला नाम भारिया
 होत्था अदीण० । तते ण सा उप्पला कूडगगाहिणी अण्णया कय्याती आवण्णसत्ता जाया यावि होत्था ।
 तते ण तीसे उप्पलाए कूडगगाहिणीए तिण्हं मासाण बहुपट्टियुण्णाणं अयमेयारूवे दीहले पाउउभूते, — ‘घ
 ममाधारो यस्य स तथा, “महस्मेण वेव विचि कप्पेमाजे” इति भवमेण पायकर्मणा वृषि जीविक्कां कत्तयमानः कुर्वाणस्तच्छील इत्यर्थ
 “दुस्सीले” दुष्टधील, “दुग्गए” अविद्यमानविषम इति, “दुप्पट्टियाणवे” दुष्पत्त्यानन्दो बहुभिरपि सतोपकारैरनुत्पद्यमानसतोय
 इत्यर्थ । ‘अदीप्प’वि “अदीणपुण्णवर्धविदियसरीरा” इत्यादि इदम् । ‘आवण्णसत्त’वि गर्धे समापकजीवेत्यर्थ । घमाओ वं ताओ ‘मम
 मासा० । तत्र बहवो नगरणेरूपाः सनाथाभ्यानाबाध नगरगन्धर्व नगरपट्टिक्काध नगरवृषभाध प्रचुरतृणपानीया निर्धया निरुद्धि
 म्ना सुखं सुखेन परिवसन्ति । तत्र हस्तिनापुरे नगरे भीमो नाम कूटप्राहे वनूवाधामिको यावद् दुष्पत्त्यानन्दः । तस्य भीमस्य कूटप्राहस्थाल
 का नाम मार्याम्बरवहीनः । तत्र सोलसा कूटप्राह्य मन्त्राश्च क्वाचिद्यप्यसन्त्या जाता जाप्यमभवत् । ततस्तस्या उत्पन्नाः कूटप्राहास्त्रिषु भा

णाओ ण ताओ अम्मयाओ (हे) जाव सुलद्धे, जाओ ण वहूण नगरगोरूवाण सणाहाण ये [कु] जाव
 वसभाण य ऊहेहि य धणेहि य वसणेहि य छप्पाहि य ककुहेहि य वंहेहि य कन्नेहि य अर्च्छाहि य नासाहि
 य जिन्माहि य ओदठेहि य कवलेहि य सोल्लेहि य तल्लेतेहि य भज्जितेहि य परिसुक्केहि य लावणि
 याव'णि अम्मा अनन्य, १२ यात्तरूणादिदिं ददधम्,—“पुणामो णं ताओ अम्मयाओ, कयत्वाओ णं ताओ अम्मयाओ, कयल-
 वलणाओ ण ताओ अम्मयाओ, ताति थ अम्मयाण सुलद्धे अम्ममीरियफले” इति, व्यक्तं च ‘ऊहेहि य'ति गवादीनां स्तनोपरिभोगः ।
 ‘यपरि य'ति व्यवस्तम् । ‘सत्तेरिय'ति वृणंरणं । ‘छप्पाहि य'ति पुच्छः । ‘ककुहेहि य'ति ककुदे' सक्कयस्सिरं । ‘वंहेहि य'ति वरे
 रक्क्ये' । इज्जादीनि व्यवस्तानि । ‘कप्पलेहि य'ति सात्ताभिः । ‘सोछियहि य'ति पक्खे' । ‘तल्लियहि य'ति स्नेहेन पक्खे' । ‘मअियहि
 य'ति मृष्टे' । ‘परिसुक्केहि य'ति स्ततः शोपमुपागते । ‘तावणिपरि य'ति लवणसकृते' । सुग तन्दुलधवाविच्छट्ठीनिणया । मयु च
 मात्ति इनिणयम् । मेरुं तावफमनिणयम् । आतिव जातिवसुवर्णं मयमेव । सिधु च गुदघातकीसंययम् । मससा द्रासादिद्रव्यमन्या
 सेषु यदुपरिपूर्वेष्वेवमेषु दोहदः प्रादुशत, ‘धम्यास्ता अम्मा ४ मावत् सुलम्भम्, या वहूणो नगरगोरूपणां सनामानो च ५ मावत् वृष
 माणां प्योपोभिश्च स्तनैश्च वृषैश्च पुच्छैश्च ककुदैश्च रठैश्च कर्मेव्यासिभिश्च नासामिश्च विहाभिर्मोहैश्च कम्बलेश्च पक्खैश्च स्नेहपक्खैश्च मृष्टैश्च परि

१ क इ र । २ छ य भा- । ३ यउ -देहि । ४ मयउ -दीहि । ५ मयउ -दीहि । ६ छ -देहि ।

एहि य सुर च मधु च मेरु च जाति च सीधु च पसणं च आसायमाणीओ विसायमाणीओ परिभा
 एमाणीउ परिमुंजेमाणीओ दोहल 'विणेति, त जइ ण अइमेवि बहूणं नगर० जाव 'विणेज्जाभि' सि
 कददु तसि दोहलसि अविणिज्जमाणसि सुक्खा मुक्खा निम्मसा तलुग्गा तलुग्गमरीरा निजेया दीण-
 विमणवयणा पंडुल्लयियमुही ओमयियनयणवयणकमला जहोइय पुण्णवयगधमल्लालकारहार अपरि-
 भुजमाणी करयलमलियव्व कमलमाला ओहय० जाव जिझयाति । इम च ण भीमे कूडगाहे जेणेव उपपला
 मनप्पसचिरेति । 'आसायमाणीउ'चि ईप्सु स्वादयन्त्यो षडु च त्पन्नस्य श्लुत्सणदावेरिव । 'विसायमाणीउ'चि विसेयेन स्वादयन्त्योऽय-
 मेव स्यन्नस्य स्वर्जरावेरिव । 'परिमायमाणीउ'चि दवत्स' । 'परिमुंजेमाणीउ'चि सर्वसुपसृज्जाना अस्सप्यपरित्यजन्त्य । शुष्का दुग्धेन शुष्का
 वधिरसपाद् । 'दुक्ख'चि भोजनान्तरणाद् दीनवत्त्वया पुमुसायुक्तेष पुमुसा । अत एव निर्मासा । 'दुक्खम्'चि अवक्खणा भग्गमनोद्दति
 शुक्लैश्च अवापिदैश्च सुरां च मधु च मेरुकं च जाति च सीधु च प्रसूनां वात्सादयन्त्यो विसादयन्त्यः परिभाष्यन्त्य परिमुम्भ्याना दोहद वि-
 नयन्ति, एवं यथहमपि बहूनां नगर० यावद् विनयाभि' इति कृत्वा तस्मिन् दोहदेऽविनीयमाने शुष्कं पुमुसा निर्मासाऽवरुणाऽवस्त्ववधरीरा भि
 स्तेवस्का वीनाविमनोबदना पाण्डुरित्तुली - अवमभिसिनयनवदनक्रमव्य यथोचित पुण्यवरुणभमास्वाभ्रारहारमपरिमुम्भ्याना करतलमवितिष क्रम-

१ जगपथ - एहि । २ कदम - नीद । ३ जगपथ - नीतो । ४ क विरुद्धि - कृत्वा विनाये - विरुद्धि विमज्जना - कृत्वा विमज्जना । ५ क
 नतिवत्त - कृत्वा वतिविज्ज - १० कृत्वा - दुल्ल - च - दुल्लव - ११

कूटगगादिणी तेनेव उवा० २ ओहय० जाव पासति २ चा एव वयासी, - 'किणं तुम देवाणुप्पिए ! ओहय०
 जाव जिझयासि ?' तते णं सा उप्पला भारिया भीम कूट० एव वयासी, 'एव खलु देवाणुप्पिया ! मम
 तिण्ह मासाण बहुपडिपुण्णाण दोहले पाच० भूते, - 'घण्णा ण (हं) जाओ ण वहुण गो० ऊहेहि य०
 'रतुमासीता' दम्मवेहा 'त्रिचेव' चि गवकान्ति, 'दीवविमणरीण' चि दीना देन्यवदी विमना शून्यविचा रीणा च भीदेति कर्मचारयः
 'दीणदिमणवयण' चि पाठान्तरम्, तत्र विपन्नस इव विगतनेतस इव वदन पस्या सा तथा, दीना चासौ विपन्नो वदन्ता वेति समासः ।
 'पंडुइयमुदी' पाण्डुरीभूतवदनेत्यर्थः । 'मोर्धमियनेपणनयणकम्मल' चि ओमयियचि अघोमुत्सीकृतानि नयनवदनरूपाणि कमलानि यया
 सा तथा 'ओहय' चि ओहयवर्णसरूप्या विगतपुक्तापुक्कविषेपनेत्यर्थः, इह यासरूपादिदं एवम्, - "करतल्लफरत्थमुदी" करतले
 पर्यस्तं निर्येद्धितं सुखं यया सा तथा, "अट्टमणोवगया भूमीगमदिट्ठीया" । 'मिअयाइ' चि ध्यायति चिन्तयतीति । 'इमं च णं' ति
 इतिवेत्यर्थः । 'भीमे कूटमाहे जेमेव उप्पला कूटगगादी तेनेव उवागच्छति' उवागच्छति ओहयमणसरूप्य' इत्यादि
 कूटमाहाड्डाह० यावद् ध्यायति । इतरथ भीम कूटमाहो बयैवोत्पन्न कूटमाही तत्रैवोपा० २ उपसृत० यावत् पश्यति, इत्येवमवगतु, 'किं
 त्वं देवानुमिये ! अपसृत० यावद् ध्यायसि !' उतः (तस्यैव भावाद्) भीमं कूटमाहे भयमवादीव, - 'एव खलु देवानुमिये ! मम त्रिपु मासेषु बहुप

लावणिपहि य० सुर च० आसा० (ह) दोहल विणिंति । तते णं अहं देवाणु० तंसि दोहलंसि आवि
 गिज्जमाणसि० जाव जिम्यामि ।' तत- ण से भीमे कूड० उप्पलं मारिय एवं वयासी,--'मा ण तुम
 देवाणु० ओहय० जाव जिम्याहि, अह णं त तथा करिहामि जहा ण तव दोहलस्स सपची भविस्सह' ।
 ताहिं इहाहिं ५ जाव समासासेति ।

तते ण से भीमे कूड० अहुरत्तकालसमयसि एगे अवीए सण्णदं जाव पहरणे सातो गिहाओ निग
 म्मं प्रागुक्तसूत्रानुसारेण परिपूर्णं कृत्वा ध्येयम्, सूचयामात्रत्वात्पुस्तकस्य । 'तारि इहादि' इत्यत्र पञ्चकलसप्तशङ्खविदं दृश्यम्,--'कथाहि
 पियादि म्मुन्नादि पयापाहि' इति, एकार्थचित्ते, 'कम्मु' इति पाणिन । 'अवीए'ति धर्मरूपसहायामावात् ।
 रिपूणेषु बोहवः प्रादुर्भूतः,--'धन्याः ४ वा म्भूनां गो० ज्योभिश्च० ऋषिभिश्च० सुरां च० आत्मा० ४ देहद्वं विनयन्ति' । त्वोऽष्टं देवा
 मुन्मि । तस्मिन् बोहवेऽविनीयमाने० यावद् ध्यायामि' । ततः स भीमः कूट० तत्पत्तां मयमिबमवदत्,--'मा त्वं देवानुमिये ! अपहृत०
 यावद् ध्यासी, अह तत् ततो करिण्यामि यथा सब बोहवस्स संप्राप्तिर्भविष्यति' । तामिदिष्टाभिर्बाष्पत् समाद्यासयति ।

सप्त० स भीम कूटमाहोऽर्थरात्रसमय एकोऽष्टितीयः संनद्ध० बाष्पत् प्रहरण० स्वस्माद् गृहान्निर्गच्छति, निर्गत्य हस्तिनापुरं मन्मेन०' यैत्रव

च्छति २ हृत्थिणातर मज्झमज्जेण० जेणेव गोमडवे तेणेव उवागते२ बहुण णगरगोरूवाण जाव वसमाण य-
 अपेगइयाण ऊहे छिदाति जाव अपेगइयाण कथलए छिदति, अपेगइयाण अणमण्णाइ अगोवगोइ विय-
 नेति २ जेणव सए गिहे तेणेव उवागच्छति२ उप्पलाए कूडग्गाहिणीए उवनेति । तते ण सा उप्पला भारिया
 तेहिं वहहिं गोमसेहिं० सोल्लेहिं जाव सुर च (कुं) आसा० (हं) त दोहल विणेति । तते ण सा उप्पला कूडग्गाही
 सपुण्णदोहला समाणियदोहला विणियदोहला वोच्छिण्णदोहला त गम्भ सुहसुहेण परिवहति ।
 'सन्मदवद्वमियकवप' पूर्ववत् यावत्करणात् "उप्पीलियसरास भाहीए" इत्यादि "गणियाउएएरणे" इत्येवदन्तं इदम् । 'संपुण्णदोह-
 ल वि वाञ्छितार्थसमानपनात् । 'विणीयवोहल' चि वाञ्छाविनयनात् । 'विच्छिन्नदोहल' चि विवसितार्थवाञ्छानुबन्धविच्छेदात् । 'संप-
 न्नदोहल' चि विवसितार्थयोगसंपादानन्दप्र हेरिति । 'मीया' इप्पय "क्त्या वसिया संजायमया" इति इदम्, भयोत्कर्षप्रतिपादनपराण्ये
 गोमण्डपस्त्रबोपागत, उपागत्य बहूनां भगरगोरूपाणां यावत् वृषमाणां चाध्येकेषामूर्पासि । छिन्नाति यावद् अध्येकेयां कम्बकांश्चिन्ति, अप्येके
 वामन्यान्वाग्न्यङ्गोपाद्धानि विहन्ति, विहृत्य वनैव स्वे गृहे तत्रैवोपागच्छति, उपागतोत्सवने कूटप्रादे उपनवति । ततः सोत्पन्नं मार्यो तत्रै
 हुभिर्गोमभिः पवनेर्यावत् सुरां च ५ आम्हा० ४ तं कोहवं विनयति । ततः सोत्पला कूटप्रादी संपूर्णवोहवा संमाभिस्वोहवा विनीतवोहवा म्यु

तते ण सा उप्पला कूट्ठं अण्णया कयांती णवण्हं मासाण बहुपट्ठिपुण्णानं दारग पयात्ता । तते णं तेण
दारएण जायमेत्तेणं चेव महया सद्धेण विग्घुदठं चिचीसरे आरसिते । तते ण तस्स दारगस्स आरसियसद्ध
सोच्चा निसम्म हत्थिणात्तरे णंगरे बहवे नगरगोरूवा जाव वसमा य मीया (हं) उव्विग्गा सव्वओ
समता विप्पलाइत्या । तते णं तस्स दारगस्स अम्मापियरो अयमेयारूवं नामधेव्वं करेति, जम्हा णं अम्ह
इमेण दारएणं जायमेत्तेण चेव महया २ सद्धेण विग्घुदठं चिचीसरे आरसिते, तते ण एयस्स दारगारस
कार्यिकानि वेतानि । 'सव्वद'पि सर्वादिष्णु । 'समंत'पि निदिक्षु वेत्थर्व । 'विपलपल'पि विस्सायित्तन्व इति । 'अयमेयारूव'त्ति
इमेवेवमकारं वण्यमाणत्वरूपमित्थर्व । 'महया माया चिचि मागसिप'पि मसू २ विचीत्येवं वीत्कारेवेत्थर्वः आरसितमारटित्थम् ।
'सोच'पि भाकर्ण्ये । 'निसम्म'पि अक्कार्ये । 'एयकम्म' इत्येव इयम्, — "एयप्पारणे एयविज्जे एयसमायारे" इति । 'अट्ट
च्छिन्नवोइवा संपन्नवोइवा सं गमं सुत्तं सुत्तेन परिवहति । तत्त सोत्तस्मा कूट्ठं अन्यथा क्वापिद् नक्खु माधेयु बहुपरिपूर्णेणु दारकं प्रजाता ।
तत्तत्तेन चारेकेण अत्तमावेनेव महसा बब्बेन विट्ठुवाविचीत्तर आरसित' । तत्तस्स चारकन्नागसिद्धव्वं भुत्वा निष्ठम्भ इस्तिनापुरे नगरे बहवो
नगरगोरूपा यावद् इयमप्यदच मीत्ताः ४ उदिम्माः सर्वत समत्थप्प विपलव'पिक्किरे । तत्तस्स च चारकन्त्याम्मापित्ठयाविदेत्तद्रूपं नामधेवं कुम्भान्,

आरासितसह सोच्चा निसम्म हत्थिणातरे नगरे बहवे नगरगोरूवा य जाव भीया (६) सब्वतो समता
 विप्पलाइत्था, तम्हा णं होठ अम्हं दारए गोत्तासे नामेण । तते णं से गोत्तासे दारए उम्मुक्कवालभावे
 जाव जाते यावि होत्था । तते ण से भीमे कूडग्गाहे अणया कयाती कालधम्मुणा सजुत्ते । तते ण से गोत्तासे
 दुइदोवणए'त्ति आरंभार्पणान, दुयट दु'स्सस्पग्गीयं दुर्पारमित्थर्य उपगतः प्राप्तो य स तथा । 'भायन्निवुया यावि'त्ति नातान्युत्सन्ना
 न्यसस्यानि निर्दुतानि निर्यावानि मृतानीत्थपो यस्या सा जावनिर्दुता; चापीति समर्यनार्य । एतदेवाह-जावा दारका भिनिघा
 तमापयन्ते 'तस्या' इति गम्यम् । 'सारपत्तमापी'ति अपाये २३ । 'सगोवेमापी'ति कस्माच्छावननगभेष्टप्रयेअनाविभि । 'ठिइदिदं च'त्ति
 स्थितिवत्ति कृत्तकमागतां बर्बनकादिकां पुत्रम्ममक्रियाम् । 'वंदधूरपासजियं'ति अन्वयानुसारिणं वृत्तीयदियसोत्सवम् । जागरिय च णि
 पट्टरात्रिजागरणप्रधानमुत्सवम् । 'गोण गुणनिष्फणं'ति गौणमभयानमपि स्यादत उक्तम्-गुणनिष्पन्नमिति । 'अहा दस्सपण्ये वि औपप
 यस्माथायथोरनेन दारणेण जातमात्रेणैव महता २ हन्वेन विपुलविभीत्तर आरासितः, एत एतस्य वारकत्वारसितस्य च भुत्वा निधम्म हस्तिना
 दुरे नगरे बहवो नगरगोरूपाश्च यावद् भीत्ता ४ सर्वत समन्ताद् विपत्तयांचक्रि, तस्माद् भवत्वावमेवार्थको गोत्रासो नाम्ना । तत स गोत्रासो
 दारक उम्मुक्कवाअभावो यावज्जातश्चाप्यभवत् । ततः स भीम कूटमाहोऽप्यवा क्वाचित् काळवर्मण संयुक्तः । ततः स गोत्रासो वारको बहुना

दारए बहुण मिचणाइभियगसयणसवधिपरिजणेण सदिं सपरिवुढे रोक्षमाणे कदमाणे विलवमाणे भीमस्स कूडगगाहस्स नीहरण करेति । करेत्ता बहुइ लोइयमयकिञ्चाइ करेति ।

तते ण से सुनदे राया गोकास दारय अणया कयांती सयमेव कूडगगाहचाए ठवेति । तते ण से गोत्तासे दारए कूडगगाहे जाए यावि होत्या अहम्मिए जाव दुप्पडियाणदे । तते ण से गोत्तासे दारए कूडगगाहे कल्लाकल्लि अइटरत्तकालसमयसि एगे अवीए सणद्धवद्धकवए जाव गहियाउहे सातो गिहातो निज्जाति, जेणेव गोमद्धवे तेणेव उवा० वहुण णगरगोत्त्वाण सणा० जाव वियगेति २ जेणेव सए गिहे किंके स्या इमविओ वर्यित्तएयायमपीइ बाध्य । किमवधिक स तस्यत्रमित्याह—यासद् ‘निष्पायनिष्पायायगिरिकंदरमस्तीषिष्व चंपया मित्त्रातिमिक्कस्समसंभान्धपरिक्खेन सार्ये संपरिवृत्तो ख्वन् क्वयन् विक्कन् भीमस्य कूटप्राइत्स्य निस्सरव्वं करोति । इत्था बहूनि औक्किक्कन्त इत्थानि करोति ।

ततः स सुनन्वा राया गोत्रास दारकमन्वा कटाषित् स्वयमेव कूटप्राइत्तवार्त्तां स्वापबधि । तत्र सगोत्रासो वारकः कूटप्राइतो यासद् दुप्यस्यामन्द । तत्र स गोत्रासो वारकः कूटप्राइः प्रष्टिविनमर्परारुद्राव्यसमर्गं पश्येद्वितीयाः सैनद्वयकवचो यावद् गृहीता

१ कूडगगाह—परे । २ छ—वाहे । ३ सगोत्रास—परे । ४ छ—उवाइ ।

तर्णव उवाच । ततः सा गाचास कृडन् ताव च द्वाह गामपाव तात्ताव आपसु रन्ता जाता ॥ २६ ॥
विहरति । तते ण से गोचासे कृडन् पुयर्कमे प्य० वि० स० सुवहु पाव कम्म समज्जिणिचा पव वासस
याह परमार पालयिचा अट्टदुहट्टेवगते कालमासे काल किच्चा दोच्चाए पुढवीए उवकोसतिसागरो०
नेरइयचाए उववण्णे ।

तते ण सा विजयमेत्तस सत्यवाहस सुभद्वा भारिया जातनिदुवा यावि होत्था । जाया जाया
दारगा विनिहायमावज्जति । तते ण से गोचासे कृडन् दोच्चाओ पुढवीओ अणतरं उव्वट्टिचा इहेव
गुपः रक्कम्पु गृहान् निर्वासि, यत्रैव गोमण्डपस्तत्रैवेण० बहूना नगरगोकुल्याणां समायानां नामद् विरुन्तति, विरुन्त्य यत्रैव स्वे गृहे सवैयापा० ।
सतः स गोत्रास कृट० तैर्बहुभिर्गोमसिः पववैर्वाग्गु गुर्वा व ५ आगव० ४ विहरति । सतः स गोयासः कृट० एतत्कार्यो म० (एतत्प्रधानः)
वि० (एतद्विदः) स० (एतत्समानार) सुवहु पाप इमे समज्ज्य पवच बर्षष्ठानि परमायुः पाकार्यित्वाऽऽर्द्धं तु सार्धोपगतः कासमास काल कृत्वा
द्वितीयानां पुत्रिन्यामुत्तुहत्रिसागरो० नेरविकसतोपपन्नाः ।

सतः सा विषयमित्रस्य साभवाहस्य सुभद्वा भार्या जातनिदुता पाप्यमभवत् । जाता जाता दारभ्य विनिचातमापन्त्ये । सतः स गोत्रासः ।

१ क. कु. ५ । १ क. - चापयमे पीणएममि अत्र पि. - ४ - स २माने ४ वि. - १२ क. ४ - स्मे एववद्वान् एवाभउने एववमाकारे सु. - १

दारप बहुण भिचणाइणियगसयणसवधिपरिजणेण सार्द्धं सपरिवुद्धे रोअमाणे कदमाणे विलवमाणे भीमस्स कूडगगाहस्स नीहरण करोति । करेत्ता बहुइ लोइयमयकिञ्चाइ करोति ।

तते ण से सुनंदे राया गोत्तास दारय अणया कयाती सयमेव कूडगगाहचाए ठवेति । तते ण से गोत्तासे दारए कूडगगाहे जाए यावि होत्या अहम्मिए जाव दुप्पडियाणदे । तते ण से गोत्तासे दारए कूडगगाहे कल्लाकाल्लि अदुदरत्तकालसमयसि एगे अर्वाए सणद्धवद्धकवए जाव गहियाउहे सातो गिहातो निज्जाति, जणेव गोमढवे तेणेव उवा० वत्तूण णगरगोरूवाण सणा० जाव वियगोति २ जणेव सए गिहे तिके यया दमविद्धो यतिस्तयायमपीह पाटय' । किमवधिक्क व वत्तूत्रपिस्साह-याक्त्तु 'निज्जायनिज्जापायगिरिक्कवमल्लीयेज्ज वंययां भित्तमातिमिक्कस्वन्नसंशान्नेपरिजनेभ सार्धं सपरिवुद्धो खवन् कवन् विक्कपन् भीमस्स कूटप्राइस्स निस्सरणं करोति । इत्था वद्धनि औक्किक्कसुत दत्तयानि करोति ।

तत स मुनन्दा राजा गोत्रासं वारकमन्न्दा इवाप्तिस्व सयमेव कूटप्राइतामां सापबदि । उताः सगोत्रासो वारक कूटप्राइो जातव्याप्यभव दधार्मिको यावद् दुप्पत्यानन्द । उत स गोत्रासो वारक कूटप्राइः प्रतिदिनमभ्यासं कृत्वा संसमये एकोऽद्वितीयाः संनद्धस्वकवयो यावद् युहीता

वाणियगामे नगरे विजयमितस्त सत्यवाहस सुभद्राए भारियाए कुञ्छिसि पुत्तचाए उववण्णे । तते
 ण सा सुभद्रा सत्यवाही अण्णया कयाह नवण्ह मासाण चट्ठपाडिपुण्णार्ण दारग पयाया । ततेणं सा सुभद्रा
 सत्यवाही त दारगं जातमेत्तय चैव एगते उक्कुरुडियाए उज्झावेति २ दाञ्चपि गेण्हवेति २ अणुपुब्बेण
 सारक्खमाणी संगोवेमाणी सवद्धेति । तते ण तस्स दारगस्स अम्मापियरो ठित्तिपडियं च चट्सुरदसण च
 जागारिय च महया इद्धिसक्कारसमुदण करेति । तते ण तस्स दारगस्स अम्मापित्तरो एक्कारसमे दिवसे
 निव्वत्ते, सपत्ते चारसाहे अयमेयारूव गोणे गुणनिष्फण नामधेव्व करेति, जम्हा ण अम्ह इमे दारए
 जायमेत्तए चैव एगते उक्कुरुडियाए उज्झते, तम्हा ण होउ अम्ह दारए उज्झयए नामेण । तते ण
 हट्ठमारो द्वितीयात् शुभिवीढोऽन्तस्सुदुत्पदैर बाणिव्रामे नगरे विजयमित्तस्य सार्धपाहस्य सुमग्गया मार्यया कुञ्चो पुत्रतवोपपन्नः । ततः
 सा सुमग्गा सार्धपाटन्वया क्क्याविद् भवसु मासेसु बहुपरिपूर्णेषु वारकं मज्जाता । ततः सा सुमग्गा सार्धवाही त वारकं जातमात्रमेव क्वन्तेऽशुचिरा
 दानुगमयति, उगमयित्वा द्विरपि (पुनरपि) ग्राहयति, ग्राहयित्वाऽप्यूर्ध्वं संरक्षन्ती संगोपयन्ती संवर्धयति । ततस्तस्य वारकस्याम्बावित्तो
 स्थितिवित्तां च चन्द्रमूरवर्धनं च आगमां च महत्ता अद्विसत्तरसमुदयेन कुरुत । ततस्तस्य वारकस्याम्बापित्तो ब्रह्मदत्ते विवसे निर्दिष्टे, संगोर्ध्वे

से उज्ज्वयए दारए पंचघातीपरिगहिते, त जहा, खीरघातीए मज्जण० महुण० कीलण० अंकघातीए०
जहा दढपतिण्णे जाव निब्बायनिब्बाघायगिरिकदरमल्लीणेव्व चपयपायवे सुह सुहेण विहरति ।

तते ण से विजयमित्ते सत्यवाहे अन्नया कयाह गणिम च धारिम च मेज्ज च परिच्छेज्जं च चलव्विह
भड गहाय लवणसमुद्ध पोयवहणेण उवागते । तते ण से विजयमित्ते तत्थ लवणसमुद्धे पोतैविवत्तिए णिब्बु
दुमडसारे अत्ताणे असणे कालधम्मणा सज्जुत्ते । तते ण त विजयमित्त सत्यवाह जे जहा वहवे ईसरतल-
ये मुई मुई सुहेण विहरति । 'कालधम्मण'ति मरणेन । 'लवणसमुद्धे पोयविषत्थिय' लवणमुद्धे पोतविषत्थियस्य स तथा तम् । 'निम्मु
जुर्मडसार' निम्मसारमाहमित्यर्थ । 'कालधम्मणा संजुच'ति मृतमित्यर्थ मृच्छन्ति । ते तथेति 'ये तथा' इत्येतदपेक्षम् । 'इत्यनिवलेन
द्वयसाहनीदमेतद्रूपं गौण गुणिनिष्पन्न नामधेये दुरुक्तः । यस्मादाद्याभ्यामन्यं वारको जातमात्र एवैकान्तेऽशुचिराद्यायुष्मिन्तः, तस्माद् गत्वत्वावयोर्दारक
उज्जितश्च नाम्ना । तत स उज्जितश्चो दारकः पञ्चव्याघ्रीपरिगृहीत', तपसा, क्षरिषाभ्या मज्जन० मण्डन० क्रीडन०, अङ्गभाषा०, यथा इहमतिञ्चो
वापद् निवर्तिभिर्मापातगिरिकदरमार्गान् इव पश्यच्छपाम्पः सुप्त सुप्तेन निहरति ।

तत स विजयमित्त्वः साधवाहोऽन्यदा कदाचिद् गण्यं न धर्मं न मेयं च परिच्छेदं च चतुर्वर्चं भाण्डं गृहीत्वा ज्वनयन्मुत्रं पातयन्नेनो

वरमाडयित्कोडुवियैहम्भसेट्टिसत्यवाहा लवणसमुद्दे पोयविवत्तिय निन्दुड्ढमदसारं कालधम्मुणा सजुत्तं
 सुणोति, ते तहा हत्थनिकस्सेव च वाहिरमदसारं च गहाय एगत अवक्कमति । तते ण सा सुभद्दा सत्थ
 वाही विजयमित्त सत्थवाह लवणसमुद्द पोतविवत्तिय निन्दुड्ढमदसार कालधम्मुणा सजुत्त सुणोति २
 महया पत्तिसेएण अप्पुण्णा समाणां पैरसुनियत्ता विव चपगलता धमत्ति धराणितलामि सव्वगेहिं सनि
 च'सि इत्थे निक्षेपो न्यास' सपर्यण यस्य द्रव्यस्य तद् इत्थनिक्षेपम् । 'बाहिरपदसार च' इत्थनिक्षेपग्रथितिरिक्तं च भाणदसारं सारपा-
 णद गृहीत्वा पक्कान्त दूरमपक्कान्ति निजयमित्थसार्यवाहपायास्तत्पुत्रस्य दर्शने न ददति, तदर्थमपहरन्तीति यावत् । 'पैरसुनियत्ता इव'सि
 परशुनिष्ठत्वेन कुठारस्त्रिक्षेपेण वम्पकस्सतेति । 'मिष' इत्यत्र यावत्करणान्निद इत्यम्, -- "पाशविपयगसचधि"सि तत्र मित्राणि सुहृद, वातयाः
 पागतः । ततः स विजयमित्थस्य सवजसमुद्दे पोतविपत्तिको निमग्नमाण्डसाराज्जापोऽस्तरणः कात्मर्षेण समुक्तः । ततस्त्वं विजयमित्थ साबवाहं
 ये यथा बहव ईधरतत्तत्तरमाहविषककौटुम्भिकेभ्यभेष्टिसार्थवाहा क्वण्यसमुद्दे पोतविपत्तिक निमग्नमाण्डसारं कात्मर्षेण समुक्तं शृण्वन्ति, से तवा
 इत्तनिक्षेपं च बाणमाण्डसारं च गृहीत्वा तन्तपपक्कान्ति । सत्त' सा सुभद्दा सार्थवाही विजयमित्थं साबवाहं सवजसमुद्दे पोतविपत्तिकं निमग्न
 मण्डसारं कात्मर्षेण समुक्तं शृण्वन्ति, शुत्था मत्तया पत्तिकोकेनाकान्ता सत्ती परशुनिष्ठत्वेन चम्पककृत्वा षसति चण्डित्तके सर्वाङ्गैः संनिपातता ।

वडिया । तते ण सा सुभद्धा मुहुत्तरेण आसत्या समाणी वडुहिं मिच्च० जाव परिषुडा रोयमाणी कद-
माणी विलवमाणी विजयमित्तस्स सत्यवाहस्स लोईयाह मयकिच्चिहं करोति । तते ण सा सुभद्धा अण्णया
कयाते लवणसमुद्धोत्तरण च सत्यविणास च पोतविणास च पतिमरण च अणुचितेमाणी २ कालघ-
म्मुणा सजुत्ता ।

तते ण ते णगरगुत्तिया सुभद्ध सत्थे० कालगय जाणित्ता उज्झयग दारग सातो गिद्धातो णिब्भु
सामानजातय', निज्जा' पितृग्यादय, संबन्धिन' भट्टुरपसिका । 'रोयमाणीति' अभूणि मुञ्चन्ती । 'कंदमाणीति' आपन्नदमणाध्वनिं कु
र्वाणा । 'विम्वमाणीति' आर्त्तस्वरं कुर्वती । 'अणोइइए' चि यो बलाद् इत्वाद्यौ गृहीत्वा प्रवचमान निवारयति सोऽप्यथ कुस्तवभावान्नपय
ततः सा सुमद्रा मुहूर्णान्तरेष्वाद्बस्ता सती बहुभिर्मित्र० यावत् परिषुवा रुदती कन्दती विस्मयन्ती विजयमित्तस्य सार्धवाहस्य औष्णिक्कानि
मृतशृङ्गानि करोति । तत सा सुमद्राऽज्यवा क्वापिस्त्वपणसमुद्रावतरणं च सार्धविनाशं च पोतविनाशं च पतिमरणं धातुचिन्तयन्ती २ काल
धर्मेण सजुत्ता ।

ततस्स मगरणीध्वक्काः सुमद्रा सार्धवाही कालगावा अस्वोद्भिदतर्कं दारकं स्वस्माद् गृहाद् निष्कासयन्ति, निष्कास्य तद् गृहमन्यस्मै वापयन्ति ।

भति, निन्दुभिन्ना त गिह अण्णस्स दलयति । तते ण से उज्झियते दारए सयातो गिहातो निच्छेदं
 समाणे वाणियगामे नगरे सिंघाडग० जाव पहेसु जुयस्सलएसु वेसियाघरएसु पाणागारेसु य सुह सुहेण
 परिवट्ठइ । तते ण से उज्झितए दारए अणोहेट्टए अणिवारए सच्छदमती सयिरप्पयारे मज्जप्पसगी
 चोरजूयवेसदारप्पसगी जाते यावि होत्या । तते ण से उज्झियते अण्णया कयाति कामज्झयाए
 इइ । 'मणिवाए चि निपक्करहित । अत एव स्वच्छन्दमति स्वबद्धा स्ववयेन वा मतिरस्येति स्वच्छन्दमति । अत एव 'सइरप्पयार'
 सेरमनिवारितया मचारो यस्य स तथा । 'वेसदारप्पसगी' वि पेशयापसङ्गो फलश्रमसङ्गी चेत्यर्थे, अयथा, वेइयाक्का ये दारास्तस्यसङ्गी
 ति 'भोगमोगां ति भोजन भोग' परिभोग, सुगयन्त इति भोगा द्वन्द्वद्वयोभोगाहं भोगा भोगमोगा मनोइहा शुद्धादय इत्यर्थे । 'मु
 षिट्ठए ति मूर्च्छितो मूढो दोषेचपि गुणाध्यासापाव । 'गिद्ध' ति तदाकाङ्क्षावान् । 'गदिए' ति मयिस्तद्विषयस्नेहतन्तुमुदभिन्त । 'अ
 ग्गोरसमे ति आधिरयेन तदेकाग्रतां गतो' प्युरपय । अत एवाप्यत्र कुत्रापि वस्तन्तरे 'मुइ च' ति स्मृति स्मरणम् । 'रइ च' ति रत्तिमा
 नत स उचिततद्वो दारक एवस्माद् गुडार् निष्कासित सन् याजिब्रामे नगरे शुद्धवट्ठक० यावत् ० पथेषु पत्तागोरेषु वेस्सागूरेषु पानागारेषु च
 गुण सुतेन परिववत । सतः स उग्रिस्तच्छे दारफोअपयट्ठोअनिवारक' स्वच्छन्दमतिः स्मरणचारे मयमसङ्गी चोरपृतवेस्सादारमसङ्गी

१. अण्णस्स दलयति । २. क - निन्दते च - निन्दय । ३. अण्णय - गिताय - ४. यट्ठक - ५. कक - इइइ । ६. कक - वरिए । ७. क - वय । ८. क - वय ।

गणियाए सद्धि संपलग्गे जाते यावि होत्या । कामज्झयाए सद्धि उरालाईं मणुस्सगाइ भोगभोगाह भुजमाण विहरति ।

तते ण तस्स मित्तस्स रण्णो अण्णया कयाह सिरीए देवीए जोणीसुले पाउब्भूते यावि होत्या । नो सत्ताणति मित्तो राया सिरीए देवीए सद्धि उरालाह माणुस्सगाइ भोगभोगाह भुजमाण विहरित्ताए । तते ण से मित्तो राया अण्णया कयाँती उज्झयाए दारए कामज्झयाए गणियाए गेदाओ णिच्छुभावेड २ कामज्झय गणिय अँब्भित्तोरय ठवेत्ति २ कामज्झयाए गणियाए सद्धि उरालाह जाव विहरति । तते ण जावयाप्यमूल । तव स उग्गित्तक्रेड्यवा कयाचित् कामध्वजया गणिकया सार्धे समसन्नो जातयाप्यभवत् । कामध्वजया सायमुदारान्मानु प्यञ्चन् भोगभोगान् मुग्गमानो विहरति ।

तवत्तस्स भित्रस्य राओड्यवा कयाचित् मिया देव्या योनिशूल प्रादुर्भूतं चाप्यभवत् । नो संसज्जेहि भिल्लो राजा मिया नृव्या सार्धमुद्रा रान् मानुप्यञ्चन् भोगभोगान् मुग्गमानो विहरुंग् । तव स भिल्लो राजाड्यवा कयाचिदुभित्तक वारकं कामध्वजया गणिकया गेदाद् निष्का रायति, निष्कास्य कामवरनां गणिकामम्यन्तरे स्थापयति, धावयित्वा कामध्वजया गणिकया सार्धमुद्रागन् यवद् विहरति । तव स उज्झ

से उज्ज्वयए दारए कामज्जयाए गणियाए समणे निब्बुद्धमणो गिहातो निब्बुद्धमणो कामज्जयाए गणियाए मुञ्छते गिये गदिते अज्जोववण्णे अणत्थ कत्थेह सुह च रतिं च धितिं च अविदमाणे तच्चित्ते तम्मणे तल्लेसे तदज्जवमाणे तदद्वोवत्ते तयप्पियकरणे तन्भावणाभाविते कामज्जयाए गणियाए बहूणि अतराणि य छिद्धानि य विवराणि य पडिजागरमाणं २ विहरति ।

यस्य स तथा । 'तस्मादे'षि द्रव्यमान प्रतीत्य विशेषोपयोगेण वा । 'तद्वैते'षि कामध्वनागताऽप्युपात्तपरिणामविशेष , लेख्या हि कृष्णादि-
द्रव्यसापेक्षमनित आत्मपरिणाम इति । 'सर्वव्यवसाये'षि तस्यामेवाध्यवसानं भोगक्रियाप्रत्यक्षविशेषरूप यस्य स तथा । 'सर्वहोषठ
से'षि सर्व्व तस्यास्तये उपयुक्त उपयोगवान् य' स तथा । 'तद्यप्यवकरणे'षि तस्यामेवापितानि नौकितानि करणानीन्द्रियाणि येन स तथा
ठको वारकः कामध्वनाया गणिकाया गृहाद् निष्कास्यमान सन् कामध्वनार्वा गणिकायां गृह्णितो गृहो प्रक्षितोऽप्युपपन्नोऽप्यत्र कुत्रापि स्मृति
च रति च धृति चादिर्नस्त्विति यस्तस्मिन्नास्तस्लेभ्यस्तत्प्रत्यवसानस्त्वर्थोऽप्युक्तस्त्वर्थपितृकरणस्तत्प्रभावनामाहितः कामध्वनाया गणिकाया बह्वन्त्यन्त-
राणि च विद्यद्वादि च विषयाजि च प्रतिबोधगरयन् विहरति ।

तए ण से उज्झयए दारए अणया कयाति कामज्झयाए गणियाए अतर लभेति । कामज्झयाए गणियाए गिह रहस्सियग अणुप्पविसइ २ कामज्झयाए गणियाए सद्धि उरालाह माणुस्सगाह भोग भोगाह भुंजमाणे विहरति । इम च ण भित्ते राया ण्हाते जाव० पायाच्छत्त सव्वालकारविभूंसिते मणुस्सजगुरा-
 'कम्भान्णामावि'ति तद्ध वनया कामज्जनाचिन्तया भावितो वासितो य स तथा । कामज्जयाया गणिकाया बहू यन्तराणि य राम गमन
 स्यान्तसाप्ति । 'छिन्नाणि य प्ति छिन्नाणि रामपरिचारपरिलत्तानि । 'विबरानि य प्ति शेषजनविरहान् 'पट्टिजागरमाणे । च गवेययम्मिति ।

'एमे च णं ति इतदनेत्यर्थ । 'बहाए इत्यत्र यावत्तूरणादिद् ददयम्, - "कयबल्लिद्धस्मे" देवतानां विदितवलिविधान "कयकोटयमे
 मलयायच्छिप्ते" कृतानि निश्चितानि कौतुकानि च मणिपुण्ड्रादीनि, मङ्गलानि च सिद्धार्यकदर्यसत्तादीनि, मायद्विषयानि च दुःस्वप्नादि
 मविषयानि हेतुलेनावश्यं करणीयत्वाद् येन स तथा । 'मणुस्सनमुरारिचिल्ले'पि मनुष्या वागुरेव मृगवन्धनमिव सर्वतो भवनात् तथा परि
 सिप्तो य स तथा । 'मागुहरो'पि आशु शीघ्रं स्त' क्रोधेन विमोहितो य स मागुहस्स', असुर बाञ्जुरसत्कं क्रोधेन दारुगत्वाद् ज्वरं

तत् स उज्झितलो वारकोज्जयश कदाचित् कामज्जयाया गणिकाया अन्तरं समते । कामज्जयाया गणिकाया गृहं राहस्यिकमनुपविसति,
 अनुमदिदय कामज्जयाया गणिकाया सानुदाराण् मानुष्यकान् भागभोगान् भुम्भानो विहरति । इतच्च भित्तो राया स्त वो यावत् ० ग्रामम्वितः

नेयरे गणिगाकुलसि पुचत्ताए पच्चायादिति । तते ण त दारय अम्मापितरो जायमेत्तक वद्धेहिंति २ नपु
 मगकम्म सिक्खावोद्धेति । तते ण तस्स दारगस्स अम्मापितरो णिव्वत्तवारसाहस्स इम एयारूव णाम-
 धेज्जन करोद्धेति, होत ण पियमेण नपुसंए । तते ण से पियसेणे णपुमते उम्मुक्कवालमावे जोव्वणग
 मणुप्पत्ते विण्णयपरिणयमेत्ते रूवण य जोव्वणेण य लावणेण य उक्किददुडे उक्किददुडमरीरे भविस्समति ।
 तत ण से पियमेणे णपुमए इदपुरे नगरे बह्वे राईमर० जाव पभियेउ बद्धेहिं विज्जापओगेहि य मतच्चु
 णाहि य हियउद्धावणहि य निण्हवणेहि य पण्हवणेहि य वसीकरणेहि य ओभिओगिणहि य ओभिओ
 'दुग्गिन्नाणे दुण्हिक्कवण' इत्यादि इयम् । 'वानरपेछम्' ति वानरारिहम्मान् । 'तं एयकम्मे' ति तदिति तस्मात्, एतत्कर्मा, इदेदमपरं
 इन्द्रपुरे नगरे गणिक्कुले पुत्रतया मत्स्याभास्यति । सतस्त दारकमम्मापितरौ जातमात्रक वर्षयिष्यत्, वर्षयित्वा नपुंसककर्म सिद्धयिष्यत् ।
 ततस्तस्य दारकस्याम्मापितरौ निण्हवणावसाहन इदमेतदपुं नामपय करिष्यत्, मत्तु पियसेना नपुंसकः । सतः स पियसेनो नपुंसक उन्मुक्त
 पातमावो योबनमनुयास्यो विरुक्कप रेपसमात्रो रूपण च बोवनेन च स्यवणेन चोत्तुष्ट उत्तुष्टशरीरो भविष्यति । सतः स भिबसेनो नपुंसक
 इन्द्रपुरे नगरे बहून् राजेश्वर० यावत् ० मभृतीन् बहुभिर्विषापमोगैत्र मत्तर्पूर्णं च इदयाद्यायनेन च निहन्वनेन च प्रसन्नवनं च बद्धीकरणेन चामियोगिके

१ कत्तग - यदरे । २ कत्त - विषये । ३ पट्ट - सते । ४ म - भिबसे उ - भिरे । ५ क - इति य वि - अगच्छत् इति य वि - । ६ क - भविष्येति
 उच्य भविष्येति । ७ कत्त - विषयेति ।

गित्ता उरालाह माणुस्सयाह भागभागाह भुजमाण । वहारस्सात । तत ण स । पियसेने णपुसेए एयकम्म
 (ह्वे) सुवहु पोव कम्म समज्जिणिचा एक्खीस वाससय परमाउ पालयिंत्ता कालमासे कालं किंवा
 इमीसे रयणप्पहाए पुढवीए णेरइयत्ताते उववज्जिहिति । ततो सिरीसिवेसु, ससारो तदेव जहा पढमो
 दइयमु, —“एयण्णहावे एयविज्जे एयराहुदापारे” इति । ‘वदेहि’ धर्षितक करिष्यत । ‘वक्किट्ठे’पि उट्ठकपवान, भिमुक्ते भवति ‘उक्कि
 हुमरीर’पि । विद्यामन्त्रपूर्णेप्रयोगे किंचिन्नैरित्याह—‘इयउट्ठाणणेहि य पि इवयोड्ढायनै’ शून्यचित्ताकारकैः । ‘निण्णक्खेहि य’पि अ
 पट्ठपनादिरपि परो घनापहारादिकं यैरपट्ठते—न प्रकटयति तेज्जना, अतस्ते । ‘पण्णक्खेहि य’पि प्रकटयति परं प्रस्तुतिं भवते
 पठशो भवतीत्यर्थः । ‘वसीक्खेहि य’पि वसयताकारकैः ; भिमुक्तं भवति—‘आभियोगिणिहि’श अभियोगं पारदर्शयं स प्रयोजनं येषां ते
 आभियोगिणा अतस्ते, । अभियोगश्च द्वेधा, यदाह—“दुविगो सल्लु अभिओगो दग्गे माये य होइ नायल्लो । दग्गम्मि होति भोगा विज्जा
 मना य भावम्मि ॥” ‘अभियोगिणि’ चि वसीकृत्य । निवसेवो ण निगमन वाच्यम्, तथवा,—“एवं खलु भ्यू ! मय्येण भगवया मदा०
 धाभियोगोच्चेद्वारान् मानुष्यकान् भोगभोगान् मुग्धानो विहुरिध्वति । सव स मियसेनो नपुंसक एत्तक्कमो ४ सुवहु पापे कर्मे समज्जेद्विउध ववे
 सव परम्मदु पालयित्ता अतमावे कालं कृत्वाउत्थां रत्नप्रभायां शुद्धिमा नैरिक्खित्तवोपपत्तये । ततः सरियेपेयु, संसारत्तवेव यथा प्रबभो यावत्

जाव पुढवी० । से ण तओ अणत्तर उवट्टिता इहव जवुद्धीवे दीवे मारहे वासे चंपाए नयरीए मोहिमु-
 चाए पंचायादिति । से ण तस्य अणमया कयांति गोद्धिस्लिपहिं जीवियाउ ववरोविए समाणे तत्थेव
 अपाए नयरीए सोट्टिकुलसि पुत्तचाए पंचायादिति । से ण तस्य उम्मुक्कवालमावं तहारूवाण थेवाण अ
 तिते केवल वोहि० अणगारे० सोहम्मं कप्पे० जहा पढमे जाव अत काहिचि निस्सेवो ।

॥ वितिय अन्मयणं समत्त ॥

माव सस्येयं दुइविगाणं विइयस्स अम्मयणस्स मयप्पेठे पण्णपेवि वेमि । अत्र च 'इवि' सुब्ब' समाखो । 'वेमि' इति च त्रयीम्यारं
 मगबत्त तपमुत्त न यथा कथंचित् ।

॥ इति विपाकमुते द्वितीयाध्यायवनविनयज ॥

शुषिबी० । स ततोऽनन्तमुदबुल्लेय बन्धुद्वये मारहे वरे चम्पायां नम्यां अद्विक्कसा प्राप्तायास्त्वति । स सत्रान्मया क्कम्मिप्पु मोहिंकेवीवित्तप्
 प्यपरोपितं संसुत्रैव चम्पायां नम्यां येत्तिळकुळे पुत्रत्वा प्राप्तायास्त्वति । स ततोऽनुत्तमात्तमावसुत्तारूपायां स्वयिराजानन्तिके केवळे० वोहि०
 अजभार० सीवर्मे कप्पे० यथा पबमो यावदन्तं करिप्पतीति निक्षेप ।

॥ द्वितीयाध्यायवन समाप्त ॥

तच्चस्स उक्खेवो । एव खलु जवू ! तेण-कालेण तेणं समएण पुरिमताले णाम णगरे होत्या रिद्धं । तस्स ण पुरिमतालस्स नगरस्स उचरपुरात्थिमे दिसीभाए एत्थ ण अमोहदसी उज्जाणे । तत्थ अमोहदमिस्स जक्खस्स आययणे होत्या । तत्थ णं पुरिमताले महब्बले णाम राया होत्या । तस्स ण पुरिमतालस्स णगरस्स उचरपुरात्थिमे दिसीभाए देसप्पते अट्ठविससिया एत्थ ण सालाद्धवी णाम चोरपल्ली होत्या

अय वृत्तीये किञ्चिद्विष्णुते । 'तच्चस्स उक्खेवु'पि वृत्तीयाध्ययनस्योत्तरेण प्रस्तावना बान्धा, सा चैवम् - "नह ण मते समणेण पगवया जाव सपसेणं दुरविपागाण दोवस्स भग्गयणास्स अयमहे पण्णत्थ, तच्चस्स न मते । के महे पण्णत्थे !" 'एवं खलु'पि एव बह्व्यमाणप्रकारेणार्य-प्रश्न, खलुवविपातकारे, 'अहु'पि मामन्त्रणम् । 'देसप्ये'पि मण्डत्प्रान्ते । 'विसमगिरिफरकोलबसण्णिट्ठा' विगमं यद् गिरे' इन्दरं इतरं तस्य य कोलम्ब प्रान्तस्तत्र संनिधौ सनिवेष्टिता या सा तथा । कोलम्बो हि लोकैज्जनत वृक्षशाला प्रमुच्यते, इवोपचाराः कन्दरप्रान्त कोलम्बो व्याख्यात । 'बसीकलकपागारपरिक्खणा' बंशीकलक बंधनासीमयी वृष्टि' सैव प्राक्का

वृत्तीयस्योत्तरेण । एवं खलु जम्बो ! तस्मिन् काले तस्मिन् समये पुरिमतालं नाम नगरमभक्त्तम् । तस्मै पुरिमतालस्य नगरस्योपर पौरस्ये विम्मागेज्जामोपवदरुपानम् । तत्रामोषवर्धिनो पक्षस्वामतनमभवत् । तत्र पुरिमताले म्हाबब्बो नाम राजाऽभूत् । सप्त पुरिमतालस्य

विसमगिरिकदरकोल्वर्मणिविद्वा वसीकलकपागारपरिविस्वता छिण्णसेलविसमप्यवायफरिहोवगूढा
 अन्भितरपाणीया सुदल्लभजलपेरता अणेगख्खडी विदितजणादिणानिर्गमप्यवेसा सुवहुयस्सवि कूवि
 यजणस्स दुप्पहसा य'वि, होत्था । तत्थ ण सालाहवीए चोरपल्लीए विजए णाम चोरसेणावती, परिव
 मति अहम्मिए जाव, लोदियपाणी बहुणगरीणगंतजसे सुं दढप्पहारे साहंसिते सहवेही असिलिट्ठि
 ग्गनेन परिसिता वेष्टिता या सा संगा । 'छिण्णसेल्विसमप्यवायफरिहोवगूढा' छिमो विमक्खो जयबान्तर पेसया यः देवस्सत्थ संपन्धिना
 ये विपया' प्रयाता गर्घास्ति एव परित्ता तयो'गूढा वेष्टिता या सा तथा । 'अग्निर्मतरपाणीय'चि व्यत्तस्सम् । 'सुदुल्लभजलपेरन्ता' सुदु
 दुर्लभं जलपयन्तेषु यस्या सा सया । 'अमेगरबही' अनेका नइयत्ता नगर्णा पार्गभूता दण्डयो'जद्वाराणि यस्यां साजेकस्सण्ठीति ।
 'चिदियजणदिद्यनिगासयेसा' विदितानामेव प्रस्यमिमावानां जनानां दत्तो निर्गमः प्रवेक्ष्य यस्यां सा तथा । 'सुवहुयस्सवि कूवियज-
 नयरस्मोणरपौरस्ते दिस्सागे देसमान्ते'ष्टबीसभित्तज्ज छासाटबी माम चोरपस्स्यमबद् विषमगिरिकदरकोल्वर्ममनिविष्टा - बंझीकम्मकूपाकारपरि
 श्रिता छिन्नद्वैलविषमप्रपातपरिसोपगूढा'अन्तरपाणीया सुदुल्लभजलपयन्त्या'देकस्सण्ठी विदितजनवचननिर्गमप्रवेसा सुवहोरपि मोषज्या'वर्षकजनस्व
 दुप्पध्वस्ता'त्वाप्यर्भवन् । तत्र छासाटज्या चोरपस्स्यां विजयो माम चोरसेनापति परिवस्सव्वामिक्खो बांधवो'हित्ताविर्बहुनगंरविर्गल्लव्वान् ।' कुरो

पदमममल्ले । से णं तस्य सालाडवीए चोरपल्लीए पत्रणह चोरसेताण आदेवच्च० जाव विहरति । तते ण से
 त्रिजए चोरसेणावती बहुण चोराण य पारदारियाण य गठिभेयगाण य सधिछेयगाण य स्वडपट्टाण
 जसस दुण्डसा यावि सोस्य णि मुबोराणि 'कृत्रिपजसस' चि मोपन्याकर्त्तल्लोकस्य दुण्डजस्सा चाप्ययस्वत् । 'अहम्मि' त्वि अर्थेण
 चरतीत्यर्थार्थिकः । यावत्करणात् "अर्थाभ्यद्वेष्टे" अतिश्रयेन निर्धर्मं अर्थमिष्टुः, निर्यिच्छधर्मकारित्वात्, "अपेक्षमयस्वाह" अर्थमयास्यात्
 द्वाल्ल यस्य स तथा, "अपममाणुए" अपरमयर्त्तमेष्टुमाष्टुमोदन यस्यासावधमनिष्ठ, अथमनिष्ठो वा, "अपमप्यलार्ह" अर्थमेव प्रलो
 कयितुं द्वाल्ल यस्यासावधममलोकी, "अथमपसज्जेणे" अर्थमयायेपु कर्मेष्टु प्रकर्षेण रज्यत इत्यर्थमपरजन, रत्नयोरैक्यमिति कृत्वा रस्य
 स्थाने सक्कार, "अथममसीलसमुदायार" अर्थमे एव द्वाल्ल स्वभाव समुदाचारश्च यत्किञ्चनानुष्ठानं यस्य स तथा "अथममेण चैव विधि
 कृत्पनाजे चिरर" अर्थेण पापेन साधयानुष्ठानेनैव दृष्टान्कृत्नादिना कर्मणा दृष्टि पतनां कस्ययन् कुर्वाणो विहरसीति आस्ते
 रम्, "इणाछिद्विद्विषसए" इन=विनाशय, छिन्धि=द्विधाकुरु, मिन्द=कुन्तादिना मेद िवेहीत्येव परानपि प्रेरयन् प्राप्तिनो विद्वन्तसीति
 इनच्छिन्दमिन्दविद्वन्तेरु, इनेस्यादय द्वाध्वा संस्कृतजपि न विरुद्धा, अनुकरणरूपत्वावेवाम् । 'ओहियपाणी' प्राणविकर्तनेन छारितौ

इदमद्वार साहसिकं क्षुब्धवेची अस्मिन्निष्ठमममल्ल । स तत्र आकाटन्वा चोरपस्समा पम्पानां चोरज्जलानामपि त्वं० यावद् विहरति । ततः स

विसमगिरिकदरकोलवर्मणिविद्धा वसीकलकपागारपरिविस्वत्ता छिण्णसेलविसमप्यवायफरिहोवगूढा
 अन्मतरपाणीया सुदुल्लभजलपेरता अणेगखढी विदितजणदिण्णनिर्गमप्यवेसा सुबहुयस्सवि कूवि-
 यजणस्स दुप्पहंसा य'वि होत्सा । तत्थ ण सालाढवीए चोरपल्लीए विजए णाम चोरसेणावती परिव-
 सति अहम्मिए जाव लोहियपाणी बहुणगरणिगंतजसे सुगे दढप्पहारे साहसिते सहवेही आसिलोड्ड
 रस्तेन परिक्षिप्ता येष्टिता या सा तथा । 'छिण्णसेलविसमप्यवायफरिहोवगूढा' छिम्भो विमन्तोऽययवान्तर पेत्तपा यः छेत्तस्वस्य संयन्पिना
 ये विपमा' प्रपाता गर्चास्व एव परित्ता तयोपगूढा येष्टिता या सा तथा । 'मण्डियंतरपाणीय'चि व्यस्तम् । 'सुदुल्लभजलपेरन्ता' सुष्ठु
 दुर्लभं नलपर्यन्तेषु यस्या' सा तथा । 'भमेगखढी' अनेका नडपतां नगणां मार्गधृता' खण्डयोऽद्वाराणि यस्यां साऽनेकलण्डीति ।
 'विदियजणदिशनिमामयेसा' विदितानामेव प्रत्यभिज्ञावानां जनानां दत्तो निर्गमः प्रवेक्ष्य यस्यां सा तथा । 'सुबहुयस्सवि' कूवियज
 नमरस्वोत्तरयोरस्त्वेदिग्भागे देशप्रान्तेऽटबीसमित्ताऽत्र साम्नाटबी नाम चोरपस्सममबद्द विषमगिरिकदरकोलम्भमनिदिष्टा बन्धीकम्भकपाकारपरि-
 क्षिप्ता छिण्णसेलविसमप्यवायफरिहोवगूढाऽन्तरपाणीया सुदुल्लभजलप्येन्त्याऽनेकलण्डी विदितजणदिशनिर्ममवेसा सुबहोरपि मोषज्जावर्षकजनस्व
 दुप्पप्यस्यान्त्यार्मवत् । तेन साम्नाटन्यां चोरपस्स्यां विजयो भाम चोरसेनापत्तिं परिवसत्त्वधार्मिको बाणसोहितपाणिर्बहुतगतयिर्गैतव्याः शूरो

पुरिमतालस्स णगरस्स उत्तरपुरत्थिमिल्ल जणवय बद्धहिं गामवातेहि य नगरघातेहि य गोग्गहणेहि य
 ५दिग्गहणेहि य पंथकोदोहि य स्वत्तस्वणणेहि य ओवीलमाणे २ विहम्ममाणे २ तज्जेमाणे २ तालेमा
 ले २ नित्याणे निद्धणे निक्कणे करेमाणे विहरति । महच्चलस्स रण्णो अभिक्खण २ कप्पाय गेण्हति ।
 तस्स ण विजयस्स चोरसेणावँइस्स खदसिरी णमं भारिया होत्या अहीण० । तस्स ण विजयचोरसेणा
 वइस्स पुत्त खदसिरीए अत्तए अभग्गसेणे नाम दारए होत्या अहीण० ।

तेण कालेण तेण समएण समणे भगव० पुरिमताल समोसठे । परिसा निग्गया । राया निग्गओ ।

न । तुइत्तं पाप्यमवत् । क्तवः स विजयओरेसेनापतिः पुरिमताकस्य मगरस्सोत्तरपौरस्सं जनपद बहुभिर्माप्तातैश्च नगरपातैश्च गोम्रहैश्च बन्दि
 म्रहैश्च साधपातैश्च सन्निव्रत्तनैश्चोत्तीक्यन् २ विषमं २ तर्कयन् २ वाक्यन् २ निम्बान् निर्भान् निष्कजान् कुर्बोजो बिहरति । महा
 यकस्य राजोऽभीष्टस्य कस्यायं गृह्णाति । तस्य बिजवस्य चोरसेनापतेः स्कन्दभीर्नाम मार्गोऽभवदहीन० । तस्य विजयचोरसेनापतेः पुत्रः स्कन्द
 शिष्य जारमजोऽममसेनो नाम वारकोऽभवदहीन० ।

तस्मिन् अले तस्मिन् समये ममपो मगवान्० पुरिमताके समवसुतः । परिषद् निर्गता । राजा निर्गता । धर्मः क्वचितः । परिषद् राजा च

१ घ -तेहि न । २ घ -तेहि न । ३ लण विहंसेमा - छ विहंसेमा - १४ क - न न वापठोहि य । १५ ल - दने क - १६ खगयक्य - से तं - १७ क वयस्व ।

य अण्णोसि च बहुण छिण्णभिण्णवाहिराहियाण कूडगे यावि होत्या । तते ण से विजए चोरसेणार्वाहं
रत्तरक्कनया गानी इस्तो यस्य स तथा । 'बहुणगरणिमायनसे बहुडु नगरेषु निर्गतं विधुतं यद्धो यस्य स तथा । इतो विउपणघटुष्क
प्यस्सम् । 'असिन्नादिपयमस्ते' असिपटि' खुद्गलता तस्मां मयम आद्य' प्रपान इत्थं' यद्धो योद्धा य स तथा । 'आदेव'णि अवि
पतिद्वर्ष, यावत्तद्वरणाद् "पोरेव सविर्ष भट्टिप मरुत्तरगत आणार्सिरसेणावर्ष" इति इत्थम्, व्याख्या पूर्ववत् । 'गतिमेयगाम य'पि
गुणुरादिना ये प्रन्य दिछन्दन्ति ते प्रन्यमेदका' । 'सविछेयगण य'पि ये मिच्छसपीन् भिन्दन्ति ते सविच्छेदका' । 'खटपट्टण य'पि
मण्डो'पपिपूर्वं वट्टः परिपानपट्टो येषां, मयपूतादिष्यसनामिधूतसया परिपूर्णपरिचानामोः, ते खण्डपट्टा घृतकारादय, 'अन्यापयय
वाराणि'" इत्थं, 'धूर्वा'" इत्थं, 'स्त्रिपाट्याव' इति क्वचिदिति । 'छिन्नमिषवाहिराणि'ति छिन्ना इस्तादिषु, मित्रा नासि
कादिषु 'वारिरापि चि नगरावेर्वाद्या' कृताः, अथवा 'वारि'ति वाढाः स्वाचारपरिअच्छाद् विच्छिन्नजनवर्हिर्तिनः 'अहि'पि अहिता
प्रामादिदाहकृत्वाव, मनो दट्ट', ततस्तेषाम् । 'इदं'पि इदं वंआदिगान तट्ट यो दुर्गमत्वेन रक्षमार्थमात्रकणीयत्ससाधर्म्यं स तथा ।
ओवीसेमाणेच उपपीटयन्' । 'विहमेमाणे'पि विहमेयन् विगतवर्षं कुर्वन्; अर्वापरार्हं हि दानादिष्वर्माभावाः स्वावेवेति । 'तज्जेमाणे'पि
विजयचोराननापतिवद्वा योराजो व पारदारिकाणां च मणिभेदेदकानां च संविच्छेदेदकानां च खण्डपट्टानां चान्तेषां च बहुनां छिन्नमिषवदिच्छाया

पुरिमतालस्स णगरस्स उच्चपुरत्तिमिल्ल जणवय वड्ढिं गामघातेहि य नगरघातेहि य गोग्गहणेहि य
 धदिग्गहणेहि य पंयकोदोहि य स्वत्तखणणेहि य ओवीलमाणे २ विद्दम्मेमाणे २ तज्जेमाणे २ तालेमा
 ले २ नित्याने निद्धणे निक्कणे करेमाणे विहरति । महब्बलस्स रणो अभिक्खण २ कप्पाय गेण्हति ।
 तस्स ण विजयस्स चोरसेणावँइस्स खदसिरी णामं भारिया होत्या अहीणि० । तस्स ण विजयचोरसेणा
 वइस्स पुत्त खदसिरीए अत्तए अभग्गसेणे नाम दारए होत्या अहीणि० ।

तेन कालेण तेण समएण समणे भगव० पुरिमताल समोसेडे । परिसा निगया । राया निगओ ।
 मां कुडुल पाप्पमवत् । सठ; स विजयओरसेनापतिः पुरिमतालस्य नगरस्वोपरपौरस्सं मनषव बहुभिर्माभतैश्च नगरपातैश्च गोमहंषश्च बन्दि
 महेणश्च सार्षपातैश्च सनिम्रत्सननैश्चोत्सीडयन् २ विषमंश्च २ तर्जयन् २ वाडयन् २ नि म्बानान् निर्भनान् निष्पन्नान् कुर्वणो विहरति । महा
 ब्रह्मस्य राबोओहीएण इत्थायं गृह्णाति । तस्य विजयस्य चोरसेनापतेः स्कन्दभीर्नाम भार्गोऽमरवहीन० । तस्य विजयचोरसेनापतेः पुत्रा स्कन्द
 शिब आमजोऽममसेनो नाम वारकोऽमरवहीन० ।

तस्मिन् ङात्रे तस्मिन् समये ममजो मगवान्० पुरिमताले समवसुतः । परिषद् निर्मिता । पर्ये ऋषिसः । परिषद् राजा च

१ म - हे हि न १ १ प - ने हि न १ १ नृगा निदिशमा - । ४ क - न न मावा ए हि न । ५ ल - ५ मे क - । १ समायक्य - से न - । ७ क नरस्व ।

धम्मो कहिओ । परिसा राया य गओ । तेण कालेण तेण समएण समणस्स भगवओ जेदठे अतेवासि ।
 गोयमे जाव रायमगग समोगाढे । तत्थ ण वहवे हत्थी पासति वहवे आसे, पुरिसे, सणद्धयद्धकवए ।
 तेसिं ण पुरिसाण मज्झगत एग पुरिस पासति अवओइय० जाव उगघोसेज्जमाण । तत ण त पुरिस
 रायपुरिसा पढमसि चच्चरसि निभियावेति २ अदठ बुल्लपितए अगओ घाएति २ कसण्हारेहि
 तालेमाणा २ कलुण काकर्णिमसाइ स्वावेति, रुहिरपाण च पाएति । तदाणतर च ण दोच्चमि चच्चरसि
 अट्ट चुल्लमाउयाओ अगओ घाएति २ । एव तच्च, अट्ट महापिउए । चतथे अट्ट महामाउयाओ ।
 तम्मपन् 'शासपवि रे' इत्यादिमणन्त' । 'तात्तेमाणे'सि वाटपन् कपादिपावे । 'नित्याणे'सि प्राकृतत्वाद् निःस्यानं स्यानवर्जितम् ।
 गतः । सस्मिन् कोठे तस्मिन् समये अमणस्य भगवतो ज्येष्ठोऽन्वेनासी गौत्तमो यावद् राखमाणं समवाह । सत्र बहून् हस्तिन पद्मन्ति, बहून्-
 श्वान्, पुस्मान्, सज्जदबद्धकपयान् । तेषां पुरुषाणां मध्यगतमेकं पुरुषं पश्यति अयकोटक० यावदुद्बोध्यमाणम् । ततस्तं पुरुषं राजपुरुषा प्रभवे
 बत्तरे निवावयन्ति, निषापाद्यौ शुभ्रापिनुमत्ता वातयन्ति, वातबिस्वा कचप्रहारेस्ताडयन्ताः करुण क्ककियांसि काटयन्ति, कभिरपाभं च पाय
 यन्ति । तदनन्तरं च द्वितीये बत्तरेऽप्यशुभ्रमातुरमतो वातयन्ति २ । परं शुनीबड्ड महापितुन् । कसुभेऽज्जमहामावु । पम्भेम पुत्रान् । बडे

पचमे-पुचे । छहे सुण्हाओ । सचमे जामाउया । अदठमे घुयाउ । णवमे णजुया । दसमे णजुईओ । ऐक्का
 रसमे णजुयावई । वारसमे णजुइणीओ । तेरसमे पिउस्सियपैतिया । चौध्रमे पिउस्सियाओ । पणरसमे
 माउसियापैतिया । सोलसमे माउस्सियाओ । सचरसमे मामियाओ । अठारसमे अवसेम मित्तनाइनिय
 'निददे'णि निर्देने गोमहिप्प्यादिरित्तम्, कुम्भेभिवि । 'कप्पाय'ति वट्ट वचितो य आय' प्रमातो द्रव्यलाम' स कस्सापोऽस्तम् ।
 प्ररीण इत्यत्र "अरीणपुण्णपंचिद्वियसरीरा स्रक्खणबंजणगुणावयेया" इत्यादि द्रष्टव्यम् । 'अवजोडय' इत्यत्र यावत्करणान् 'अवजोडगवव
 णवद्व' इत्युचरुम्भनात् नेदुणुरिणच" इत्यादि द्रष्टव्यम्, स्यास्या च प्राग्वद्वि । 'पइमंयि चवरेसि'ति प्रथमे घत्तरे स्यान्निश्चये ।
 'निसियावैति'णि नियेययन्ति । 'अद पुहापिरएक्क'सि अष्टौ सधुपित्तु, पित्तुल्लुभ्रावृत्तिर्यः । पत्तुगंति करुण करुणास्य, त
 पुरहम्, क्रियाविशुणव वेदम् । 'काव गिमंसाई'ति मांसस्त्वस्त्वस्त्वानि । 'दोषसि चवरेसि'ति द्वितीये चत्तरे । 'बुद्ध गाउयाव'णि
 पित्तुल्लुभ्राहजाया, अथवा, मातुल्लुभ्रसपत्नीः । एवं 'तवे'णि तृतीये चत्तरे । 'अद म्हापिउए'णि अष्टौ ग्हापित्तु, पित्तुल्लुभ्रान्तु,
 न्नु । सवमे जामातु । अष्टमे दुइत्तु । नवमे नप्पुत्तु । दसमे नप्पुत्तु । एक्खदसे नप्पुकापत्तीत्तु । द्वादसे नप्पुमारवा । त्रयोदसे पित्तुल्लु
 वत्तीत्तु । चत्तुर्विधे पित्तुल्लु । पचमसे मातुल्लुभ्रसपत्नीत्तु । षोडसे मातुल्लुभ्रम् । सप्तमसे मातुल्लुभ्रम् । अष्टमसे मातुल्लुभ्रम् । नवमसे मातुल्लुभ्रम् । दसमसे मातुल्लुभ्रम् ।

गणियगस्य नहवे पुरिसा दिण्णभेतिभत्तेवेयणा कल्लकल्लि कोहलियाओ य पत्थियाण्डिहए य गेण्हंति
 पुरिमतालस्स नगरस्स परिपेरतेसु । वहवे काहअडए य धूतिअडए य पारेवह टिट्ठिभे-अगि-मयूरि-कुक्कु
 डिअडए य, अण्णेसि चैव वहूण जलयर यलयर-स्वदयरमार्हण अडाह गेण्हति । गेण्हत्ता पत्थियपिडग इ
 भेरति २ जेणं च निन्नए अडवाणियए तेणेव उवा० २ निन्नयस्स अंडवाणियगस्स उवणेति । तते ण तस्स
 निन्नयस्स अडवाणियगस्स नहवे पुरिसा दिण्णभइ० वहवे काहअडए य जाव कुक्कुडिअडए य अण्णेसि
 यत्तएव प्रतुदिनमिस्सए । म्हात्तिक्का मूलनियविस्सेया । पत्थिक्कात्तिक्कानि वंदाययमाजनविस्सेया । काक्की धूधी तिद्धिमी पक्की
 पयूगे कुक्कुट्टी च मसिद्धा । अण्हट्टानि च प्रतीतान्नेयेति ।

निजसत्त्वं इति विमस्य बहुक् पुरुषा वणमुत्तिमक्केवतना इत्थास्सि कुशलिक्काय परिक्काप्पिटक्कानि च गृह्णन्ति पुरिमतालस्य नगरस्य परिपेरन्तिषु ।

वरर चरर-दमि च गूरवण्हानि च पारेपत्ती टिट्ठिभी-अक्की-मयूरी-कुक्कुट्टयण्हानि च, अन्येवा पाप्पि सहूना जळवर-अयलपर-अचराधीना
 दमन्ति गृह्णन्ति । गृहोत्था परिक्काप्पिटक्कानि मरन्ति, मूत्ता यत्रैव निषयोअण्हवाप्पिजस्सत्रैवोपागच्छति, उपागस्य निर्जेयम्याण्हवाणिअस्सो
 मरन्ति । अस्सस्य निषवत्थाण्हवाप्पिजस्स बहुक् पुरुषा दत्तमृत्ति० वहन्ति अक्कयण्हानि च सावए कुक्कुट्टयण्हानि चान्नेवा च सहूना

च बहुण जलपलसहयमादृण अदृण तवपसु य कवल्लीसु य भज्जेणपसु य इंगालेसु य तलेति,
 भज्जेति, सोल्लिति । तलेता भज्जेता सोल्लता य रायमगो अतरावणंसि अदृयपणिणं वित्तिं कप्पेमा
 णा विहरति । अप्पणावि य ण से निन्नए अदृवाणियए तेहि वद्दिहि काइअदृपेहि य जाव कुक्कुडिअदृ
 एहि य सोल्लेहि तलिपेहि भज्जिणहि सुर च ५ आसाएमाणे ४ विहरति । तते ण से निन्नए अदृवाणि

‘तवपसु य’पि तरक्तानि सुकुमारिकादितत्तनभाजनानि । ‘कवल्लीसु य’पि कदस्यो गुहादिपादभाजनानि । ‘कंदसु य’पि कन्दवो
 मण्डकादिपवनमाजनानि । ‘भज्जणपसु य’पि भर्मेनकानि कर्षराणि धानापाकमाजनानि । अगाराभ्य प्रतीता । ‘तलेति अन्नो स्नेहेन ।
 ‘भज्जेति’ भुञ्जन्ति धानावत् पचति । ‘साल्लिति य’पि ओदनमिव राध्यति, सप्यदो वा कुर्वन्ति । ‘अंतरावणंसि’पि राजमार्गमध्यमा
 मवतिवहरे । ‘अदृयपणिणं ति अण्डकपणेन । सुर वेत्यादि माम्बत् ।

अतश्चत्तसत्तराधीनामण्डानि तवकेषु च कवल्लीषु च कन्दसु च भर्मेनकेषु बाह्येषु च तस्मिन्, मृज्जन्ति, पचन्ति । एस्सन्तो मृज्जन्त’ पचन्तंभ्य
 राजमार्गेऽंतरावणेष्वण्डकपणेन वृष्टिं कस्यमाना विहरन्ति । आस्मनापि च स निर्मेयोऽण्डवाभिजर्तर्बहुभिः काकयण्डेभ्य यावत् कुक्कुटयण्डेभ्य
 पक्षैस्त्वसितैर्मयैः सुरा च ५ आसाददन् ४ विहरति । तत स निर्मेयोऽण्डवाभिज एतत्तर्मा ४ सुबहु पार्थ समज्यैकं वर्षसहस्रं परमायु पाळयित्वा

यए एयकम्मे ४ सुवहु पार्व समज्जिणिचा एग वाससहस्स परमाउ-पालइचा कालमासे काल किन्वा तन्वाए पुढवीए उवकोससत्तागरोवमट्ठीपीसु गेरइयसु गेरइयचाए उववण्णे ।

से ण तओ अणतरं उवट्ठिचा इहेव सालाढवीए चोरयल्लीए विजयस्स चोरसेणावइस्स खदन्-
रीए भारियाए कुञ्छासे पुत्तत्ताए उववण्णे । तते ण तीसे खदमिरीए भारियाए अण्णया कयांति
तिण्ड मासाण बहुपद्धिपुण्णाणं इमे एयारूवे दोहले पाउन्मुते, — 'वण्णओ ण ताओ अम्मयाओ' ४ जा
णावहीह भित्तणाहनियगसयणसबधिरियणमहिलाहि अण्णाहि य चोरमहिलाहि सदि सपरिषुद्धा
यण्हा जाव ण्पायञ्छित्ता सन्वालकारभूसिता वित्तल असणं पाण स्वाहम साहम सुर च (फु) आसादे

आकम्माउ काळ इत्वा तृतीयामुक्कइसससागरोपमस्वित्ठेयु नेरविक्केणु नेरविक्कवोपपन्न ।

स ततोऽनन्तरमुद्दइवेईव आम्माटम्मा चोरपक्क्या विजयय चोरसेनाक्ते स्कन्धविक्के भार्गवाः कुली पुत्रचवोपपन्न । ततस्तस्या स्कन्ध-
विक्के भार्गवा अन्यथा इवास्ति त्रिषु मासेषु बहुपरिपूर्वक्यमस्तद्वृत्तपो दोहद प्रादुर्भूत, — 'यन्मात्ता अम्माः ४ या बहुभिर्मित्तज्ञासिनिबकस्स
उवववनिषण्णममहिअभिरन्माविअ चोरमेहिअमि सार्धं सपरिषुद्धाः स्नात्ता माक्केणं ण्पायञ्छित्ता सदीअन्तरभुविचा विपुलमहर्न पानं स्वादिम

माणा (हं) विहरति । जिमियमुत्तरागयाओ पुरिसनेवतियया सण्णद्धं जाव पहणावरणा भरिणहिं
 फलणहिं, णिक्कडाहिं असीहिं, असागतहिं तोणेहिं, सर्जिवहिं घणूहिं, समुक्खिचेहिं सरेहिं, समुल्ला-
 सियाहिं दामाहिं, लवियाहिं अवसारियाहिं ऊरुघटाहिं, छिप्पतूरेण वज्जमाणेण मद्दया उक्किट्टं जाव

‘जिमियमुत्तरागयाठ’पि जेयिता कृतयोजना, मुक्कोचर भोगनानन्तरयागता उचितस्याने यास्वास्तथा । ‘पुरिसनेवतियय’सि
 कृतपुरुषनरण्या । ‘समद्ध’ इत्यत्र यातत्करणविदे हस्यम् ‘समद्धभद्ध’भिम्यकवइया उप्पील्लियसरासुणपट्टिया पिणद्धगेविच्चा किमल्लय
 ‘निभण्ठा गइयाठइयरकावरणा’ इति, व्याख्या तु प्रागियेति । ‘भरिणहिं’ति हस्तपाश्र्वे । ‘कस्समहिं’ति स्फुरकै । ‘निक्किट्टाहिं’ति
 कोनकादाकृष्टे । ‘असीहिं’ति स्वप्ने । ‘असागणहिं’ति सूदन्यवेदनामते पृष्ठवेष्टे बन्धनात् । ‘तोमेहिं’ति धरणिमि । ‘सजीयेहिं’ति
 सर्जने कोऽपारापित्तपत्त्यच्चे । घणूहिं, त कोदग्नेः । ‘समुक्खिचेहिं सरेहिं’ति सर्गार्थमुत्तिष्ठमेवञ्चै । ‘समुल्लासियाहिं’ति

रवादिम सुरो व ५ आस्वादयमानाः ४ विहरति । जिमिसमुत्तोवरागताः पुरुषनेपथ्या सन्नद्धं यावत् प्रहरणावरणा मृते फरकै, निष्कृ-
 ष्टरसिम, अंसागतासूये, सज्जार्थेनुर्भिः समुच्चिदै शरे, समुस्सासित्ताभिर्वाभिः, सम्वित्ताभिरवसारित्ताभिरुत्थपट्टाभिः, क्षिप्रतूरेण वायमानेन
 महतोत्कृष्टं यावत् समुद्रावमृतमिदं पुरुषस्य क्षाकागथां चोरपस्स्यां सर्वत समन्तादवलोकायन्त्यः २ आदिण्डमानाः २ बोद्धदं विनयन्ति । तद्य

द्वावेति, मिचनान्ति० आभवेति २ जाव तस्सेव मिचनान्ति० पुराओ एव वयासी-‘जम्हा णं अम्ह णं अम्ह इमासि
 दारगसि गम्भगयसि समाणसि इमे एयारूवे दोहले पाउन्भूते, तम्हा ण होउ अम्ह दारए अमगसेणे
 णामेण । तते ण से अमगसेणे कुमारे पचर्थाई० जाव परिवद्धति । तते ण से अमगसेणकुमारे उम्मुक्क-
 घालभावे होत्था । अट्ट दारियाओ जाव अट्टओ दाओ उप्पि० मुजति । तते ण से विजए चोरसेणावती
 अणया कयती कालधम्मणा सञ्चुत्ते ।

तते ण से अमगसेणे कुमारे पचर्हि चोरसतेहि सद्धि संपरिपुढे रोयमाणे कदमाणे विजयस्स चोर
 कवेक्कादय दिवसे निपुठमथनं ४ उपस्थारयति; भित्तकाहि० आमन्थयति, आमन्थयति० पुरस एवमवादीदि-‘यस्मादि
 स्नाक्रमस्मिन् वारुणे गर्भगते सस्ममेवदूये वोहदः प्रादुर्भूत’, तस्माद् मयस्समाकं दारकोज्जम्भेसेनो भान्ना । सठ, सोज्जम्भेसेन, कुमार, यम्भ
 पाओ० यावत् परिवर्षे । तत’ सो ज्जम्भसमकुमार उ’मुवतव्वास्मावोज्जम्भ । अम्ह दारिका यावत्पट्टको वायो यवत्० मुक्कते । तत’ स विजय
 चोरसेनाथितरन्पदा कयन्ति कालधर्मेण संयुक्ता ।

तत लोउमानयेन, कुमार, पणमिओरवत्ते! सार्धे संपरिपुढो ह्वन् कन्तन् विजयस्स चोरसेनापतेमहिता कम्भिसत्तरस्सुदुयेन निस्सार्धं करोति

सेणावदस्स महया इद्धिसक्कारसमुदणं णीहरण करेति २ बह्वं लोहयाइ मयकिष्वाइ करेति २ कालेण
अप्पसोण जांते यावि होत्या । तते णं तौहं पंच चोरसयौइ अबया कयाती अभगसेण कुमारं सालाढ-
वीए चोरपल्लीए महया २ चोरसेणावइचाए अभिसिंचंति । तते णं से अभगसेणे कुमारे चोरेसणावतिता
जाते अहम्मिए जाव कप्पाय गेण्हति ।

तते णं ते जाणवया पुरिसा अभगमेणेण चोरसेणावतिणा बहुग्गामघायावणाहिं ताविया समाणा
अणमणज सदावेति २ एव वयासी-एव खलु देवाणु० अभगसेणे चोरसेणावनी पुरिमतालस्म णगर-
स्स उत्तरिल्ल जणवर्यं बह्वहिं गामघातेहिं जाव निव्वणे करेमाणे विहरति । त सेय खलु देवाणुप्पिया ।
इत्था बह्वनि णेक्किणानि सुवइत्थानि करोति, इत्था कालेनास्सोको जातमाप्पयवत् । तत्तत्तानि एव चोरस्रान्यन्यवा क्वाचिन्नभन्नसेनं कुमार
छाअटम्मा, चोरपस्स्वां महता २ चोःसेनापठितायासिभिक्कचन्ति । एव सोऽमन्नसेन कुमारइचोरसेनापठितोऽय्यामिको यावत् कप्पायं गृह्णाति ।
तत्तत्ते जानप्पवा पुक्का अमन्नसेनेव चोरसेनापठित्ता बहुग्गामघातनामिस्तापिताः सस्सेऽय्योन्यं सम्मामवन्ति २ एवमवदन्-एवं खलु
देवानु० अययसेनइचोरसेनाभतिः पुरिमठाक्कस्य नगरस्मोण्णाई अनपदं बहुधिप्रोमवासोपोषव् निर्धेनान् कुर्नेन् विहरसि । ततः भवः खलु देवानु

पुरिमताले नगरे महब्वलस्स रण्णो एतमट्ठं विभ्रविचंते' । तते णं ते जाणवयपुरिसा पंतमट्ठं अण्णमण्णं पादेसुणेंति २ महत्थ महग्घ महरिह रायरिह पाहुह गेण्हति २ जेणेव पुरिमताले नगरे, जेणेव महब्वले राया तेणेव उवागता २ महब्वलस्स रण्णो त महत्थ जाव पाहुह उवर्णेति २ करयलअजालि कट्ठु एव गणसेण्णमारस्स मम्मपियरो अममसेण कुमार सोहणविरिकरणनवल्लससुच्चसि अट्ठरि वारियादि सद्धि एगदिवसेण पाणि गेण्णधेसु' इति; यावत्तुणायेद इत्थम्—“तए ण तस्स अममसेणकुमारस्स अस्मापियरो इमं पयास्स पीइवाणं दलयति” इति । ‘अट्ठओ दाव’चि अट्ठ परिपाणमयेति अट्ठका दायो दाने ‘वाच्य’ इति शेष’ स एवम्—“अट्ठ गिरण्वकोहीओ अट्ठ सुवण्णकोहीओ” इत्यादि, यावत् “अट्ठ पेमणकारियाड, अट्ठे च विपुल्लभणकणगरणमज्झिमाविपसंत्तसिखप्पचाल्लपरणमाइय सतसारसावण्णं” इति । “वपिं मुअइ”त्ति अस्यादय्य —“तए च ते अयमात्ते कुमारे चर्धियासायवगुए कुट्टमाणेहि सुइगम्मयणहि वरत्तलीसंपन्नचेहि वसीसइवेदेहि नारएहि उवर्णिअमाणे विठले माजुत्सए कापभोणे पवणु भवमाण विहरइ” इति । ‘पइत्थं’ति महाप्रयाजनम् । ‘मरग्वं’ति महामुत्सयम् । ‘महरिह’ति महता योग्यमिति ।

विषा । पुरिमताले नगरे महाब्वलस्स राह एतमट्ठं विभ्रविचंते' । ततस्ते जानपदपुरुषा एतमट्ठमन्थोन्मं प्रतिभृण्वन्ति २ महार्थं महार्थं महार्थं रागाहं

वयासी, एव खलु सामी ! सालाढवीए चोरपल्लीए अभगसेणे चोरसेणावती अम्हे वढ्हिं गामघातेहि य जाव निद्वणे करेमाणे विहरति । त इच्छामि ण सामी ! तुम्ह बाहुच्छायापरिगहिया निम्भया णिरुंविग्गा सुह सुहेण परिवसित्तए त्ति कददु पादपाडिया पजलिउडा महन्वल राय एतमट्ट विण्णवेति ।

तते ण से महन्वले राया तेसिं जाणवयाण पुरिसाण अतिए एयमट्ट सोच्चा निसम्म आसुरुत्ते जाव मिसिभिमेमाणे तिवलिय । भिउहिं निडाले साहददु दढ सहावेति २ एव वयासी;— गच्छ ण तुम देवाणुं सालाढविं चोरपल्लि विलुपाहि २ अभगसेण चोरमेणावतिं जीवग्गाह गेण्हाहि २ मम उवणेहि ।’ तते माभूतं गृह्णन्ति २ नम्रैव पुरिमताळ नगरं, यत्रैव महाबल्ले राया तत्रैवोपागताः २ महाबल्लम रात्रे तद् महाबलं यावत् प्रामुसमुपनयन्ति २ कृतक्या दशसि हस्त्रैश्चयवदन्, — ‘एवं खलु स्वामिन् ! छाताटम्भाश्चोरपस्स्या अमानसेनश्चोरसेमापतिस्मान् बहुभिर्ग्रामपातैश्च यावद् निर्बनान् कुर्वन् विहरति । संदेरछाम’ स्वामिन् ! पुज्याकं माहुच्छय्यपरिगृहीत्वा निर्मया निरुद्दिम्नाः सुले सुलेन परिवस्युम्’ इति कृत्वा पादपतिताः प्रमिम्बाभिः पुट्या महाबलं राजानमममर्थं विज्ञपयन्ति ।

ततः स महाबल्ले राया तेषां जानपदानो पुलनाजानन्तिकं पूतमर्थं, मुत्था निष्ठम्भायुं हंसो, यावत् कुषा ज्वलन्निवकिम्बो, मुकुटं कलाटे संहस्य

णं से देहे 'तद्' चि विणएण एयमहं पढिसुणेति । तते ण से देहे बहुहिं पुरिसेहिं सण्णद्धं जाव ० पद्ध-
 रणेहिं सद्धिं सपरिबुद्धे भेगइएहिं फलएहिं जाव छिप्पतूरेण वज्जमाणेणं महया २ उकिट्ठिं जाव करे
 माणे पुरिमताल नगर मज्झमज्जेण निगच्छति जेणेव सालाढवी चोरपत्ती तेणेव पहारेच्छगमणोए ।
 तते णं तस्स अभगगं चोरसेणावतिस्स चारपुरिसा इमीसे कदाए लद्धा समाणा जेणेव सालाढवी
 चोरपत्ती, जेणेव अभगगसेणे चोरं, तेणेव उवागता २ करयलं जाव एव वयासी, - 'एव खलु देवाणु-
 प्पिया, पुरिमताले नगरे महच्चलेणं रण्णा महया भटचढगरेण देहे आणसे - 'गच्छ णं देवाणुं साला-
 दण्डं सज्जाययति २ एवमवादीय - 'गच्छ त्वं देवानुमिय ! छाकाटवी चोरपत्ती वित्तम्य २ अमन्सेन चोरसेनायति जीवमाहं गृहाण २ मद्य
 मुपनय' । एतः स दण्डः 'तथा' इति विनयेनैमर्यं प्रतिष्ठाप्येति । ततः स दण्डो बहुभिः पुरुषैः सम्यक् ० प्रहरणै सार्यं सपरिबुद्धो भूतः
 फलदेयावत् क्षिप्रतूरेण बाधमानेन महोत्कृष्टः ० यावत् दुर्बलं पुरिमताकान्तागाराद् मध्येन निर्गच्छति तेनैव छाकाटवी चोरपत्ती तेनैव महारेच्छुक-
 ममाः । ततस्तथाअमन्सेनस्य चोरसेनापतेभ्यारपुल्ला अनया कथया लब्धमार्गः सन्तो यत्रैव छाकाटवी चोरपत्ती, यत्रैवामन्सेनमोरस्तत्रै
 वापागता, उपागस्य करतलं ० यावदेवमवादिषु - 'एव खलु वेवानुमिय ! परिमताले नगरे महाबलेन राजा महता भटवृन्देन दण्डं आह्वयत, 'गच्छ

द्ववि चोरपल्लि विलुपयहि, अभगसेण चोरसेणावति जीवग्गाह गेण्हादि २ मम उवणेहि । तते ण से
दडे महया भट्टचडगरेण जेणेव सालाहवी तेणेव पहारञ्जमणाए ।

तते ण से अभगमेणे चोरसेणावती तेसि चारपुरिमाणं अतिए पयमदठ सोब्बा निसम्म पच
चित्ति । सह वेत्ता एव वयासी, 'एव खलु देवाणुप्पिया ! पुरिमताले णगरे महच्चले जाव
अगमण आगते' । तते ण से अभगसेणे ताइ पच चोरसताइ एव वयासि, 'त सेर्य खलु देवा
। अमह ते दढ सालाहवि चोरपल्लि असयत्त अंतरा चेव पडिसेहिचए' । तते ण ताइ पच चोरसताइ
'दुह'ति वण्णनापइम् । 'नीवगाहं गेण्हादि'चि जीयन्ते युद्धाजेत्यर्थ । 'भट्टचडगरेण'ति योचन्त्येन ।

चोरपल्लि विलुपय, अयमनेन चोरसेणावति जीवग्गाह गृहाण, गृहीत्वा भट्टमुपनय । ततः स वण्णो महा मटवृन्देन
रुद्धम् ।

। पविस्तेषां च गुरुलाजामन्त्रिण एवमर्थं युत्वा निशम्य पच चोरसतानि छन्दवसि । छन्दवित्स्वयमवधीदः—'एवं
नगरं दह्यामको यावदेतेन प्रहारेच्छुक्रमना आगतः' । एतः सोऽग्रमन्तेनरत्नमि पञ्च चोरसत्यान्वेयमवदपः—'तत् मेय

पोण स्वाइम साइम उवक्खडावेत्ति । उवक्खडावेत्ता पचहिं चोरसतेहिं साद्धिं ण्हाते जाव ० पायिञ्छिचे भोयणमढवसि त विणुल असण (हे) सुर च (फु) आसाएमाणे (हे) विहरति । जिमियसुसुचरा- गतेवि य समाणे आपते चोक्खे परमसुइभूते पचहिं चोरसतेहिं साद्धिं अल्ल चम्म डुरुहति २ सण्णद्ध ० जाव ० पहरणे मगइतेहिं जाव ० रेवेण पुंवावरण्हकालसमयासि सालाढवीओ चोरयल्लीओ णिगगच्छति मारएदि'ति इस्वयादितेयांवरहरणात् 'फलएहि' इत्यादि दृश्यम् । 'विसमदुग्गागइय' ति विपमं निम्नोभविभूमिकं दुर्गं दुष्पथेयं गहनं दृष्टागद्वयम् । 'संपन्नमे'ति योन्धु समारब्धः । 'इयमहि'ति यापत्करणादिद् दृश्यम्—'इयमहि यपवरबीरघाइयविविदियनिपगइयपढा सत्तु वेवानुमिमाः ! अस्माकं तं दण्डं ठाळाटवी चोरपस्सीमसप्राप्तमन्त्रेय प्रतिवेक्षुम्' । सतस्तानि पम्प चोरश्रुतान्यमग्नसेनस्य-ञ्चोरस्य 'तथा' इति बावत् प्रतिश्रुभ्यन्ति । सत्तु सोऽमग्नसेनञ्चोरसेनापसिधिवुत्तममन्दनं वानं स्वाविय स्वादिमोपत्कारयसि । उपकार्यं पम्पभिञ्चोरस्यै सार्धं स्नातो यावत् ० माय (विणो) भोजनमण्डये त विपुत्तममन्दनं ४ सुरो च ५ आस्वादयन् दिहरसि । भिमितमुक्खोपरागतोऽपि च सज्जाबान्तब्बोद्धः परमशुचिमत्, पम्पभिम्बो रसुत्तैः सार्वभार्द-चर्म परिकषासि २ सन्नद्ध ० यावत् ० पहरणा मूर्तेयाविद् ० रवत्र पूर्वापराहसमये झाळाटवीसञ्चोरपस्सीतो निर्गच्छति २ विप

२ विसमदुग्गगहणं ठिते गहियमत्तपाणिणं त दंढ पढिवालेमाणे चिदठति । तते णं से दंढे जेणेव अभगग-
सेण चोरसेणावती तेणेव उवागच्छति २ अभगगसेणेण चोरवहणा सद्धिं संपलग्गे यावि होत्स्या । तते
णं से अभगगसेणे चोरसे० त दंढं सिंघमेव हयमदिय० जाव पढिसेहेति ।

तत ण से दंढे अभगग० चोरसे० हय० जाव पढिसेहेति समाणे अयामे अबले अवीरिण
अपुारिसिक्कारपरक्कमे अघारणिज्जमिति कट्टु जेणेव पुरिमताले जगरे जेणेव महव्वले राया तणेव
उवा० २ करयल० जाव एव वयासीः—'एव खलु सामी ! अभगगसेणे चोरसे० विसमदुग्गगहणं ठिते गहि-
ग" इतः सेन्यस्य इतत्तात्, मयितो मानस्य मन्यनात्, प्रवरपीगं सुभटा पोत्तिता पिनासिता यस्य स तथा, विपतितामिह नयका गद-
मदुगं गहने स्थितो गुहीतमकठपानीयम् दण्डं मतीक्षमाणं स्थिति । तत् स दण्डो बौद्धात्मन्सेनश्चोरसेनापतिस्तैर्बोपागच्छति, उपागत्त्वा-
मानसेनेन चोरसेनापत्तिन्य सार्धं संपदमश्वाज्जमयत् । तत् स होऽत्मन्सेनश्चोरसेनापत्तिस्तं दण्डं क्षिप्रमेव हस्तमस्ति० यावत् प्रतिनेवति ।

ततः स दण्डोऽत्मन्सेनेन चोरसेनापत्तिना हत० यावत् प्रतिषिद्धः सन्त्यम्बामात्मकोऽमीर्बोऽपुरुषश्चोरसेनापत्तिमोऽन्यमीर्बोऽपत्तिमिति कृत्वा कथेन पुरि-
तान् नगरे धौत्रेय महात्मको राजा धौत्रेयोपागच्छति, सुप्रागम्य कटल्ल० यावदेव न जायीतुः—५८६ काण्ड १५५ अ. १ अथान्ते जेणवसेनेपेजेणवसेनेपेजेणवसेनेपेजे

तमंचपाणिण नो खलु से सक्का केण्ह सुबहुएणवि आसमलेण वा हत्थिबलेण वा जोहबलेण वा राहब
लेण वा चाउरंगेणपि उरंउरण गेण्हचंते' । ताहे सामेण य भेदेण य उपपदाणेण य वीसभमाणेउं पयसे
यावि होत्या । जेवि य से अन्धितरगा ससगममा मित्तानातिनियगसयणंसंधिपरियण च विपुलेणं
घणकणगरयणसतसारसावतेज्जेण भिंदति । अभगसेणस्स य चोरसे० अभिस्सण महरथाइ महग्घाई
महरिहाइ रायारिहाइ पाहुडाइ पेसेति । अभग्गसणं च चोरसे० वीसभमाणेइ ।

इतिपिइनपुच्छेत्ताय पताकाय यस्य सा तथा; तदा: पदगुह्यस्य कर्मभारय; अतस्साय । "दित्तो दिगं विप्पदित्तेहेति"ति गर्वता रज द
निबर्तयति । 'अवामे'ति त्पानिपस्यापर्याप्त । 'प्रयत्ने'ति शारीरबन्धनमिदं । 'अभीरिप'ति जीवनीयैरहितः । 'अपुरिताकाररागमे'ति
इमे रिक्को शुधीतमवयवानीमो नो लुत्तु लववः केमणिद् सुबहुनाप्यस्यबलेन वा हस्तिबलेन वा नोपबलेन वा रथबलेन वा पाण्डुखोजापि तात्प्राद्
महीतुग' तदा साम्ना च भेदम नोपप्रदानेन च विभग्यमात्रेण प्रवृण्णशाम्यमवत् । भेदवि च तस्याभ्यन्तरकाः भिष्यभगाः, मित्तशक्तिनिजक
त्पवनत्पान्निपरिजनं च विपुलेन पमकनकरत्नस्रसारस्यापतेयेन मिमति । अभमन्तेनस्व च चोरसेमापतेरभीक्ष्णं महाभा॥नि महापर्याप्ति महाभा॥मि राजा
गंभि माभुत्तानि प्रेववति । अभमन्तेनं च चोरसेनापति विभग्यमार्गमति ।

तमचपाणिं नो खलु से सक्का केणंइ सुवहुणवि आसवलेण वा हत्थिवलेण वा जोहवलेण वा रहव
लेण वा चाउरगेणपि उरउरेण गेण्हचेत्ते । तादे सामेण य भेदेण य उवप्पदाणेण य वीसभमाणेउ पयत्ते
यावि होत्था । जेवि य से अन्धितरगा संसगममा मित्तानातिनियगसयणसंबधिपरियण च विपुलेण
घणकणगरयणसत्तसारसावतेज्जेण भिदति । अमरगसेणस्स य चोरसे० अभिक्खण महत्थाइ महग्घाइ
महरिहाइ रायारिहाइ पाहुडाइ पेसेति । अमरगसणं च चोरसे० वीसभमाणेइ ।

इदिचिन्नुक्केत्तर पताकाम यस्य स तथा, तत् पदचतुष्टयस्य कर्मकारय, असस्तम् । “इदसो विसं विप्पदिसेहेदि” चि सर्वतो रण द
निषर्तपति । ‘अयामे’ति तथाविपस्यामवर्जित । ‘अवसे’चि ज्ञातीरकम्बजित । ‘अवीरिय’चि जीरवीर्यरहित । ‘अपुरित्तकारपरक्कमे’चि
इमे रिक्खो गृहीतमभ्रपानीयो नो तनु सक्क्यः केनचित् सुवहुणाप्यस्तवक्खेन वा हत्थिवक्खेन वा बोधवक्खेन वा रक्खेन वा चतुःक्खेनापि सासाव
महीतुम्’ तथा साम्ना च भेवंन चोष्मथानेन च विमम्ममानेतुं प्रवृत्तश्चाप्यमवत् । येऽपि च तस्याभ्यन्तरकाः शिष्यप्रमाः, भित्तव्हातिविज्ज
त्वरनसत्ताधिपरिबर्न च विपुल्लन धनकल्लसत्तारस्वारपतेयेन भिनत्ति । अमम्मसेनस्य च चोरसेनापतेरभीक्खं महात्थानि महात्थानि राजा-
होवि माम्भानि मेक्कति । अमम्मसेनं च चोरसेनापतिं विमम्ममानेयति ।

तते ण से महब्बले राया अणया कयाति पुरिमताले णगरे एग मह महतिमहालियं कूडागार साल करेति अणेगस्वभसतसंनिविदठ पासाइय ४। तते णं से महब्बले राया अणया कयाति पुरिमताले नगरे उस्सुके जाव दसरत्त पमोय उग्घोसावति २ कोण्डुवियपुरिसे सहावेति २ एव वयासी, - 'गच्छह णं तुम्मे देवाणुं सालाढवीए चोरपल्लीए तत्य ण तुम्मे अभगसेण चोरसे० करयल० जाव एव वयह, - 'एव स्वलु देवा० पुरिमताले णगरे महब्बलस्स रणो उस्सुके जाव दसरत्ते पमोदे उग्घोसिते। ते किण्ण देवाणुं पुरुपरार पौर्यामिमान', स एव निग्गाविसस्समयोजनः पराक्रम, तयोनिपेसादपुरुपकारपराक्रम'। 'अमारविज्झमिति कट्ठु' अवारणिय पागपितुमउचयं पस्सठ, त्यातुं वाञ्छाम्यमिति कृत्वा इति हेतो । 'चरंजरेण'ति साक्षादित्यर्थः। 'सामेण य'चि साम मेनोरतादकं वचनम्।

तत्त समहाबल्ले रामाञ्जया कयाचित् पुरिमताले नगर एकां महती महतिमहासिक्कां कूटागारसाठं कसोत्तनेकस्सम्भसत्तर्थाविवां प्रासादीयां ४। तत्त स महाबल्ले रामाञ्जया कयाचित् पुरिमताले नगरे उच्छुरक यावद् दसरत्त पमोवप्पुदुपोममति २ कौटुम्बिकपुरुषान् खब्बयति २ एवमवा दीत् - 'गच्छत यूयं देवानुमिया ! आलटप्पो चोरपस्सयां, सत्त यूयममनसेन चोरसेनापति कसत्त० यावद्द वदत, - 'एदं सत्त देवानुमिया ! पुरिमताले नगरे महानेक्के उच्छुरक्के यावद् दसरत्त पमोव उदर्भाणितः तत् किं देवानुमिया ! विपुळमसुनं ४ पुप्पववगन्धमास्वात्तककारं

वितल असण (हं) पुष्पवत्यगधमल्लालकारे य इह हव्वमाणिज्जउ, उयाहु सयमेव गच्छिज्जा' । तते ण कोडुवियपुरिसा महब्बलस्स रण्णो कर० जाव पुरिमतालाओ णगराओ पढि० २ णातिक्किदठ हि अद्धानेहिं सुहेहिं वसहिपायरासेहिं जेणेव सालाढवी चोरपल्ली तेणेव उवा० अभगसेणचोरसेणावतिं करयल० जाव एव वयासी, - 'एव खल्ल देवाणु० पुरिमताले णगरे महब्बलस्स रण्णो उस्सु हे जाव उदाहु सयमेव गच्छिज्जा ?' तते ण से अभग० चोरसे० ते कोडुवियपुरिसे एव वयासी - 'अहण देवाणु० पुरिमताल णगर सयमेव गच्छामि' । ते कोडुवियपुरिसे सक्कारेति, पढिं तिसज्जेति ।

'भेदेण य चि मेद स्वामिन् पदाविपु, पदातीनां च स्वामिन्यधिश्वासोत्पादनम् । 'उत्पत्त्यपायेण य' चि उत्पत्तदानमभिमताप्यदानम् । चेह धीभ्रमानीयत्ताम्, उताहो स्वयमेव गमिष्यन् । तव कौटुम्बिकपुरुषा महाबलस्व राक्ष' कर० याक्ख् पुरिमतास्माद् नाराप्प प्रतिनिष्क्रामन्ति २ नासिदिकुट्टे प्रयाजे सुत्तेर्भासकप्रातराधैयत्रैव साज्जटवी चोरपल्ली तत्रैवोपागता व्यमन्मेन चोरसेनापतिं करत० यावेवमवाप्तिपुः, - 'एवं सन्त देवानुपिय ! पुरिमताले नगरे महाबलेन रात्राच्छुन्तों यावद् उताहो स्वयमेव गमिष्यन् ! तव सोऽमनसेनश्चोरनेनापतिस्तान् कौटुम्बिकपुरुषानेवमवदत्, - भदं देवानुपिया ! पुरिमतालं नगरं स्वयमेव गच्छामि' । सान् कौटुम्बिकपुरुषान् सत्कारयति, प्रतिविचयति ।

तते ण से अमगसेणे चोरसे० वद्धहिं मिता० जाव परिबुढे ण्हाते जाव ० पायच्छित्तो सञ्चालकार-
मूसिते सालाढवीओ चोरपल्लीओ पढिनिक्खमति २ जणेव पुरिमताले णगरे जेणेव महब्बले राया
तणेव उवा० करयल० महब्बलें राय जण विजण वद्धावेति, वद्धावेत्ता महत्थं जाव पाहुढ उवणेति ।
तते ण से महब्बले राया अमगसेणस्स चोरसे० त महत्थ जाव पढिच्छति । अमगसेण चोर सक्का
‘अेवि य से अग्गिस्समा सीसमम’पि वेअपि च ‘से’ वत्थामपसेनस्याम्यन्तरका आसक्का पन्निअमूत्तप, किंयुत्ताः, ‘सीसगमप’पि
धिप्पा एव धिप्पक्कास्सेपां अमो अान्तियेपु ते धिप्पअमा विनीत्तमा धिप्पयुत्तया इत्थेय, अथवा, धीरपेकं धिर एव धिर क्वच वा
तस्य अमोअममिधारितया धरीरसकत्वेन वा ते धीरपेकअमाः । इह ‘वान्’ इति श्लेषः । ‘मिनप्ति’ इति च याग । तथा ‘मिपनाइनि
अग’ इत्यादि प्राब्बत् । ‘मिदइ’पि चौरसेनापत्तौ स्नेहं भिन्नपि-आत्मानि प्रतिपद्यन् कुरोतीत्यर्थः । ‘महत्थाइ’ति महाप्रयोजनानि । ‘मह

६ अ ।

उत्त० सोअमसेनस्सचोरसेनापदिबहुभिर्मित्त० बाबत् परिहत्तः स्नातो, यावत् ० प्रायनिपत्तः सर्वाङ्गुलशूषित काळमटीतदभोरपल्कीत
प्रतिनिव्द्यमति २ नृपैव पुरिमत्तास नगरं बर्त्तव महाअक्को राबां सत्तैवोपागच्छसि, करतल० महाअक्को राबानं, जयेन विजयेन बर्त्तमसि, बर्त्तयित्वा
महाअं बाबत् प्रायमुपपन्नमति । उत स महाअक्को राबाअमनसेनस्य चोरसमापत्तेस्तद् महाअं यावत् मसीच्छति । अममसेन चोरं सत्कारयति २

रोति २ समाणोति २ विसज्जेति । कूटागारसेल च से आवसह दलयति । तते ण से अभग्गसेणे चोर-
सेणावती महब्बलेण रण्णा विसज्जिते समाणे जेणेव कूटागारसाला तेणेव उवागच्छति । तते ण से
महब्बले राया कोडुबियपुरिसे सदावेति २ एव वयासी;—‘गच्छह ण तुब्भे देवाणु० विउल असण (हं)
उववसुढावेह २ त विउल असणं (हं) सुर च (पुं) सुबहुं पुप्फवत्यगवमल्लालकारं च अभग्गसेणस्स
ग्या’ति महामूत्थानि । ‘परिहाइ’ति महत्तां योग्यानि, महं वा पूनामर्हन्ति, महन् वार्धं पूमा येषां तानि तथा । एवंविधानि च का
निचिद् केषापिद् योग्यानि भवन्तीत्यत आह—‘सायारिहाइति’ रात्रासुचितानि । ‘महं महत्तिमहास्त्रिय कूटागारसालं’ति महती प्रशस्त्याम्,
महती चासौ अतिमहात्तिका च गुर्बी महतिमहात्तिका ताम्, अत्यन्तगुरुकाभिन्यर्थः, ‘कूटागारसालं’ति कूटस्येव पर्ववद्विस्तरस्येवाकारो
यस्या सा तथा, सा चासौ श्रान्ता चेति समासः, अतस्ताम् । ‘भवेगत्सेमसपसंनिविहं पासाइये’ दरिसज्जिज्जं अभिस्खं पटिस्खति म्या
समानवसि २ विसुवति । कूटागारशालां च तस्यावसथं वापयति । तत सोऽममसेनश्चोरसेनापतिर्महावत्तेन राज्ञा विसज्जितः सन् भवैव कूटागा
रशाला तत्रैवोपागच्छति । तव स महाबलो राज्ञा कूटुम्भिकपुरुषान् शब्दयति २ एवमवादीत्,—‘गच्छत यूयं देवानुप्रियाः ! विपुत्तमच्चनं ४ उप
रअरयत २ तद् विपुत्तमच्चनं ४ सुरा च ५ सुबहु पुप्फवत्सगन्धमास्मान्बकारं चाममसेनस्य चोरसे० कूटागारशालाभासुपनमत’ । ततस्स कूटुम्भि

तते ण ते कोडुविद्या करयल० जाव पडिसुणेंति २ पुरिमतालस्स नगरस्स दुवार।ह।पहात। अभग्गसण
चोरसे० जीवग्गाह गेण्हति। महच्चलस्स रणो उवणेंति। तते ण से महच्चले राया अभग्गसेण चोरसे०
एतेण विद्धानेण वज्झं आणवेति। एवं खलु गोतमा ! अभग्गसेणे चोरसेणावती पुरा जाव विहरसि।
‘अभग्गसेणे ण भते ! चोरसेणावती कालमासे काल किञ्चा कर्हि गच्छिहिह, कर्हि उववज्जिहिति?’
गोतमा ! अभग्गसेणे चोरसे० सत्ततीस वासाह परमाउ पालेइत्ता अज्जव तिभागावसेसे दिवसे सुलभि
दण्डम्म, कुण्डोअसम्यग्ग निग्रस्तेन निवृत्त द्रव्यं कुण्डियं, ते अविषमाने यत्र प्रमोदेअसायवणिकुण्डण्होअस्तम्, “अवरिम” अ
विद्यमानं परिं प्राणद्रव्य यत्र स तथा वम् “अधारप्पिवन” अविद्यमानावधर्मम्, “अणुदधुयम्वर्यम्” अनुवधूता आतुरूपेण वादनार्य
विदधति। अमम्मसेनं चोरसेनापति जीवग्गाह गृहन्ति। महाक्कम राक्क उपनयन्ति। तत् स महाक्कले राक्काअनसेनं चोरसेनापतिमेतेन विमानेन
वध्वमाश्वाययति। एवं खलु गोतम ! अमम्मसेनं चोरसेनापतिः पुरा बाब्ब विहरसि।

‘अमम्मसेनो भदन्त ! चोरसेनापति क्खं इत्था कुत्र गमिप्पयि ? कुत्रोपपत्तय्यते ?’ गोतम ! अमम्मसेनं चोरसेनापतिः सत्त्वच्छित्त वर्षाणि
परमायुं पक्खित्थाअवेव त्रिमगावसेवे दिवसे द्युलम्बिन्; इत्थं सन् काल्मातोअस्मां रत्नप्रमायां पृथिव्यामुत्कर्षेण० नैरयिकेरूपपत्तय्यते। स तथा

चोरसे० कूढागारसालाप उवणेह' । तते ण ते कोहुं बियपुरिसा करयल० जाव उवणेति । तते ण से
अमगसेणे चोरसेणार्ब बट्टहि मित्त० सदि सपरिवुढे ण्हाते जाव सब्वालकारविमूसिते त विउल असण
(हं) मूर च (फुं) आसाए० [हं] पमत्ते विहरति ।

तते ण से महब्बले राया कोह्वाचियपुरिसे सहावेति २ एव वयासी, - 'गच्छह णं तुम्हे देवाणु०
पुरिमतालस्स गगरस्स दुवाराइं पिघेह २ अभगसेण चोरसेणा० जीवग्गाह गेण्हेह २ मम उवणेह' ।
स्या प्रश्नम् । 'उत्सुकंति' अक्षिपमानान्मुखप्रार्थनं, यावत्करणाविर्दृश्यम् - "उच्छरं" श्रेयस्मादि प्रति अक्षिपयानरानावेयस्त्रयम्, "अम
उपपेसं" कौटुम्बिकयोगेषु राजनयेयतां भटानायकियमात्रप्रयोगम् "अटंदिमट्ठंदिमं" दण्डो न्निशस्तेन निर्वृत्तं राजनयेयतया उपवत्वापि
कुरुरा करत्त० यावदुपनयन्ति । तस्य 'सोऽममसेनश्चोरेसेनापसिर्गमिमिस्सि' सार्धं संपरिवृतः स्नातो बाणतु सर्वाङ्गराभिभविस्त्वद् विपुलं
मर्दनं ४ सुरा य व्यात्वादि यन् ४ प्रमत्तो विहरति ।

८। ततः स महाबलो रावा कौटुम्बिकपुरुषान् लब्धवसि २ पूषामवाधत्, —‘पृच्छत यूवं देवानुग्रिवा ! पुरिमत्सत्स्य नगरस्य द्वाराणि विपन्न २ भयम्मेधेन चोरसेनापहिं नीबम्माहं गृहीत २ गजमुपनयत’ । त्वत्से कौटुम्बिका करतलं० नावत् पठिष्यन्ति २ परिमत्सत्स्य नगरस्य द्वाराणि

तते णं ते कोहुविद्या करयल० जाव पडिसुणेति २ पुरिमतालस्स नगरस्स दुवाराइं पिहेंति । अमग्गसेणे चोरसे० जीवग्गाह गेण्हति । महब्बलस्स रण्णो उवणेति । तते ण से महब्बले राया अमग्गसेण चोरसे० एतेण विद्वाणेण वज्झ आणवेति । एव खलु गौतमा ! अमग्गसेणे चोरसेणावती पुरा जाव विहरति । ‘अमग्गसेणे णं मंते ! चोरसेणावती कालमासे काल किञ्चा कहिं गच्छिहिह, कहिं उववज्जिहिति?’ गौतमा ! अमग्गसेणे चोरसे० सत्ततीस वासाह परमाउ पालेहत्ता अज्जव तिभागावसेसे दिवसे सूळभिं दण्डिमम्, इण्डणोऽस्सम्पग्ग निग्रस्तेन निर्हुत्त द्रव्यं कुदण्डिमं, ते अविषयाने यत्र प्रमोदेऽसाक्कदण्डिमकुदण्डिमोऽस्सम्, “अपरिमं” अ रिपमान परितं त्राणद्रव्यं यत्र स तया तम्, “अयारभियज्जे” अविषयानाघर्षणम्, “अणुवधूयमुपंग” अनुवधूता आनुरूप्येण वादनार्ये विदपति । अमम्मसेनं चोरसेनापति जीवप्राइं गृह्णन्ति । महाक्कमय राक्क उपनयन्ति । त्वं स महाबल्ले राक्काऽऽम्मेसेन चोरसेनापतिमेतेन विधानेन बध्दमाक्कापयति । एवं खलु गौतम ! अमम्मसेनं चोरसेनापति काळं इत्था कुत्र गमिप्पयि ? कुत्रोपपत्त्यते ? गौतम ! अमम्मसेनं चोरसेनापतिः सन्वात्रिष्ठतं वर्षाणि परमायु पाल्मिस्साऽपेव त्रिभागावसेने दिवसे इल्लमिन्न इत्थं सन् काळमातोऽत्था रत्तमपमायां पुबिक्कासुल्लकेण० नैरयिकेणूपपत्त्यते । स तत्ता

‘अमम्मसेनो भदन्त ! चोरसेनापति काळं इत्था कुत्र गमिप्पयि ? कुत्रोपपत्त्यते ?’

परमायु पाल्मिस्साऽपेव त्रिभागावसेने दिवसे इल्लमिन्न इत्थं सन् काळमातोऽत्था रत्तमपमायां पुबिक्कासुल्लकेण० नैरयिकेणूपपत्त्यते । स तत्ता

‘जाति ण भत्ते ! ०’ चत्तथस्स उक्खेवो ! एव खलु जम्बू ! तेण कालेण तेण समएण साहजणी
 णाम जगरी होत्था रिद्धित्थिमिय० । तीसे ण साहजणीए जयरीए वहिया उत्तरपुरत्थिमे दिसीभाए
 देवरमणे णाम उज्जाने होत्था । तत्थ ण अमोहस्स जक्खस्स जक्खोयत्तणे होत्था पुराणे । तत्थ ण
 साहजणीए जयरीए महचदे नाम राया होत्था महता० । तस्स ण महचंदस्स रण्णो सुमेणे णाम अमन्वे
 होत्था सामभेयदढनिगद्धकुसले । तत्थ ण साहजणीए जगरीए सुदारिसणा णाम गणिथा होत्था । वण्ण-

मय चतुर्ये फिज्जित्तिगण्यते । नइ पं भत्ते ! चत्तथस्स उक्खेवत्तपि “नइ पं भत्ते” इत्यादि चतुर्वाप्ययनन्तोपसेपकः प्रस्तावना
 ‘वारय’ इति तत्पदम् । स चायम्-“नइ पं भत्ते समणेण जगवया जाव संपत्तेल इहविषागगं तच्चत्तस भग्नपणत्तस अयमहे पण्यत्ते,
 चत्तथस्स ते भत्ते ! के महे पण्यत्ते ?” इति । ‘सामभेयदढ’ इत्येतत् पदमेव दृश्यम्-“सामभेयदढचत्तथयावनीईसुपत्तचत्तनयचिहण्णू” साम

‘यदि भदन्त ! ०’ चतुर्थस्मात्त्वेपः । एवं सलु चम्भो ! तस्मिन् षष्ठे तस्मिन् समये सामाग्बनी नाम नगर्यमधत्तं श्रुत्यस्तिमित० ।
 तत्था” सामाग्बन्था नगर्यं बहिरुत्तापौरस्त्ये विम्भागे देवरमणं नामोद्यानमभत्त । उद्यामोघत्तस्य यक्षस्य यक्षायत्तनमभत्त पुराणम् । तत्र सामा
 च्छन्द्यां नगर्यो महारण्यो नाम रायाऽयुद् महता० । तस्य महाचन्त्तस्य राव सुवेया नामामान्त्रोऽमभत्त सामम्भेददण्डनिग्रहकुसक” । तत्र सामा

ओ । तस्य ण सावजणीए णयरीए सुभद्धं नाम सत्यवाह द्वात्ता ॥ १ ॥
 भद्रा नाम भारिया होत्या अर्दीण० । तस्स ण सुमद्धस्स सत्यवाहस्स पुत्ते भद्राए भारियाए अत्तए
 सुगढे नाम दारए होत्या अर्दीण० ।

तेण कालेण तेण समएण समणे भगव महावीरे ममोमंढे । परिमा रागा य निगमे । धम्मो कहे
 ओ । परिमा गया । तेण कालेण २ ममणस्स जट्ट अतेवापी जाव रागमग्ग ओगढे । तस्य ण द्दत्ती,
 आसे, पुरिमे० । तेसिं च ण पुरिस्स, ण मज्झमेत पाप्पति एग महत्थिय पुरिस्स अवओहगवघण उक्खत्त
 कण्णनास, जाव उग्घोसण, चिंता, तद्धव जाव भगव वागरेति—

द्वन्त्वा नगर्मा सुवर्धना नाम मणिक्काऽभवत् । बर्धक । तत्र सामान्जस्यं नगर्मा सुमद्रो नाम सार्ववाहोऽमुचाब्जः । तस्य सुमद्रस्य सार्ववाहस्य
 भद्रा नाम भार्याऽमूतवर्दिनी० । तस्य सुभद्रस्य सार्ववाहस्य पुत्र सुमद्राभा भार्याया स्वात्मव शक्यो नाम वारकोऽभवदहीन० ।

तोभिमन् क्रसे तस्मिन् समय भमणी भगवान् महावीरः समवसुतः । परिषद् राजा च निर्मितः । बर्माः कवितः । परिषद् गत्वा । तस्मिन् क्रसे २

'एव खलु गौतमा ! तेन कालेन तेन समएण इहेव जवुधीवे दीवे भारहे वासे छगलपुरे णाम
 णगरे होत्या । तत्थ सीढगिरी णाम राया होत्या महया० । तत्थ ण छगलपुरे णगरे छणिए णाम छाग-
 लिए परिवर्मेति अदुढे अहभिए जाव दुप्पाडियाणदे । तस्स णं छण्णियस्स छागालियस्स बहवे अयाण य
 गलाण य रोज्ञाण य वसभाण । ससयाण य पसयाण य सूयरुण य सिंघाण य हरिणाण य मज्जराण
 य भट्ठिमाण य मतवद्धाणि य दइस्सवद्धाणि य जूडाणि वाहगामि सणिणरुद्धाह चिद्धीति । अण्णे य तत्थ
 रुहव पुरिसा दिण्णमहभत्त० बहवे अए य जाव महिसे य सारक्खमाणा सगोवमाणा चिद्धीति । अण्णे य
 मे बहवे पुरिमा अयाण य जाव महिसाण य गिहामि निरुद्धा विद्धति । अण्णे य मे बहवे पुरिसा दि
 वययान येहोस्सेवासा सवद् राजमार्गेऽवगाह । तत्र हस्तिमः, वयान्, पुरुषान्० । वेपां च पुरुषाणां मय्जगल वस्सत्वेकं सुखं पुरुषमव
 सेटक्खन्नवमुल्लसत्कर्त्तनात्, पावद् उद्भोवण्य, चिन्ता, तवैव यावद् मागवान् व्यावराति,—

'एव खलु गौतमा ! तस्मिन् ब्रह्मे तस्मिन् समय इहेव सम्पूरीये दीवे मारवे बर्षे स्यम्पुर नाम पागममभवत् । तत्र सिङ्गगिरिर्नाम राजाऽमभवत्
 पया० । तत्र पङ्कगळपुरे भद्र वणिक्को नाम वसगटिक् परिबसति आरुणाऽर्थादिक् यावद् दुप्पात्यामन्दः । तस्स वणिक्कय पङ्कगमिक्त्य बह्वनि ब्रह्मार्गो

णभति० बह्वे अप य जाव महिमे य जीविताउ ववरोवेति २ मसाइ कप्पणीकापियाइ करेति २ छणि-
 यस्स छागलियस्म उवणेति । अण्णे य से बह्वे पुरिसा ताइ अयमंमाइ य जाव महिसमसाहं य तवएसु
 य कवल्लीसु य कदसु य भज्जणएसु य इगालेसु य तलेति य भजेति य सोल्लिति य । तल्लिता य ३
 रायमग्गानि विचिं कप्पेमाणा विहरति । अप्पणावि य ण से छणिण् छागलिण् तेहिं बह्वहिं अयमसेहि य
 जाव महिमममेहि य सोल्लहिं तालिण्हि भज्जिण्हि सुरं च (कुं) आसादेमाणे (हें) विहरति । तते ण से
 छणिण् छागलिण् एयक्कमे प्प० वि० स० सुबहु पावक्कम्म कलिकल्लुस समाज्जिणिच्चा सत्त वाससयाइ
 वेडानां च गवबानां च इवमाणानां च सुवक्कानां च मृगभिच्छूनां च शूकराणां च सिंहानां च मयूराणां च महिषाणां च सुतबद्धानि च सहस्रबद्धानि
 च यूयानि बाटके सनिरुद्धानि सिद्धानि । अन्य च तत्र बहवः पुरुषा दणभूतिमन्त० बहूनन्नांश्च पावद् महियांश्च संरक्षन्त संगोपयन्तस्तिष्ठन्ति ।
 मन्त्रे च तस्य बहवः पुरुषा अन्नानां च यावद् मरिषाणां च गृहे निरुद्धास्तिष्ठन्ति । अन्ये च तस्य बहवः पुरुषा वणमृति० बहूनन्नांश्च यावद्
 महिषांश्च जीविताद् व्यपरोपयन्ति २ मांसानि कर्तवनीकणानि कुर्वन्ति २ वणिज्जाय च्छगलिकोपनयन्ति । अये च तस्य बहवः पुरुषा रसायज
 मांशानि च यावद् महिषमांशानि च तवक्केषु च कवलीषु च कल्लुषु च मर्मनकेषु चाङ्गारेषु च तल्लन्ति च भूणन्ति च पचन्ति च । तल्लन्तश्च ३ राजमागे

जह् गज्झियए जाव जम्हा ण अम्ह इम दारए जायमेचए चेव सगढस्स हेदठओ ठविते, तम्हा ण होउ अम्हे दारए सगढे नामेण । सेस जहा उज्झियए । सुभदे लवणे कालगओ, मायावि कालगता, सेवि गिहाओ निब्बुद्धे ।

तते ण से सगढे दारए साओ गिहाओ निब्बुद्धे समाणे सिंघाढग० तहेव जाव सुदारिसणाए गणि-
याए सार्द्धे मपलग्गे यावि होत्या । तते ण से सुसेणे अमन्ने त सगढ दारय अणया कयाति सुदारिसणाए
गणियाए गिहाओ निब्बुद्भावेति २ सुदारिसण गणिय अन्मतरय ठवेति २ सुदारिसणाए गणियाए
स तथा, अत एव नपेणु विघागः प्रकारेवेदित्ता य स तथा, इत्यादि रमात्पवर्णको दृश्यः ।

गनिकश्चतुर्थ्यां पृथिव्या अनन्तसुदूरपर्यन्तं नगर्मा सुमद्रस्य सार्वनाहस्य मद्राद्या भार्योन्माः कुञ्चौ पुत्रतमोपपन्न । तत्र सा मद्रा सा
बैवाद्यन्यथा क्वाचिद् भवसु मासेषु यदुपरिपूर्वेषु वारकं प्रभाता । ततस्तं वारकमन्वापितरौ वातमात्रमेव श्रुत्वाद्य स्नापमत २ द्विरीय गृहीतः,
भानुपूर्वेण सरस्वत, सगोपमठाः, संवर्षयत, यथोक्तिरुक्तः, मावद् यस्मादस्माकमेव वारको वातमात्र एव श्रुत्वाभ्याय स्थापितः, यस्माद् भव
तस्मात् वारकः श्रुत्यो नाम्ना । तेष यथोक्तिरुक्तः । सुमद्रो भवमे कस्मात् ॥ मातापि कस्मात् ॥ सोऽपि गृहाद् निष्क्रासितः ।

परमात्र पालं हत्वा चतुर्थीए पुढवीए उक्कोसेणं दससागरोवमठितीपसु णेरइएसु णेरइयत्ताए उववण्णे ।

तते ण सा सुभइस्स सत्यवाइस्स सुभइ । भारिया जाव णिदुया यावि होत्या । जाता जाता दारगा विणिहाय जावज्जति । तते ण से क्खिणए छागलिए चतुर्थीए पुढवीए अणतर उव्वट्ठिता इहेव साइजणीए णयरीए सुभइस्स सत्यवाइस्स भददाए भारियाए कुञ्छिसि पुत्तत्ताए उववण्णे । तते ण सा भइ । सत्यवादी अणया कयोति णवण्ह मासाण बहुपट्ठिपुण्णाण दारग पयाया । तते ण त दारग अम्मापियरो जायमेत्त चेव सगइस्स हेट्ठओ ठवेति २ दोखपि गेण्हावेति, अणुपुव्वेण सारक्खति, सगावोति, सबद्धोति, प्रियवचनम्, मेइ नायकसेवकयोमिस्समेदकरणम्, दण्ड' इरीरवतयोरपट्ठार, उयप्रदानमभिमतार्यदानम्, एतान्येव नीतय सुप्रपुक्ता येन इदि कम्पमाना विहरन्ति । आत्मनापि च स यप्पिकइच्छागलिकस्तेनहुभिरवमासैव यावद् माहिबमासैव पक्खेस्ताम्भैर्मूढे सुगं व ५ आत्मावबन् ४ विहरति । तस स यप्पिकइच्छागलिक एतत्कर्म्म एतत्तथान एतद्विष एतत्तत्तापार सुबहु पापकर्म्म अक्किन्तुयं समस्यं सप्व वर्षधत्तानि परमाणु पाप्मं यत्वा एतुप्प्यो पुक्खिमानुत्तरेण दससागरोपमस्त्रिदिकेणु नैरायिकेणु नैरायिकउयापपन्नः ।

ततः सा सुमप्रस सार्धवाइस्स सुमप्रा मार्गी यावद् भिदुया आप्यमवत् । व्याता कस्य दारका विनिधातमापचन्ते । ततः स यप्पिकइच्छा-

जह उज्झियए जाव जम्हा ण अम्ह इमे दारए जायमेत्तए चेव सगडस्स हेदठओ ठविते, तम्हा ण होउ अम्हे दारए सगडे नामेण । सेस जहा उज्झियए । सुमहे ल्वणे कालगओ, मायावि कालगता, सेवि गिहाओ निच्छूढे ।

ततेण से सगडे दारए साओ गिहाओ निच्छूढे समाणे सिंघाढग० तहेव जाव सुदारिसणाए गणियाए सार्दि मपलगगे यावि होत्या । ततेण से सुसेणे अमच्चे त सगह दारय अणया कयाति सुदारिसणाए गणियाए गिहाओ निच्छुभावोति २ सुदारिसण गणिय अम्भतरय ठवेति २ सुदारिसणाए गणियाए स तथा, अत एव नयेयु विधावाः प्रकारयेविता ए' स तथा, इत्यादिरमास्पवर्षको वृक्ष' ।

गलिकम्यतुध्वो पृथिव्या भनन्तरमुद्गत्यैव सामाञ्जन्या नगर्वा सुमद्रस्य सार्धवाहस्य मद्राया मार्गवा कुञ्जौ पुत्रतयोपपन्न । सव सा मद्रा सा र्धवाहन्यदा कदाचिद् नवसु मासेषु बहुपरिपूर्णेषु वारकं प्रयाता । सवस्वं वारकमन्माशितरौ जातमात्रमेव स्रक्तस्याव स्यापयत २ द्विरपि गृहीत , भानुपूर्वमेव संरक्षत , सगोपयत , संवर्षयत , यथोक्षितकृः , यावद् यस्मादस्माकमनं वारको जातमात्र एव स्रक्तस्यावः स्थासित , तस्माद् मव तस्माकं वारकः स्रक्तो मान्वा । शेष यथोक्षितकृ । सुमद्रो ज्यवे काळमातः । मातापि काळमात । सोऽपि गृहाद् निष्कासितः ।

सर्द्धि उरालाह माणुस्सगाह भोगभोगाह भुजमाणे विहरति । तते ण से सगढे दारए सुदारिसणाए नि
हाओ निच्छेढे समाणे अण्णत्थ कत्थइ सेति वा २ अलममाणे अण्णया कयौह रहस्सिय सुदारिसणा-
गिहं अणुपविसाति २ सुदारिसणाए सर्द्धि उरालाहं भोगभोगाहं भुजमाणे विहरति ।

इम च ण सुसेणे अमंश्चे ण्हाते जावं विभूसिते मणुस्सवग्गुराए पारिक्खित्ते जेणेव सुदारिसणागणि
याए गिहे तेणेव उवां २ सगढ दारय सुदारिसणाए सर्द्धि उरालाह भोगभोगाह भुजमाण पासति २
आसुरुत्ते जाव मिसिमिसेमाणे तिवालिय भित्तिं णिलाढे साहदु सगढ दारय पुरिसेहिं गेण्हावेति २

‘भरया इत्यनेन “भरयारिमवत्तमरत्तममयदस्मद्विदसारे” इत्यादी रामवर्षको दृश्य । ‘सुयरे स्वये काल’चित् अयमर्थ “सुयरे
ततः स षष्ठो वारः एवाद् गृहान्निष्कासित सन् श्रुतीटकः तथैव भारे सुवर्धनागपिङ्ग्या सार्धं संप्रसन्नमाप्यमवत् । ततः स सुये
नोऽन्नास्पर्शं षष्ठं वारकमन्यदा कयाचित् सुवर्धनाया गणिकाया गृहात् निष्कासयति २ सुवर्धनया
गणिकाया सार्धं मुदारान्मानुष्यकान् भोगभोगान् मुञ्चानो विहरति । ततः स षष्ठो वारः सुवर्धनाया गृहाद् निष्कासित सन्नन्यत्र कुत्रचित् स्मृति
या २ अलममानोऽन्यदा कयाचिद् राहस्सिक सुवर्धनागृहमनुमपिच्छति २ सुवर्धनया सार्धं मुदारान् भोगभोगान् मुञ्चानो विहरति ।

अदृष्टे० जाव ० महिय करेति २ अवओढगबधण करेति २ जेणव महचदे राया तेणव उवा० करयल० जाव एव वयासीः—'एव खलु सामी ! सगडे दारए मम अतेउरसि अवरद्धे' । तते ण से महचदे राया सुमेण अमच्च एव वयासी, —'तुम चेव ण देवाणु० सगढस्स दारगस्स दढ वत्तेहि' । तए ण से सुसेणे अमच्च महचदेण रण्णा अ०मणुण्णाए समाणे सगढ दारय सुदारिसण च गणिय एएण विहाणेण वज्झ आणावेति । त एव खलु गोतमा ! सगडे दारए पुरा पोरणाण दुक्खिणाण जाव विहरति ।

'सगडे ण भते ! दारए कालगते कहि गच्छिद्विति ? कहि उववच्चिद्विति ?' 'गोतमा ! सगडे ण दा

सत्तवादे सत्तणससुरे फाल्कम्मणा सप०भो यावि दोस्सा" इति ।

इतथ सुवणोआत्थ स्नातो यावद् ० विमुत्तितो मनुव्ययागुरया परिश्रितो भर्त्तन सुवर्त्तनागविक्रमा गृहं तत्रैवोपागच्छति २ शकट धारक सुदर्शनया सार्गमुदारान् भोगभोगान् गुम्मानं पश्यति २ आशुरुप्तो यावत् कुपा स्वस्मसिवाहिकां मृकटिं लब्ध्वा संक्षत्य शकटं धारकं पुरुषैर्माह्वयति २ अश्वि० यावत् ० भविषं करोति २ अबकोटकषपनं करोति २ मत्रेय महाबन्धो राजा तत्रैवोपा० इतरुत्त० भाववेवमवादीय, —'एवं खलु स्वाभिन् । शकटो धारको ममान्त पुरेऽपराजः' । ततः स महाबन्धो राजा सुवेजममात्पमेधमपश्यत्, —'तमेध देवानुव्रिय । शकटस्य धारकस्य

रेए सत्तावण्ण वासाह परमाउ पालयित्ता। अज्जेव तिमागावसेसे दिवसे एगं मह अओमयं तत्तं समजोह-
 मय इत्थीपडिम अवयासाविए समाणे कालमासे काल किम्मा इमीसे रयणप्पभाए पुढवीए णेरइयचाए
 उववज्जिजहिति । से ण ततो अणतर उज्ज्वट्टित्ता रात्रिंहे णगरे मातगकुलसि जमलचाए पच्चायाहिति ।
 तते ण तस्स दारगस्म अम्मापिपरो णिव्वत्तवारसाहगस्स इम एयारूव णामवेज्ज करिस्सति-दोउ ण
 दारए सगढे णामेण, होउ ण दारिया सुदरिसणा णामेण । तते ण से सगढे दारए उम्मुक्कचालभावे जोव्व-
 ण० भविस्सति । तए ण सा सुदरिसणावि दारिया उम्मुक्कचालभावा विण्णय० जोव्वणगमणुप्पत्ता रूत्तेण
 'अओमयं'ति अयोमयीम् । 'तच्च'ति त्ताम् । कयमिणार- 'सम्मोइभूयं'ति समा तुत्था व्योतिषा बहिना भूता या सा सया वाम् ।
 दण्ड वनेय' । ततः स मुनेषोऽमालो महाचन्द्रेण राश्याऽम्मनुष्मात सन् स्रक्तं दारकं सुदर्शना च गन्धिकाभेदेन विधानेन कथ्यमाश्रययति । तदेव
 सन्न गौतम ! स्रक्तो दारकं पुरा पुराणानां दुष्कीर्णानां यावत् स्थिरति ।'

'स्रक्तो भगवन् ! दारकं कान्तातः कुत्र यमिष्यति कुत्रोपपत्स्यते ?' 'गौतम ! स्रक्तो दारकः सप्तपद्याक्षरं वर्णानि परमायु पालयित्वाऽज्ये-
 त्रियामाबद्धेरे दिवसे एकां महतीमयोमया तर्ता ज्योतिःसममूर्तां क्षीयतिमामक्यस्थितः सन् कस्मात्ते दारकं कृत्वाऽस्यां रत्नममार्थां वृथित्वा नैराधि-

रूपेण य जोव्वणेण य लावणेण य मुञ्छते (द्वं) सुदारिसणाए भइणीए साद्ध उरालाह भुजभाण
विहरिस्सति ।

‘अपयासाविप्’सि प्रवयासित मातिङ्गित । ‘जोव्वणं भविस्सइ’सि “जोव्वणगन्तुपचे अल मोगसप्तये यावि भविस्सइ” इत्येवं प्रष्टव्यम् ।
‘तरस सि “तए अं सा” इत्येव दृश्यम् । ‘विण्णय’सि एतदेव दृश्यम्—“विण्णयपरिणयमेवा” ।

कृतयोपपत्त्येत । स ततोऽन्तरमुद्गुप्त्य राजगृहे नगरे मातङ्गकुले यमकस्यया प्रत्यायास्यति । ततस्तस्य दारकस्याभ्यापितगौ निर्दिष्टावशादम्बेदमेत
दृष्टं नामधेय परिध्यत —अथतु दारकं दृष्ट्वा नाम्ना, मपतु दारिका मुदसना नाम्ना । तत स दृष्ट्वा दारकं तन्मुक्तकालमात्रं यौवनं भवि
ष्यति । तत सा सुवर्धनापि दारिकोन्मुक्तकालमात्रं विद्वद् ० यौवनमनुमाता रूपं च यौवनेन च सावर्णेन चारुष्टोक्तप्रतीतिमाविष्कति । तत स
दृष्ट्वा दारकं मुदसनाया रूपेण च यौवनेन च सावर्णेन च मूर्च्छित ४ सुवर्धनाया माग्न्या साधनुदारात् मुञ्चानो विहरिष्याति ।

जति ण भते ! ० पचमस्स अज्झयणस्स उक्खेवो । एव खलु जम्बू तेण कालेण । तेण समएण कोम
 वी णाम णगरी होत्या रिद्धं । वहि चंदोतरणे उज्जाणे । सेयमहे जवस्वे । तस्य ण कोसवीए णगरीए
 सयाणिए णाम राया होत्या महयां । मियावती देवी । तस्स ण सयाणियस्स पुत्ते मियावतीए अत्तए
 उदयणं णाम कुमारे होत्या अहीणं जुवराया । तस्स ण उदयणस्स कुमारस्स पउमावती णाम देवी
 होत्या । तस्स ण सयाणियस्स सोमदत्त नाम पुरोहिण् होत्या रिद्धेदं । तस्म ण सोमदत्तस्स पुरोहिण्यस्स
 वसुदत्ता णाम भारिया होत्या । तस्स ण सोमदत्तस्स पुत्ते वसुदत्ताए अत्तए वहस्सइदत्ते नाम दारए होत्या
 अय पच्चमे किंचित्तिवस्यते । 'रिम्बेय'पि एतेनेव इमम्—“ रिम्बेयमजुब्बेयसापेयमयज्जवैयकुसले ” ति; क्वस्यत्त व ।

अदि मदन्ते ! पच्चमत्ताध्ययनस्वोपशेष । एव खलु बम्भा ! लस्मिन् काले सस्मिन् समये कोष्ठाब्धी नाम भगवमवत् कट्ठं । बहिष्मन्त्रा
 बरतवमुपानम् । इरेतमद्रो यसः । तत्र कोष्ठाभ्यां नरया अतान्का नाम रात्ताऽमवद् महां । मृगावती देवी । तस्य अतानीकस्य पुत्रो मृगा
 बत्या व्यास्यत्त उदयनो नाम कुमारोऽमृगहीनं युवराज । तस्योदयनस्य कुमारस्य पञ्चावती नाम देव्यमवत् । तस्य अतानीकस्य सोमदत्तो नाम
 पुरोहिताऽमवद् भवत्त । तस्य सोमदत्तस्य वसुदत्ता नाम मार्याऽमवत् । तस्य सोमदत्तस्य पुत्रा बसुदत्ताया व्यास्यजो इदस्त्वित्तिवत्तो
 १ क गा ४ ल -श-योग-१५ क बा ३ उदिग्गमे- । ६ क -६४ । ७ कपल नाम । ८ कल्लग -ति एवे ध्व-३

अहीण० । तेण कालेण २ समणे । समोसरण । तेण कालेण २ भगव गोतमे, तहेव जाव रायमग्ग ओ
गाढे । तहेव पासति हत्थी, आसे, पुरिसे, मन्हे पुरिस । चिंता । तहेव पुच्छति । पुव्वमेव भगव वागरोति,—
'एव खलु गोतमा । तेण कालेण २ इहेव जलुदीवे दीवे भारहे वासे सब्बओभहे णाम नगरे होत्या
रिद्ध० । तत्थ ण सब्बतोमहे नगरे जितसनु णाम गया होत्या । तस्स ण जितसनुस्स रण्णो महसरदत्तो
नाम पुरोहिण् होत्या रिब्बेद० जाव अयव्वणकुसले यावि होत्या । तत्ते ण से महसरदत्ते पुरोहित जि
तसनुस्स रण्णो रज्जवलविवद्वण्ड्याए कछाकल्लि एगमेग माहणदारग, एगमेग खत्तियदारग, एगमेगं वह
म्सदारग, एगमेग सुहदारग गेण्हावेति २ तेसि जीवताण चैव हिययउहण् गेण्हावेति २ जितसनुस्स
नाम दारवोऽमववदीन० । तस्मिन् काले २ भण्ण । समससरणम् । तस्मिन् काले २ भगवान् गौतम, सब्ब यावन् राजमार्गमवगाढ । तवैव
परयति दस्तिन अभान्, पुरुषान्, मध्ये पुरुषम् । चिन्ता । तवैव पुच्छति । पूर्वमय भगवान् व्याकरोति,—

'एव एतु गौतम । तस्मिन् काल २ इहेव जन्तुपे द्वीपे मारसे वरे सर्वतोमदं नाम नगरमववद् आद० । तत्र सर्वतोमदे नगरे बिस-
न्नुनाम राजाऽमवव । तस्य जितसुगो राजो मदेधरवणो नाम पुरोहितोऽभवद् अग्गेद० यावप्यसर्वकुसलस्याप्यभवत् । तत स महेधरदत्तः पुरो-

रणो सतिहोम करोति । तते ण से महेसरदत्ते पुरोहिते अङ्गमिर्चउद्दीसु दुवे २ माहण-खचिय वेस्स-सुद्ध-
 दारणे, चउण्ह मासाण चचारि २, छण्ह मासाणं अट्ठ २, सवच्छरस्स सोलस २ । जाहे जाहेवि य ण जितमत्तू
 राया परवलण अभिजुञ्जति, ताहे ताहेवि य ण से महेसरदत्ते पुरोहिण अदठसय माहणदारगाण, अट्ठमय
 खत्तिपदारगाण, अट्ठमय बहस्सदारगाण, अट्ठमय सुद्धदारगाण पुरिसेहिं गिण्हावेति २ तेसिं जीवतगाणं
 चेव द्वियउडय गेण्हावेति २ जितसजुस्स रणो सतिहोम करोति । तते ण से परमल खिप्पामेव विद्धमेति
 वा पढिसेहिज्जति वा । तते ण से महेसरदत्त पुरोहिते एयकम्भे (द्व) सुवहु भाव जाव समज्जिणिचा
 'दिययउडय' चि इदय्यसिपिण्डान् ।

हिते नितछओ राओ राज्यवविषर्भनार्थं कस्याकस्मि एकैकं मासणवारकम्, एकैकं नैस्यवारकम्, एकैकं धत्तवारक
 माहयति २ तेया आबलामेव इदय्यमांसिपिण्डान् माहयति २ चितछओ तम्भ कान्तिहोम करोति । उक्खः स मोक्षारवणे पुरोहितोऽष्टमीचतुर्वर्धायु
 दो २ मासण-अस्मिन्-वैश्य धत्तवारकौ, चतुर्थ्य मासेषु चत्तर २, इद्दसु मासेष्वष्ट २ स्वासरे पोडछ २ । यया मवापि च चितछन् राजा परबल्लेना
 भियुध्यते तया तवापि च स महेसरदत्त पुरोहितोऽष्टछत्त मासणवारकाणाम्, अष्टछत्तं कस्मिन्दारकाणाम्, अष्टछत्तं नैस्यवारकाणाम्, अष्टछत्तं

१. कज्जगम भाव- । २. छ-जे गेण्हामैसु वट्ठु । ३. कज्ज गिण्हावेर क्कण मेवामेहि । ४. कज्जगमवड्डव -चउठिवाओ । ५. छ-गिण्हा- । ६. क विज्यये- ।

तीसं वाससयाह परमाजं पालयिचा कालमासे काल किंचा पचमाए पुढवीए उक्कोमेण सत्तरससागरोविम-
द्वितिए नैरगे उववण्णे ।

से ण ततो अणतर उव्वट्टिचा इहेव कोसवीए णैयरीए सोमदत्तम्म पुरोहिन्नस्म वसुदत्ताए भारियाए
पुत्तचाए उववण्णे । तते ण तस्म दारगस्म अम्मापिनरो निव्वत्तवाग्गाहस्म इम एयारूव नामधिज्ज
करोति, जम्हा ण अम्ह इमे दारए सोमदत्तस्स पुरोहिणस्म पुत्त वसुदत्ताए अत्तए, तम्हा ण होउ अम्ह
दारए वहस्सत्तिदत्ते नामेण । तते ण से वहस्सत्तिदत्ते दारए पचघा नीपिंगाहिते जाव पारिवद्दहति ।
तते णं से वहस्सत्तिदत्ते उम्मुक्कचालभावे जोव्वण० विणाय० हात्था । से ग उदयगस्म कुमारस्स बालव-
युद्धदारम्मा पुरवर्मादयति २ तेभा जीवतामेव इदवर्मासपिण्डम् माहबल २ चित्तवन्नो राज्ञ सन्निहोर्मं क्योति । तत्त स परबल त्रिपमेव
विष्वंसवति वा प्रविषेवति वा । तत्त स मोक्षवरदत्त पत्तस्कर्मा ४ सुबहु पाप यावत् समज्जे त्रिञ्चउं वर्षेष्ठ गानि परमायुः पाप्मयित्वा काळमासे
काळं कृत्वा पञ्चम्यां प्रवित्थामुत्कर्णेन सप्तवक्षसागरोपमस्त्रिचिकी नरकं तपपत्तः ।

स सत्तोऽन्तरमुद्रायेहैव कोशाम्भ्यां नगर्भां सोमवत्तस्म पुरोहितस्म वसुदत्ताया भार्यायां पुत्रतपोपत्तः । ततस्त्वस्म वारकस्याम्बापित्तो

रणो सतिहोम करेति । तते ण से महेसरदत्ते पुरोहिते अट्टमिर्चवदसीसु दुवे २ माहण-स्वच्छिग-वेस्स-सुह-
 दारगे, नेउण्ह मासाण चत्तारि २, छण्ह मासाण अट्ट २, सवच्छरस्स सोलस २ । जाहे जाहेवि य ण जितमत्तू
 राया परवलण अभिजुज्झति, ताहे ताहेवि य ण से महेसरदत्ते पुरोहिण् अदठसय माहणदारगाण, अट्टमय
 स्वत्तियदारगाण, अट्टमय वइस्सदारगाण, अट्टमय सुहदारगाण पुरिसेहिं गिण्हवेति २ तेहिं जीवतगाण
 चेव हिंयउट्टण् गेण्हवेति २ जितसजुस्स रणो सतिहोम करेति । तते ण से परवल सिंप्पामेव विदमेति
 वा पडिसेहिज्जति वा । तते ण से महेसरदत्त पुरोहिते एयकम्मे (६) सुवहु पाव जाव समज्जिणित्ता
 'दियउट्टण्'चि इदयमांसिण्हान् ।

हितो बित्तघ्नो राशो राम्मनम्बविवर्धनार्थं कृत्वाकस्वि एकैकं बाह्यववारकम्, एकेकं क्षत्रियववारकम्, एकेकं वैश्यववारकम्, एकेकं शूद्रववारकं
 प्राहयति २ तेषां आबतामेव इदयमांसिण्हान् प्राहयति २ बित्तघ्नो राश, क्षान्तिद्वोमं करोति । इव स मोक्षरवचो पुरोहितोऽष्टमीचतुर्वर्णीषु
 द्वौ २ ब्राह्मण-क्षत्रिय-वैश्य शूद्रववारकौ, चतुर्णु मांसेषु चतुर २, षट्सु मांसेष्वष्ट २ संवत्सरे बोद्धव्य २ । यदा यदापि च बित्तघ्नः राजा परबल्लेना
 स्मियुज्यते तथा तदापि च स मोक्षरवचः पुरोहितोऽष्टवर्त ब्राह्मणववारकानाम्, अष्टवर्त क्षत्रियवदारकानाम्, अष्टवर्त वैश्यववारकानाम्, अष्टवर्त

१ कज्जगय वाक- । २ छ-ने तेण्हामेसु कम्- । ३ कस्य भिण्हायेर कस्य येनायेर । ४ कज्जगयवाक्य-अठठिवाजो । ५ छ-विष्ठा- । ६ छ-विष्पमे- ।

तीसं वाससयाह परमाहं पालयिष्या कालमासे कालं किञ्चा पचमाए पुढवीए उक्कोमेणं सत्तरससागरोविम
द्विदिए नैरगे उववण्णे ।

से ण ततो अणतर उव्वट्टिचा इहेव कोसवीए णैयरीए सोमदत्तम्म पुरोहिन्नम्म वसुदत्ताए मारियाए
पुत्तत्ताए उववण्णे । तते ण तस्म दारगस्स अम्मापिनरो निव्वत्तगारमाहम्म इम एयाख्वं नामधिज्ज
करोति, जम्हा ण अम्ह इमे दारए सोमदत्तस्स पुरोहिणस्स पुत्त वसुदत्ताए अत्तए, तम्हा ण होउ अम्ह
दारए वहस्सतिदत्त नामेण । तते ण से वहस्सतिदत्तं दारए पच्चयापिपरिगहिते जाव परिवद्दति ।
तते थं से वहस्सतिदत्त उम्मुक्कवालभावे जोव्वणं विणयं हात्था । से ग उदयगस्म कुमारस्स बालव
यद्वत्तारकालो पुरेयमादियति १ तेणो जीवत्तामेव इदयमासपिण्डान् माहवात्त २ नित्तन्नो राक्क अन्निहोमं क्कोति । तव स परबलं श्रियमेव
विण्णसयति वा भतिवेषति वा । तव स मोक्षवरएण एत्तकम्मा ३ सुव्वपु पापं भावए समग्गं त्रिउत्तं वर्षेयानि परमायुः पालयिष्या काळमासे
आहं इत्था पच्चम्मा शुभिन्यामुत्तरेण सत्तवत्तसागरोपमं स्थित्थो नरक उपपन्नः ।

स लोअन्तारमुदुत्तरेव कोसाक्कमा नगर्या सोमदत्तस्स पुरोहितस्स वसुदत्ताया मारियाया पुत्ततयोपपन्नः । ततस्सए वारकस्यान्नापित्तरो

तते ण से वहस्सत्तिदत्ते दारए उदयणस्स रण्णो पुरोहियकम्म करेमाणे सव्वद्वाणेषु सव्वभूमि-
यासु अंतरे य दिण्णवियारे जाते यावि होत्था । तते ण से वहस्सत्तिदत्त पुरोहिते उदयणस्स रण्णो
अतउर वेलासु य अवेलासु य काले य अकाले य राओ य वियाले य पविसमाणे अणया कयाति पउमा-
वतीए देवीए साद्धि सपलग्गे यावि होत्था । पउमावतीए देवीए साद्धि उरालाह० भुंजमाणे विहराति ।
इम च ण उदयण राया ण्हाए जाव विमूसिते जेणेव पउमावती देवी तेणेव उवा० २ वहस्सत्तिदत्त पुरो
हित पउमावतीए देवीए साद्धि उरालाह० भुंजमाण पासति २ आसुरुत्ते तिवालिय भित्ति साद्धु वहस्स-

उत्त स इहस्सत्तिदत्तो दारक उदयनस्स राओ पुरोहितकर्म कुर्वीणः सर्वस्यानेषु सर्वभूमिकासु अन्तःपुरे च दशविंशतो जातव्याप्यभवत् ।
उत्त स इहस्सत्तिदत्तः पुरोहित उदयनस्य राओऽन्तःपुरं गेहासु आरेखसु च काले पाकाले च रात्रौ च निकाले च पापिद्यन्नन्यथा क्वचिद्
पद्मावत्या देव्या सार्धं सपलम्नव्याप्यभवत् । पद्मावत्या देव्या सार्धमुदारान्० मुम्मानो विहरति । इतश्चोदयनो रात्रा स्नातो यावद् विमृषिता
वैदेव पद्मावती देवी सर्वभोगागच्छति २ इहस्सत्तिदत्त पुरोहितं पद्मावत्या देव्या साधमुदारान्० मुम्मानं पश्यति २ आशुस्सत्तिदत्तिकां भृकुटि

यसं यावि होत्या सहवद्धिण सहपदुकीलिण । तते ण से सयाणिण राया अणया कयाति कालयस्सुअ
सजुचं । तते ण से उदयणे कुमारे बद्धिं राईसरं जाव सत्यवाहप्यभितीहिं सद्धिं सपरिवुद्धं रोयमाणे
कदमाणे विलवमाणे सयाणियस्स रण्णो महया इद्धिसक्कारसमुदणं णीहरणं करेति २ वद्धं लोइयाइ
मयकिआइ करेति । तते ण ते बह्वे राईसरं जाव सत्यवाहा उदयणं कुमार महया २ रायाभिसेगेण
अभिसिंचति । तते णं से उदयणे कुमारे राया जाते महया० ।

निर्णद्वयधारत्येवेधूए नामधेयं कुक्कुरं, यस्मादस्माकमय वारकं सोमदणस्य पुरोहितस्य पुत्रो बसुदयाया आत्मजः, तस्याह् भवत्सम्माकं
वारको शुश्रूषतिवचो नाम्ना । एत स बृहस्पतिवत्सो वारकः पञ्चषोषीपरिगृहीतो यापत् परिकर्षे । एतः स बृहस्पतिरस उज्युक्षन्मन्त्राया
गौधनं विभ्रक्तं भ्रमयत् । स उदयमास्य कुमारस्य वाक्यवस्यध्यान्वयवत् सवृद्धः सवर्षांशुभीक्षितः । एतः स सतानीको रामाज्यवा बन्धु
विस् भ्रातृपर्वेण संयुक्तः । एत स उदयनः कुमारो बहुभी रामेश्वरः यावत् सार्धपदम्भृत्सिः सार्धं भृगुराष्टो रुद्रन् कन्यन् विक्रान् सतानी
कन्य राष्टो महसा क्वदिततत्प्रसरस्सुवेयेन भिस्सरण क्योसि २ बहुनि नौकिक्कानि मूलकन्यानि करोसि । एतस्ते बह्वो रामेश्वरः० यावत्सार्धवाहा
उदयनं कुमार्त मारुण २ रायाधियेकेजाभिभिञ्चन्ति । एतः स उदयनः कुमारो राया जातो म्हा० ।

चाए पञ्चायाइस्सति । से ण तस्य वाजारेण्हि वदिते समाणे तस्येव हत्थिणाउरे णगरे सेट्ठिकुलसि पुत्तचाए०
बोहिं० सोहम्मे० महाविदेहं० सिज्झिहति । णिक्खेवो ॥

॥ पचम अज्झयणं सैमत्त ॥

‘भेसासु’चि अरसरेणु भोअन-अयनादिक्कालेअस्यर्थ । ‘भवेसासु’चि मनवसरेणु । ‘कासे’ तृतीयप्रपञ्चारादौ । ‘अक्काले’ च
मर्यादनादौ । अक्काल चित्तेपेण इ-‘राउ’चि रात्रौ । ‘वियाले’चि सध्य पाम् । ‘सपल्लमे’चि आसक्त ॥

॥ इति पञ्चमाव्ययन सम सप्त ॥

नापुरे नगरे मृगतया प्रस्यमास्वति । स तत्र वासुरिच्छंत ससर्द्धेव हस्तिनापुरे नगरे अट्टिखुले पुण्तया० कोधि० सौधर्मे० महाविदेहं०
सेहम्वति । निक्षेपः ॥

॥ पञ्चममव्ययनं समाप्तम् ॥

तिदत्त पुरोहित पुरिसिद्धिं निष्ठावति २ जाव ऐतेण विहाणेण वञ्च आणवेति । एव सत्तु गोतमा ! वद
स्सतिदत्त पुरोहिते पुरा पौराणाण जाव विहरति ।’

‘ वदस्सतिदत्तं ण भन्ते । पुरोहिते इओ कालगते कहिं गच्छिदिति ? कहिं उव्वञ्चि हेनि ? ’ गोतमा !
वदस्सतिदत्तं ण पुरोहिते चउसहिं वामाह परमात्तं पाल्लयित्ता अञ्जंत्त तिमागावमेसे दिवसे सुल्लभिण्णे कत्ते
समाणे कालमासे काल किंवा इमीसे रयणय्यमाय् ० समारो तदेव पुढी । ततो हारिणालरं णगरे मिय
संइत्तं इहस्सलिदत्तं पुरोहितं पुरेस्मादियसि २ मावयेतेन विधानेन वच्चमाज्ञापयति । पं व सत्तु सौत्तम ! इहस्सतिदत्तः पुरोहित पुरा पुराजानां
मावद् विहरति ।’

‘ वदस्सलिदत्तो भवन्त । पुरोहित इत्त कालगतः कुत्र गमिष्यति । कुत्रोपपस्यते ! ’ ‘ योत्तम ! इहस्सतिदत्तस पुरोहितसत्तु यदि यथानि
परमायुः पाल्लयित्ताउच्चव त्रिभागापञ्चमे विभक्ते शुद्धयिष्णु इत्त सन् काळमासे काळं इत्थाउच्चो रत्तमभाम्यो ० संसारस्समेव पुञ्जिणी । ततो हन्ति

समणस्स जेहे जाव रायमगं ओगाढे तेहव हत्थी, आमे पुरिसे, तेसिं च णं पुरिसाण मज्झगय एग पुरिस पासति जाव नरनारिसपरिवुड । तते ण त रायपुरिसा चच्चरसि तत्तीभि अओमयभि मम जोड भूयंसि सिंहासणसि निवेसावेति । तयाणतर च ण पुरसाण मज्झगय बहूहि अयकलमेहिं तचेहिं सम जाइभूतेहिं अप्पेगइया तवभरिएहिं, अप्पेगइया तउयभरिएहिं, अप्पे० सीसगभरिएहिं, अप्पे० कलकल- भरिएहिं अप्पे० खारतेल्लभरिएहिं मट्ठयाभिसेण अभिसिंचति । तयाणतर च ण तत्त अओमय समजोतिभूय सडासगं गहाय द्वार पिण्ढेति । तयाणतर च ण अद्दहारं जाव पट्ट मउड । चिंता तहव जाव वागरेति,—

पदेण्ण ना अमारयादिपु । ' दिण्णरियारे ' सि रासुनुशातंसंचरण , अनुशातविचारणो वा । ' कलकलभरिएहिं ' सि कलकलायव इति कलकलं पूर्णकादिमिथन्नल तद्भूतै । ' तच्च अओमयं ' इत्यादिविशेषणं द्वार ' पिण्ढेति ' सि परिधापयन्ति ।

कर्म कुर्वाण सवग्गानेषु सर्वभूमिकास्वन्तःपुरे च दशविचारध्याप्यमवत् । तस्मिन् कोठे २ स्वामी समवसुत् । परिषद् राजा च निर्गमो पावद् गतः । तस्मिन् कोठे २ धम्मजस्य ज्येष्ठो यावद् राक्षमार्गमवगाढस्तथैव हस्तिनः, अधान्, पुरुषान्; तेषां च पुरुषाणां मध्यगतमेकं पुरुषं

१ उ - भूएहि । २ मज्झगय - नीतेहि । ३ समयउ - वा २ रावाणि - ४ क - जवेति न्ना - जवेति छ - जवेति ।

जति ण भंते !० छट्ठस्स उक्खेवो । एव खलु जंघू । तेण कालेणं २ मधुरा णगरी । भंहीरे उच्चाणे । सुदारिसणे जम्हे । सिरिदामे राया । बंधुसिरी भारिया । पुत्ते णंदिवन्ने णामं कुमार अहाँण० जाव जुव-
 राया । तस्स सिरिदामस्स सुवंघू नाम अमेषे होत्था सामदंढ० । तस्स ण सुबधुस्स अमबस्स बहुमिचा
 पुत्ते णाम दारए होत्था अहीण० । तस्स ण सिरिदामस्स रण्णो चित्ते णाम अलकारिए होत्था । सिरिदा
 मस्स रण्णो चित्तं बहुविहं अलकारियकम्मं करेमाणे सव्वद्वानेसु सव्वंभूमियासु अत्तेउरे य दिण्णवियार
 यावि होत्था । तेण कालेणं २ सामी समोसदं । परिसा राया य निगैमो जाव गया । तेण कालेण २

अव पठे किंचित्तिक्खे । 'पिचं बहुविहं'ति भावपर्ययं भद्रुमकार वेत्थर्य । 'अलकारियकम्म'ति पुरकर्म । 'सुबधुमेषु'चि
 दुप्यास्वानमोअनस्वानमन्त्रानादिषु, भावस्थानेषु वा दुरुक्काविड । 'सव्वंभूमियासु'चि प्रासादसुपिकासु सप्तवधूमिकापमानासु,

यदि भवन्त !० पक्षस्योपशेषः । एवं सस्र बन्धो ! सस्मिन् काळे २ धेयुग नगरी । मण्डीरमुद्यानम् । सुवर्धनो यव । श्रीर्दामा राया ।
 बन्धुकीर्माका । पुत्ते भन्दीवन्ति माम कुमारः अहीम० यावद् युवराज । तस्य अधिपान्नः सुबन्धुर्भामास्त्रोऽप्यवत् सामबण्ड० । तस्य सुबन्धो
 रमात्यस्य भद्रुमित्रपुत्रो नाम वारकोऽम्बवहीन० । तस्म श्रीदाम्नो राष्ट्रमित्रो नामालकारिकोऽभवत् । श्रीदाम्नो राष्ट्रमित्र बहुविधमालकारिकं

अप्ये० उट्टमुत्तभरियाओ, अप्ये० गोमुत्तभरियाओ, अप्ये० महिसमुत्तभरियाओ, अप्ये० अयमुत्तभरियाओ, अप्ये० एलमुत्तभरियाओ बहुष्यद्विष्णुणाओ चिद्वति । तम्म ण दुज्जोहणस्स चारगपालस्स वहवे हत्थदुयाण य पायदुयाण य ह्वीण य नियलाण य सकलाण य पुजा निगरा य सणिग विसत्ता चिद्वति । तस्म ण दुज्जोहणस्स चारगपालस्स वहवे वेणुलयाण य वेत्तलयाण य चिन्वा० छिवाण य कसाण य वायरासीण य पुजा णिगरा चिद्वति । तस्स ण दुज्जोहणस्स चा० वहवे सिलाण य लउडाण य मुगगराण य कणगराण य पुजा णिगरा चिद्वति । तस्स णं दुज्जोहणस्स वहवे तर्तीण य वरत्ताण य रि—“ न मे दिट्ठा नरया वा नेरइया वा, अप पुण पुरिसे निरयपटिस्सयं वेयवे वेय्” चि; यावत्तरणादिद इइयम्—“ अहा पज्जस भत्तपाण पटिगाहेर २ केणेय सम्मणे भगव तेणेव सबागच्छइ ” इत्यादि वाक्यम् । ‘वागरेइ’ पि ‘फोअसो ज्जम्मान्तरे आसीत् ?’ भिबेकेवाभिनिचयन्ति । तदनन्तरं च सप्तमयोमयं समज्जोत्तिमूत संबुद्धं गृहीत्वा द्वारं पिनाहयन्ति । तदनन्तरं चार्धहारं यावत् पष्टं मुकुटम् । विन्ता, तथैव यावद् व्याकरोति;—

‘एवे सत्तु गीतम ! तस्मिन् काले २ इहैव’ जम्बूद्वीपे द्वीप भारते वने सिंहपुर नाम नगरमभूद्व० । तत्र सिंहपुरे नगरे सिंहरथो नाम

‘एव खलु गोतमा । तेण कालेण २ इहेव जघुदीवे दीवे भारहेवासे सीहपुरे णाम णगरे होत्या रिद्धं । तत्थ ण सीहपुरे णगरे सीहरहे णाम राया होत्या । तस्स ण सीहरहस्स रण्णो दुज्जोहणे नाम चारगपाले होत्या अधम्मिए जाव दुप्पद्वियाणदे । तस्स ण दुज्जोहणस्स चारगपालस्स इमे एयारूवे चारगभंडे होत्या । तस्स ण दुज्जोहणस्स चारगपालस्स बहवे अयकुदीओ अप्पेगतियाओ तवभरियाओ, अप्पे ० तउयभरियाओ, अप्पे ० सीसगभरियाओ, अप्पे ० कलकलभरियाओ, अप्पे ० खारतेल्लभरियाओ अगणिकायासे अह्वियाओ चिहति । तस्स ण दुज्जोहणस्स चारग ० बहवे उट्टियाओ आममुत्तभरियाओ, अप्पे ० इत्थिमुत्तभरियाओ,

किं कुरुतेत्याह—अयोमयं संदक्षकं गृहीत्वेति । तत्र शार्ङ्गोष्ठादस्रसरिक' । 'अद्धहारं', ति नक्सरिकम्, यासङ्कराद् " तिस्रयं पिण्डति, पालयं पिण्डति, कडिसुचय पिण्डति " इत्यादि इक्षम्, त्रिस्रक प्रणीतम्, प्राक्कम्बो दृष्टनरुम्, कटीसूत्र द्यस्तम् । 'पटं' वि सुलायाभरणम्, मुहुटं नोत्तरक । 'चिन्ता तदेव' चि त पुरुष इष्टा गौसमस्य चिक्त्वस्तथाभूद् यथा प्रयपाध्ययने, तथा पश्यति याक्व नरवारीसंपरिबृतम् । सप्तस्व रात्र्यपुल्याब्दावरे तत्पञ्चोमय समन्वयोतिर्मते सिद्धान्ते निषादयन्ति । तदनन्तरं च पुरुषाणां मध्यगत बहुमिरब'कञ्चैस्त्वयैः समन्वयोतिर्मत्तरप्येके तावन्मतीः । अत्रेके प्रणमकैः अत्रेके प्रीयन्तः । अत्रेके अङ्गुलमृतेः, अत्रेके वारैस्त्वयैर्महा

अप्ये० उट्टमुत्तभरियाओ, अप्ये० गोमुत्तभरियाओ, अप्ये० महिसमुत्तभरियाओ, अप्ये० अयमुत्तभरियाओ, अप्ये० एलमुत्तभरियाओ बहुष्पटिपुणाओ चिट्ठति । तम्म ण दुज्जोहणस्स चारगपालस्स बह्वे हत्थदुयाण य पायदुयाण य द्दहीण य नियलाण य सकलाण य पुजा निगरा य सणिग निम्बत्ता चिट्ठति । तस्म ण दुज्जोहणस्स चारगपालस्स बह्वे वेणुलयाण य वेत्तलयाण य चित्रा० छिवाण य कसाण य वायरासीण य पुंजा निगरा चिट्ठति । तस्स ण दुज्जोहणस्स चा० बह्वे सिलाण य लउट्ठाण य मुग्गराण य वणगराण य पुजा णिगैरा चिट्ठति । तस्स ण दुज्जोहणस्स बह्वे ततीण य वरत्ताण य रि—“ न मे दिट्ठा नरणा वा नेरइया वा, अयं पुण पुस्सिं निस्सपटिस्सयं वेण्यं वेण्ण ” चि; यावत्तरणादिद इदमम्—“ अहा पज्जचं पणयाण पटिगादेइ २ देजेव सपणे भगव तेप्पेव सवागरउइ ” इत्यादि वाच्यम् । ‘वागरेइ’ सि ‘फोअसो जन्मान्तरे आसीत् ?’ भिबेअमिभिच्यन्ति । त्वनन्तरं च तत्त्वमयोमयं समज्योतिर्मृत संवत्सरं गृहीत्वा क्षारं विनाशयन्ति । त्वनन्तरं पार्थिवारं यायत् पट्टं मुकुटम् । चिन्त्य, तथैव यावत् व्याकरोति;—

‘एवं सत्तु गौतम ! तस्मिन् ब्रह्मे २ इदं ब्रह्मवृक्षे क्षीये मारते कपे सिधपुरं नाम नगरममुद्व० । तत्र सिधपुरे नगरे सिधरब्धो नाम

वागरञ्जुण य वालरञ्जुण य सुत्तरञ्जुण य पुजा णिगरा सनिविस्सत्ता चिद्वत्ति । तस्स ण दुब्बोहणस्स बहवे
 असिपत्ताण य करपत्ताण य सुरपत्ताण य कलवचीरैयत्ताण य पुंजा णिगरा चिद्वत्ति । तस्स ण दुब्बो-
 हणस्स चारग० बहवे लोहसीलाण य कहसकराण य चम्मपट्टाण य अलपट्टाण य पुजा णिगरा चिद्वत्ति ।
 तस्स ण दुब्बोहणस्स चारग० बहवे सूरेण य ढमणाण य कोट्टिल्लाण य पुजा णिगरा चिदठति । तस्स
 ण दुब्बोहणस्स चारग० बहवे सत्थाण य पिप्पलाण य कुहाढाण य नहछेयणाण य दम्भाण य पुजा
 णिगरा चिदठति ।

इत्येवं गौतम पृच्छति, भगवास्तु व्याकरोति कथयति । ' चारगपत्ते ' चि गुप्तिपालकः । ' चारगमंटे ' चि गुप्त्युपकरणम् । ' इत्थं
 दुयाण ' चि अन्दूनि काष्ठादिमप्यन्यनविशेषा , एवं पावान्दुकान्यपि । ' इदीण य ' चि इहय ' लोटका ' । ' पुज ' चि सञ्चिम्बरो राक्षि-
 राजाऽभूत् । तस्य सिंहवत्स्य राज्ञो दुर्बोधिनो नाम चारकपाप्मेऽप्रकथार्मिको यावत् दुष्प्राप्त्यनन्दः । तस्म दुर्बोधिनस्व चारकपाप्मेदेमेतद्रूपं
 चारणाण्डमभवत् । तस्य दुर्बोधिनस्य चारकपाप्मस्य बहवोऽयं कुण्डबोऽप्येकान्ताभ्रमृताः , अप्येका सीसकमृता , अप्येका ककक-
 लभृता , अप्येका धारसैसमृता भन्नित्राये भाहितामिष्ठन्ति । तस्म दुर्बोधिनस्य चारकपाप्मस्य बहवो पत्तोऽभ्रमृता , अप्येका हस्सिमृता ,

तते ण से दुब्बोहणे चारगपाले सीहरहस्स रण्णो वहवे चोरे य पारदारिए य गीठेभेदे य रायाव
गारी य अणधारए य वालघोती य वीसभवोती य जूतिकारे य स्वहपट्टे य पुरिसेहि गेणहावेति उत्ताणए
‘निगर’ चि रात्रिमात्रम् । ‘वेणुसयाण य’ चि स्वसर्पसलतानाम् । ‘वेचलयाण य’ चि जलनसलतानाम् । ‘विच’ चि चिञ्चालतानाम्
अम्बिलिक्काकम्भानाम् । ‘छिवाण’ चि शुष्णचर्मकम्भानाम् । ‘कसाण य’ चि चर्मयष्टिकानाम् । ‘वायरासीण’ चि बरकरमयो वगदित्वक्
मयसिन्दूराणि ताहनमयोजनानि । तेषां पुञ्ञास्तिष्ठन्तीति योग । ‘सिसाण य’ चि इपदाम् । ‘लवढाण य’ चि लम्पुढानाम् । ‘मुग
राण य’ चि इयवतम् । ‘कम्भगराण य’ चि के पानीये ये नङ्गरा वोचिस्यनिधलीकरजपापाणास्ते कनङ्गरा, कानङ्गरा वा इपकङ्गरा

अप्येका तट्टमूत्रमृता, अप्येका गोमूत्रमृताः, अप्येका मधिमूत्रमृताः, अप्येका पदकमूत्रमृता बहुपरिपूर्णास्तिष्ठन्ति ।
तस्य दुर्योधनस्य चारकपालस्य बढवो हस्तान्दुकानां च पादान्दुकानां च हस्तीनां च निगढानां च शुङ्खलानां च पुञ्ञा निक्कराश्च संनिक्षिप्ता
भिभूयन्ति । तस्य दुर्योधनस्य चारकपालस्य बढवो वेणुल्लसानां च वेत्रल्लसानां च चिम्भल्लसानां च क्षिपाणां च कम्भानां च बरकरममीनां च
पुञ्ञा निक्करास्तिष्ठन्ति । तस्य दुर्योधनस्य पा० बढवः शिल्लानां च लङ्कुटानां च मुद्राणां च कनङ्गराणां च पुञ्ञा निक्करास्तिष्ठन्ति । तस्य
दुर्योधनस्य बढवस्तुभीणां च वरत्राणां च बरकरज्जूनानां च बाल्लसज्जूनानां च पुञ्ञा निक्कराः संनिक्षिप्तास्तिष्ठन्ति । तस्य दुर्योधनस्य

वागरज्जूण य वालरज्जूण य सुत्तरज्जूण य पुजा णिगरा सनिचिखत्ता चिद्धति । तस्म ण दुब्बोहणस्म बह्वे
 असिपत्ताण य करपत्ताण य सुुरपत्ताण य कलवचीरपत्ताण य पुजा णिगरा चिद्धति । तस्म ण दुब्बो-
 हणस्म चारग० बह्वे लोहस्वीलाण य कढसक्कराण य चम्मपट्टाण य अलपट्टाण य पुजा णिगरा चिद्धति ।
 तस्म ण दुब्बोहणस्म चारग० बह्वे सूरेण य ढमणाण य कोट्टिल्लाण य पुजा णिगरा चिद्धति । तस्म
 ण दुब्बोहणस्म चारग० बह्वे सत्याण य पिप्पलाण य कुहाडाण य नहछेयणाण य दम्भाण य पुजा
 णिगरा चिद्धति ।

इत्थेवं गोवप० पृच्छति, भगवांस्तु व्याकरोति क्वयपति । 'चारमपाळे' चि गुप्तिपासक० । 'चारगमहे' चि गुप्सुपकरणम् । 'इत्थं
 दुपाण' चि भन्दूनि काष्ठादिमयवन्धनविशेषा, एवं पावान्दुक्कान्यपि । 'इदीण य' चि इदयः सोटका । 'पुंम' चि सस्मिन्वरो राक्षि
 रात्वाऽभूत् । तस्य सिंहारबस्म राक्षो दुर्बोधनो नाम चारकपात्तोऽम्भश्चार्मिको नाबद् दुष्पस्वानन्दः । तस्य दुर्बोधनस्य चारकपात्तस्येवमेतद्रूपं
 चारभाण्डमभूत् । तस्य दुर्बोधनस्य चारकपात्तस्य बह्वोऽयं कुण्डघोऽय्येकान्ताप्रभृता, अय्येकाः सीसकमृता, अय्येका कम्मक-
 कमृता अय्येका चारसैकमृता अग्निक्कमे वाहितास्तिष्ठन्ति । तस्म दुर्बोधनस्य चारकपात्तस्य बह्वो घट्ठोऽय्यमृता, अय्येका इस्तिमृता,

तते ण से दुज्जोहणे चारगपाले सीहरहस्स रणो वहवे चोरे य पारदारिए य गीठेभेद य रायाव
गारी य अणघारए य वालर्धाती य वासभर्धाती य जूतिकारे य स्वहपट्टे य पुरिसेहिं गेणहावेति उत्ताणए
'निगर' चि राधियात्रम् । 'वेणुत्त्याण य'चि स्मसंस्सल्लानाम् । 'येचलयाण य'चि जल्लंस्सल्लानाम् । 'विष'चि चिच्चाल्लानाम्
अम्मिक्काकम्भानाम् । 'छिवाण'चि शस्सणवर्षकम्भानाम् । 'कसाण य'चि चर्मयष्टिकानाम् । 'वायरासीण'चि वरकरभयो मय्दित्त्वस्-
मयसिन्दूराणि तादनमयोन्नानि । तेषां पुज्जास्तिष्ठन्तीति योग' । 'सिमाण य'चि इयदाम् । 'लवदाण य'चि समुदानाम् । 'मुग
राण य' ति इयवतम् । 'कणंगराण य' चि के पानीये ये नरुगरा वोधिस्यनिधलीकरणपापाणास्ते कनङ्गरा', कानङ्गरा वा इपअङ्गरा

अयेका उप्पमूत्रमूला, अयेका गोमूत्रमूलाः, अयेका महिषमूत्रमूलाः, अयेका अवमूत्रमूला, अयेका परुक्कमूत्रमूला बहुपरिपूर्णास्तिष्ठन्ति ।
तस्य दुर्योधनस्य पारकपासस्य बहवो हस्तानुक्तानो च पावानुक्तानो च हस्तीनां च निगडानां च गृहस्थानां च पुम्बा निक्कराश्च संनिक्षिप्ता
स्तिष्ठन्ति । तस्य दुर्योधनस्य चारकपासस्य यद्बो वेणुस्रवानो च वेत्रस्थानां च विम्ब्याल्लानां च क्षिपाणां च कडानां च वरकरभमीनो च
पुम्बा निक्करास्तिष्ठन्ति । तस्य दुर्योधनस्य पा० बहवः शिसानां च लकुटानां च मुद्राणां च कनङ्गराणां च पुम्बा निक्करास्तिष्ठन्ति । तस्य
दुर्योधनस्य बहवस्तन्त्रीणां च वरत्राणां च वरकरज्जूनो च वासरज्जूनो च सूत्ररज्जूनो च पुम्बा निक्कराः संनिक्षिप्तास्तिष्ठन्ति । तस्य दुर्योधनस्य

पाडेति, लोहदण्डेण मुह विहादेति २ अपेगतिर् ए तत्तत्र पैज्जेति, अपेगतिर् ए तत्तत्र पैज्जेति, अपेगतिर् ए
सीसग पज्जेति, अपे० कलकल प०, अपे० स्वारतेल्ल प० । अपेगतियाण तेण चैव अभिसेग करोति ।
इत्यर्थः । 'तए ष से' चि एतस्य स्याने 'तस्स ष' चि पन्थापदे, एतस्यैव सगत्त्वात्, पुत्तकान्तरे दर्शनाच्चेति । 'असिप्पचाण य'
चि असीनाम् । 'करप्पचाण य' चि ऋक्वानाम् । 'सुरप्पचाण य' चि क्षुराणाम् । 'कलम्बचीरप्पचाण य' चि कदम्बचीरं अश्ववि
शेष । 'कदसन्नकराण य' चि वदन्नसत्ताकानाम् । 'वम्मपट्ठाण य' चि वर्ध्याणाम् । 'अलाण य' चि अलानां वृथिकपुच्छाकृतीनाम् ।
'वैमणाण य' चि यैरग्निमवीपितैर्लोहसत्ताकाविभि परस्पररीरेऽङ्क उत्साद्यते तानि वम्मनकानि । 'कोट्टिलाणं' चि हस्मसुत्तरदिशेषाणाम् ।

बहोऽसिप्पचाणां च करप्पचाणां च क्षुरपचाणां च कदम्बचीरपचाणां च पुन्ना निष्प्राप्तिश्छन्ति । तस्य दुर्बोधनस्य चारक० बहुवो लोहकीर्त्तना
च वैदसत्ताकानां च वर्मपट्ठानां चाक्षपट्ठानां च पुन्ना निकरास्तिष्ठन्ति । तस्य दुर्बोधनस्य चारक० बहुव सूचीनां च दम्भकानां च मुत्तराणां
च पुन्ना निकरास्तिष्ठन्ति । तस्य दुर्बोधनस्य चारक० बहुवः क्षमाणां च विप्पत्तनां च कुट्टराणां च नलच्छेदनाणां च वर्माणां च पुट्ठा
निकरास्तिष्ठन्ति ।

ततः स दुर्बोधनधारकपाठः सिंहबत्तस्य राज्ञो बह्विधोराय पारदारिकाय प्रन्धिमेवकाय राजापद्यशियस्य प्रथमधारकाय शकपातिनस्य

अप्ये० उच्चाणे पाठेति २ आसमुत्त पज्जेति, अप्ये० हृत्पिमुत्त पज्जेति, जाव एलमुत्त पज्जेति । अप्ये० हृद्वा-
मुहे पाठेति, धलघलस्स वग्मावेति २ अप्येगतिपाण तेण चैव ओवीलं दलयति । अप्ये० हृत्यंदुयाहिं वधा
वेइ, अप्ये० पायदुयाहिं, अप्ये० हृदिवधणे करेति, अप्ये० सकोटियमोहियं ए करेति
अप्ये० सकलबंधणे करेति, अप्ये० हृत्यछिण्णए करेति जाव सत्योवाडिण करेति । अप्ये० वेणुलयाहिं य
‘सत्याण य’ णि प्रच्छन्नक्रानाम् । ‘पिप्पसाण य’ णि इत्थं हुरीणाम् । कुठारा नलच्छेदकानि । ‘अणचारण’ चि श्रुण
पारइत्तान् । ‘सदपदे य’ णि पुरात्तान् । ‘अप्येगए’ णि अप्यककान् क्वाभिदधीत्यर्थे । ‘परवेइ’ ति पाययति । ‘अप्येगइयाण तेणं चैव ओवाल
विग्रमपातिनय पत्तकाराव श्रुत्वांश्च पुरवैशांश्च वि, उरणान् पासयति, लोहसम्पेन मुलमुदुवाटयति २ अप्येकस्सिस्तताम पाययति, अप्येकस्सिपु
पाययति, अप्येकान् धीसिद्धं पाययति, अप्येकान् कलकं पाययति, अप्येकान् कारतैर्ल पाययति । अप्येकपा तेनैकामिषेकं करोति । अप्येकानुत्तानान्
पाठयति २ अधमूत्रं पाययति, अप्येकान् हस्तिमूत्रं पाययति । अप्येकानपोमुलान् पाठयति, वल्लवत्तं यमयति २ अप्येकपा
तर्नवावपीठं वापयति । अप्येकान् हस्तान्दुर्बन्धयति, अप्येकान् पादन्तुर्कैः, अप्येकान् हृदिवन्धनान् करोति, अप्येकान् निगडवन्धनान्
करोति, अप्येकान् सक्कोचित्तामोदितान् करोति, अप्येकान् मुरस्सससन्धनान् करोति, अप्येकस्सिस्तताम करोति यावच्छेत्तामोदितान् करोति ।

गाव वायरासीद्वि य दृणावेति । अप्ये० उत्ताणए कारवेति २ लउल छुभावेति २ पुरिसेहि
 कपावेति । अप्ये० ततीद्वि य जाव सुतरज्जूद्वि य हत्येसु य पादेसु य वधावेति, अगहसि उञ्चु
 पेलंग पजेति । अप्ये० असिपचेंद्वि य जाव कलवचीरपचेद्वि य पञ्छाधेने, खारतेंल देणं अमगावेति,
 म्पगतियाण णिडालेसु य अवदूसु य कोपरेसु य जाणूसु य खलुएसु य लाहकीलए य कटसक हराओ य
 मयति' तेनैव शन्तेन भवपीदं शेतारं, मस्तके सस्यारोपणात् ; उपपीढां वा वेदनां 'दलपइ'चि करोति । 'सकोटिबपोटियए'चि सं
 गिगाध सन्नचिवाह्णा मोटिगाध वलिताह्णा इति दन्दोअस्तान् । 'अप्येगाइए इत्यछिण्णए करेइ', इत्थं याक्करणादिदं इइम्म-
 पायच्छिअए, कम्मच्छिअए, एव नक्क-उह जिग्म-सीमच्छिअए" इत्यादि । 'सत्योबादिए'चि बुद्धावगाटिथान् सद्गादिना विदारितान् ।
 म्पेगाइए वेणुवपादि य' इत्थं याक्करणात् "वेत्तलयादि य विचालपारि य" इत्यादि इइम्म । 'उरे सिल दलावेइ' इत्यादि उरमि
 प्येकान् वेणुव्तामिदं यावद् रक्करस्मिदिदं धातवति । अप्येकानुणान् क्करवति, उरसि छित्थं धाप्पति २ कट्टु वेपवति २ पुठ्ठोक्क-
 यति । अप्येकान्स्त्रीभिश्च यावद् सुशब्जुभिश्च हस्तेषु च पादेषु च वन्धयति, अवेटअण्णं कर्कष पायवति । अप्येकानसिपत्रैश्च यावत्
 दम्बनीरपत्रैश्च मच्छादयति, धारतस्सेनाम्बक्कयति । अप्येकेषां नखेसु चावटुस च इपेरेसु च नानुसु च गुस्केसु च बोहकीक्कन् वंसमृत्ताक्काद-
 ५ क्क पोवन् एव वाक्क ।

ददावेति, अलए भजावेति । अप्येगतियाण सुईओ य दमणाणि य हत्यगुलियासु य पायगुलियासु य कोट्टि
 ल्लएहि आमोहावेति २ भूमि कदूयावेति । अप्प० सत्यएहि य जाव नहच्छेदणएहि य अग पच्छावइ । द० मे हे
 य कुंसेहि य उल्लचैम्मेहि य वेढावेति, आयवसि दलयति २ सुक्ख समाणे चढचढस्स उण्याहेति । तते ण से
 पापाणं दापयति, वदुपरि समुदं पुराग्या समुदोमयप्रतिनिचिष्टाभ्यां समुदमुत्कम्पयति—मतीव चलयति ययाअरा
 ग्गिनोऽस्सीनि दल्यन्त इति मान । 'ततीहि य'चि इह यावत्तरणादिदं इवाम्—“वरणाहि य वागरब्बुहि य” इत्यादि । 'अगरंसि'चि
 दूये । 'उत्तूल पोत्तमं'चि अपभिरस उपरिपादस्य कूपजले 'पोत्तमा' कर्पणं 'फज्जे'चि पाययति, खादयतीत्यादि लौकिकी भाषा,
 कारयतीति तु माचार्य । 'अवइहु य'चि कुराटिकासु । 'सलुणसु'चि पादमणिपन्थेषु । 'अलए भंभावे'चि वृश्चिकफण्डकान् शरीरे प्रवे
 नयतीत्यर्थः । 'भूई'चि सूचीः । 'दमणाणि य'चि सूचीप्रायाणि दम्पकारकाणि इस्तास्सुस्मादिषु । 'कोट्टिक्कण'चि सुप्रै- । 'आ
 ओढाये'चि मासोत्थयति प्रवेद्ययतीत्यर्थः । 'भूमि कदूयावे'चि मरुगुलीप्रयेद्वितसूचीकैर्दस्तेभूमिकण्डूयने पहादु'समुत्पद्यत इति कृत्वा
 दापयति, भक्तानि मन्त्रयति । अप्येकेषां सूचीश्च दम्पकानि च दस्तावगुणिषु च मुग्गैरासोदयति २ भूमि कण्डूययति । अ
 प्येकेषां क्षमैव मावद् नलप्पेद्वनैरपाङ्गं पच्छावयति । द० मेव कुंसे श्चार्धचर्मभिरप वेढयति, आसरे वापयति २ शुक्के सति चढचढमुत्पादयति ।

दुज्जोदणे चार० एयकम्मे (द्वं) सुवहु पाव समब्धिणिचा एगतीस वाससताइ परमाउ पालयिता कालमासे माल किचा ल्हीए पुढवीए उक्कोसेण वार्वाससागरोवमादितिएसु नेरइएसु उववण्णे ।

से ण ततो अणतर उव्वट्टिचा इहेव महुराए णयरीए सिरिदामरस रन्नो बहुसिरीए, देवीए कुच्चिसि पुत्तत्ताए उववण्णे । तते ण वंधुसिरी नवण्ह मासाण बहुपाढिपुण्णाण जाव दारग पयाया । तते ण तस्स दारगस्स अम्मापितरो णिव्वत्ते वारसाहे इम एयारुव णामधेज्ज करेति, हाउ ण अम्ह दारगे णदिसेणे नामेण । तते ण से णदिसेणे कु० पचघातीपरिवुहे जाव परिवद्धति । तते ण से णदिसेणे कुमारे उम्मुक्कवालभावे भूमिक्कण्हणं कारयवीति । 'दग्गेरि य'पि दग्मा' समूला । 'कुसेरि य'पि कुआ निर्मूला । 'कु'सि 'कुमारे' । 'अंतरावि य'पि अब-
ततः स दुर्योधनश्चारु० इत्कर्मा ४ सुपहु णपं सयग्गेअत्रिष्ठत वर्षसत्तानि परमायुः पासवित्वा काममासे कासं कृत्वा पच्छा पुम्बिम्बायुत्तरेण धारिअविसागरोपमस्मिदिक्केपु नेरादिक्केणपव्व ।

स ततोऽनन्तरमृद्भूत्येहैव मपुराया नगर्वा अश्वाम्मो राज्ञो बन्धुभियो देव्या कुञ्जो पुत्रतयोपपन्न । ततो बभ्रुभीर्नबसु मासेषु बहुपरिपूर्णेपु बाबद्धारु प्रजाता । ततन्तम्य दारुकायाम्बापितरो निर्बुधे इवञ्छाह इवेमेसद्रूपं नायवेयं कुरुत — मबलस्माकं दारुको नन्दिवेणो नाम्ना ।

विहरति जाव जुवराया जाते यावि होत्या । तते ण से णदिसेणे कुमारे रज्जे य जाव अतेउरे य मुञ्छिते
 (ह) इच्छति सिरिदाम राय जीविताओ ववरोविचा सयमेव रज्जसिरिं कारेमाणे पालेमाण विहारित्तए ।
 तते ण से णदिसेणे कुमारे सिरिदामस्स रण्णो बहूणि अतराणि य छिद्वाणि य विरहाणि य पडिजागरमाणे
 विहरति ।

तते ण से णदिसेणे कुमारे सिरिदामस्स रण्णो अंतर अलममाणे अणण्या कयाह चित्त अलका-
 रियं सदावेति २ एव वयासी—' तुम ण देवाणु० सिरिदामस्स रण्णो सुव्वट्ठाणेंसु सव्वभूमियासु अते

उतः स नन्दिषेणः कुमार पञ्चभात्रीपरिवृष्टो बाबट् परिवर्षते । तत स नन्दिषेणः कुमार उन्मुक्कालमावो विहरति यावत् युक्तरात्रो बाहशब्दा
 व्यभवत् । उतः स नन्दिषेणः कुमारो राज्ञे च बाबवन्तःपुरे च मूर्च्छित ४ इच्छति श्रीवामान राजान जीविताद् व्यपरोप्य स्वयमेव राक्षस
 भिन्नं कारयन् पासवन् विहर्षुम् । उतः स नन्दिषेणः कुमार श्रीवाम्नो राज्ञो मत्तून्बन्तरात्रि च च्छिद्राणि च विरहांश्च प्रतिष्ठागरयन् विहरति ।

उतः स नन्दिषेणः कुमारः श्रीवाम्नो राज्ञेऽन्तसमक्षममानोऽन्यदा कथाचिद्विप्रमासकारिकं सञ्जयसि २ एवमववत् ;—' त्वं देवानुमिय ।

चरे य दिष्णवियारे सिरिदामस्स रण्णो अभिक्खण २ अलकारिय कम्म करेमाणे विहरामि, तण्ण तुमं
 देवाणुप्पियां । सिरिदामस्स रण्णो अलकारियं कम्म करेमाणे गीवाए खुर निवेसेहि, तण्ण अह तुमं
 अद्वरज्जिय करिस्सामि, तुमं अग्गेहिं सद्धि उरालं मेग्गमोगे भुजमाणे विहरिस्समसि । तते ण से चित्त
 अलकारिणं णदिसेणस्स कुमारस्स वयण एयमट्ठं पढिसुणेति । तते ण तस्स चित्तस्स अलकारियस्स इमे
 एयारुत्ते जाव समुप्पज्जित्या-जति ण मम सिरिदामे राया एयमट्ठ आगमंति, ततो ण मम, ण णज्जाति,
 केणइ असुभेणं कुमारंण मारिस्सतिचि कहु मीए ४ जेणेव सिरिदामं राया तणेव उवा० २ सिरिदामं राय

श्रीदामो रात्र सर्वस्थानेषु सर्वमभिक्षु बन्तःपुरे च दणविचार श्रीदामो रात्रोऽभीक्ष्णम् २, आलम्कारिक कर्म कुर्वानो विहरसि, तत् त्वं देवानु
 प्रिय । श्रीदामो रात्र आलम्कारिकं कर्म कुर्वाणो श्रीदामां खुर निवेष्टय, ततोऽह त्वामर्घराशिकं करिष्यामि, त्वमस्माभिः सार्धमुदारगन् भोगान्
 भुञ्जानो विहरिष्यसि । ततः स पित्र आलम्कारिको बन्धुवेषस्य कुमारस्य वचनमेतदर्थकं प्रतिश्रुणोति । सतस्तस्य चित्रस्यालम्कारिकस्यायमेतद्रूपो
 यावत् समुदपपद्यत—यदि मम श्रीदामा रात्रैर्नमर्भयागच्छसि, तदा मम, न ज्ञायते, केनपिदशुभेन कुमारेण मारविष्यसि, इति कृत्वा भीतो यत्रैव

रहस्सिय करयल० जाव एव वयासी;—‘एव खलु सामी ! णदिमेणे कुमारे रज्जे जाव मुळिच्छने (ह) इ-
च्छति तुम्हे जीविताओ ववरोवेत्ता सयमेव रज्जसिंरि कारेमाणे पल्लेमाणे विहरिवर’ । तेने ण से भिरि-
दामे राया चित्तस्स अल्लकारियस्स अतिए एयमट्ठ सोच्चा निसम्म आसुरुत्वे (ह) जाव साइहु णंदितेण
कुमार पुरिसेहिं गेण्हावेति २ एएण विद्वाणेण वज्झ आप्णवेति । त एवं खलु गेत्तमा ! णदिसेणे पुत्ते
जाव विहरति ।’

श्रीशामा राजा तत्रैवोपागच्छति, उपागत्य श्रीशामानं राजान राहस्विकं कृतस्स० यावदेवमवाधीतुः—‘एवं खलु स्वाग्नि ! नन्दिशेषः कुमारो
राभ्ये यावद् मुञ्चिष्ठः १ इच्छति शुष्माग्नीविताद् व्यपरोप्य स्वयमेव राज्ञ्यग्निं कारयन् पालयन् विहर्तुम्’ । ततः स श्रीशामा राजा चित्र
स्वान्नागरिकस्मान्निष्ठे पठमर्षं भुत्वा निष्ठम्पाशुस्त्रः २ यावत् संहृत्य नन्दिशेषं कुमारं पुरुषैर्गार्हपति २ एतेन विधानेन बध्यमाश्रापयति । तदेव
बन्धु मोक्षम् । नन्दिशेषः पुत्रो यावद् विहरति ।’

चरे य दिण्णवियारे सिरिदामस्स रण्णो अभिक्खण २ अलंकारिय कम्म करेमाणे विहरामि, तण्ण तुम
 देवाणुप्पियां ! सिरिदामस्स रण्णो अलंकारिय कम्म करेमाणे गीवाए खुर निवेसेहि, तण्ण अह तुम
 अद्धराज्जिय करिस्सामि, तुम अम्हेहिं सद्धि उरालं भेगमोगे भुजमाणे विहरिस्समसि' । तते ण से चित्त
 अलंकारिपे णदिसेणस्स कुमारस्स वयण एयमट्ठं पढिस्सुणेति । तते ण तस्स चित्तस्स अलंकारियस्स इमे
 एयास्सुत्ते जाव समुप्पज्जित्या—जाते ण मम सिरिदाये राया एयमट्ठ आगमंति, ततो णं मम, ण णज्जति,
 केणइ वसुभेर्ण कुमारंणं मारिस्सतित्ति कहु मीए ४ जेणेव सिरिदामे राया तणेव उवा० २ सिरिदामं राय

श्रीदामो रात्र सर्वस्वानेषु सर्वमधिकारं जन्तुः नरे च वरविचार श्रीदामो रात्रोऽमीकम् २, आलंकारिकं कर्म कुर्वाणो विहरसि, त्वत् त्वं देवानु
 मिव । श्रीदामो रात्र आलंकारिकं कर्म कुर्वाणो श्रीदामो रात्र निवेष्टव, त्वोऽहं स्वामर्षरात्रिष्वहं हरिष्यामि, त्वमस्मामि' सार्धमुवागन्तुं मोगान्
 मुञ्चन्तानो विहरिष्यसि' । उक्तः स पितृ आलंकारिष्वे नन्दिनेष्वस्य कुमारस्व वचनमेतदर्थकं प्रतिश्रुयोति । तस्मैत्य विप्रस्वालंकारिकस्यायमेतद्रूपो
 भावत समुदपपठ—यदि मम श्रीदामा रात्रेनमर्थेनायक्यति, त्वो मम, न ज्ञायते, केनचित्पुत्रेन कुमारेण मारमिष्यसि, इति कृत्वा भीतो ब्रैव

त्त-सासिल्ल सोमिल्ल सूयमुहं सूयदत्त सूयपायं सडियहत्तगुंलिय सडियपायंगुलिय सडितकण्णनासिर्य
 रसियाए य पूण य थिवियिवंत वणमुहकिमित्तुयतपगलत्तपूरुहिर लालापगलंतकण्णणाम अभिस्खण
 २ पूयकवले य रुहिरकवले य किमियकवले य वममाण कट्ठाह कट्टुणाह वीसराह कूत्रमाणं मच्छिया
 चट्टगरपट्टगरेण अण्णिज्जमाणमग्ग पुट्टहट्टाहट्टसीसं दडिस्सट्टवसण स्वंहमल्लस्सट्टवट्टहत्तयगय गेहे २ देह-
 वलियाए विट्ठि कप्पेमाण पासति २ उच्चणीय० जाव अट्ठति, अट्ठापज्जत्तं गेण्हति २ पाटालि० पाटिनि०
 रिप' ति नत्तोदरिकम् । 'भगंदिस्सिये' ति भगन्दरकन्तम् । 'सोसिद्धंति' क्षोफकन्तम् । एतदेव सविशेषमार—'घृग्गुहसूयत्त' ति शुन्नु
 सगूनरत्तं 'थिवियिवत्त' ति अनुकरणद्वन्द्वोऽयम् । 'वणमुहकिमित्तुयतपगलत्तपूरुहिर' ति व्रणमुहानि कुमिपिरुत्तुपयानानि कर्त्तव्यं

मन्तं कुण्डिकं वधेयारिकं भगन्वरिकम् अर्हं कासिकं आसिकं क्षोफकन्तं शुन्नुत्तं शुन्नुत्तं श्रुतपादं श्रुतिसहस्ताङ्गुलिकं श्रुतितपावाङ्गुलिकं श्रुतित
 कर्त्तव्यासिकं रसिकं य पूयेन य विविविवायमानो व्रणमुल्लङ्घ्युत्तुपयमानभगल्लपूरुहिर आत्मप्रगल्भकर्मणासमभीक्ष्णं २ पूयकवलाद्य रुधिर
 कवलाद्य इमिकवलाद्य वयन्तं कट्टानि करुणानि बिस्वराणि कूबन्त मडिकप्रधानसमवेनान्वीयमानमार्गं स्फुटितात्यर्थभीक्ष्णं दण्डिमन्पट्टवसण सण्ड
 मडिकसण्डपट्टहस्तगतं गेहे २ वेदिकभिक्ष्या वृत्तिं कस्सयन्तं पस्सति २ उच्चनीच० यावदट्ठति, यथापमार्त्तं गृह्णाति २ पाटलिपण्णाव् प्रतिनिष्कम्प-

जति न भते । उक्खेवो सत्तमस्स । एवं खलु जम्बू । तेण कालेण तेण समणं पाढलिसडे जगरे ।
 वणसडे उज्झाणे । उवरदेत्ते जक्खे । तत्थ न पाढलिसडे जगरे सिद्धत्थे रापा । तत्थ न पाढलिसडे सागर-
 दत्ते सत्यवाहे होत्था अद्धे । गगदत्ता भारिया । तरस्स न सागरदत्तस्स पुत्ते गगदत्ताए भारियाए अत्तए
 उवरदत्ते नाम दारए होत्था अहीण० । तेण कालेण २ समणस्स भगवओ समोसरय जाव परिसा गता ।
 तेण कालेण २ भगव गोतमे तहेव जणेव पाढलिसडे तेणेव उवा० पाढलिसह जगरं पुरत्थिभिल्लेण दारेण
 अणुणविससि । तत्थ न पासति एग पुरिस कञ्चुल्ल कोटिय दाओयारिय भगदारिय अरिसिल्ल कासि

मय सममे किञ्चिच्छिख्यते । 'मा न मंते' इत्यादिकस्येण सप्तमस्याप्यपनस्य वान्य इति । 'कञ्चुल्ल' इति कण्ठपन्तम् । 'दाओय

इति मवन्त । उपेक्षेण सप्तमस्य । एव खलु जम्बो । तस्मिन् काले तस्मिन् समये पट्टविण्णं नगरम् । वनवण्डमुग्रानम् । उम्बरदत्ते
 दत्त । तत्र पाटीविण्णं नगरे सिद्धार्थे राजा । तत्र पाटीविण्णे सागरदत्त सार्वभाहोऽमववाहयः । गङ्गादत्ता मार्गः । तस्य सागरदत्तस्य पुत्रो
 गङ्गादत्ताया स्यर्वाया आत्मन उम्बरदत्तो नाम दारकोऽमृदहीम० । तस्मिन् काले २ वनवण्तस्य भगवत समवसरणं यावत् परिभट्ट गता ।
 तस्मिन् काले २ मयादान् पौतमस्तुयव नैव पाटीविण्णं तत्रैवापा० पाटीविण्णं जगरे पौरस्सेन दारेणानुभविच्छेत् । तत्र पट्टयत्तेकं पुरुष कञ्चु-

ल्ल सासिल्ल सोमिल्ल सूयमुह सूयदत्तं सूयपाय सडियदत्तगुंलिय सडियपायंगुलिय सडितकण्णनासिर्य
 रसियाए य पूण य थिवियिवंतं वणमुहकिमित्तुयत्तपगतपूरुहरि लालापगलंतकण्णाम अभिक्खण
 २ पूयकवले य रुहरिकवले य किमियकवले य वममाण कट्ठाहं कटुणाह वीसराहं कूत्रमाणं मञ्छिया-
 च्चदगरपहारेण अपिणज्जमाणमगग फुट्टहदाहदसीसं दडिस्सदवसण खंडमल्लस्सदधद्वत्तयगयं गेहे २ देह
 बलियाए वित्तिं कपेमाण पासति २ उच्चणीय० जाव अडति, अहापज्जत्तं गेणहति २ पाडलि० पाढेनि०
 रिय' ति नतोदरिकम् । 'मगदल्लियं' ति मगन्दरबन्धम् । 'सोसिद्धंति' शोफबन्धम् । एतदेव सविसेपमाह—'सूयमुहसूयदत्तं' ति सूयमु
 सगूनस्सं 'पिविपिवंतं' ति अनुकरणशब्दोऽयम् । 'वणमुहकिमित्तुयत्तपगतपूरुहरि' ति प्रणमुहानि कुमिभिरपुयमानानि कर्त्तव्यं

मन्तं शुद्धिकं वक्केवरिकं मगन्दरिकम् अर्थं कासिकं आसिकं शोफिकं शोफबन्धं सूयमुहं सूयदत्तं सूयपायं सडितपवावाङ्गुलिकं सडित
 कर्त्तव्यसिद्धं रसिकं य पूणेन य विविधिविवायमानो मणमुल्लङ्घयुच्चमानपगतपूरुहरि कस्यमगल्लत्तर्त्तनासमभीक्ष्णं २ पूयकवलोऽयं रुधिर
 कवलोऽयं कुमिकवलोऽयं वमन्तं कट्ठानि कल्लानि विस्वराणि कुञ्जन्तं मक्षिकप्रधानसमूहेनान्वीयमानमार्गं स्फुटितात्यर्थंभीषं यणिद्वन्धवत्तन स्सण्ड
 मक्षिकालणपट्टहस्तगतं गेहे २ वेदिरभिक्रिया शुचिं कस्ययन्तं पत्त्यति २ उच्चणीय० जावदटति, यथापमोसं शुद्धति २ पाटलिषण्णाए प्रतिनिष्का

जेणेव समजे भगव० भवपाण आलोपति, भवपाण पढिदसेति २ समणेण अन्मणुण्णाते जाव विलमिव
 धन्नगभूते अप्पाणेण आहारमाहारेह, सजमेणं तवसा अप्पाण भावेमाणे विहरति । तते ण से भगव गोत्तमे

इत्ययमानानि भगवत्सूयवधिराणि च यस्य स तथा वम् । 'लालापगलंवकणनास'ति लालाभि वसेदवन्तुभिः प्रगलन्तौ कर्णौ नासा
 च यस्य स तथा वम् । 'अभिक्कसणं' ति पुनः पुनः । 'कट्ठाइ' ति वसेद्वेदुक्कानि । 'कत्तुणाइ' ति कट्ठोत्सावकानि । 'धीमराइ' ति
 निरुपपञ्चनीनि 'वचनानि' इति गम्यते । 'कूयमाण' ति कूजन्तमव्यक्त मयन्तम्, सेयं प्रयमाव्ययनश्चतुः नवरं देवंबलियाए' ति देहि बलि
 इदस्यापिपानं प्राकृतमेत्याः देवंबलिया टीए देवंबलियाए । 'पाबलि'चि 'पाबलिसंठाओ नगराओ' 'पबिनि'चि "पदि
 निरवमरु"चि दृश्यम् । 'जेण्येव समये भगवं म्मावीरे तेण्येव उवागच्छइ २ गम्मागमयाए पदिक्कम्प' इयापियिक्कां प्रतिक्कामसीत्पर्यः ।
 'मवपाण आलोपर भवपाण पढिदसेइ २ समणेणं भगवया म्मावीरेणं भवंपणुव्वाए' यावत्करणात् "सम्माणे" इति दृश्यम् ।
 विलमिव पक्कगमुर मपाणेणं आहारं आहारेति' मात्तनाऽऽहारमाहारयति; किंयुत सन्निस्थाह-यवपाणयुत नागकन्धो भगवान्, जाद-

अपि ३. वनेव भवणो भगवान्० मवपयवबालोपवदि, भवपाणं पढिदसेति २ अमणेणाम्मगुक्कानो यादुव् विलमिव पक्कगमुर आत्मनाऽऽहारमाहार-

दोत्रापि छट्ठस्वमणपारणगसि पढमाए पोरिसीए जाव पाढलिसढ पगर दाहिणिल्लेणं दुवारेणं अणुप्पवि
 सति, त चेव पुरिस पासति कञ्चुल्लं तहेव जाव सजमे० विहरति । तते ण से गोत्तमे तच्च = पि छट्ठ० तहेव
 जाव पच्चरियमिल्लेण दुवारेण अणुप्पविसमाणे तं चेव पुरिस कञ्चु० पासति । चउत्थं छट्ठ० उचरेण० । इमे
 अञ्जात्थिए ४ समुप्पण्णे—अहो ण इमे पुरिसे पुरा पोरणाण जाव एव वयासी,—‘एव खलु अह भंते !
 छट्ठस्स पारणयसि जाव रियते जेणेव पाढलिसढे तेणेव उवा० २ पाढलिपुत्ते पुरत्थिमिल्लेण दारेणमणु
 ङारस्य रसोपलम्भमार्यमचर्चनात् ; कयंभूतमाहारम्, विसमिद अहंस्पर्धनात् ; नागो हि विलमसंरपृष्ठभात्मान तत्र प्रवेक्षयति, एवं भगवान्
 प्याहारमसंस्तुयन् रसोपलम्भानपेस* समाहारयतीति । ‘दायपि’ द्विरपि द्वितीयां वाराम् । ‘अहगाचम्बेयाए’ च आपुनेदो वैद्यक
 रयति, समयेन त्वसाऽऽत्मानं भावयन् विहरति । उत स भगवान् गौतमो द्वितीयेऽपि षष्ठस्वमणपारणके प्रबभाषां पोरुप्यां यावत् पाटकिण्णं
 नगरे दाहिणात्थेनानुप्रविशति ; तमेव पुरुषं पस्सति कच्चूमन्तं तमेव यावत् संयमेन विहरति । उत स गौतमस्तृतीयेऽपि षष्ठ० तमेव यावत्
 पाद्यात्थेन दारेणानुप्रविशत्येव पुरुषं कच्चू० पस्सति । चतुर्थे० षष्ठ० उचरेण० । जयमाप्पास्मिक्का ४ समुत्पन्न —‘अहो अयं पुरुषः पुरा
 पुराजानां यावेदमवदत्तुः—‘एव तत्त्वहं भवन्त ! षष्ठस्य पारणके यावत् ईरमन् यत्रैव पाटकिण्णं तत्रैवोपा० २ पाटलिपुत्रे पौरस्त्वेन द्वारे

जेणेव समणे भगव० भक्तपाण आलोएति, भक्तपाण पढिदसेति २ समणेण अ०भणुण्णाते जाव बिलमिव
 ध०भगभूते अप्पाणेणं आहारमाहारेह, सजमेणं तवसा अप्पाण भावेमाणे विहरति । तते ण से भगव गोत्तमे

इययमानानि भगवत्सूपरिणामि च यस्य स तथा वम् । 'लालापगलंक्कण्णनास'ति लालाभिः बलेद्वन्तुभिः भगवन्तौ फण्यो नासा
 च यस्य स तथा वम् । 'अमिवत्थं' ति पुनः पुनः । 'कट्ठा' ति बलेद्वद्वेसुकानि । 'कलुणाइ' ति कलुणोत्पादकानि । 'वीसराइ' ति
 निरुपपन्नानीति 'वचनानि' इति गम्यते । 'कूयमाण' ति कुजन्तमप्यवचं यवन्तम्, दोपं प्रयमाप्ययनक्तुः ननरे वेदवलिपाए' ति वेदि बलि
 इत्यस्याभिधानं प्राकृतवैत्याः वेदवलिपा ० । 'पावलि'ति 'पावलिंसद्वज्जो नगराओ' 'पवलि'ति 'पवि
 निवाजुम्'ति इत्यम् । "जेणेव समणे मगव म्मावीरे तेप्पेव वचागच्छइ २ मग्ग्यागमगाए पविकम्भइ" इर्यापयिकी प्रतिक्रामवीत्यर्थः ।
 'मक्कगणं आलोए' भक्तपाण पढिदसेइ २ समणेणं भगवया म्मावीरेणं भूणपणुब्बाए' यावत्करणात् "समाणे" इति इवयम् ।
 विक्कविच पक्कणमूए भग्गणेणं आहारं माहारेति' आत्मनाऽऽहारमाहारवदि; किंभूत' सन्निस्त्याह—यक्कगमूत' नागंक्कस्यो भगवान्, आ-

वदि २ जेणेव भगवो मगवाइ० भक्तपाणमाओपवदि, मक्कमाणं पवियरत्तेसि २ अमवेमान्मनुवाओ याइव् विक्कमिच पक्कगमूत आत्मनाऽऽहारमाहा

दोक्षपि छट्कस्वमणपारणगसि पढमाथ पोरिसीए जाव पाढलिसढ णगर दाहिणिल्लेणं दुवारेणं अणुण्यवि
 सति; त चेव पुरिस पासति कब्धुल्ल तहेव जाव सजमे० विहरति । तते ण से गोतमे तच्च = पि छट्ठ० तहेव
 जाव पच्चत्थिमिल्लेण दुवारेण अणुण्यविसमाणे त चेव पुरिस कब्धु० पासति । चउत्थं छट्ठ० उत्तरेण० । इमे
 अन्धात्थिए ४ समुप्पण्णे—अहो ण इमे पुरिसे पुरा पोराणाण जाव एव वयासी;—‘एव खलु अह भते ।
 छट्ठस्स पारणयसि जाव रियते जेणेव पाढलिसढे तेणेव उवा० २ पाढलिपुत्ते पुरत्थिमिल्लेण दारेणमणु-
 हारस्य रसोपलम्मार्यमर्चनेनात्; कयंभूवमाहारम्, विल्लपिच मसंस्पर्धनात् ; नागो हि विल्लमसंस्पृशन्नात्मानं तत्र प्रवेशयति, एवं भगवान्
 व्याहारमसंस्पृशन् रसोपलम्भानपेस’ समाहारयतीति । ‘दास्यपि’ द्विरपि द्वितीयां वाराम् । ‘अहंगाउष्वेपपाहए’ चि मायुवेदो वैषक

रयति, संयमेन तपसाऽऽप्रमानं भावयन् विहरति । ततः स भगवान् गौतमो द्वितीयेऽपि षष्ठश्चमणपारणके प्रब्रमावा पौरुष्यां भावत् पाटलिपण्डे
 ममरे दाक्षिणात्येनानुप्रविशति; तमेव पुरुष पश्यति कच्छूमन्तं तत्रैव भावत् सममेन विहरति । ततः स गौतमस्तृतीयेऽपि षष्ठ० तत्रैव भावत्
 पाश्चात्येन दारेणानुगविदल्यमेव पुरुषं कच्छू० पश्यति । चतुर्थे० षष्ठ० उत्तरेण० । अयमाध्यात्मिकाः ४ समुत्पल — ‘अहो अयं पुरुषः पुरा
 पुरावानी यावदेवमवदत्—‘एव सत्त्वह भदन्त । षष्ठस्य पारणके भावत् ईरयन् यत्रैव पाटलिपण्डे तत्रैवोपा० २ पाटलिपुत्रे पौरस्त्येन द्वारे

मिग-ससय-गौ-महिसमंसाह, अय्ये० तिचिरमसाह चट्टक लावक-कवोत-कुक्कुट मयूर०, अण्णेसि च बहुण
जलयर-थलयर-सहयरमादीणं मंसाह उवदिसति । अप्पणावि य णं से घण्णत्तरी वेब्बे तेहिं बहुहिं मच्छ-
नार्ये, इष्टन्त्यनिमिषानो व्याधीनापुपद्यमनार्ये चेति १ 'सक्काले' चि खलाकाया' कर्म खासायस्स तन्त्रमपि खासाक्यम् ।
वदि कर्म्मन्तुगतानां रोगाणां भ्रम्यपवदनादिसंभितानापुपद्यमनार्ये २ 'सहसरे' चि श्वस्स इत्या इन्नसुद्धार इत्यर्थे श्वस्यइत्या,
तत्त्वविपादक द्वाद्यं द्वात्पइत्यमिति ३ काये 'चिगिच्छ' चि कायस्स ज्वरादिरोगप्रत्यक्षरीरस्य चिकित्सा रोगप्रतिक्रिया यथाभिधीयते
तत् कायचिकित्सेषु; तत्तन्त्रं हि मद्याहसमाभिधानां क्वरावीसारावीनां ज्वमनार्यमिति ४ 'अगोले' चि विपविधावक्रियाधिपायकं मद्-
गोमगदतन्त्रम्; वदि सर्पकीटसूताद्यद्विपविनाधार्यम्, निविचयिसंयोगोपज्वमनार्ये चेति ५ 'भूयविक्ख' चि भूतानां निग्रहायां विद्या, सा
हि देवासुरगन्धर्वपक्षराससापुपद्यपेत्तसां दान्तिकर्मवडिकरणादिविधैर्योपश्वमनार्यम् ६ रसोऽमृतसस्तस्पायन माप्ति रसायनम्, तदि
वय-स्पायनम्, आयुर्वेदाकरम्, रोगापरहरणसमर्थं च; तद्विषयायकं तन्त्रमपि रसायनम् ७ 'बाभीकरणे' चि अवाजिनो बाजिन करण

वति, अय्ये० कच्छपमां, अय्ये० ग्राहमां०, अय्ये० मकरमां०, अय्ये० सुसुमारमां०, अय्ये० अजमांसानि, एवमेव-गावव शृङ्गर-मृग सशृङ्ग-गो महिष-
मांसानि, अय्ये० तिथिरिमांशानि वर्तक-अय्यक-कपोत-कुर्कुट-मयूर०, अय्ये० च बहुना कच्छपर-स्वच्छपर-सज्जरादानां मांसान्युपविक्षति । आत्मनापि

मसेहि य जाव मयूरमसेहि य, अण्णेहि य वद्धहि जलयर-यलयर-सहयरमसेहि य मच्छरसेहि य जाव
 मयूररसेहि य सेल्लेहि तालिणहि मज्झिणहि य सुरं च (पुं) आसाएमाणे (द्वे) विहरति । तते ण से
 बानीकरण शुद्धरर्पनेनाश्वसेव करणमित्यर्थ ; त्वमिषायक द्वात्रिं हि भस्सीणचिदुच्छरेत्तामाप्यायनमसादोपमनननिमित्तं प्रार्पण
 नार्पे चेति ८ । 'सिनहस्ये' चि आरोग्यकरहस्त । 'सुहरस्ये' चि शुभहस्त प्रशस्तकरः, सुखदेहुरतो वा 'लहुइस्ये' चि दसहस्त । 'रर्दि
 सर' इत्यत्र यावत्करणात् "तस्मै नारदविष-कोट्टविष सेहि" चि इत्यम् । 'दुव्वलण य' चि कुञ्चानां इनिबलानां वा 'गिसाणाण'
 चि क्षीणाणां शोकमनितपीडानामित्यर्थ । 'वाडियाण' चि व्याधिभिरस्यायी, शृष्टादिकम् स सनातो येषां ते व्याधिता ; बाधिता वा
 उष्णादिभिरभिभूता, अवस्तोपाम् । 'रोगियाणं' चि सनातास्यरस्यायिज्वरादिदोषाणाम् । केषामेवंविधानामित्याह- 'सणाणाण य' चि
 सस्तामिनाम् । 'मणाणाण य' चि नि 'स्वामिनाम् । 'समणाण य' चि गैरिकादीनाम् । 'मिक्खुयाण य' चि तदन्येषाम् । 'करोडियाण
 य' चि क्वाण्डिकानाम् । 'आटराण य' चि चिकित्साया मविषयभूतानाम् । 'अप्पेगइयाण मच्छमंसाइ तवदिसइ' इत्येतस्य वाक्य-
 स्यानुसारेणाप्रेतवाक्यानि उद्घाति । मत्स्या, कच्छपा, माहा, मकरा, सुंसुपारा, भजा, एलका, रोझा, शूकरा, सुगा, शम्भका, गाव,
 च स पञ्चन्तरिपैच्छर्गैर्बहुभिर्मत्स्यमासिष्य यावद् मयूरमासिष्य, अन्येष बहुमिर्बकचर पञ्चनर-सचरमासिष्य, मत्सरसैष्य यावद् मयूरसैष्य पञ्चैस्त

घण्णत्तरी वेजे एयकम्म (६) सुवहु पावकम्म समज्जिणिच्चा बचीस वाससँताइ परमाउ पालैयित्ता कालदामे काल किच्चा छडीए पुढवीए उक्कोसेण बावीससागरोवमाऊ उववण्णे ।

तते ण सा गगदत्ता भारिया जाव णिद्रुया यावि होत्या । जाता जाता दारगा विणिधायमावज्जति । तते ण तीसे गगदत्ताए सत्यवाहीए अणया कयोति पुन्वरचावरचकुंडुवजागरियाए जागरमाणीए अयेमेयारुवे अज्झत्थिए ४ समुपण्णे—एवं सुलुअहं सागरदत्तेण सत्यवाहेण सद्धिं बहूहं वासाइ उरालाइ माणु स्मगाइ भोगभोगाइ भुंजमाणी विहरामि, णो चेव ण अह दारगा वा दारियं वा पयामि, तं घण्णाओ ण ताओ नित्तमैहम्भ मुरा च ५ आत्साइबन् ४ बिहरति । उत स भन्वन्ठरिँषेप पत्तरकर्मो ४ सुवहु पापकर्म, समज्जं द्वाविस्सतं बर्बत्तलानि परमासुः पाब्बयित्वा ब्राह्मणे केवळं, इत्या बहुषां पुबिम्मामुत्कर्णेव द्वाविस्सतिसागरोपमायुस्सपप्प ।

उतः सा गगदत्ता मार्या यावत् निर्दुत्ता चाप्यभवत् । माता जाता दारक्य विनिपातमापचन्ते । सत्तत्तत्ता गगदत्ताया सार्वबाबा अनपदा इत्यादिन् पूर्वत्रात्रापरतात्रकुटुम्बबागर्ण्या आप्त्या जयमेतद्रूप आध्यात्मिकः ४ समुत्पन्न — एवं स्वस्मिन् सागरदत्तेन सार्वबाहेन सार्वं बहूनि वर्षाण्यु द्वागन् मानुष्यकान् मोषमोगान् मुञ्जाना बिहरामि, नो चेवाहं दारकं वा दारिस्त्रं वा मज्जये, तद् भन्वास्ता भन्वाः समुप्या कृतार्था कृतक-

अमयाओ सपुणाओ कयत्याओ कयलक्खणाओ, सुलद्धे ण तासिं अमयाण माणुस्सए जम्मजीवि
 यफ्फले, जासिं मण्णे नियगकुञ्चित्तसभूयाइं यणदुब्बलुद्धगाइं महुरसमुल्लावगाइं मम्मणपयपियाइ यणमूला क-
 वस्सदेसभाग अतिसरमायगाइ मुद्धगाइं, पुणो य कोमलकमलोवमेहिं हत्येहिं गेण्हऊण उळ्ळंगानेवेसियाइ
 दिति समुल्लावए सुमहुरे पुणो मज्जुलप्यभणिते । अहं ण अवण्णा अपुण्णा अकयपुण्णा एत्तो एक्क
 तरमवि न पचा । तं सेयं खलु मम कल्लं जाव जलत्ते सागरदत्त सत्यवाह आपुञ्छिचा सुबहु पुष्पवत्थ
 गधमल्लालकार गहाय बहूहिं भित्तणेतिणियगसयणसंबंधिपरिजणमहिं सद्धिं पाटलिसद्धाओ णग
 वरिपाः, विचिराः धर्तकाः, सावकाः, कपोताः, कुक्कुटाः, पयूरा' प्रतीताः । 'पप्पे' पि महेमेवं मन्ये । 'नियगकुञ्चित्तसभूयाइं' वि
 कृताः, सुलुब्धं तासामम्भानां मानुज्यकं अन्तर्भीवितकम्भं, वासां मन्त्र निबद्धास्त्रिमूलानि स्रानुगुणलुब्धानि मधुरसमुल्लावकानि मन्मनप्रत्रस्त्रि
 तानि स्तनमूला ६३ देशमागमत्तिरन्ति मुग्धानि, पुनश्च कोमलकमलेपमाग्यां हस्ताभ्यां गृहीत्वोत्सर्गनिवेष्टितानि वदति समुल्लावकान् सुम
 भुरान् पुन पुनर्मेम्भुल्लमभिविद्वान् । अहमधन्वाऽपुष्पाञ्जलपुष्पैरुपमेकतरमपि न प्राप्ता । एव मेवः स्तल मम कस्मै वाक्यञ्चकति सागरवत्
 सार्धशतमापृच्छप सुबहु पुष्पवत्सम्यमास्वात्कृत्वा गृहीत्वा बहुभिर्मित्रश्रीणिनिबद्धस्वचसंबन्धिपरिबनमहिंकाभिः सार्धं पाटलिपण्डाद् नगरात्

राओ पडिणिस्वामिना, वहिया जेणेव उवरदत्तस्स जक्खस्स जक्खस्स उवागच्छिता, तत्थ णं
 उवरदत्तस्स जक्खस्स महरिह पुण्णवण करेत्ता जाणुपादयडियाए उववाहत्तए;—‘जति ण अह देवाणु
 षिया ! दारग वा दोरिय वा पयामि, ता ण अह तुम्म जाय च दाय च भाग च अक्खयणिहिं च अणुव
 इदस्सामि’त्ति कट्ठु ओवोहय उवांइणित्तए । एव सपेहेति २ कल्ल जाव जलते जेणेव सागरदत्ते सत्यवाहे
 तेणेव उवागच्छति २ सागरदत्त सत्यवाह एव वयोसी, ‘एव सल्लु अह देवाणु० तुम्हेहिं सद्धि जावन पत्ता, त
 निवारयानीन्धरं दानदुत्ते तुम्हानि यानि तवा, मधुत्तसमुत्थापकानि पम्पन्ममस्सितानि, स्तनमुत्तात् कसोवेत्तयागममि
 सानि सुग्गहानीति । पुनश्च कोपक यत्तु इमत्त वेनोपया योस्से तवा ताम्यां इत्ताम्यां सुहीत्वा उत्तस्सुगनिवेद्धितानि ददति स्समु
 त्त्वरत्तान् पयुरान् ददयत्त पुन पुनर्मसुलभमणितान्—मच्छुत्तानि कोपल्लानि प्रमणितानि भजनारम्मान् येषु ते तया तान् । ‘अपुण्ण’ प्पि
 द्दिनिच्छम्भ, इदिंईसोप्परत्तस्स यत्तस्स यत्तायत्तनं त्त्वेवोपागत्तस्स, उवोप्परत्तस्स यत्तस्स म्हाई पुप्प्यावेनं इत्ता, जानुपादपत्तित्तोपकावित्तुयु—
 ‘ददई देवदुत्तिय ! दारकं वा दारिकं ! वा प्रदन्ने, तदाइं तुम्हे यायं च दारं च मार्गं चावयामि । इति इत्तलोपकावित्तुयु
 दारित्तुयु । इदे उमेवते २ कम्मं दावउम्भत्ति यत्तेव सागरदत्तः सार्वबाहस्तवैवोपागच्छति २ सागरदत्तं सार्वबाहस्तवैवोपागच्छति—एवम्

इच्छामि न देवानु० तुभेहि अन्भणुणाता जाव उवाहमिचए' । तते ण से सागरदत्ते गंगदत्तं भारिय एव
 वयांसि;—' ममपि य ण देवानुप्पिए ! सचेव मणोरहे—कह ण तुम दारग वा दारिय वा पयाएज्जासि' ।
 गगदत्त भारिय एयमह अणुजाणेति ।

तते ण सा गगदत्ता भारिया सागरदत्तसत्थवाहेण एतमहं अन्भणुणाता समाणी सुवहु पुप्फं मित्तं
 माहिलाहिं सद्धिं सातो गिहातो पढिणिकसमति २ पाढलिसंढ णैगर मज्झमज्झेण निगगच्छह २ जेणेव
 मणियमानुष्णा, यतः 'अक्यपुष्ण' णि भवित्तुष्णा, भयवा 'मपुप्फ' णि मपूर्णा, अपूर्णमनोरयत्वात् । 'एवो' त्रि एतेषा बालकचेष्टितानाम्,
 'एगयरमणि' एकलगमपि अम्यतरदपीति । 'कल्ल' इत्यत्र वारदरभात् 'पाठप्पमायाए रयणीए कुस्तुप्पल्लकमलकोमलुभिर्मल्लिए भरपंड

देवानु० पुप्फमिः साय भावद् न प्राप्ता, तद्विच्छामि देवानु० पुप्फामिरम्भनुज्ञाया यादुपयाचितुम् । ततः स सागरवणे गङ्गवर्णा मायमिबमव
 दत्तः—'ममापि च देवानुमित्रे । स एव मनोरथः,—कथं त्व वारकं वा दारिकं वा प्रवृत्तिव्यसि' । गङ्गवर्णा मायमित्त्वर्धमनुवानाति ।

ततः सा गंगदत्ता भार्या सागरदत्तसार्धवाहेनमर्धमम्यनुज्ञाया सती सुबहु पुप्फं मित्रं मद्विस्त्राभि सार्धं स्वस्माद् गृहात् प्रवृत्तिव्यसामसि

पुस्वरिणीए तीरे तेणेव उवागच्छति २ पुस्वरिणीए तीरे सुबहु पुष्पवत्यगधमल्लालंकारं उवेनि २ पुस्वरिणी ओगाहेति २ जलमञ्जण करेति, जलकिङ्क करेति २ ण्हाया कयकोउयमगला उल्लपटसाडिया पुस्वरिणीए पञ्चुचराति २ त पुष्प० गेण्हाति २ जेणेव उवरदचस्स जक्खस्स जक्खायतणे तेणेव उवा० उवरदचस्स जक्खस्स आलोए पणाम करेति २ लोमइत्य परामुसाति, उंवरदत्तं जक्ख लोमइत्यएणं पम-ज्जति २ दगधाराए अन्मुक्खेति २ पम्हल० गायलढीओ लुहेति २ सयाइ वत्याइ परिहेति, महारिइ रे पपाए” इत्यादि इत्थम् “उदिप सइत्तरस्सिस्मि दिणपरे बल्लंते” इत्येतदन्तम् ; तत्र प्रादुःप्रमातायां प्रकाशनमात्तायाम्, पुत्तलं विहसितं यदुत्पलं पद्मं तस्य, क्रमसस्य च हरिणस्य क्रमेणयक्रडोरं उन्मीलितं दत्तानां नयनयोओन्मेयो यद्गु त्वं तथा, तत्र, क्षेत्रं २ पाटञ्जिण्णद् नगराद् मध्यमन्वेन निर्गच्छति, यत्रैव पुष्करिण्यास्तीर तत्रैवोपागच्छति २ पुष्करिण्यास्तीरे सुबहु पुष्पवत्यगधमल्लालंकारं स्थापयति २ पुष्करिणीमवगात्रते २ चक्रमञ्जनं करोति, जलझीरु करोति २ स्नातुं कृतवैतुङ्कमत्थम् उर्ध्वपट्टाटिका पुष्करिण्या प्रत्यवतरति २ सं पुष्प० शुक्लाति २ यत्रैवोप्परपत्त बधस यक्षावतेन तत्रैवोपा० २ उप्परपत्त बधसाकोडे प्रणामं करोति, कोमइत्तं परामुच्छति, उप्परपत्तं

पुञ्जारुहण वत्यारुहण मल्लारुहण गंधारुहण चुण्णारुहण करेति २ ध्रुव ऋहति जाणुपायपट्टिया एव वुं
जति ण अह देवाणुं दारगं वा दारिग वा पयामि तो ण जाव उवाइणाति २ जामेव दिस पाउन्भूता
तामेव दिस पट्टिगता ।

तते ण से घणत्तरी वेज्जे ततो णरगाओ अणत्तर उव्वाट्टिचा इहेव पाटलिसडे णगरे गगदत्ताए भारि
याए कुञ्चिसि पुत्तत्ताए उववण्णे । तते णं तीसे गगदत्ताए भारियाए तिण्ह मासाण बहुपट्टिपुण्णाण
अकम् । आष व' सि याग पूआं यात्रां वा । दाप च दानम् । 'माप च' सामस्यांसम् । 'अवखयणिदि च' चि देवमाण्डागारम् ।
'अणुवहिस्तामि' चि इदि नेप्पामि । 'इति इट्ठु' एव इत्त्वा । 'उवायं' ति उपयाचितम् । 'उवाइणिपए' चि उपयाचितमिति । 'कय

यधं सोमहस्तेन ममाहि २ वक्कभारवाऽम्मुकति २ पक्कमळं गात्रवध्दी रुक्खवसि २ स्वानि वक्काणि परिवपाति, महाई पुप्पारोदनं वक्कारोहणं
मास्वारोहण गंधारोहणं भूर्जारोहणं धरोति २ एव वट्टति; आनुपावपतिववमवार्दीवु—वपह देवानुं वारक वा वारिका वा मक्कन्ये वतो यामनु
ववाचति २ मत्ता एव विस्रः प्रादुर्भूता तत्ता एव विस्रः प्रतिगता ।

सठः स धन्वन्तरिर्वैद्यस्ततो नरकावनन्तरमुदृष्ट्वेहेव पाटलिवण्डे नगरे गंगदण्वा भार्यायाः कुक्षौ पुत्रतथोपपन्नः । ततस्तस्या गंगवत्तया

अयमेयारूवे दोहले पाठभूते-घण्णाओ ण ताओ जाव फले० जाओ ण विउलं असण (हं) उवक्ख
डावोति २ वड्ढहिं भित्त० जाव परिवुडाओ त विउलं असण ४ सुर च (फुं) पुप्फ० जाव गहाय पाढ
लिसंड नगर मज्झमज्जेण पडिनि० जेणेव पुक्खरिणी तेणेव उवा० २ पुक्खरिणी ओगाहति, पद्याया जाव
० पायाच्छिन्नाओ त विउल असण (हं) बड्ढहिं भित्तनाति० सद्धि आसादेति (हं) दोहल विणेति । एव
सपेहेति २ कल्ल जाव जलते जेणेव सागरदत्ते सत्यवाहे तेणेव उवा० सागरदत्त सत्यवाह एव वयासि;
'धन्नाओ ण ताओ जाव विणेति, त इच्छामि णं जाव विणिच्चं' । तते णं से सागरदत्ते सत्यवाहे गगद

मार्गमात्रिणु माभेपु बहुपरिपूर्णेवबसेतद्रूपो वीहवः प्रादुर्भूतः ।- धन्यास्तो योवत् फले० मा विपुलमधनं १ तपस्कारयन्ति २ बहुभिर्भित्त्वा
यावत् परिबृवास्तद् विपुलमधनं १ सुरां च ५ पुत्र्य० यावत् गृहीत्वा शट्छिषण्ढाव् नगराद् मध्यमधनेन प्रतिनि० यत्रैव पुष्करिणी सत्रैवोपा०
पुष्करिणीयवगाहन्ते, त्नात्वा यावत् ० प्रायश्चितास्तद् विपुलमधनं १ बहुभिर्भित्त्वाति० सार्धमास्वायन्ति १ वोह्वं विनयन्ति । एवं सुप्रेक्षते न
इत्य यावज्जन्मति यत्रैव सागरदहः सार्धबाहस्तत्रैवोपा० २ सागरदहः सार्धबाहमेवमवादीतुः ।- धन्यास्त्य यावत् विनयन्ति, सद्विच्छामि यावत्

चाए भारियाए एयमठ्ठ अणुजाणेति । तते ण सा गगदत्ता सागरदत्तेण सत्यवाहेणं अन्भणुण्णाया स-
 माणी विउल असण (हं) उवक्खवावेति २ तं विउल असण (हं) सुर च सुवहु पुप्फं परिगेण्हावेति २
 बहुहि जाव ग्हाया कयं जेणेव उवरदत्तजक्खायणे जावं घुवं दहति २ जेणेव पुक्खरिणी तेणेव
 उवागता । तत ण ताउ भित्तं जाव महिलाओ गगदत्त सत्यं सञ्वालकारभूसिय करोति । तते ण सा
 गगदत्ता ताहिं भित्तं अण्णाहि य बहुहि णगरमहिलाहिं साद्धिं त विउल असण (हं) सुर चं ६ आसा-
 एमाणी दोहल विणेति २ जामेव दिस पाउन्भूता तामेव दिस पडिगता । तते ण सा गगदत्ता भारिया

विनेतुम् । तउ स सागरदत्तं सार्वबाहो गंगदत्ताया मार्ग्या एनमर्भमनुजानाति । तउ सा गंगदत्ता सागरदत्तेन सार्वबाहेनाभ्यनुज्ञाया सती
 विपुलमस्रवं ४ उपस्कारयति २ तद् विपुलमस्रवं ४ सुरां च सुबहु पुप्यं परिग्राहयति २ बहुभिर्याद स्नाया कृतं यत्रैवोन्वरदत्तस्यामस्रं
 नावद् पूर्वं दहति २ यत्रैव पुष्करिणी तत्रैवोपागता । तउत्ता मित्तं यावद् मदिसा गङ्गदत्तां सार्वं सर्वात्मकारमृष्टिं कुर्वन्ति । तउ सा गङ्ग-
 दत्ता ताभिर्मित्तं ० अन्यमिष्य बहुभिरनर्गरमदिसमिः सार्वं तद् विपुलमस्रं ४ सुरां च ६ आस्वादयन्ती वोहव विनयति २ यस्या एव दिव

पंचदोहला (फुँ) त गन्ध सुह सुहेणं परिवहति । तते ण सा गगदत्ता णवण्हं मासाणं जाव पयाया । ठिह्णं
 जाव नामे—जम्हा णं अम्ह इमे दारैण उवरदत्तस्स जक्खस्स उवाइयलद्धए, त होउ णं दारैण उवरदत्तं नामेण ।
 तते ण से उवरदत्ते दारण पचधातीपरिगह्तिते परिवद्धति । तत ण से सागरदत्ते सत्यवाहे जहा विजय
 मिचे जाव कालमामे काल किच्चा० । गगदत्तावि । उवरदत्तेवि निच्छेहे जहा उज्झियए । तते ण तस्स
 उवरदत्तस्स अणया कय्याइ सरिरासि जमगसमगमेव सोलस रोगायका पाउब्भूया, त जहा—मासे, स्वा

प्रादुर्भूता इमेव विंशं प्रतिगता । ततः स्य योगदत्ता भार्या प्राप्तोद्भवा ४ तं गर्भं सुखं सुखेन परिवहति । ततः सा गगदत्ता नवसु मासेषु यावत्
 प्रजान्ता । स्मिति० यावत् नाप—यस्यादस्माकमव दारक उन्मरवत्सल बक्षसोयमाचितकम्भः, तद्भक्तु दारक उन्मरवत्सो नाम्नी । ततः स उन्म
 रवत्सो दारक पञ्चभाद्रापरिपूरितः परिवर्षित । ततः स सागरदत्तः सार्वबाहो यथा विजयपित्तो यावत् काष्णमासे कासं कृत्वा० । गगदत्तापि ।
 उन्मरवत्सोऽपि निष्कासितो बध्निर्ज्वरकः । ततस्तत्सोन्मरवत्सलान्यदा कदापिच्छरीरे युगपदेव बोद्धय रोगान्तराः प्रादुर्भूता, तद्यथा—धासः,

से, जाव काढे ! तते ण से उवरदत्ते दारए सोलसहि रोगायकेहि अभिमूते समाने सडियहत्थ० जाव विहरति । एव खलु गोतमा ! उवरदत्ते दारए पुरा जाव विहरति ।'

‘उवरदत्त दारए कालमासे काल किञ्चा कहि गळिहति ? कहि उववज्जिहति ?’ ‘गोतमा ! उवरदत्ते दारए वावचरि वासाइ परमाउ पालयिचा कालमासे काल किञ्चा इमीसे रेयणपभाए णेरइय

खोउयपगत’सि खेतुलानि मपीपुण्ड्रादीनि, मंगलानि दण्यसत्तादीनि । ‘उल्लापदसादिय’सि पटः माधरणम् । श्राष्टको निवसनम् । ‘पग्गल’सि

कासि, मावए कुळः । ततः स उम्भरवणे दारकः गोहसमी रोगान्तरेरिमूत सन् छटित्तरत्त० मावद् विहरति । ‘एव खलु गीतम । उम्भरवणे दारकः पुरा मावद् विहरति ।’

‘उम्भरवणे दारकः कालमासे कामं कुरवा कुत्र गमिष्यति । कुवोपपत्त्ये ?’ ‘गीतम । उम्भरवणे दारके द्वाससधि वर्षाणि परमायु पाळ-

ताण उववण्णे० ससारो तदेव पुढवी । ततो हत्तिणाउरे णगरे कुन्कुहत्ताए पन्वायाहिति । जायमेत्ते चेव
गाढिल्लवीहिते तत्येव हत्तिणाउरे सेट्ठी० बोही० सोहम्मे० महाविदेहे० सिन्हाहिति । णिक्खेवो ।

॥ सत्तम अज्जसयण सैमत्तं ॥

“पग्गस्समुकुपत्तास्मापक्कासाएपाए गायज्जोउ चूरइ”पि अहम्मम्प । ‘पवे व’पि “पवे वयासी” इत्यर्थः ।

अ सममाध्यपनस्विराण् ॥

यित्वा क्काममासे क्कत्तं क्कत्ताउत्ता रत्तममावा नैरविक्कववोपक्का० संसाराउत्तवैव छुविही । ठठो हत्तिमापुरे नगरे कुन्कुहत्ता पत्तायास्समदि । काउ-
पाउ एव गाढिल्लवत्ताउत्तव हत्तिमापुरे मेठ्ठी० गोविः० सौवर्मे० महाविदेहे० सेस्सवसि । निक्खेय ।

॥ सत्तममध्यपनं समाप्सम् ॥

जति नं भंते !० अट्टमस्स उक्खेवो । एव खलु जम्बू ! तेणं कालेण २ सोरियपुरेणगर । सोरियवर्द्धिसग
उज्जाण । सोरिय जक्खो । सोरियदत्ते राया । तस्स नं सोरियपुरस्स नगरस्स बहिया उत्तरपुरत्थिमे दि-
सीभाए एत्थ न एगे मच्छवपाढए होत्था । तत्थ न समुद्दत्ते नाम मच्छ्वे परिवसति अहम्मि ए जाव दु-
प्पडियाणद । तस्स नं समुद्दत्तस्स समुद्दत्ता भारिया होत्था अहीण० । तस्स न समुद्दत्तस्स मच्छवस्स
पुत्ते समुद्दत्ताए भारियाए अत्तए सोरियदत्ते नाम दारए होत्था अहीण० । तेण कालेण २ सग्गी समो
सट्ठे जाव गया । तेण कालेण २ जेठ्ठे जाव सोरियपुरेणगरे उच्चनीय० अहापज्जत्त समुदाण गहाय सोरि-
अगहमे किंचिट्ठिरूपे । 'यच्छंवि'पि पत्तस्यवन्त्य ।

यदि भवन्त !० अहमस्वोपदेशः । एवं सतु जम्भो ! तस्मिन् काले २ शौरिकपुरं नगरम् । शौरिक्यवर्तसम्भूतानम् । शौरिको यक्षः ।
 शौरिकदशो राजा । तस्माच्छौरिकपुराजगताष्टद्विरुस्वरपीरस्तये दिग्भ्योऽत्रैको मत्स्यबन्धपाटकेऽभवत् । तत्र समुद्रवणे नाम मत्स्यबन्ध परिवसत्य
 बर्हिद्वो बाबठ दुष्मस्थानन्द । तस्य समुद्रवस्य समुद्रवरा भार्याऽभवद्वहीनः । तस्य समुद्रवस्य मत्स्यबन्धस्य पुत्र समुद्रवराया भार्याया
 नाम्नाः शौरिकदशो नाम वारकोऽभवद्वहीनः । तस्मिन् काले २ स्वामी समवच्छता यावद् गता । तस्मिन् काले २ ज्येष्ठो यावच्छौरिकपुरे नगरे
 १ जगज्जम्भठ विव एव । २ उ इत्या ।

यपुराओ नगराओ पढिनिक्खमति २ तस्स मच्छंघपाढगस्स अदूरसामेतेण' वीर्ययमाणे महतिमहालि
 याए मणुस्सपरिसाए मज्झगय एगं पुरिस सुक्खं सुक्खं गिम्मस अट्टिचम्मावणद्ध किडिकिडियाभूय
 णीलसाहगनियय मच्छकटएण गलए अणुलग्गेण कडाह कलुणाह वीसराह उक्कवमाण अभिक्ख
 ण २ पूयक्खले य रुहिरक्खले य किमिक्खले य वममाण पासति २ इमे अज्झात्थिए ४ पुरा जाव विह-
 रति । एव संपेहति २ जेणेव समणे भगव० जाव पुव्वभवपुब्बा जाव वागरणं—

'एव खलु गेत्तमा ! तेण कालेण २ इहेव जेनुहीवि दीवे भारहे वासे णदिपुरे णाम णगरे होत्या । मित्ते
 उक्कनीच० बजाएमांस मेहए गृहीत्वा क्षौरिकपुराद नगरात् मत्तिनिष्कामति २ तस्य मत्स्यबन्धपाटकन्यावूरासने स्मत्तिजत्रन् महाविमहत्ता
 मनुष्यपरिवदि मज्झगतमेक पुल्ल शुष्क बुमुच्चितं निर्मासमस्त्रिचर्मोदनदं भ्रित्तिभ्रित्तिक्कामृतं नीलछाटक्कनिवासित मत्स्यकण्टकेन गलेऽनुत्तरेण
 कट्टानि कट्टयानि विम्वराप्सुक्कन्तमेहीस्य २ पूवक्ककोस्य स्फिरक्ककोस्य इमिक्ककोस्य वमन्तं पश्यति २ बज्जमाग्गास्मिक्कः ४ पुरा यावद्
 विहरति । एव सेमेक्कते २ बजेव बमज्जो गगवान् वासत् पूवमेवपुब्बा यावद् व्याकरययम्—

राथा । तस्स गं मिचस्स सिरिए नामं महाणसिए होत्था । अहम्मिए जाव दुप्पाडियाणदे । तस्स ण सिरियस्सें
महाणामियस्स बहव मच्छिया य वागुरिया य साउणिया य दिण्णभतिं कल्लाकल्लं बहवे सण्हमच्छा य
जाव पडागातिपडागे य अण्ण य जाव महिसे य तित्तिरे य जाव मयूरे य जीविताओ ववरोवेति २ सिरि
यस्स महाणसियस्स उवणेति । अण्णे य से बहवे तित्तिरा य जाव मयूरा य पजरसि सनिरुद्धा चिद्धंति ।
अण्णे य बहवे पुरिसे दिण्णभतिं ते बहवे तित्तिरे य जाव मयूरे य जीवतए वेव निप्पेत्तेति, सिरियस्स

‘सण्हमच्छा’ इत्यत्र यापरकरणात् “खच्छुमच्छा जुगमच्छा विविधियच्छा हलिमच्छा” इत्यादि “लमणमच्छा पडागां” इत्येत
दन्तं दृश्यम् । परस्यभेदायैते रुद्धियम्मा । ‘अए ग’ इह गाम्भकरणात् “एम्मए ष रोम्मे य सुयरे य मिगे य” इति दृश्यम् । ‘वित्तिरे

‘एव तत्त गोतम । तस्मिन् काले २ इहैव अम्बुद्वीपे द्वीपे भारते बर्णे नन्दिपुर माम नगरमभवत् । मित्तो राजा । तस्य भीदो नाम महा
नसिक्कोऽम्बदधामिक्को यावत् दुप्पत्थानन्द । तस्य भीदस्य महानसिक्कस्य बहवो मात्तिक्कस्य वागुरिकास्य साकुनिक्कस्य वचमृतिं कस्स्याकपि
बहून् सुस्समास्वाभ्य यावत् पताक्यभिपत्ताकाभ्याजाभ्य यावत् महिनाभ्य तित्तिरीभ्य यावत् मयूराभ्य जीविताद् व्यपरोपयन्ति २ भीन्द्याय महानसि
कायोपनयन्ति । अन्ये च तस्य बहवस्तिथारयभ्य यावत् मयूराभ्य पजरे भनिरुद्धास्तिष्ठन्ति । अन्ये च बहव पुरुषा वचमृतिं तात् बह्वस्तिथि

तते ण सा समुद्दत्ता भारिया निद्रुदुया यावि होत्था, जाया जाया दारगा विणिवायमावज्जति,
जहा गगदत्ताए चिता । आपुच्छणा । उवातिय । दोहलो जाव दारग पर्याता जाव जम्हा णं अम्ह
इमे दारए सोरियस्स जक्खस्स उवाइयलद्धए, तम्हा णं होउ अम्ह दारए सोरियदत्ते णामेण । तते ण से
सोरिए दारए पचधाति० जाव तम्मुक्कवालभावे विण्णयपरिणयमेत्ते जोव्वण० होत्था । तते ण से समु
द्वरसए य सारयरसए य” इत्यादि इयम् । ‘हरियसायं’ति पञ्चाक्षम् । ‘न य छ’ इत्यस्यायमर्थ ‘अलपरमसेहि पलपरमसेहि स्वर
परमसेहि’ति । ‘तलिय यज्जिय’ मयपर्य – तलियएहि य मज्जियएहि य’ । ‘चित्ति’पि मनोरयोत्यस्मिन् चित्ता “धमाओ णं ताओ अम्मयाओ
इयत्ताओ” इत्यादिकया यया गमदत्ताया सप्तमाव्ययनोक्तायाः । ‘आपुच्छण’चि मरुंरापृच्छा “तुं इच्छामि न तुमेहि मग्गणुब्बाया”

तठ सा समुद्दत्ता भार्या निर्दुता पाप्यमवत्, नाता जाता दारका विनिवातमायच्छन्ते, नया गंगदत्ता । चित्ता । आपच्छणा । उपया
वित्त । दोहलो नावद् दारकं यथाता यावद् यत्तादस्माकमर्थं दारकं शौरिकस्व नक्षत्रोपमाचिसम्भक्तं, तस्माद् भवत्स्माकं दारकं शौरिक-
इतो नाम्ना । तठ स शौरिका दारकं पञ्चपात्री० यावदुन्मुक्कवालभावे विच्छयपरिणतमात्रो बौबन० अमवत् । सव स समुद्दत्तोऽन्यथा कथा

हृदत्तं अण्णया कयाह कालघम्मुणा सजुत्त । तत ण से सोरिए दारए बहूहि मित्तं रोयमाणे २ समुहदं-
त्तस्स णीहरण करेति २ मयकिच्चाह करोति ।

अण्णया कयाह सयमेव मच्छघमहत्तरगत्त उवसपज्जिच्चा ण विहरति । तते ण से सोरिए दारए
मच्छघे जाते अघम्मिए दुप्पडियाणदे । तते ण तस्स सोरियमच्छघस्स बहवे पुरिसा दिण्णभतिं कल्ला
कल्ल एगट्टियाहि जत्तण महाणादि ओगाहति २ बहूहि दहगलणेहि य दहमलणेहि य दहमव्वणेहि य
दहमहणेहि य दहवहणेहि य दहपवहणेहि य पयचुलोहि य पैवंपुलेहि य जंभाहि य तिसराहि य भिसराहि
इत्यादिका । 'व्वाइय'ति उपपाचितं वाच्यम् । दोहदोऽपि गंगदत्ताया इव वाच्य इति । 'एगट्टियाहि'ति नोभि । 'दहगलणेहि य' इत्यादि
त्रिए कासपमेव संयुक्त । तत्त स छोरिको वारको बहुभिर्मित्रं ० खन् ३ समुप्रवचस्य भिस्सरणं करोति २ मृतकस्थानि करोति ।

अ-इ-या इदानीं सयमेव मलयबन्धमहत्तरत्वमुपसंगच्छ विहरति । तत्त स छोरिको वारको मत्स्यबन्धो अष्टोऽधार्मिको दुष्पत्यानन्दः ।
सुतश्रस्य औरिकमत्स्यबन्धस्य बहवः पुत्रा वत्तभूतिं ० कस्याकस्मि माभिर्घमुनां महानदीमवगाहन्ते २ बहुभिर्हृदगतैस्त्व हृदमत्तमैश्च हृदमर्द
नैश्च हृदबहनेश्च हृदमवहनेश्च प्रपम्भुसैश्च प्रपम्भुलेश्च जम्भाभिय त्रिसराभिरश्च भिसराभिश्च विस्सारीभिश्च शिस्सारीभिश्च

य धिसराहि य विसराहि य दिल्लीरीहि य मिल्हरीहि य जालेहि य गलेहि य कूढपा-
 सेहि य वक्कयघहि य सुचवयेहि य बालवंधेहि य सण्हमच्छे य जाव पडागातियडागे य गेण्हति
 २ एगट्टियाउ भरेति २ कूल गाहेति २ मच्छसुलए करेति २ आयवसि दलयति । अण्णे य से बहवे पु
 रिसा दिण्णमहमच्च० आयवतत्तएहि मच्छेहि सोल्लेहि य भज्जेतेहि य रायमग्गंसि त्रित्ति कप्पेमाणा

‘एगट्टियं भरेति’ एतेत्यन्त कर्तारस्य तवापि किञ्चिद्विस्तृत्यते—इदममनं इत्थस्य मग्गे मत्स्यादिमरणार्थं भ्रमणम्, जन्मनि सारण वा; इद
 ममने इदमग्गे पौनःपुन्येन परिभ्रमणम्, मले वा नि सारिते पंकमर्दनम्; इदमर्दनं थोररादिमसेषेण इदमलस्य विक्रियाकरणम्; इदमपनं
 इदमलस्य तलुद्याद्याभिर्विसोदनम्; इदवानं मृत एव इदाञ्जलनिर्गमः; इदमपवण इदमलस्य प्रकट्ट वटनम्; मपंचुआदयो मत्स्यव
 न्नननिशेषा; गजानि परिद्यानि, ‘एकपयेदि य’पि नरकवन्थने, सुत्रवन्थनेर्वात्सवन्थनेति व्यक्तम् । ‘पच्छसुलए करेति’ चि

लसिरीमिअ यामेअ गंसय इटपासेअ वस्सकन्थेअ सुत्रवन्थेअ वात्सवन्थेअ माअत् पताअतिपताफीअ गुह्णन्ति २ नावो
 भान्ति २ इहे गाहन्ते २ मत्स्यसमानि कुर्वन्ति २ आलोपे दापयन्ति । अन्थे य तन्थ वटव पुक्का इत्तचुत्तिमक्क० आत्तपनत्तुमिस्से० पक्केअ

१) क ईस्योदि एक्क दिस्सटीहि । २) क मिस्योमेहि क विअन्थोमेअ क काल्हाटीहि य क काल्हाटीहि । ३) क-३० मरुदि ।

विहरति । अण्यावि य ण से सोरिपे वधूहि सुण्हमच्छेहि जाव पढागा^{१०} सोल्लेहि य म० सुर च (फुँ)
आसादे० (हँ) विहरति ।

तत ण तस्स सोरियदत्तस्स मच्छवस्स अणया कय^{११}ति ते मच्छे सोल्ले य तलि० भज्जि० आहा-
रेमाणस्स मच्छकटए गलए लग्गे यावि होत्या । तत ण से सोरिपे महयाए वेयणाए अभिभूते समाने
के।डुवियपुरिसे सदावेति २ एव वयासि,—‘गच्छह ण तुम्भे देवा० सोरियपुरे णगरे सिंघाढग० जाव
पदेसु महया २ सद्दण उग्घोसेमाणा ५ एव वयह—एव खलु देवा० सोरियस्स मच्छकटए गलए लग्गे,
मत्स्यपुब्बान् कुर्वन्ति । ‘समवेरि य’त्ति वमनं स्वत संभूतम् । ‘उडुणेरि य’त्ति छर्दनं वचादिद्रव्यवयोगकृतम् । ‘उवील्लपरि य’त्ति अ-
मृष्टेय राजमार्गे वृत्ति कस्यवन्तो विहरन्ति । आत्मनापि न स शौरिको बहुभिः सुस्ममत्स्यैर्वावत् पताका० पकैर्ध मृष्टेय सुरां न ६ आलावयन
४ विरहति ।

ततश्चास्य शौरिकश्चक्षुष्य मरस्यबन्धस्यान्यदा क्वाचित् तान् मरस्यान् पक्कांश्च क्षब्धितांश्च मृष्टांश्चाहरतो मरस्यकण्टको गळे स्मनश्चाप्यभवत् ।
तत स शौरिको महत्या वेदनयाऽभिमृतः सन् कौटुम्भिकपुरुषान् खव्वाययति २ परमवाचीतः—‘गण्ठत यूवं देवा० शौरिकपुरे नगरे शृङ्गाटक-

य घिसराहि य विसराहि य दिल्लीरीहि य दिल्लीरीहि य जालेहि य गलेहि य कूहपा
 सेहि य दक्षयधहि य सुतवयेहि य वालवधेहि य बहवे सण्हमन्हे य जाव पहागातिपहागे य गेण्हति
 २ एगाटियाउ भरेति २ कुल गाहेति २ मच्छस्त्रलए करेति २ आयवंमि दलयति । अण्णे य से यहवे पु
 रिसा दिण्णभइमत्त० आयवत्तत्तपाहि मच्छेहि सोल्लेहि य भज्जिजेतेहि य रायमग्गंसि त्रिदि कप्पेमाणा

‘एगाटियं भरेति’ इत्येतदन्त कटिगम्यं तथापि किञ्चिद्विस्तृत्यते—इदमखनं इदस्य मध्ये पत्स्यादिपराण्यं भ्रपणम्, जलनिःसारणं वा; इदं
 मयनं इदमय्ये वीनःपुन्येन वरिष्ठमय्यम्, मत्से वा नि सारिते पक्कपट्टनम्; इदमवर्तन योहरादिमत्सेपेण इदजलस्य विक्रियाकरणम्; इदमवर्तन
 इदमवर्तन्य सकसाद्यामिक्सोढनम्; इदवाइन म्वन एव इदाज्जालनिर्गम; इदप्रवर्णं इदमसस्य प्रकट वरानम्; प्रपत्तुवादायां पत्स्यध
 वनविशेषा; गज्जानि वटिज्जानि, ‘वक्कवंयेहि य’ (च पक्कवन्त्येनै, सुप्रपन्त्येनैर्वात्सवन्त्येनैषति व्यक्तम् । ‘मच्छस्त्रलए करेति’ चि

तत्तिरीमिअ आसंअ गंसंअ पूटपायैअ वस्सवन्त्येअ सुप्रवचैअ पालवन्धम बहून् सुसमस्सवाअ यावत् पठाअतिपठाकांअ गृह्णन्ति २ नाबो
 भान्ति २ इदं गाहन्ते २ मत्स्यसस्रानि कुर्वन्ति २ खातये वापयन्ति । अन्ये च तस्य वरव पुत्ता वत्तमुत्तिमक्क० आतपत्तुमत्स्ये पक्केअ

अ) क दिल्लीरीहि यक दिल्लीरीहि । २ क दिल्लीरीहि य दिल्लीरीहि य दिल्लीरीहि य । ३ क दिल्लीरीहि य ।

विहरति । अप्यणावि य न से सोरिपे वद्धिं सुण्हमच्छेहिं जाव पढागा^१ सोल्लेहि य म० सुर च (फुं)
आसादे० (हं) विहरति ।

तत न तस्स सोरियदत्तस्स मच्छवस्स अणया कया^२ति ते मच्छे सोल्ले य तलि० भजिज० आहा-
रेमाणस्स मच्छकटए गलए लग्गे यावि होत्था । तत न से सोरिए महयाए वेयणाए अभिभूते समाणे
कोढुंविपुुरिसे सदावोति २ एव वयासि,—‘गच्छह न तुब्भे देवा० सोरियपुरे णगरे सिंघाढग० जाव
पहेसु महया २ सद्धेण उग्घोसेमाणा ५ एव वयह—एव खलु देवा० सोरियस्स मच्छकटए गलए लग्गे,
मस्यपुञ्जान् कुंन्ति । ‘यममेहि य’सि वपनं स्सत संभूतम् । ‘छण्णेहि य’सि छर्दनं वचादिद्रव्यप्रयोगकृतम् । ‘दरीलप्रदि य’सि अ
भुदेष राग्मोर्गे वुडि कस्ययन्तो विहरन्ति । आत्मनापि च स सौरिको बहुमि’ सूक्ष्ममत्स्यैर्यावत् पतास्र० पकैर्ध मृदैश्च सुरां च ६ आसावयन्
४ विरहति ।

ततस्तस्य सौरिकवृत्तस्य मारस्यबन्धस्यान्यथा कथायित्त्वान् मारस्यान् पक्षाश्च तन्निर्वाह्य मुद्राद्याहृतो मारस्यकण्ठो गते समनश्चाप्यभवत् ।
सतः स सौरिको महत्या वेदनयाप्रभिमृतः सन् कौटुम्भिकपुरुषान् शब्दायचति २ एवमवासीतु; —‘गच्छत यूयं देवा० सौरिकपुरे नगरे शुक्लाटक०

य विसराहि य विसराहि य दिल्लीरीहि य लल्लिरीहि य जालेहि य गलेहि य कुडपा-
 सेहि य वक्कवघहि य सुचवघेहि य वालवघेहि य बहवे सण्डमच्छे य जाव पडागातिपढागे य गेण्हति
 २ एगट्टियाउ भरेति २ कुल गाहेति २ मच्छस्वलए करेति २ आयवमि दलयति । अण्णे य से बहवे पु
 रिसा दिण्णमदमच० आयवतत्तएहि मच्छेहि सोल्लेहि य भज्जिजेतेहि य रायमग्गंसि विचि कप्पेमाणा

‘एगट्टियं परेति’ इत्येतदन्तं कटिगम्य तथापि किञ्चिद्विस्मयते—इदमलन इदस्य मध्ये मत्स्यादिमहाभार्यं भ्रमणम्, जम्बनि-सारण वा; इद
 मलनं इदमग्रे पौनःपुन्येन परिभ्रमणम्, जले वा निःसारिते पक्वार्दनम्; इदमर्पनं योहरादिभूतसेपेण इदमलस्य चिक्रियाकरणम्; इदमपनं
 इदमतस्य तरुकाद्यामिविलोढनम्; इदमदनं मृत एव इदाज्जलनिर्गमः; इदमवहणं इदमलस्य प्रकृष्टं बहनम्; प्रपञ्चुलादयो मत्स्याव
 न्यनविज्ञेयाः; गलानि मट्टिगानि, ‘वक्कवघेहि य’ इति दत्तकमन्त्रनैः, सूत्रबन्धनैर्वालिखन्बन्धनैश्चैति व्यक्तम् । ‘मच्छस्वलए करेति’ इति

तत्तिरीमिअ बालेअ गळेअ कुट्टपासौअ वक्कवघेअ सूत्रबन्धेअ बालबन्धेअ गडून् सुदममत्स्याअ जाक्ख पलाकाविमत्ताअ गृह्णन्ति २ नावो
 भरन्ति २ कुलं गाहन्ते २ मत्स्यस्तज्जानि कुर्वन्ति २ जालेपे जापयन्ति । अण्णे य से बहवे पुग्गा वचमट्ठिभक्क० वात्सपतसिम्भस्से पक्केअ
 २ कटिगम्य मच्छस्वलए करेति । २ कटिगम्य मच्छस्वलए करेति । २ कटिगम्य मच्छस्वलए करेति । २ कटिगम्य मच्छस्वलए करेति । २ कटिगम्य मच्छस्वलए करेति ।

विहरंति । अप्यणावि य ण से सोरिऐ वद्धिं सुण्हमच्छेहिं जाव पढागाँ सोल्लेहि य म० सुर च (फुँ)
आसादे० (हँ) विहरति ।

तत ण तमस सोरियदत्तस्स मच्छवस्स अणया कयाँति ते मच्छे सोल्ले य तलि० भजिज० आदा
रेमाणस्स मच्छकटए गलए लग्गे यावि होत्या । तत ण से सोरिए महयाए वेयणाए अभिभूने समाणे
कोडुविपपुरिसे सहावोति २ एव क्यासि,—‘गच्छह ण तुब्भे देवा० सोरियपुरे णगरे सिंघाहग० जाव
पहेसु महया २ सद्धेणं उग्घोसेमाणा २ एव वयह—एव खलु देवा० सोरियस्स मच्छकटए गलए लग्गे,
मस्सपुब्बजान् कुँन्ति । ‘वमणेहि य’चि वमनं स्वताः संभूतम् ।’ उट्ठवेहि य’सि छर्दने ववादिद्रव्यवयोगकृतम् । ‘वरोल्लप्रदि य’सि अ
गुह्येय रात्रागोरे बुधेि फस्सवत्तो विहराणि । भात्मनापि च स क्षौरिके बहुभिः सुस्ममस्सैर्यावत् पत्ताका० पकैय भूह्येय सुरां च ६ आलावयन्
४ विहरति ।

ततस्तस्य क्षौरिकवत्तरय मरस्ययन्यस्यान्यदा कदाचित् तान् मरस्यान् पर्काय तन्त्रिणांय गुह्यांयाहरतो मरस्यकण्टको गले समनश्चाप्यमभवत् ।
तत स क्षौरिके महत्या वेधमयाऽभिभूतः सन् कौटुम्भिकपुरुषान् सम्ब्रामयसि २ पबमवादीतु; —‘गच्छत यूयं वेवा० क्षौरिकपुरे नगरे गुह्याटफ०
१ कलगायकप-रिते । २ क ड ५ । १ क ड ४ । ४ छ न्याह ।

त जी णं इच्छति वेज्जो वा (फु) सोरियमच्छियस्स मच्छकंटय गलाओ नीहरित्तए, तस्स ण सोरिए
विउल अत्यसपयाण दलयति' । तते णं ते कोहुवियपुरिसा जाव उग्घोसति । ततो बहवे वेज्जा य (फु)
इम एयारूव उग्घोसण उग्घोमिज्जमाण निसामंति २ जेणेव सोरियागिहे जेणेव सोरिए मच्छेव तेणेव उवा०
२ वह्हिं उणत्तियाहि य ४ बुद्धिहिं परिणामेमाणा वमणंहि य छडुणंहि य उवीलणाहि य कवलगाहेहि य
सल्लुद्धरणेहि य विसल्लकरणहि य इच्छंति सोरियमच्छयस्स मच्छकटग गलाओ नीहरित्तए, नो चेव ण
सत्रायति नीहरित्तए वा विसोहित्तए वा । तते णं ते बहवे वेज्जा य (फु) जाहे नो सत्रायति नीहरित्तए वा
यपीहन निष्पीदनम् । 'वचल्लग्राह' ण क्कापनोदनाय स्थूलकवस्त्राणम्, मुखधिमर्दनार्थं वा दृष्ट्वाः काष्ठस्वददानम् । श्रवणोद्धरणं यन्त्र
मायत् ० पत्रेषु माहवा २ शब्देन उद्घोषयन्त एव ब्रूवत—एवं ललु देवा० शौरिकस्व मात्स्यकण्टको गले स्मन', सद्य् व इच्छति वैषो वा ६
शौरिकमात्स्यकण्टकं गच्छद् निस्मरयितुम्, एतौ शौरिको विपुष्मर्षसंप्रदानं दापयति' । ततश्चे कौटुम्बिकपुरुषा यावदुद्घोषयन्ति ।
तदा बहवा वैषाश्च ६ इमामेव द्रुपामुद्गमाकपासुद्घोषयमाणां निष्ठमयन्ति २ यत्रैव शौरिकगृहं यत्रैव शौरिको मात्स्यकण्टकस्तत्रैवोपा ० २ बहुभिरौष्या
तिष्ठन्निष्ठ ४ बुद्धिभि परिषमयन्तो वसन्ति एवमेव एवमेव त्वत्प्रीदमैव क्वचक्राहेव शस्त्रोद्घोषा शौरिकमरस्वयन्त्यस्य मत्स्यक

त्रिसोहिन् ए वा, ताहे सत्ता जामेव दिस पाठन्मूया तामेव दिस पढिगता । तते ण से सोरिए मच्छंवे वेज्ज पडियारनिब्बिण्णे तेण दुक्खेण महया ओभिमूते सुक्खे जाव विहरति । एव खलु गोतमा ! सोरिए पुरा पोराणाण जावविहरति ।'

‘सोरिए ण भते ! मच्छे इओ कालमासे काल किच्चा कहि गच्छिहिति ? कहि उववाज्जिहिति ?’
‘गोतमा ! सत्तरि वासाइ परमाउ पालियिचा कालमासे काल किच्चा इमीसे रयणप्पभाए० ससारो सहेव

पट्ठं गम्माद् निस्सारयिटुम् ; नो एव संस्रवन्नुवन्ति निस्सारयितुं वा । सत्तरे बहवो वैषास्य ६ यदा नो संस्रवन्नुवन्ति निम्सारयितुं वा विद्यायितुं वा, उदा भान्ता यम्मा एव दिश मादुर्गतास्त्वामेव दिक्षं प्रसिगताः । ततः स क्षौरिको मत्स्वबन्धो वैषपतिकारनिर्दिष्यस्तेन दु म्भेन महताप्रभेमतः शुद्धो यावद् विहरति । एव अत गोतम ! क्षौरिक पुरा पुराज्जामो यावद् विहरति ।’

‘क्षौरिको मयन्त । मत्स्यरूप इतः कालमासे काळं कृत्वा कुत्र गमिष्यति ! कुत्रोपपस्यते ?’ ‘गौतम ! सप्तति वर्षाणि परमायु पाल्मयित्वा

जाव पुढवी । ततो हतियणारे मच्छचाए उववज्जिहति । से ण ततो मच्छिण्हि जीवियाओ ववरोविते
तत्येव सिद्धिदुलसि वोही० सोद्धमे० महाविदेहे वासे सिज्झदिति । निक्खेवो ।

॥ अट्टमं अज्झयण समत्त ॥

प्रयोगकण्ठकोदार , विनस्यकरणम् औपषसामध्यादिति । 'नीहरिचए'चि निष्काञ्चप्पिमुम् । 'विसोदिएए'चि पूयायप्पेत्तुम् ।

॥ अष्टमाप्ययनकिरणम् ॥

काठमाते कांठं कृत्वाज्ज्यां रत्नममारां० संसारस्तर्पय यावत् पुढवी । ठो हस्तिनापुरे मत्स्मृत्योपपत्स्यते । स सतो मासिषाधैर्वाविताद् स्वपरो
पितृस्वत्रैव मेच्छिदुल्ले बोधिः० साधर्म्ये० म्मराविदेहे वर्षे सेत्सवति । निवेय ।

॥ अष्टममध्यवर्णे समाप्तम् ॥

जति णं भते !० उक्खेवो णं वमस्स । एव खलु जम्बू ! तेण कालेण २ रोहीढए नाम णंगरे होत्या रिद्धं । पुढाविवहसए उज्जाणे । घरणे जक्खे । वेसमणदसे राया । सिरी देवी । पूसणंदी कुमारे जुवराया । तत्स ण रोहीढए णंगरे दत्ते णाम गाहावती परिवसति अब्बहे । कण्हसिरी भारिया । तत्स ण दत्तस्स घूया कण्हसिरीए अत्तया देवदत्ता नाम दारिया होत्या अहीणं जाव उक्खिद्धसरीरा । तेण कालेण २ सामी समोसडे जाव परिमा गता । तेण कालेण २ जेट्ठे अतेवासी छट्ठक्खमणं तहेव जाव रायमग्गं वोगाढे हत्थी, आसे, पुरिसे पासति । तेसिं पुरिसाण मज्झगय पापति एग इत्थियं अवओढगववणं उ भय नरमे किंचिद्धिस्स्यते । 'अण्णुगय'चि इदमेवं दइयम्—“अण्णुगयमूसियपइसिए मित्र” अण्णुगयमूसियपइसियानि मइ

यदि मइन्त !० उपेण नवमस्य । एयं सत्त अम्भो ! तस्मिन् काले २ रोहीतकं नाम नगरममूदं । पृथिव्यवर्तमरुमुपानम् । धरणी यसः । बल्लमणदणो राजा । अहिनी । पुप्पनन्धी कुमारो युवराजः । सत्र रोहीठके नगरे वसि नाम गाथापति परिवसत्थादघ । कृष्णधीभिर्मा । तस्य दणम्य दुहिता इप्पधिय आसन्वा देवदत्ता नाम वारिकाज्जुवहीनं यावदुक्खसरीरा । तस्मिन् काले २ स्वामी समवसुतो यावत् परिषद् गता । तस्मिन् काले २ णंवेहोउत्तेवासी पच्छिमणं तवैव यावद् रावमार्गमवाढो हस्तिना, अथान्, पुरुषान् पश्यति । सत्रां पुरुषाणो मच्चगता

कञ्चत्तक० जाव सुले भिज्जमाण (पामति) । इमे अज्झत्थिए (तुं) तद्देव णिग्गते जाव एवं वयासी, 'ए सण भते । हत्थिया पुव्वभवे का आसि ?

'एव सुलु गोयमा ! तेण कालेण २ इद्देव जवुदीवे दीवे भारहे वासे सुपत्तिट्ठे णामं णगरे होत्था रिद्ध० । महासेणे राया । तस्स ण महासेणस्स धारिणीपामुक्ख देवीसहस्स ओरोधे यावि होत्था । तस्स ण सितानीव हस्सित्तुमारब्धानीहेत्थर्ये ; 'मणिदण्णगरणचिचे" इत्यादि "एग वं णं महापक्खं करेसि मण्णैस्समययसनिदिट्ठं" इत्यादिमव नरर्णेकमुत्रं एवम् । 'वंवसपमो दाउ'चि रिण्णकोटि-सुवर्णकोटिममृनीनां प्रैरणकारिकान्तानां पदार्थानां पञ्च क्षतानि सिरसेनकुमाराय

पद्मयत्तेका त्रियम्बकोटककन्धनामुक्तक० वाक्कमुले भियेमानाम् । भवमाप्पारिक्क ३ तथैव निर्गो मावदेवमवादीव ;—'एग मत्तन्त ! सी पूर्वमेव काऽसीत् ।' 'एवं हत्त गौतम ! तस्मिन् काले २ इद्देव बन्धुद्विपे द्वीपे भारते वर्षे सुमसिष्ठं नाम नगरमम्बुद्ध० । महासेनो राजा । सत्त्व महासेनस्य धारिणीपमुत्तं देवीसहस्रवरोधे वाप्यभूत् । तस्य महासेनस्य पुत्रो धारिण्या देव्या आत्मन सिहसेनो नाम कुमारोऽम्बवदीन० सुव राजा । ततन्मस्य सिहसेनस्य कुमारस्यान्धापितरावन्मया कदाचित् पञ्च प्रासादास्तसकक्षयानि करोत्स्वभ्युद्रत० । ततस्त्वाय सिहसेमस्व कुमार

महासेनस्स पुत्ते धारिणीए देवीए अत्तेए सीहसेणे णामं कुमारे होत्या अहीण० जुवराया । तते णं तस्स सीहसेणस्स कुमारस्स अम्मापितरो अण्णया कयाति पच पासायवढंसगसयाह करेति अन्मुगत० । तते ण तस्स सीहसेणस्स कुमारस्स अण्णया कयाह सामायामोक्खाण पचण्हं रायवरकण्णगसयाण एगदिवसेण पाणि गेण्हावेंसु । पचसयओ दाओ । तते ण से सीहसेणे कुमारे सामायामोक्खेहि पचहि देवीसतेहि साद्धि ठप्पि० जाव विहरति । तते णं स महासेणे राया अण्णया कयाह कालधम्मुगा सजुत्ते । नीहरण । राया जाते महया० ।

पितरो दधस्त्तावित्थर्यः । 'महा' इत्यनेन "महायामिवंतमल्लयम्फंदरमहिदसारे" इत्यादी राजवर्षको इत्ययं । 'मीया जे'चि "मीया स्यान्नयदा कदाविच्छुणामप्रमुखाणां पम्बानां राजवरकम्पन्नसत्तानामेकदिवसेन बाधिमप्राइवताम् । पम्बसत्तको दावः । तव स सिहसेनः कुमारः स्वामाममुत्ते पम्बमिंदेवीदत्ते सार्थमुपरि० यावत् विहरति । तव स महासेनो राजाऽप्यदा कदाचित् कलधर्मेण संयुक्तः । निस्सरणम् । राजा जातो महा० ।

ततः स सिहसेनो राजा इयामायां देव्यां मूर्च्छितः ४ अवक्षेपा देवीनो जाद्वियते, नो परिजानाति । अनाद्रियमाणोऽपरिजानन् बिहरति ।

१ कतरगपङ्कप - तते । २ उ - दाह । ३ अगापउअ सम्मा उ दमा । ४ उ पाहुक्के - ।

तीसयाणं एकैकेण० प० मा० स० ह० क० ल० स० अणमणं सदावेति २ एव व०—एव खलु सी० रा०
 सा० दे० मु० (ह) अम्ह धूयाओ णो आढा० जा० अतराणि पढि० विहरति, ते ण णज्जति० भीया
 (ह) जाव क्षियामि ।' तत्ते ण से सीहसेणे राया सीमं देवि एवं व०—'मा ण तुम देवा० ओहत० जाव
 क्षियाहि, अह ण तद्वा वत्तिहामि जद्वा णं तव नरिय कच्चोवि सरीरस्स आवाहे वा पैवाहे वा भविस्सति'
 ति कट्ठु ताहि इद्वाहिं ६ समासासेति । ततो पढिनिक्खमति ।

पढिनिक्खमिच्चा कोदुवियपुरिसे सदावेति २ एव व०—'गच्छह णं तु० भे देवाणु० सुपहट्ठस्स नगरस्स व
 प्यप्—'एवं खलु सामी ! पम पक्कणगाव पंक्कं सवचीसयाजं एण्णपयसाइसयां इमीसे क्खए क्खट्ठइं सवणयाए मभमन्ने सदावेति
 इत्थान्यवया क्कया सम्मारोनि इत्थेजेनान्येन्यं क्कयाययन्ति २ एवमवयन्—एवं खलु सिहसेनो राजा इयामावा देव्यां मुच्छित्ता' ४ आस्माकं
 दुहितुनो आद्रियेते यावदन्तराणि प्रति० विहरन्ति, खट्ठं न ज्ञावते० मीत्ता ४ याक्ख् आवायमि ।' खट्ठः स सिहसेनो राजा इयामां देवीमेवमवयत्ता
 'मा त्वं देवा० अपहट्ठ० यावद् प्याय, जइं त्वा कठिन्ने यक्का तव सास्ति कुठोउपि करीरस्साज्जावो वा पवायो वा भविष्यति' इति क्कया ता
 निरियानि १ समाधासयति । तत० प्रत्तिनिप्पयमसि ।

दियौ एग मह कूडागारसाल करेह अणेगखंभ० पासा० (हं) एयमट्टं पञ्च० । तते ण ते कोडुवियपुरिसा कर
 तल० जाव पडि० २ सुपेहट्टिनगरस्स वहिया पञ्चत्थिमे दिसीभागे एग महं कूडागारसाल जाव करेति
 अणेग० पासा० (हं) जेणेव सीह० राया तणेव उवा० २ तमाणत्तिपं पञ्च० । तते ण से सीहसेणे राया
 अणया कयाह एगूणगाण पचणह देवीसयाण एगूणाह पंच माइसयाह आमंतेति । तते ण तासि एगू-
 २ एवं वयासी-एवं सलु सीहसेणे राया सामाप देवीए संसुच्छिए अमं घृयाओ मो आहा, नो परिमाणइ, अणावापमाणे मपरिमा
 नम के बिहरा" 'जा' इति यानतु, एतत्तरण्यायेद दउयम्- "तं सेयं सलु अमं सामं देवि अगिण्यओणेण वा तिसप्यअ. मेण वा सस्य
 लओणेण वा जीवियाओ बरतोबिचए, एवं संपेरंति, संपेहिवा मम अंतराणि य छिन्नाणि य विषराणि य पटिआगरयाणीओ विहरंति, तं

धतिनिष्कम्प्य कोडुम्बिहपुठ्ठान् लज्जयावयति २ एवमबावीद ।—'गच्छत यूवं देवानु० सुमतिष्ठान् नगराद् बहिरंकां महती कूटागारस्त्राता
 दुत्थानेनैवस्तम्भ० पासा० एतमर्थं प्रभ्यर्चयत ।' तत्रास्ते कोडुम्बिहपुठ्ठया करतल० यावत् प्रवि० २ सुप्रतिष्ठातनगराद् बहि पविमे विगमाग एकां
 महती कूटागारसाला यावत् कुर्वन्जनक० पासा० ४ यैत्रव सिहसेनो राजा वनैकोपा० २ तामाशुपि प्रस्यर्पयन्ति । तत्र स विहसेनो राजान्यवा

१ लज्जाम इ इये २ ए- । २ व -वर्धिय- ।

णगाण पचण्हं देवीसयाणं एगूणगाइं पंच माइसयाइं सीहसेणेणं रण्या आमतिपाइ समाणाइं सन्वाल
कारविभूसिताइ जहाविमवेण जेणेव सुयइट्टे णगरे जेणेव मीह० राया तेणेव उवागच्छति । तते णं से
सिद्धिमेणे राया एगूणगाण पचदेवीसयाण एगूणगाण पचमाइसयाण कूढागारसाल आवसहं दलयति ।
तते णं से सीहसेणे राया कोडुवियपुरिसे सहावेति २ एव वयासी, — 'गच्छह णं सुभं देवा० विउल असणं

न नज्जइ ण सामी । पमं केअइ इमारेलं मारिस्सतिचि क्खडु मीवा ४" यावत्करणात् "सत्या वसिया वनिका ओरप्पनसंक्रमा प्रयोग
यदिहिया" इत्यादि इत्यपर । 'वरीदाभि'चि यत्तिये । 'नत्थि'चि न यवत्सयं एको यदुत 'कपोर'चि इवशिषदपि वरीरक्तस्य आराधा वा
प्रदापो वा मरिष्यति । तत्रावाधा ईयत्सीदा, मवाच अकृष्टा पीडेव । 'इति क्खडु'चि एवमभिधाय । 'मवेगसंय'पि अनेकस्तम्भस्तत्संनिधि-

क्याचिद्वेद्येनानां पद्यानां देवर्षिष्ठतानामेक्येनानि पञ्च मातृसप्तानि पञ्च मातृसप्तानि
सिहसेनेन राधाऽऽम्निश्रयानि सन्ति सर्वाऽऽम्निश्रयानि यथाविमर्ष यन्त्रेण सुमण्डित मगरं यन्त्रेण सिहसेनो राधा राधेपोपागच्छन्ति । तत्तं स
सिहसेनो राधेकोनानां पञ्चदेवीष्ठतानामेक्येनानां पञ्चमातृसप्तानां कूढागारशाळामावसहं दायति । तत्तं स सिहसेनो राधा कोडुवियकडुलान्

४ उवणह, सुबहु पुण्फवत्यगधमल्लालकार च कूडागारसाल साहरह ।' तते ण ते कोडुवेया तहव जाव साहरति । तते णं तासि एगूणगाण पंचण्ह देवीसयाण एगूणगाहं पंच माइसयाह जाव सव्वालकारविमू सियाह ते विपुल असण ४ सुरं च ६ आसादेमाणाह ४ गधव्वेदिय नाढएहिय उर्वेगिज्जमाणाह विहरति ।

तते ण से सीहसेणे राया अदढरचकालसमयसि बह्वेहि पुरिसेहि सिद्धि सपरिवुडे जेणेव कूडागार-साला तेणेव उवागच्छति २ कूडागारसालाए दुवाराह पिदेति २ कूडागारसालाए सव्वतो समता अग णिकाय दलयति । तते ण तासि एगूणगाण पचण्ह देवीसयाण एगूणगाह पंचमाइसयाह सीह० रण्णा

सहरयति २ एवमयावीण—'गच्छतं पूयं देवानुमियाः । विपुलमधनमुपपन्नत, सुबहु पुण्यवज्जगन्धमास्त्यालंकार प कूटागारस्त्राजं सहरत' । तवमे कोटुभिश्चास्तथैव यावत् सहरन्ति । तवस्त्वासमिकोनानां पञ्चानां देवीश्रतानामेकानां पञ्च माणुसतानि यावत् सर्वालंकारविभूषितानि तत् विपुलमधनं ४ सुरां च ६ आसादयन्ति ४ गान्धर्वेण नाटकेभ्योपगीयमाभानि विहरन्ति ।

ततः स सिहसेनो रावाऽर्जरात्रकास्समेवे बहुमि पुल्ले सार्धं सपरिवृतो यत्रैव कूटागारस्त्राजं तत्रैवोपगच्छति २ कूटागारस्त्राजया द्वाराभि

आलीचियाह समाणाह रोयमाणाह ३ अत्ताणाहं अमरणाह कालघम्मुणा सजुत्ताह । तते णं से सीहसेणे राया एयक्कमे (हं) सुवहु जाव समज्जिणिता चोत्तीस वाममयाह परमाउ पालेयेत्ता कालमासे काल किञ्चा छट्ठीए पुढवणिए उक्कोसेण वावीसमागरोवमट्ठिती उववणणे ।

से ण ततो अणतर उव्वट्ठित्ता इहेव रोहीहए णगरे दत्तस्म सत्थवाहस्स कण्हसिरीए भारियाए कुच्छिसि दारियत्ताए उववणणे । तते ण सा किण्हमिरी णवण्ह मासाण जाव दारिय पयाया सुकुमालसु रूव । तते ण तीमे दारियाए अम्मापितरो निव्वत्तवारसाहियाए वित्तल असणं (हं) जाव मेत्तं नाम पिदपति २ इत्थमारशात्मयाः सर्वत समन्तादग्निश्चात्र वापयति । त्वन्तासामेकोनानां पञ्चानां देवीष्वतानागेकोनानि पञ्च मातृशतानि सिद्धे नेन राज्ञाऽऽशीविशानि सन्ति स्त्रन्ति ३ अत्रायानि अक्षरणानि कालधर्मेण सयुक्तानि । इत्थ स सिहसेनो रात्रैतत्कर्मा ४ सुबहु यावत् एतन्मर्गं चतुर्विधार्थं वर्धयतानि परमायुः पाययिस्वा काममासे कामं कृत्वा वष्ट्वा पुषिम्यामुत्कर्षेण द्वाविंशतिसागरोपमस्वितिरुपपन्नः ।

स एताज्जनन्तरमुद्दइत्त्यहं रोहीतक नगरे इत्तस्स सार्षवाहस्स कृप्पमिया भार्याया कुडौ दारिक्कयोपपन्न । तत सा कृप्पमिर्नवसु मासेषु यावद् दारिक्का प्रजाता सुकुमालसुइत्थाम् । ततस्तस्सा दारिक्काया अन्धपितता निर्दुष्टदुःखार्हिक्काया विपुक्कमसूदनं ४ यावद् भित्ति ० मामभेयं कुठः - भवतु दारिक्का

धेज्ज करेति-होत न दारिया देवदत्ता नामेण । तते ण सा देवदत्ता पंचधातिपरिगहिया जाव परिवड्ढति ।
 तते ण सा देवदत्ता दारिया उम्मुक्कवालभावा जोव्वणेण रूवेण लावण्णेण उन्निक्कहा उन्निक्कहमरारा
 जाया यावि होत्था । तते ण सा देवदत्ता दारिया अण्णया कयाह ण्हाया जाव विमूसिया वद्धहिं खुज्जाहिं
 जाव परिकिञ्चत्ता उप्पिआगासतलगसि कणगतिदूसएण कोलमानी विहरति । इम च ण वेसमणदत्ते
 राया ण्हाते जाव विमूसिते आस दुरुहति २ वद्धहिं पुरिसेहिं सद्धिं संपरिबुद्धे आसवाहणियाए णिज्जाय
 माणे दत्तस्स गाहावहस्स गिहस्स अदुरसामतेण वीतीवियति । तते ण से वेसमणे राया जाव वीतीवेयमाणे दे
 वदत्त दारिय उप्पिआगासतलगसि जाव पासति २ देवदत्ताए दारियाए रूवेण य जोव्वणेण य लावण्णेण य
 देवदत्ता नामा । तत्त सा देवदत्ता पच्चयात्रीपरिगृहीता यावत् परिवर्षति । तत्त सा देवदत्ता दारिक्खेन्मुक्कवालभावा योव्वेनेन रूपेण सावप्येनोरुधोरुधुध
 रीता जाता भाव्यमूत् । तत्त सा देवदत्ता दारिकाअम्यवा अथाचिन्त् स्नाता यावद् विमूवेत्ता बहुभिः पुब्बजभिर्भावत् परिशेसा उपमाकाशवत्ते कनककुन्नुकेन
 श्रीहन्वी विहरति । इतअ येममणवतो राजा स्नातो यावद् विमूवेतोअमारोहति २ बहुभिः पुल्लैः सार्धं संपरिबुद्धोअवाहणिकया नियन् वणस्स गावा
 पनेगृहस्थदूगमत्तं म्मविमयसि । तत्तः स पैजमनो राजा यावद् म्मतिअप्पन् वेक्कणं दारिकाउपपार्कासवत्ते यावत् पदसति २ वेक्कणया दारिक्काया

दिज्जलं णं देवदत्ता पूसणादिस्स जुवरणो, भण देवाणु० किं दलयामो सुकं ? ' तते णं से दत्ते ते अ० भंत-
रट्ठाणिज्जे पुरिसे एव व०—'एत चेव ण देवाणुप्पिया ! मम सुक जं ण वेसमणदत्ते राया मम दारियाणि
मित्तेण अणुगिण्हइ' । ते ठाणपुरिसे विउलेण पुप्फवत्थगघमल्लालकारेण सक्कारेति २ पडिविसज्जेति ।
तते ण ते ठाणपुरिसा जेणेव वेसमणे राया तेणेव उवा० २ वेसमणस्स रण्णो एतमट्ठं निवेदति । तते ण
से दत्ते गाहावती अण्णया कयाइ सोहणासि तिहिक्करणदिवसणक्खत्तमुट्ठवसि विउल असण (हँ) उव

वणित संयोगो वपूररस्योरिति । 'आपत्ते'पि माषान्तो मल्लारणात्, 'बोक्ख'पि चोक्ता सिक्खलेपापपनयनात्, किमुत्तं भवति 'परम-

नन्दिभो युवराजस्य मार्गोक्तया वृणीमहे, तद् यमि जानासि देवा० पुच्छं वा पात्रं वा 'स्वधनीचं वा, सहस्रो वा संयोग', तदा वीरतां वेनवरा
पुण्यनन्दिने युवराजाय, मम देवानु० किं दापयाम सुस्सम् १' सत स वरत्तानम्यन्तरस्थानीयान् पुरुषानेवमभवत् ;—'एतदेव देवामुपिया !
मम सुस्स यद् वैभ्रमण्डरो रात्वा भो वारिकान्निभिरनानुगृह्णाति' । सन् स्थानपुरुषान् विपुलेन पुण्यवस्रगन्धमास्याकंकारेण सत्कारयति २ प्रतिवि
सृजति । ततस्ते स्थानपुरुषा यंत्रं वैभ्रमणो रात्वा तत्रैवोपा० २ वैभ्रमणाय रात्र पदनमर्थं निवेदयन्ति । तत स वरो गाथापठित्थंवा कथाधि-

नखडावात २ । मत्तनात० आमतात । ण्हात जाव० पायाच्छते सुहासणवर्गते तेण मित्त० सद्धिं सपं
 परिवुडे त विचल असण (ह्वं) आसादे० (ह्वं) एव च ण विहरति । जिमितमुत्तरागते आयते ३ त
 मित्तणाह० चितलगघपुप्फ० जाव अलकारेण मक्कारेति २ देवदत्त दारिय ण्हाय जाव विभूमियसरीर
 पुरिससहस्त्वार्हिणिं सीय दुरुहेति २ सुवद्दुमित्त० जाव सद्धिं संपरिवुडे सव्विद्धिं ए जाव नोहयरवेण
 रोहीडग णगर मज्झ २ जणव वेसमणरणो गिहे जणेव वेसमणे राया तेणेव उवागच्छति २ करयल०

सुइभूर'चि अरयन्त गुभीभूत इति । 'ण्हाय' इत्यत्र यावत्करणादिदं इत्यम्—“कयवल्लिक्कम् कयकोउपमगलपायच्छित्तं सञ्चालंकार—”

च्छोभने तिथिहरणविवमनश्चमुहूर्णे विपुलमक्षनं ४ उपम्कारयति २ मित्तञ्चाति० आमन्त्रयति । त्नात्तो यावत्० प्रायश्चित्त मुत्तासनवगतस्तेन
 मित्त० सार्धं संगीहृतस्तद् विपुलमक्षन ४ आस्पादयन् एवं च विहरति । जिमितमुत्तरागते आचान्त' ३ तं मित्तञ्चाति० विपुमान्यपुण्य०
 यावदलकोण मक्कारयति २ दबद्धां वारिकां स्नातां यावत् विगुंवेतश्चरीरां पुल्लसहस्रबाहिनीं शिबिन्ममारोहयति २ सुवद्दुमित्त० यावत् सार्धं
 संगीभूत सर्वदद्या यावत् नाधितरवेण एहीठक नगर मध्य २ यत्रैव वेसमणराजस्य गृहं, यत्रैव वेसमणो राभा तत्रैवोगच्छति २ करत्त० यावद्

तेणेव त्वा० २ सिरीए देवीए पायवढणं करेति । सतपागसहस्सपागेहिं तेलेहिं अ० भगावेति । अट्टिसुहाए मंस० तया० रोमसुहाए चउब्बिहाए सवाहणाए सवाहावेति । सुराहिणा गन्धवट्टएण उब्बट्टावेति २ तिहिं उदएहिं मज्जावेति, त जहा-उसिणोदएण सीओदएणं, गन्धोदएणं । विउल असण (हं) भोयावेति । सिरीए देवीए ण्हायाए जाव जाव जिमियमुसुत्तरागायाए ततो पच्छा ण्हाति वा मुज्जाति वा, उरालाह माणुस्सगाई भोगभोगाईं मुंजमाणे विहरति ।

पौरादिमीस्सनेन, “सब्बायरेण” सर्वोचितकृत्यकरंवरूपेण, “सब्बविपूर्ए” सर्वसंपदा, “सब्बविमूसाए” समस्त्वञ्चोपया, “सब्बसंगमेण”

यत्रैव श्रीदेवी तत्रैवोपा० २ भिवा देव्याः पादपदनं करोति । सतपागसहस्सपागस्यो तैस्साम्यामन्यमपि । बास्विमुसया मांस० त्वक्० रोमसुसया चतुर्विधया संवाहनया संवाहयति । सुरभिणा गंधवट्टकिनोदृतयति २ त्रिमिख्वरैर्मज्जयमपि, तत् बभा—उब्बोदकेन, क्षीतोदकेन, गन्धोदकेन । त्रिगुहमयनं ४ भोजयति भिवा देव्या स्नातवा पाषट् प्राबन्धिया वास्विमितमुक्त्वोपरगतार्थां तत् पन्थात् स्याति वा मुक्त्वे वा, उदारान् पादुवच्छान् योगयोगान् मुग्धानो विहरति ।

ओएण वा सत्य० विसर्प्यओएण वा जीवियाओ ववरोवेत्ता पूमर्णदिणा रण्णा सद्धि उरा० मुजमाणी वि
हरिसेए । एव सपेहेति २ सिरीए देवीए अतराणि य २ पढिजागरमाणी २ विहरति । तते णं सा सिरी
देवी अणया कर्माति मर्वावीता विरहियसयणिज्जसि सुहपमुत्ता जाया यावि होत्था । इम च णं देव-
दत्ता देवी जेणेव सिरी देवी तेणेव उवागच्छति २ सिरिं देवीं मब्बावीतं विरहियसयणिज्जसि सुहप्पमुत्त
पासति २ दिसालोय करेति २ जेणेव मत्तघरे तेणेव उवा० २ लोहददं परामुमाति २ लोहददं तावेति २
तथा सुत्तोच्चरमागतायां स्वस्मानमिति मावार्थः; उदारान् मनोहान् भोगान् भुञ्जानो विहरति । 'पुब्बसचावरण'चि पूर्वरात्रापररात्रकाल-
समये रात्रे' पूर्वपात्रे पक्खाज्जात्रे वेत्थर्य' । 'पक्खावीय'चि पीत्तमया । 'विरहियसयविग्गमंसि'चि विरहिष्ठे निमनस्वान् भवनीयं विरहि

मम भिमं देवीमभिममयोगेण वा वव० विवममरोगेण वा अविमिताद् अपरोप्य पुब्बनन्दिना रात्रा सार्धमुदारान् भुञ्जानावा विहरन्ति । एवं संमेक्यते २
भिवा देव्या भन्तराणि य २ प्रतिजागरबन्ती २ विहरति । तत सा अदिदी भन्यदा क्वाभिवद् मच्चपीठा विरहितववनीये सुलभमुत्ता बाजा
पाप्पमभवत् । इतम देववणा दवी मवेव अदिदी तत्रैवोपागच्छति २ भिमं देवीं मच्चपीठा विरहितववनीये सुलभमुत्ता पक्कति २ दिगाजेन
१ छ -दक्कोलेन । २ कलमपक्कल -तते । ३ छ -वाट । ४ छ -वादिवा ।

तत्तं समजोतिभूत फुल्लकिंसुयसमाण सढासएण गहाय जेणेव सिरी देवी तेणेव उवा० २ सिरीए देवीए
 अवाणासि पक्खिवेति । तते ण सा सिरी देवी महता २ सहेण आरमिच्च कालधम्मणा सजुत्ता । तते ण
 तीसे सिरीए देवीए दासचढीओ आरासियमह साच्चा निसम्म जेणेव सिरी देवी तेणेव उवा० २ देवदत्त
 देवि ततो अवक्कममाणिं पासति । जेणेव सिरी देवी तेणेव उवा० २ सिरे देवि निप्पाण निच्चंडं जीव-
 विप्पजढ पासति, हा हा महो अक्कज्जमिति कट्टु रोयमाणीओ २ जेणेव पूसणदी राया तेणेव उवा०

तद्वयनीयं तत्र । 'परावृत्त' इति युक्ताति । 'समजोतिभूयं' इति ममभुत्तयो व्योतिपादप्रिना भूतो बालो यः स स्या तस् । 'रोयमाणीच' इति
 मभुविमोचनात्; इदानीमपि पदद्वयमध्येयम्, तपया—“कन्दमाणीमा” आकन्दशब्दं कुर्यस्य “विलंबमाणीव” इति विलापान् कुर्यस्य ।

करोति २ यत्रैव मरुगृहं तत्रैवोपा० २ ओहवण्ट परामृच्छति २ तर्हं ज्योति समभूतं फुल्लकिंसुयसमाणं संवस्रकेन गृहीत्वा
 यत्रैव श्रीदेवी तत्रैवोपा० २ भिमा देव्या अयने पक्षिपति । सप्त सा श्रीदेवी महता २ छब्देनारस्य काष्ठभर्मण संयुक्ता । ततस्तस्या भियो
 देव्या दासपेठ्य आरसितशब्दं भुत्वा निष्ठम्य यत्रैव श्रीदेवी तत्रैवोपा० २ देवदत्ता देवी सतोऽप्यन्नमन्ती पश्यन्ति । यत्रैव श्रीदेवी तत्रैवोपा० २

२ पूसणदिराय एवं वयासीः—'एव खलु सामी ! सिरी देवी देवदत्ताए देवीए अकाले चैव जीवियाओ ववरोविया' ।

तते णं से पूसणदी राया तासिं दासचेहीणं अंतिए एयमट्ठं सोच्चा निसम्म महया मातिसोएणं अण्कु-
ण्णे समाने परसुनियत्ते चिव चंपगवरपायवे घमेति घरीणीयलंभि मन्वगाहिं सणिगपडिने । तते ण से पूमणदी
राया मुहुत्ततरेणं आमत्ये समाने बहूहिं रोईसरं जावमत्थवादेहिं मित्तं जाव परियणेण य सार्द्धिं रोय-
माणे २ सिरीए देवीए महत्ता इद्धोसक्कारसमुदएण नीहरणं करोते २ आसुहरुते ४ देवदत्त देविं

विदं देवी निष्पाणां निवेद्या धीवत्तिप्रहीणां पश्यन्ति २ हा हा बहो वक्कमोमेति कृत्वा रुदन्त्य २ मत्तैव पुंष्यनन्दी राया तत्रैवापा ० २ पुंष्य
चन्द्रिरात्रमेवमभवत् ॥—'एवं खलु सामिन् ! श्रीदेवी देवदत्तया यत्कामा अन्नक एव धीविनाद् व्यपरोपिता' ।

। ततः स पुण्यनन्दी राया तासां दासपेटीवामन्तिक एतमर्चं कृत्वा निश्चम्य महत्या मादुलोकेनाऽऽक्रान्त सन् परशुनिष्ठस इव शम्भुवर
पादयो वसिष्ठि धरर्भास्ते सर्वेङ्गे सन्निधितः । ततः स पुण्यनन्दी राया सुहृत्पन्तिरेवाभ्यस्तः सन् बहुमी रायेभ्यः ० यावत् सार्धेबाहेर्मित् ० यावत्

पुरिसिंहि गेण्हावेति २ एतेण विद्वाणेण वण्ढं आणावेति । त एव खलु गोतमा ! देवदत्ता देवी पुरा
जाव विहरति ।’

‘देवदत्ता न भति । देवी इतो कालमासे कालं किञ्चा फहिं गमिद्विति ? कहिं उववाज्जिद्विति ?’
‘गोतमा ! असीति वासाई परमाउ पालेयिचा कालमासे काल किञ्चा इमीसे रणणप्पमाए पुढवापि उव
ज्जिद्विति । ससारो वणस्सति० । ततो अणत्तरं उव्वट्टिचा गगपुरे नगरे हंसत्ताए पन्वायाद्विति ।

परिबनेन ५ छार्पे खन २ बिमो देव्या महत्ता पद्धिस्सत्थारसमुदयेन निस्सरणं करोति २ बासुरोक्तः ४ देवदत्ता देवी पुल्लैमाह्वयति २ एतेन
दिवातेन बव्यामाणापयति । तदेव तत्तं गौतम ! देवदत्ता देवी पुरा नावद् विहरति ।

‘देवदत्ता मन्दत्त । देवी इत्तं कास्मासे काल कुत्वा कुत्र गमिष्यति ! कुत्रोपपत्त्यते !’ ‘गौतम ! बभूवि वर्याणि परमायुः पाणवित्ता
कास्मासे कां कुत्ताभ्यां रत्नमभायां शुभिम्यामुपपत्त्यते । संसारो वनस्सति० । छटोअन्तामुव्वत्तम् गगपुरे नगरे हंसत्ता प्रत्यामात्स्यति । छ

से ण तस्य सावणिण्हि वहिते समाने तत्येव गगपुरे सेट्ठि० बोही० सोहम्मे० महाविदेहे सिज्झाद्विति० ।
णिन्स्वेवो ॥

॥ दुहविवागस्स णवम अन्धयण समत्त ॥

‘भासुक्के’पि भासु झीव्रं स्सु कोयेन किमोहितः, इहान्धपि पदचतुष्कं हस्यम्, तथवा—‘क्के’पि चदितरोपः, ‘कुनिप्’पि महदक्को
पेवपा, ‘बंदक्किप्’पि प्रकटितरोद्रस्यः ‘यिसिप्पिसीमाणे’पि कोपाग्निना दीप्यमान इव ।

॥ नवमार्यस्यनविकरणम् ॥

तत्र वासुकिभिर्प्रेतः संस्रत्रैव यन्नापुरे मेट्ठि० बोधिः० सोषर्मे० महाविदेहे सेत्स्वदि० । निज्झेपः० ।

॥ दु सुविपाकस्व नवममप्यननं समाह्वम् ॥

जति ण भति समणेण भगवता० दसमस्स उक्खेवो । एवं खलु जम्भे ! तेणं कालेण २ वद्धमाणपुरे
 णाम् णगेर होत्या । विजयवद्धमाणे उज्जाणे । माणिमहे जक्खे । विजयमित्ते राया । तत्थ णं धणदेव
 नाम सत्यवादे होत्या अद्धे । पियगू भारिया । अजू दारिया जाव सरिरा । समोसरणं । परिसा जाव
 गया । तेण कालेणं २ जेहे जाव अढमाणे विजयमित्तस्स रण्णे गिहस्स असोगवणियाए अदूरसामतेण
 वीहेवयमाणे पासति एग इत्थिय सुक्ख भुक्ख निम्मस किडिकिडिमूय अट्टिचम्मावणद्ध णीलसाहगणि

अय दन्धमे किमिड्डित्थये । 'महा तेतलि'पि ज्ञाताधर्मरूपाणं यया तेतस्मिनुतनापाप्मास्य' पोट्टिकापिपानां कल्लादभूषिकारभेष्टि

यदि मरन्त ! ममेपेन भगवता० दसमस्योपशेषः । एवं खलु जम्भे ! तस्मिन् काले वर्षमानपुरं नाम नगरमभूत् । विजयवर्धमानमुपयानम् ।
 माधिमद्रो यतः । विजयमित्तो राजा । सत्र धनदेवो नाम साज्जबाहोऽभवदाह्वयः । विजयगूर्या । अज्जदोरिका जावत् ० क्षरीरा । समवसरणम् ।
 परिषद् जावत् गता । तस्मिन् काले २ ज्येष्ठे माघवदन् विजयमित्तस्य राज्ञो गुहस्थाशोकवनिष्काया अदूरासणे स्मृतिवन् पश्यत्वेकां स्त्रियं शुष्कां

यत्थ कट्ठाह कटुणाहं वीसराहं क्वमोणिं । पासित्ता चिन्ता । तदेव जाव एवं वयासी,—‘सा ण भंते ! इत्थिया पुव्वमेवे का ?’ वागरणे,—

‘एव खलु गोतमा ! तेष कालेण २ इहेव जंबुद्वीवे दीवे भारदे वासे इदपुरे णाम णगरे । तत्थ णं इददत्ते राया । पुढविसिरी णाम गणिया । वण्णआ । तत्ते ण सा पुढविसिरी गणिया इदपुरे णगरे बहवे राईसर० जाव प्पभियज्जो चुण्णप्पओगेहि य जाव अभिओगित्ता उरालाह माणुमभोगमोगाहं मुजमाणी विहरति । तत्ते ण सा पुढविसिरी गणिया एयकम्मा एयसमा० सुबहु पाव जाव समज्जिगित्ता पणतीस वास-

११२६

बुभुधितो निर्मासा भित्तिभिन्नीमूलमस्त्रिपमोचनदां नीलछादकनिषिठां कट्टामि कम्मानि किलण्णि कम्पणीय । एष्टा चिन्ता । तदेव भारदे व मण्णसीय,—‘सा म्वत्त । खी पूर्वमेवे का !’ म्माकम्पमु,—

‘एवे सत्त मौत्तम । वस्मिन् फल्ले २ श्रेष कम्पणीये द्वीवे भारते. एवं इत्तपुरं पाय नप्पम् । एवेन्वरतो रत्ता । बुधिवीमोर्जासि मणिका । बर्जेण । ख. सा बुधिवीमोर्जासि केत्तपुरे नत्ते एत्त, एवेन्वर० यावत् पय्पत्तीन् बर्जेम्वोमैस्य नावत्तमिबोण्णेवारात्त मात्तुक्कम्पेणमोत्तम् छुम्मावा

सत्तु परमातं पालयित्ता कालमासे ऋाल किञ्चा छट्टीए पुढवीए उक्कोसे० गेरहयचाए उववण्णा । सी
 ण तओ उव्वट्टित्ता इहेव वद्धमाणे नगरे धणदेवस्स मत्थवाहस्म पियगूमारियाए कुञ्छिसि दारियचाए उ
 ववण्णा । तते ण सा पियगूमारिया णवण्ह मासाण दारिय पयाया । नाम अजू । सेस जहा देवदत्ताए ।
 तते ण से विजैए राया आसवा० जहेव वेममणदत्ते तेइअ अजु पासति, णअरं अण्णो अट्टाए वरेति, जहा
 तेतली, जाव अजूए दारियाए सद्धि उप्पि० जाव विहरति ।

विहरति । तव सा वृषिबीभीर्गेविक्रैः ऋतत्समाधारा सुबहु पापं यावत् समर्गं पञ्चोदयत वर्षस्तानि परमायुः पाळयित्वा ऋतमासे कालं
 कृत्वा पञ्चर्षा वृषिभ्यामुत्कर्षेण० नैरयिष्ठतयोपपत्ता । सा तव उदुत्स्यैव वर्षमाने नगरे धनरक्षस्य सार्धशहस्रं पियङ्गुमार्यायाः कृतौ दारिकातयो
 परत्ता । तदा सा त्रिर्दशगर्वा भवतु मासेषु दारिकां प्रजाता । नाम अज्जू । क्षेप यथा दवत्तायाः । ततः स विषयो राजाऽधवाहनेक्रया
 यंबव वैशमपदणस्तैवाज्जू पश्यति, कदस्मात्तमनोऽर्थाय वृणीते, यथा तेतळि, यावद्वज्जशा दारिकया सार्धमुपरि० यावद् विहरति ।

ट्टिचा सन्वओभेइ नगरे मयूरचाए पञ्चायाहिति । से ण तत्थ साउणिएहिं वेधिते समाने तत्थेव सन्व-
 ओभेइ नगरे सेट्टिकुलसि पुत्तचाए पञ्चायाहिति । से ण तत्थ उम्मुक्कं तद्धारूवाणं धेराणं अतिए
 केवल वोहिं दुज्झिहिति; पन्वज्जा, सोहम्मे । 'ततो देवलोगाओ आउक्खएण कहिं गच्छिहिति ?' 'गो
 तमा ! महाविदेहे, जहा पढमे जाव सिज्झिहिति जाव अत काहिति ।'

'एव खलु जवू ! जाव समणेण जाव सपत्तेण दुहविवांगाण दसनस्स अज्झयणस्स अयमद्वेपणत्ते' '४ सेव भंते !'

॥ दुहविवागेसु दससु अज्झयणेसु पढमो सुयक्खवो सेमत्तो ॥

मुतां याचयित्वाऽऽत्मनैव परिणीतवान्, एवमप्यपीति ।

॥ दशमाध्यायनविवरणं समाप्तं, तत्समाप्तौ च समाप्तं प्रथमश्रुतस्वरूपविवरणमिति ॥

तथे वेदव्येभ्यस्तु यथेव कुत्र गमिष्यति ? 'गौतम ! महाविदेहं, यथा प्रथमो यावत् सेतस्मति यावन्तं करिष्यति ।'

'एव खलु जवो ! यावत् प्रथमेन यावत् समाप्तेन दुःखविपाकानां बन्धमत्यापयन्त्यायमर्थं पश्यतः ।' 'तदेदं मयन्त ।'

॥ दुःखविपाकेषु वेदव्येभ्यस्तेषु प्रथमं श्रुतस्वरूपं समाप्तम् ॥

तर्णकालेणं २ रायगिहे नगरं गुणसिलए चइए सुवन्म तणा २
 वयासी;—'जइ णं भते ! समणेण जाव सपत्तणं दुहविवागाण अयमट्ठ पणत्त, सुहविवागाण भते ! सम
 नेणं जाव सपत्तेण के अट्ठे पणत्ते ?' तत णं से सुहम्मे अणगारे जवू अणगार एव वयासी;—'एव खलु
 जेवू ! समणेणं जाव सपत्तेणं सुहविवागाणं दम अञ्जयणा पणत्ता, त जहा;—

सुवाहु १ भइनदी य २ सुजाए ३ वासवे ४ तहेव जिणदामे ५ ।

धणपती य ६ महञ्जलो ७ भइनदी ८ महचंदे ९ वरदत्ते १० ॥ १ ॥

तस्मिन् काले २ राजगृह नगरे गुणदिले चैत्य सुषर्मा समसुत्त । जम्भुर्यावत् पर्युपास्ते, एवमवादीत;—'यदि मरन्त ! अमणेन
 यावत् समाप्तेन दुस्तरिपाकाममवमर्धं प्रज्ञप्तः ; सुस्तरिपाकामा भवन्त ! अमणेन यावत् समाप्तेन काऽर्थं प्रज्ञप्तः ।' सत स सुवर्मोज्जगारो
 जम्भुमनगारमेवमवदत्त;—'एवं खलु जम्भा ! अमणेन यावत् समाप्तेन सुस्तरिपाकामा वक्ष्याम्ययनानि प्रज्ञप्तानि, तद्यथा;—

सुवाहु १ भइनन्दी य २ सुजात ३ वासवः ४ तर्बेव विनत्ताम ५ ।

धनपतिध ६ महावज्र ७ भइनन्दी ८ महचन्द्रः ९ वरदत्तः १० ॥ १ ॥

जतिं ण भंते ! समणेण जाव सपत्तेण सुहविवागाण दस अज्झयणा पणत्ता, पढमस्स ण भते ! अज्झयणस्स सुहविवागाणं जाव सपत्तेणं के अट्ठे पणत्ते ? तते णं से सुहम्मे जधू अणगार एव वयासी, ' एवं खलु जम्बू ! तेण कालेण २ हत्थिसीसे धामं नगरे होत्था रिद्धं । तस्स ण हत्थिसीसस्स नगरस्स वदिया उत्तरपुरत्थिमे दिसीभागे एत्थ णं पुण्णकरंढए णाम उज्जाणे होत्था सव्वोत्थयं । तत्थ णं कैयव णमालपियस्स जक्खस्स जक्खायतणे होत्था दिव्वे । तत्थ ण हत्थिसीसे नगरे अदीणसत्तू नाम राया होत्था

अथ द्वितीयभूतस्कन्धस्य प्रथमाध्यायने किंविद्विष्यते । 'सम्बोत्थय' चि इदमेवं इत्यमम्—'सम्बोत्थयपुण्णफलसमिद्धे रम्मे त्थं गन्तव्यं वासे वासाए ४' । 'तंसि वारिसयंसि वासपक्कसि' इति वसिष्ठस्याष्टौ राजलोकोष्वित्ते वाससुरे इत्यर्थे । 'महा मेरुजम्भन'ति ब्राह्मणस्यैकवाक्यं

'अदि यवन्त ! मममेन यावत् संप्राप्तेन सुलविषाकानां वञ्चाप्ययन्नानि प्रयच्छति, प्रथमस्य भवन्त ! आप्ययन्नस्य सुलविषाकानां यावत् संप्राप्तेन कोऽर्थं प्रयच्छः ।' उक्तः स सुप्रथो जम्बुमथगारेभवमवासीत्,—'एवं तत्तु बन्धो ! तस्मिन् काले २ हत्थिणीं नाम नगरममृद्दम् । तस्मात् हत्थिणीणां नगसाट् वारिकुत्तरपौरस्त्ये दिम्मागेऽज पुण्णकरंढकं नामोद्यानमभवत् सर्वर्तुकम् । एव कुत्तरवनावभिरत्तल म्भस्स यथायत्न

महया० । तस्स ण अदीणसत्तुस्स रण्णो धारिणीपामोक्खे देवीसहस्सं ओरोहे यावि होत्थो । तते णं सा धारिणी देवी अण्णया कयाइ तसि तारिसगंसि वासभवणसि सीह सुमिणे० जहा मेहजम्मण तहा भाणि यव्व । सुवाहुकुमारे जाव अलभोगसमत्थ वावि जाणेंति ० अम्मापियरो पच पासायवडंसगसयाइ का

प्रपकारपणे यथा मेघकुमारस्य अन्यवक्तव्यश्लोका, एवमत्रापि सा वाच्येति, नवरमकासमेधदोहदवक्तव्यता नास्तीति । 'सुवाहुकुमारे' इह पप्रत्तरम्मादिदं इत्यम्—“बावसरीकलापदिप नवंगसुवपदिबोदिप” नवाक्यानि धोत्र २ चक्षु २ घ्राण २ रसना १ त्वग् १ मना १ ल स्यानि सुप्तानि सन्ति मतिबोधिवा नि बौबनेन यस्य स तथा, “मद्दारसवेसीमासाविसारए” इत्यादि यावद् “अलंभोगसमत्थे नाय यावि होत्था, तप वं तस्स सुवाहुस्स कुमारस्स अम्मापियरो सुवाहुकुमारं बावसरीकयापदिपं भाव अलभोगसमत्थ साइसिय बियाल पारि भाजेंति भायिप्सा” । एवं प्रासादपर्वसकृद्वर्णनं कारयन्ति । किंप्रतानीत्याह—‘अब्भुगय’ति “अब्भुगयपमूसियपइसिप” इत्यादि । ‘भवण’ति एकं व भवनं कारयन्ति । अथ प्रासाद भवनयो क मतिविशेष ! प्रासाद स्वगतायामापेक्षया द्विगुणोच्छ्राय, भवनं तु माया ममद् दिव्यम् । सत्र इति शीर्षे मयरेज्जीमठनुर्नाम राजाऽमूद् महा० । सत्त्वादीनश्चक्रो राज्ञो धारिणीप्रमुलं देवीसहस्रमवरोधे वाप्यमभवत् ।

तत सा धारिणी देव्यन्मया कथानित वसिस्ताइसे वासमवने सिहं स्वप्ने० यथा मेघजन्म तथा मणिगज्यम् । सुवाहुकुमारो यावद्वर्त्मभोग

रति, अनुगय० भवर्ण, एवं जहा महन्बलस्स रण्णो, णवर पुण्फचूलापामोक्खाणं पचण्ह रायवर

मायेस्यया पादोन्तसमुच्छ्रयमेवेति । इह च मासादा वधुनिमित्तं, भवर्णं च कुमासाप । 'एवं जहा पहावजस्स' चि भवनवर्णको विवाहवक्तव्यता
 च यया भववर्त्तां पहावजस्सोक्ता, एवमवर्त्तापि वाच्या; केवर्त्तं सत्र 'कपकमीप्रमुत्ताणाम्' इत्युक्तम्, इह तु 'पुण्यचूआप्रमुत्ताणाम्' इति
 वाच्यम् । एतदेव दर्शयन्नाह—'नवर्त्त' इत्यादि । 'सदेव' चि यथा पहावजस्सोक्ता । 'पच सयाई हिरण्य मोडाण, पच सयाई
 सुवण्णकोटीम्' इत्यादि दानं वाच्यम्; इह यावत्करजादेव इत्यम्—'तप नं से सुवाहुकुमारं एगमेण्ण भारियाए एगमेण हिरण्य मोदि
 इत्ययति' इत्यादि वाच्यं, पाचत् 'अन्नं च विमुत्त वज्जकण्णमरयण्यमिपोशियसंत्तसिन्धवज्जालमाए प दळयइ; तप णं से सुवाहुकुमारं' चि ।
 'वर्त्तिपासाववराण' मासादववस्थोपरि स्थित इत्यर्थः । 'कुट्ट' इह यावत्करणाविदे इत्यम्—'कुट्टभाणोहि सुहगमय्यपरि' सुत्तञ्जिम्भुगगमुत्त
 बुट्टेरिरमसास्फाब्जनादित्यर्थं 'वरवज्जमीसंपवचेहि' वरवज्जमीसंपयुक्ते 'वणीसइरदेहि नावयहि' दात्रिञ्जत्तिनिबदे; 'दात्रिञ्जत्तान्
 निबदे' इत्यन्ये 'वचयिञ्जमाज तवकासिञ्जाने माणुस्सए कामयोगे पवणुब्भयमाणे' चि । 'जहा कुम्भिए' चि ययौगातिरु कुम्भिको

उत्तम्भुं वापि वागीश्व० च वज्जवर्त्तिस्फोटो एव च पासादाववस्थोक्तापि वरवज्ज, एतं यथा महावजस्स रात्रि' केवर्त्तं पुण्यचूला

कंणगसयाणं पृगदिवसेणं पाणिं गेण्हावेति, तदेव पचसइओ दाओ जाव उरिपपासायवरगते फुट्टं जाव विहरति ।

तेण कालेण २ समणे भगवं० । समोसरणं । परिसा निगया । अदीणसचू निगते जहा कुणिण ।

राजा भगवद्भूतनाय निर्गच्छन् बर्षितः, एवमयमपि वर्णयितव्य इति भावः । 'सुबाहूवि जहा जयाली तहा ररेण निमामो'चि अथमर्धे नेन भगवतीर्षितमङ्कारेण जयाली भगवन्नाग्निनेषो भगवद्भूतनाय रयेन निर्गतः, अयमपि तेनैव प्रकारेण निर्गत इति; इह यावत्करणं त्रिदं दृश्यम्—“समणस्स भगवमा महावीरस्स छणाइछण पढागाइपढागं बिज्जाचारेण जमए य देवे ओवयमाणे उण्णयमाणे य पासवि, पासिता रागतो पयोऋइति २ चा सम्यं भगवं महावीरं वंदइ” इत्यादि । 'इह'चि “इहत्तुडे” अतीव सुष्टु । 'उढाए'चि “उढाए उढेइ” ममुत्तमान! पपानां राजवरकन्यकाशतानामेन्द्रविबसे पाणिं ग्राहयतः, तत्रैव पञ्चदशमे वामो यावदुपरिमासावबरगत सुष्टु० यावद् विहरति ।

तस्मिन् काले २ ब्रह्मणो मगधान्० । समवसारवम् । परिषद् निर्गता । अर्धानशुर्निर्गते यथा ब्रह्मणिक् । सुबाहुरपि यथा बगालिम्बका रथेन

सुबाहुवि जहा जमाली तहा रहेण णिगते जाव घम्मो कहिओ । राया परिसा गता । तते णं से सुबाहु
कुमारे समणस्स भगवओ अतिए घम्म सोच्चा निसम्म हट्ठं उट्ठाए० जाव एव वयासी,—‘सद्धामि णं भते !
निग्गयं पावयणं० जहा णं देवाणुपियाण अतिए वहवे राईसर० जाव नो खलु अहं, अह ण देवा० अ-

एह पापस्वरजादिदं हस्यम्—“सम्पन्नं यमस्य महावीरं वंदे नमोस्तु २ वा” इति । ‘सरसामि जं मंते ! निर्माणं’ इत्यादि यत् सुप्रपुस्तके दृश्यते तत् सत्यमात्रास्यानुसारेणावगम्यम्, त्वारि—“सरसामि जं मंते ! निर्माणं पापयस्य, पत्तियामि जं मंते ! निर्माणं पादयस्य, माहा जं देवानुप्पियारं जंति ए वरं रेईसरत्तम्बरमावृत्तिरित्येवठिसेनादसत्यनापमियओ मुंठा मयिषा अगारात् अणगारिये पच्चयंति, नो सहु अरं वाहा संघासामि पच्चसप, अरं जं देवानुप्पियारं जंति ए पवानुप्पियं सत्तसिपत्तादयं निरिपम्मं पंरिक्कामि” । ‘भरासुरं देवानुप्पिया ! मा परिचयं’ति भगवद्भजनम् । ‘तमेव’ इदमेव हस्यम्—“तमेव चावगच्छं आसुरं” । ‘जामेव’ इत्यादि त्वेवं ह

निर्दलितो यावत् धर्मं कश्चित् । राधा परिषद् गता । तस्य स सुपाहुः कुमार अमणस्म मग्नस्तोऽन्तिके धर्मं मुखा मिश्रम्प हृष्टः दत्तया०
वाक्यदेवमवासीत्—‘अहं नामि प्रदन्त । मेऽन्यं पश्यन् ० यथा देवानुग्रियायामन्तिके बहवो राजेश्वरः वाक्च मां सख्यार्थं०, एवं देवाः वन्ति

ति ए पंचाणुव्वतिय सच्चसिक्खावैतियं गिहिधम्म पडिवज्जामि । 'अह्मासुहं, मा पडिवध' । तते ण से सुवाहू समणस्स अति ए पचाणुव्वतिय सच्चसिक्खावतिय पडिवज्जति । तमेव रह दुरुहति । जामेव दिस पा० ता० पडिगते ।

तेण कालेण २ जेट्ठे अतेवासी इदमूती जाव एव व०—'अहो ण भते ! सुवाहूकुमारे इट्ठे इट्ठरूवे, वते २, पि ए २, मणुण्णे २, मणोमे २, सोमे सुभगे पियदसणे सुरूवे, बहुजणस्सवि य ण भते ! सुवाहू इप्प—'जामेव दिस पाठग्गूप तामेव दिसं पडिगए' चि । 'इवमू' इत्यत्र पावत्करणत्वात् 'जामं अणगारे गोयमगोसेव' इत्यादि इ इप्प । 'इठे' इप्पवे स्मेतीए । स च कुतश्चिद्विद्वत्कायपित्तयापि स्यादित्याह—इष्टक्य इष्टस्वक्य इत्यर्थ । इष्ट इष्टक्यो वा कारणवद्वा दपि स्यादित्याह—कान्त कपनीय , कान्तक्य कपनीयस्वक्य , सोमन सोमनस्वमावश्चेत्यर्थ । एवंविधोऽपि कश्चित् कर्मदोषात् प रेयां मीति नोत्पादयेदित्यत आह—मिय प्रेमोत्पादकः, मियक्य मियकारिस्वक्य । एवंविधश्च लोककवितोऽपि स्यादित्यत आह—म पम्माणुव्वठिक्कं सप्तविंशतिक्कं गृहिभूमे प्रतिपठ । 'यथासुते, मा प्रतिबन्धम्' । वतः स सुवाहुः अमजस्यान्तिके पम्माणुव्वठिक्कं सप्तविंशतिक्कं प्रतिपठते । तमेव रथमारोहति । यस्या एव दिसः यदुर्भूतस्त्यमेव विष्टं प्रतिगन्तः ।

तस्मिन् काले २ उय्होऽतेवासीन्नुमृतिर्वावदवमवादीचि—'अहो भवन्त ! सुवाहूकुमार इष्ट इष्टक्य , कान्त २, मिय २, मनोज्ञ २, म' ।

१ क—अविध उ—वाह । २ क—विध उ—इह । ३ उ—२ इवावदविह वि— । ४ यच्छ्व सुमए ।

कुमारे इट्टे ५ सोमे (ह), साहुजणस्सवि य णं भंते ! सुवाहु कुमारे इट्टे इट्ठरूवे ५ जाव सुरूवे । सुवाहुणा भंते । कुमारेण इमा एयारूवा तराला मेणुसरिदी किर्णणा लद्धा, किर्णणा पत्ता, किर्णणा अभिममण्णा गया ? के वा एस आसि पुब्बभवे ? जाव समण्णागया ?

मोघं मतसाज्ज संवदनेन क्षेमनतया श्वास्त इति मनोषः । एवं मनोवृत्त्यः । एवंविधैकदापि स्यादित्यत आह—‘पणामे’ति मनसा अम्यन्ते गम्यन्ते पुनः पुनः सस्मरणतो प स मनोमः, एवं मनोमरूप । एतदेव प्रपञ्चव्याह—‘सोमे’ति आरोद्रः, सुमगो वल्लभ । ‘पिय वंसज’ति प्रेमजनकाकार । किमुक्तं भवति ‘सुरूपे’ति क्षोभनाकार सुस्वभावावो वेति । एवंविधैकजनानां तेषां तेषां स्यादित्यत आह—‘सुसुमणस्सवि’ इत्यादि । एवंविधम माकुलजनानां तेषां तेषां स्यादित्यत आह—‘इमा पपाख्व’ति इपं प्रत्ययः । एतदूपा उपसंख्यमानस्मरूपैव भवति मेत्यर्थः । ‘किप्पा छट्’ति केन हेतुनोपमिषा । ‘किप्पा यव’ति केन हेतुना प्राप्ता—उपाभिषा सति मनोम २, सेल सुस्म, पिबवर्धनः सुरूपः; मनुजनस्यापि ५ मयन्त । सुवाहु कुमारे इट्ट ५ सोम ४; साधुजनस्यापि ५ मयन्त । सुवाहु कुमारे इट्ट इट्ठरूप ५ वास्तु सुरूप । सुवाहुना मयन्त । कुमारेणैवेत्यद्रूपा यानुश्रितः केन सम्भा, केन प्राप्ता, केनाभिसम्भागता । को येन जानीन्ति पूर्वमेव ! वास्तु समन्वागता ।

‘एव खलु गौतमा ! तेषं कालेणं २ इहेव जणुद्दीवे २ भारहे वासे हत्थिणाउरे णाम णगरे होत्था रिद्धं । तत्थ ण हत्थिणाउरे णगरे सुमुहे णाम गाहावती परिवसति अद्धे । तेषं कालेण २ धम्म घोसा णामं थेरा जातिसपणा जाव पचहिं समणसतेहिं सद्धिं सपरिबुद्धा पुब्बाणुपुन्निं चरमाणा गा० द्दुज्ज० जेणेव हत्थिणापुरे णगरे जेणेव सहस्रवणे उज्जाणे तेणेव उवा० २ अहापटिरूव उग्गह उ० स

माप्तिमुपगता । ‘क्षिप्वा अभिसमपणागय’ति प्राप्तपि सती केन हेतुना आम्हिसुम्भ्येन सांगत्येन घोपार्जनस्य च पश्चाद् योग्यतामुपग तेति । ‘बो वा एस आसि पुत्थमवे’ इह पाबत्तरज्जाविदं इवप्पम्—“किं नाम्प वा, किं वा गोएणं रूपंरंसि वा गामसि वा, संनिवेशसि वा, किं वा दणा, किं वा मोषा, किं वा बिबा, किं वा समायरिणा, कस्स वा तट्ठाकस्स समणस्स वा, माइजस्स वा अतिप एगमवि आरिय सुखयणं सापा निसम्म सुभाहुकुमारेण इमा एयात्त्वा उराला माणुसिद्धी लद्धा पणा अभिसमपणागय”ति । ‘आइसं रथा’ इह यावत्तरणा

‘एवं खलु गौतम ! तस्मिन् काले २ इहेव जणुद्दीप २ भारते वर्षे हस्तिनापुरं नाम नगरमभूद्व० । तत्र हस्तिनापुरे नगरे सुमुखो नाम गाथापति परिवसत्यादय । तस्मिन् काले २ धर्मघोषा नाम स्वविरा अतिसपणा यावत् पयमि धम्मज्जहे सार्धं सपरिवृता पूर्वानुपुरं परन्त

जमेण तवसा अप्पाण भावेमाणा विहरंति । तेणे कालेणं २ धम्मघोसाणे येराण अतवासी सुदत्ते नामं
अणगारे उराले जाव ० लेस्से मासं मासेण समयाये विहरति । तते ण से सुदत्ते अणगारे मासखमणपार-
णगसि पढमयोरिसीए सज्जायं करेति, जहा गोतमसामी तदेव, सुहम्मे येरे आपुञ्छति, जाव अट्टमाणे
सुमुहस्स गाहावतिस्स गिह अणुपविट्ठे । तते ण से सुमुहे गाहावेती सुदत्त अणगार एज्जमाण पासति,
यासिच्चा इद्धुत्तुहे आसणाओ अन्मुट्ठेति, २ पायवीढाओ पच्चोरुहति २ पाउयाओ मुयति २ एगसादिय
विदं एप्पम्- "इत्थंसेयमा दत्तसेयमा कम्मपक्का एवं विणय नाज-दंसन-वरिष्ण लज्जा साचवसेपमा चर्यसी तेयसी वचसी नसंसी" इत्यादि ।
'मा दुराज'पि "गापणुगायं दुरज्जयाणा" इति एप्पम्, इक्कन्तो गच्छन्त इत्यर्थ । 'महा गोयमसाधि'पि द्वितीयाध्ययनवद्विगतौ तयस्वामि
प्राभा ० ब्रेवन्तो यद्वेर्ष हस्तिनीपुरं नगरं दक्षिणं तत्रैव सत्संघावपणमुद्यानं तत्रैवोपा ० २ यथाप्रतिष्ठापेन प्रदेमर्ष ० सबमेन तवसाऽऽज्जमानं भाववन्तो विह
रन्ति । सस्मिन् फाले २ धर्मेपोषाणो लखिराणामन्तेवससी सुवणे नामानगारं उवसो वावत् ० केरुको भास मासं कम्ममाणो विहरति । तत्र स
सुवणेज्जगारो मासकमजपारब्बके प्रथमपौरुष्या लार्थायं करोति, यथा मेषमन्वायी तवैव, सुवर्मेण लखिरानाष्टुच्छते, वावदत्तं सुमुखस्य
गोषायेर्धदयनुविहः । क्वं स सुमुखो गाधम्वतिः सुवत्तमन्वासायन्तं पश्यति, राह इत्थं राह षोडशवारम्युचिहति २ पादपीठाय प्रत्यवरोहति २

उत्त० २ सुदत्त अणगार सत्तट्टपयाई पच्चुगगच्छति, तिक्खुचो आया० वदति नमसति २ विउलेण अ
सणपाण० ४ पढिलाभेस्सामीति' तुष्टे ३ । तते णं तस्स सुमुहस्स तेण दब्बसुद्धेण ३ तिविहेणं तिकरण
सुद्धेण सुदत्ते अणगारे पढिलाभिते समाणे ससारे परिक्किते, मणुस्साउए निबद्धे । गिहंसि य से इमाई

धिसापर्याग्यायेनायमपि मिसाटनसामाचारी प्रयुक्त इत्यर्थ । 'सुहम्मे घेरे'ति धर्मपोपस्यविरानित्यर्थ, धर्मशब्दसाम्याच्छब्दस्यस्याप्ये
कार्यत्वात् । 'पढित्ताहिस्सामीति तुष्ट' इदं द्रष्टव्यम्—“पढित्तामेमाणे तुष्टे पढिलाभि ए तुष्टे”ति । 'तस्स सुमुहस्स'ति विमक्तिपरिणा
मात् 'तेन 'मुमुहेन' इति द्रष्टव्यम् । 'तेन' इत्यशनादिदानेन 'दब्बसुद्धेण'ति द्रव्यत शुद्धेन मासुकादिनेत्यर्थः, इहान्यदपि "गाहगसुद्धेण
दायगसुद्धेण"ति दृश्यम्, इयं भावकशुद्धं यत्र प्रतीता चारित्रगुणयुक्त, दायकशुद्धं तु यत्र दाता औदार्यगुणान्वित । अत एवाह—
'तिविहेमं' - कर्मक्षणप्रकारत्रययुक्तेन । 'तिकरणसुद्धेण'ति मनोवाकायसप्तगकरणत्रयस्य दायकसंबन्धिनो विशुद्धसयेत्यर्थः । 'एनं आइ

पादुके मुच्चति २ एकशटकमुप० सुवचनगारं सप्ताष्टपद्यानि प्रस्तुतव्यमिति, त्रिः आवशिण० वन्दते नमस्यति २ विपुत्तेनाखनपान० ४ प्रति
कम्पयिष्यामीति सुष्ट २ । तवस्तेन सुमुलेन येन द्रव्यशुद्धेन ३ त्रिविधेन त्रिकरणशुद्धेन सुदत्तजनगरे प्रतिनिविष्टे सति संसार परीतीकृतः,

पच दिव्वाह पाउ०भूताहं, त जहाः-वमुदारा पुट्टा, दसद्ववण्णे कुसुमे निवासिते, चेलुक्खेवे कते, आह ताओ देवदुदुभीओ, अतरावि य ण आगाससि अहो दाणे २ घुट्टे य । हत्थिणाउरे सिंघाढग० जाव ०पदेसु बहुजणो ठण्णमणस्स एव ओइक्खदः-घण्णे ण दवा० सुमुहे गाहावती जाव त घण्ण ५ । से सु मुहे गाहावती बहूहं वाससताहं आउय पालेति २ कालमासे काल किंसा हहेव हत्थिभीसग्गणगरे अदीण-सजुस्स रण्णो धारिणीए देवीए कुञ्चिसि पुत्तचाए उववण्णे । तते ण सा धारिणी देवी सयणिज्जसि सु-

वम्मइ'ति मापान्येनाचष्टे; इह चान्यदपि पदत्रय द्रष्टव्यम्--“एव मासइ”ति विशेषत आचष्टे, “एवं एवमेव एवं पश्येइ” एतच्च पूर्वोक्त पदद्वयस्यैव क्रमेण व्याख्यानार्थं पदद्वयप्रवृत्तव्यम्; अथ वा भास्यतीति तथैव, मापते इत्येकमर्थः, मङ्गयतीति युक्तिभिर्बोधयति, मरुपयति तु येदत कययतीति । ‘बन्धे नं देवान्धियया । सुमुहे गाहावती’ इत्यत्र यावत्करणादिनं दृश्यम्--“बुधे नं देवान्धियया । सु मनुव्याणुर्नेष्टम् । गुरे च तसेमानि पञ्च विस्मानि मनुभूतानि, उचया, बहुभारा वृष्टा, वधार्थेनै बहुम निगतितम्, वेजोरुत्थेय कृत, भारवा देवदुनुमयः, भन्तरापि पारुवेय्यो दान २ घुरं च । इस्तिनापुरे मृक्काटक० यावत् ०पदेपु बहुजनोऽन्योन्यमेवमास्यति;--अन्धो देवा०

चत्वारंगरा ओर्हीरमाणी २ तदेव सीः पासति । सेस त चेव जाव उण्णिपासादे विहरति । त एव खलु गो-
तमा । सुवाहुणा इमा पयारूवा मणुस्सरिद्धी लद्धा ३ ।

‘पमं ण भते ! सुवाहुकुमारं देवाणु० अति ए मुढे भविता अगाराओ अणगारिय पव्वहत्तए ?’ इत्ता
पयुं । तते ण से भगव गायमं समण भगव वदति नमसति २ सजमेण तवमा अप्पाण भावेमाणे विह-
रति । तते ण से समण भगव अणया कयाइ हत्थिसीसाओ णगराओ पुक्क० उज्जाणाओ कतवणमाल
मुढे गाहावली” एव “कप्पये णं कयलसत्तमे ण तुल्ले णं सुमुहस्स गाहावतिस्स जीविक्कले, जस्स ण इया पयारूवा वराळा माणु
सिद्धी लद्धा पत्ता अभिसदप्पमाय”ति । ‘० दप्पे णं देवाणुप्पिया । सुमुढे गाहावली’ इत्यादि पूर्वप्रदक्षितमेव पदपञ्चक निगमनत-
तमुल्लो गायावतिर्वाणं तद् पन्थ ५ । स सुमुल्लो गायावतिर्हमि बर्यसत्तान्यायु पासयति २ कालमासे कालं कुस्सेहेव हस्तिष्ठीरिद्धे नगरेऽधीन
उत्तरो रात्रो पारिप्प्या देरया पुक्कौ पुत्रतयोपपन्नः । ततः सा भारिणी देवी सयमीवे सुसन्नागरा निम्नाली २ तथैव सिंहं पश्यति । सेयं तत्त्व
यावदुवगिमासादे विहरति । तदव लत्तं गीतम् । सुवाहुनेयमेतद्रूपा मनुष्यादिर्लब्ध्या ३ ।

‘प्रमुभेदन्त ! सुवाहुकुमारो देवानु० अन्तिक्के मुण्डो मूत्वाऽगारावनगरां प्रमन्निदुम् १’ इत प्रमु । तत स भगवान् गीतमः भ्रमणं

१ म - बुगिहारी । २ लग बल्लह । ३ पत्तत्त कयासि पग कयाइ ।

जक्खायतणाओ पट्ठि० २ बाहिया जणवयं विहरति । तते ण से सुबाहु कुमारे समणोवासए जाते अभि
गयजीवाजीवे जाव पढिलाभेमाणे विहरति । तते णं से सुबाहु कुमारे अण्णया चाउहमट्टमुद्धिट्ठपुण्ण
मासिणीसु जेणेव पोसहसाला तेणेव उवा० २ पोसहसाल पमज्जति २ उच्चारपासवणमूर्मि पढिलेहेति २
द०भसंथारं सयारेइ, द०भस० दुरुहति । अट्टमभत्तं पगेण्हति । पोसहसालाए पोसहिए अट्टमभत्तिए पोसह
पट्ठिजागरमाणे २ विहरति । तस्स सुबाहुस्स कुमारस्स पुव्वरत्तावरत्तकाले घम्मजागारिय जागरमाणस्स
पाज्जसेयस्स । 'भरिणयमीवामीवे' इए पावत्तरणात् "उक्खन्दुअपावे" इत्यादिक्क "अशपरिमाणिपिहि त्वोक्कमेरि मप्पाणं भावेमाण
विरर" इत्येव्वन्तं रउयस्स । "चावरसट्टमुरिद्धुण्णमासिणीसु"पि मत्तोणिष्ठा अमावास्या । 'ग्रामागर' इए यावत्तरणात् "नगरक्कम्बट
मगवन्त बन्दते नमस्सणि २ सुबमेन तपसाऽऽस्मानं मावन्तु विहरति । तत्त स धमणो मगवत्तन्वया कयायिन् दस्विधीर्घेद् नगरात् पुण्य०
उत्थानाए इत्थन्नमाकयत्तान्ननाए प्रति० बरिर्जमकं विहरति । तत्तः स सुबाहुकुमारः अमप्पेणसको कासोऽभिगतवीवावीवो यावत् प्रविलम्बवन्
विहरति । तत्तः स सुबाहुः कुमारोऽज्यया च्छर्दस्सहस्युरिप्पत्तौर्नमासीसु यम्यव पौनवसाका सवैवोपा० २ पौनवसाका प्रमाट्टि २ उत्थारमसवणमूर्मि
प्रसिद्धेस्सवति २ द्दमैस्सत्थार सेस्सुणेति, मर्यसं० आरोहति । अष्टममकं प्रगुहति । पौनवसाकायां पौनविकोऽष्टममकिकः पौनव प्रतिगान्तरयन्

३० 'एतास्तेव अन्तस्थिते ३—'घण्णा ण ते गामागर० जाव सणिवेसा, जत्थ ण समणे भगवं महावीरे
 विहरति, घण्णा ण ते राईसर० जे ण समणस्स अतिए मुढा जाव पव्वयंति, घण्णा ण ते राईसर० जे ण
 समणस्स अतिए पचाणुव्वतिय जाव गिहिधम्म पढिवज्जति, घण्णा ण ते राईसर० जे ण समणस्स अं
 तिए धम्म सुणेंति, त जइ ण समणे भगवं महावीरे पुव्वाणुपुव्वि जाव दूइज्जमाणे इहमागच्छंत्वा जाव
 पइसत्तेरदोणमुइएट्टणनिगयमासपसंसाहसनिवेसा" इति वृत्त्यम् । 'राईसर' इहेनं इइअम्—'राईसरतलवरमादधियथोद्धुविपसेसुठिसेणावइ
 तत्थयताएयवियउ"ति । 'मुंढा' इइ यावत्तरणादिद् इत्यम्—'यदिता अयाराव अणगारिय"ति । 'पुव्वाणुपुव्वि' इइ यावत्तरणादिदं
 इइअम्—'परमाणे गाय जुगावं दुइस्समाण"ति । 'महा पदमं'ति यथेदंवाएयपने ययं अमानिनिदर्शनेन निर्गताऽमुक्तस्तथाद्वितीयनिर्गमेऽयं
 नगराद् विनिगत इति वार्यम्, तपपन्न समानो वर्णकप्रत्य इति भाव । 'इरियासमिप्प' इत्यत्र यावत्तरणादिदं इत्यम्—'भासासमिप्प
 र विहरति । तस्य सुखादो कुमारस्य पूर्वरात्रापररात्रकाले धर्मभागवत्तमा आध्यात्मिक' ३—'धन्यास्ते आमाअर० यावत् संनि
 वेसा, यत्र अमणो मगवान् महावीरा विहरति; धन्यास्ते राजेअर० ये अमवस्मान्तिडे मुण्डा वावत् प्रजवन्ति; धन्यास्ते राजेअर० ये अमव-
 ण्णिते० पम्पणुमनिडं यावद् गृहियमं प्रतिपद्यन्ते; धन्यास्ते राजेअर० ये अमवस्मान्तिडे धर्मं शृण्वन्ति; त्वं यदि अमणो मगवान् महावीरः

विहारिजा, तते ण अह समणस्स अतिए मुंढे भविच्चा जाव पव्वरज्जा' ।

तते ण समणे भगव महावीरे सुवाहुम्म कुमारम्म इम एयारूव अज्झत्थिय जाव वियाणिच्चा पुब्बा-
णुपुण्वि दड्डज्जमाणे जेणेव हत्थिसीसे णगरे, जेणव पुप्फ० उज्जाणे, जेणेव कयवणमालणियस्स जक्खस्स
जग्गायंतणे तेणव उवा० अहापडि० उगग० सजमेण जाव गिहगति । परिसा राया निगगते । तते ण तस्स
सुगाहुस्स कुगारस्स त महगा० जद्दा पढम तद्दा निगगओ । घम्मो कहिओ । परिसा राया गंतो । तते ण से सु
वाहु कुमार समणस्स भगवओ अतिए घम्म सोज्जा निसम्म हट्ठ० जद्दा मेहो तद्दा अम्मापियरो आपुञ्छति ।
पूर्वाणुत्थो यारए द्रवगिहागच्छेद् वायद् विहरेए, ततोऽहं भमणस्मान्निष्ठे मुग्घा मूत्ता यान्त्त मव्वत्रयम्' ।

तत्त वमणा भगवान् महावीर सुबाहो कुमारस्येयमेतद्रूपमाप्स्यारिमहं वाकेद् विज्ञाय पूर्वानुत्थो द्रवन् यत्रैव हस्तिक्षीर्षं नगरं, यत्रैव पुष्प०
उत्पानं, यत्रैव हृत्तवनमालमिषस्य यक्षस्य ब्रह्मावर्तनं तत्रैवोपा० यथाश्रुतिः रूपमवमद० संयमेन यावद् विहरति । परिपद् राज्ञा निर्गतः । त्वत्तस्य
सुबाहोः कुमारस्य तद् महा० यथा प्रथम तथा निर्गत । परित् राज्ञा गतः । तत्त स सुबाहु कुमारः ब्रमणस्य भगवतोऽन्विष्टे
परं भूत्वा निवृत्त्य दृष्ट० यथा मेघस्तथाऽन्यपित्तगापृच्छते । निष्क्रमणाभिषेकस्तत्रैव यावदनगरो जात ईर्ष्यामिथो यावद् ब्रह्मचारी । तत्त त

निक्खमणाभिसेओ तेह्व जाव अणगारे जाते हरियासमिते जाव वमयारी । तते ण से सुवाहू अणगारे
 समणस्स भगवआ महावीरस्स तदारूवाण येराण अतिए सामाइयमाइयाइ एक्कारस अगाइ अहिज्जति
 वहुहि चउता० तवोविहाणेहि अप्पाणं भावेत्ता बहुइ वासाइ सामणपरियाग पाउणित्ता मासियाए संले
 हणाए अप्पाण झूसित्ता सडि भत्ताइं अणसणाए छदित्ता आलोइयपडिक्खेते समाहिं पते कालमासे काल
 भिच्चा सोहम्मे कप्पे देवत्ताए उववण्णे । से ण तत्तो देवलोयाउ आउक्खएण मेवक्खएण ठितिक्खएण अ

एवं ३ अणगुण ३ गुणिए गुण"ति 'आमररणे'ति आयु'कर्मद्रव्यनिर्भरेण । 'यक्खस्वण'ति वेगानिनिग्रन्थगरयाटि'कर्मद्रव्य
 निर्भरेण 'विदररणे'ति आयु'कर्मद्रव्यनिर्भरेण । 'अण' यय चरण'पि देपमवसंन्धिन वेहं त्यवत्तेत्यय, अणवा,
 सुबाहुरनयार मय, त्य भगवतो महावीरस्य उवाचपावा स्वधिराणामन्तिक सामयिकादीन्वेकालसाङ्गन्यधीति । बहुभिधदुर्म० तपोविधानेनास्थान
 मावयित्वा बहुनि वर्गानि आयप्यपर्याप्तं पावयित्वा मावयित्वा संलेखमयाऽऽप्रमानं चावयित्वा षडि मकान्धनद्यनया छेदयित्वाऽऽजोचितमवयित्वा
 समापि पावः कास्मासे फालं शुभवा औषधे फस्ते देवतयोपपन्नः । स सतो यक्खोक्खवागु षयेण भवस्येयज स्थितिश्चवेणानन्दरे चय स्वक्खत्ता मानुपे

णतर चय चइत्ता माणुस विग्गहं लभिमिहिति २ केवलं बोहिं बुज्झिमिहिति २ तदारूवाण धेराणं अतिए
 मुंढे जाव पव्वइरससति । से ण तत्थ बहुइ वासाइ सामणु पात्तणिमिहिति २ आलोइयपट्टिकंते समाहिकाल
 गते सणकुमारे कण देवदसाए उववण्णे, ततो माणुस्स, पव्वजा, बंभलोए । माणुस्स, महासुक्के । माणुस्स,
 ओणए । माणुस्सं, आरणे । माणुस्स, सब्वट्टिमिद्धे । से णं ततो अणतर तव्वट्टित्ता महाविंदेहे, जाव अ
 इढाइ जहा दढपट्टिण्णे, सिज्झिमिहिति ५ । त एव खलु जयू । समणेणं जाव सपत्तण सुहविवागाणं पढमस्स
 अनन्तरमासु "संवादनन्तरं 'वयं'ति व्यपनं 'वयं'पि व्युत्ता । 'महाविंदेहे' इह यावत्तरणाद् 'वासे भाइ इमाइ कुलाय यंमंति अइइ
 अपरिभूपाइ" इत्यादि इहस्य ।

॥ इति द्वितीयमुत्तरस्ये श्रवमाण्ययनविवरणम् ॥

विप्रां व्यस्यते २ देवसं बोधि मोत्सवते २ दवाकपायां स्वविराजामन्ति के मुण्णे यावत् प्रमद्विष्यति । स तत्र बुद्धान वर्णानि आमग्य पत्तवि
 प्यति २ आणोचितप्रतिज्ञान्तः समाधिकस्मृतः सनत्कुमारे कस्मै देवस्त्वोपपन्न, सतो मानुष्यम्, पत्रव्या, प्रसलेके । मानुष्यम्, महाशुके ।
 मानुष्यम्, भावत । मानुष्यम् भारणे । मानुष्यम्, सर्वाभिधिदे । स सतो जनस्तमुदुहस्व महाविंदेहे वाक्वाक्यानि यथा दढप्रसिद्ध, सेस्वति ५ ।

अञ्जयणस्स अयमट्ठे पणत्ते ।

इति पढम अञ्जयण समत्त ।

नितियस्स उक्खेवओ । एव खलु जवू ! तेण कालेण तेण समएण उसमपुरे जगरे । भूभकरङ्ग

एवमुपरणि नमः९गुगन्तम्पानीति ।

॥ समाप्तं विपाकभुतास्यैकादशाङ्गनवेद्यविवरणम् ॥

इदनुगामे यदयुक्तमुक्तं तद् घीघना द्राक् परिखाषयन्तु ।

नापेक्ष्य पुनक्तिमवत्र येन भिनागमे भक्तिपरायणानाम् ॥ १ ॥

कृत्तिरियं सगिममुनिननपवानधीविनश्राचार्यचरणरूपलवञ्चरीकृत्तरस्य धीप्दभयदेवाचार्यस्येति । भीरस्तु । ग्रंथाग्रं ॥ ९०० ॥

अरेव सत्त अङ्गे । ममवेन यावत् समाप्तन सुखदिपाङ्गनां प्रथमस्याध्ययनस्यायमर्थं प्रज्ञप्तः ।

॥ इति प्रथममध्ययनं समाप्तम् ॥

द्वितीयः पापशत्रुः । एवं सत्त अङ्गो ! तस्मिन् अङ्गे तस्मिन् समये बुधमपुर नगरम् । तत्पुङ्गवकमुद्यानम् । धन्यो यत्त । धनावहो राज्ञा ।

उज्ज्जाण । घण्णो जस्सो । धेणाव्हो राया । सरस्सती देवी । सुमिणंदेसण, कइणा, जम्मं, बालत्तेण, कळाओ य, जोज्ज्वण, पाणिग्गहण, दाओ, पासादभोगा य, जहा सुवाहुस्स, नवर भइनंदी कुमारो, सिरिदेवी पामोक्खाण पच्च सया । सामिस्स समोसरण, सावगघम्मं । पुव्वभवपुच्छा । महाविदेहे पुडरीगिणी नगरी । विजए कुमारो । जुगवाहु तित्थगरे पढिलाभिते । मणुस्साउए वद्धे । इह उप्पण्णे । सेसं जहा सुवाहुस्स जाव महाविदेहे सिज्झादिति, बुझिदिति, मुच्चिदिति, परिणिव्वादिति, सव्वदुक्खाणमंत कैरोहिति ॥

॥ वितिय अज्झयण समत्त ॥

सरसवती देवी । स्वमवर्द्धनम्, कृपणम्, बन्धु, बालस्वम्, कलाभ, दौर्बल्यम्, पाणिग्रहणम्, दास्य, प्रासादयोग्यम्, नवरा सुबाहो, केवलं भद्रनन्दी कुमारः, श्रीरेवाममुखाणां पञ्च शतानि । स्वामिनः समरसणम्, भावकपर्यन्तं । महाविदेहे पुण्डरीकिणी नगरी । विजय कुमारः । जुगवाहुर्द्धीर्धरः इति अभित मनुष्यायुर्गदम् । इहेस्वमाः । क्षेत्रं यथा सुबाहोर्गवद् महाविदेहे क्षेत्रमपि, भोक्स्वते, मोक्षयते, परिनिर्वात्यति, सर्वे तु स्वानामन्तं करिष्यति ।

॥ द्वितीयमध्यायनं समाप्तम् ॥

तच्चस्स उक्खेवओ । वीरपुर णगर । मणोरमं उज्जाणं । वीरकैण्हामेत्ते राया । सिरी देवी । सुजाण
कुमारे । वलतिरिपामोक्खाण पच सया । सामी समोसरिते । पुव्वभवपुच्छा । उसुयारे णगरे । उसमदत्ते
गाहावती । पुण्हदत्ते अणगारे पडि० । इह उप्पणे जाव महाविदेहे सिज्झाहिंति ॥

॥ सुहविवागे ततियं अज्झयण समत्त ॥

चत्तयस्स उक्खेवओ । विजयपुरं नगरं । नदणवण उज्जाणं । असोगो जक्खो । वासवदत्ते राया ।
कर्णहा देवी । सुवासवे कुमारे । भहापामोक्खाण पच सया जाव पुव्वभवे । कोसन्नी णगरी । घणोपाले

वृटीयस्मोपक्षेप । वीरपुरं नगरम् । मनोरममुद्यानम् । वीरकृष्णभिक्षो राजा । श्रीदेवी । सुनातः कुमारः । बभ्रुव्रीहमुखाणां पद्मप क्षतानि ।
तामी समबद्धतः । पूर्वभबष्टुच्छा । शुकारं नगरम् । ऋषभदत्तो गङ्गापतिः । पुव्वदन्वोऽजगारः प्रति० । श्रोतृत्वे यावद् महाविदेहे सेत्स्वपि ।

॥ सुवर्षिपाक वृटीयमध्ययनं समाप्तम् ॥

पशुभस्मोपक्षेप । विजयपुरं नगरम् । नन्दनवनमुद्यानम् । अक्षोके यक्ष । नासवदत्तो राजा । कृष्णा देवी । सुवासवः कुमारः । मद्राम

राया । वेसमणभे अणगारे पडिलांमि ते । इहं उप्पणणे जाव सिद्धे ॥

॥ चतुर्थ अङ्गद्वयं समाप्तं ॥

पत्रगस्ता उक्तेवओ । सोगधिया णगरी । णीलासोग लज्जाण । सुकालो जषह्यो । अपडिइओ
मगा । मज्झिम निक्खे । मवचदे कुमारे । तस्स अरहदत्ता भारिया । जिणदासो पुत्तो । तित्यगरागमण ।
तो । मज्झिमिया णगरी । मेहरहे राया । सुषम्मे अणगारे पडिळाभिते जाव सिद्धे ।

॥ पञ्चम अलङ्कार्यण समत्त ॥

ॐ नमः । श्रीगणेशाय नमः । ननुपान्ते रात्रौ । वैष्णवपञ्चमोत्थनार प्रतिस्मित । एतन्तो मयत् सिद्धः ॥

॥ षडुर्ध्वमध्ययनं समाप्तम् ॥

नमरी । नीमशोफनुषानम् । सुकाले यम् । यमविरालो राजा । सुकृष्णा देवी । महेश्वर-कुमारः । तस्माद्वरेणा
गममाम् । बिनवापः । पूर्वमेव । मध्यमिन्न नगरी । मेघरथो राजा । सुवर्गोऽयमार मतिर्यन्मिन्ने वास्य विदारः ।

छट्टस्त उक्त्सेवओ । कणगपुर णगर । सेतासोयं उज्जाण । वीरभदो जक्खो । पियचंदो राया । सुभदा
देवी । वेसमणे कुमारं जुवराया । सिरीदेवीपामोक्खाण पच सया । तित्थगरागमण । घणवती जुवराय-
पुत्ते जाव पुव्वभवे । मणिचैहया णगरी । भित्ते राया । समूयविजए अणगारे पडिलाभिते जाव सिद्धे ।

॥ छट्ट अज्झयणं समत्त ॥

सत्तमम्स उक्त्सेवओ । महापुर णगर । रत्तासोग उज्जाण । रत्तपाओ जक्खो । बले राया । सुभदा
देवी । महन्नले कुमारं । रत्तवतीपामोक्खाण पच सया । तित्थगरागमण जाव पुव्वभवो । मणिपुर णगर ।

बहुरोपथेप । इनकपुर नगरम् । भेतासोभमुपामम् । वीरभदो बभ्रः । पियच्छो राया । सुमद्रा देवी । ब्रह्मवज्रः कुमारो युवराज ।
भ्रीदेवीममुत्तमा । ६५ दत्तामि । धीर्दत्तारागमम् । वनपठिर्युवराजपुत्रो यावत् पूर्वमेवः । मणिचयिका नगरी । भित्तो राया । समूतविजयाज्जगार
प्रतिनम्भितो गारम् सिद्ध ।

॥ बहुमध्ययनं समाप्तम् ॥

सप्तमस्मोपथेपः । महापुर नगरम् । रत्तासोभमुपानम् । रत्तपाओ बभ्रः । भत्तो राया । सुमद्रा देवी । महाबल कुमार । रक्तवतीममुत्तमाणां

णागदत्ते गाद्यावती । इंददत्ते अणगारे पढिलाभिते जाव सिद्धे ।

॥ सत्तमं अज्झयण समत्तं ॥

अट्टमस्म उक्खेवओ । सुघोस णगर । देवरमण उज्जाणं । वीरसेणो जक्खो । अज्जुणो राया । तत्तवती देवी । भद्दनदी कुमार । सिरिदेवीपोमोक्खाण पच्च सया जाव पुव्वभने । मेहाघोसे णगारे । धम्मघोसे गाद्यावती । धम्मसीहे अणगारे पढिलाभिते जाव सिद्धे ।

॥ अट्टम अज्झयण समत्तं ॥

पच्च सत्तनि । छिर्भङ्गागमनं यावत् पूर्वमव । मण्डिपुरं नगरम् । मागदत्तो गाद्यापठिः । इन्द्रवर्णोऽणगारः । प्रतिष्ठापितो यावत् सिद्धः ।

॥ सप्तममध्ययनं समाप्तम् ॥

अष्टमस्योपक्षेपः । सुषोषं नगरम् । देवरमणमुत्थानम् । वीरसेनो यक्षः । अजुनो राया । सत्तवती देवी । भद्दनन्दी कुमार । भूदेवीप्रसन्नार्था पच्च सत्तानि यावत् पूर्वमव । महाघोषं नगरम् । धर्मसिंहोऽणगारः । प्रतिष्ठापितो यावत् सिद्धः ।

॥ अष्टममध्ययनं समाप्तम् ॥

धम्मरुहं अणगारे पट्टिलाभिते । मणुस्सात्तए षट्ठे । इह उप्पण्णे । सेस जहा सुक्काहुस्स । चित्ता, जाव
 व्वज्जा । कप्पत्तरे । ततो जाव सव्वट्ठसिद्धे । ततो महाविदेहे जहा दट्ठपतिण्ण जाव सिज्झिहिहि ५ ।
 एव खल्ल जवू । समणेषं जाव सपत्तेणं सुहविविवागाण दसमस्स अज्झयणस्स अयमट्ठे पण्णत्ते
 'सेव भत्ते । सुहविविवागा' ॥ ॥ दसम अज्झयण समत्त ॥ ॥ एकारसम अग सैमत्त ॥

विवागसुयस्स दो सुयत्तत्तंवा—दुहविविवागे सुहविविवागे य । तत्थ दुहविविवागे दस अज्झयणा एक्कस्स
 रगा दससु वेव दिवसेसु उहिसिज्जति । एवं सुहविविवागेवि । सेस जहा आयास्स ॥

कत्थान्ते । एत्थे माक्क एत्थेविद्धे । एत्थे महाविद्धे नक्का दट्ठपतिओ माक्क सेत्तवसि ५ ।

एवं सत्त अण्णे । अमर्जेन यावत् संपाप्तेन सुखविपाकानां दसमत्थाप्ययनत्त्यायमर्थं प्रकृतः । 'सुखं भवन्त । सुखविपाकाः' ।
 ॥ दसममध्ययनं समाप्तम् ॥

॥ एकारदशमं समाप्तम् ॥

विपाकभूयस्य द्वौ भूतस्त्वन्मो—दु खविपाकः सुखविपाकश्च । एतं दुःखविपाके दक्षाप्ययनान्तेकसदृशा नि दक्षसेव विवसेव विवसेव विवसेव ।
 सुखविपाकेन्द्वि । येन नक्काद्विवास्स ॥

